

Utbildning och universitetsforskning

16



Förslag till statsbudget för 2003

Utbildning och universitetsforskning

Innehållsförteckning

| | | |
|-------|---|----|
| 1 | Förslag till riksdagsbeslut..... | 19 |
| 2 | Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning | 23 |
| 2.1 | Omfattning..... | 23 |
| 2.2 | Utgiftsutvecklingen..... | 23 |
| 3 | Utbildningspolitik | 25 |
| 3.1 | Omfattning..... | 25 |
| 3.2 | Utgiftsutvecklingen..... | 27 |
| 3.3 | Mål..... | 29 |
| 3.4 | Politikens inriktning | 29 |
| 3.5 | Insatser..... | 42 |
| 3.5.1 | Insatser inom politikområdet | 42 |
| 3.5.2 | Insatser utanför politikområdet | 45 |
| 3.6 | Resultatbedömning för politikområdet Utbildning..... | 45 |
| 3.6.1 | Resultat | 45 |
| 3.6.2 | Resurser i internationell jämförelse..... | 46 |
| 3.6.3 | Arbetsmiljö | 46 |
| 3.6.4 | Kvalitet..... | 48 |
| 3.6.5 | Utbildning, arbetsmarknad och tillväxt | 52 |
| 3.6.6 | Resultat i ett nationellt perspektiv | 54 |
| 3.6.7 | Analys och slutsatser..... | 56 |
| 3.7 | Revisionens iakttagelser | 57 |
| 4 | Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg | 59 |
| 4.1 | Insatser..... | 59 |
| 4.2 | Resultatbedömning | 61 |
| 4.2.1 | Resultat | 61 |
| 4.2.2 | Analys och slutsatser..... | 61 |
| 5 | Barn- och ungdomsutbildning | 63 |
| 5.1 | Insatser..... | 63 |
| 5.2 | Resultatbedömning | 75 |
| 5.2.1 | Resultat | 75 |
| 5.2.2 | Analys och slutsatser..... | 78 |
| 6 | Vuxenutbildning..... | 83 |

| | | |
|--------|---|-----|
| 6.1 | Insatser | 83 |
| 6.2 | Resultatbedömning..... | 87 |
| 6.2.1 | Resultat..... | 87 |
| 6.2.2 | Analys och slutsatser | 91 |
| 7 | Högskoleverksamhet | 95 |
| 7.1 | Insatser | 95 |
| 7.1.1 | Grundläggande högskoleutbildning..... | 95 |
| 7.1.2 | Forskning och forskarutbildning..... | 102 |
| 7.1.3 | Vissa insatser vid universitet och högskolor | 104 |
| 7.2 | Resultatbedömning..... | 108 |
| 7.2.1 | Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning | 108 |
| 7.2.2 | Examinationsmål..... | 110 |
| 7.2.3 | Utbildningsuppdraget..... | 113 |
| 7.2.4 | Vissa särskilda åtaganden..... | 115 |
| 7.2.5 | Samverkan med det omgivande samhället | 116 |
| 7.2.6 | Internationellt samarbete inom högre utbildning..... | 119 |
| 7.2.7 | Jämställdhet och genusperspektiv..... | 119 |
| 7.2.8 | Redovisning av miljöledningsarbetet..... | 121 |
| 7.2.9 | Redovisning av kompetensförsörjning | 121 |
| 7.2.10 | Universitets och högskolors deltagande i konsortier..... | 122 |
| 7.2.11 | Kostnader för lokaler och bibliotek..... | 123 |
| 7.2.12 | Nyckeltal | 123 |
| 7.3 | Särskilda frågor..... | 123 |
| 7.3.1 | Anslagsberäkningar..... | 123 |
| 7.3.2 | Ersättningsbelopp | 126 |
| 7.3.3 | Studiefinansiering inom forskarutbildning | 127 |
| 8 | Studiestödsverksamhet | 129 |
| 8.1 | Omfattning..... | 129 |
| 8.2 | Insatser | 129 |
| 8.2.1 | Insatser inom verksamhetsområdet..... | 129 |
| 8.3 | Resultatbedömning..... | 131 |
| 8.3.1 | Resultat..... | 131 |
| 8.3.2 | Analys och slutsatser | 133 |
| 9 | Budgetförslag..... | 137 |
| 9.1 | Anslag | 137 |
| 9.1.1 | 25:1 Statens skolverk | 137 |
| 9.1.2 | 25:2 Skolutvecklingsmyndighet ¹ | 138 |
| 9.1.3 | 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg | 138 |
| 9.1.4 | 25:4 Specialpedagogiska institutet | 140 |
| 9.1.5 | 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder..... | 141 |
| 9.1.6 | 25:6 Specialskolemyndigheten | 142 |
| 9.1.7 | 25:7Särskilda insatser på skolområdet | 143 |
| 9.1.8 | 25:8 Sameskolstyrelsen | 144 |
| 9.1.9 | 25:9 Maxtaxa i barnomsorgen m.m..... | 145 |
| 9.1.10 | 25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem..... | 145 |
| 9.1.11 | 25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola | 146 |
| 9.1.12 | 25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet | 147 |

| | | |
|--------|---|-----|
| 9.1.13 | 25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande..... | 148 |
| 9.1.14 | 25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning | 149 |
| 9.1.15 | 25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet .. | 150 |
| 9.1.16 | 25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna..... | 151 |
| 9.1.17 | 25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning..... | 151 |
| 9.1.18 | 25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning..... | 152 |
| 9.1.19 | 25:19 Uppsala universitet: Grundutbildning..... | 153 |
| 9.1.20 | 25:20 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning..... | 154 |
| 9.1.21 | 25:21 Lunds universitet: Grundutbildning | 155 |
| 9.1.22 | 25:22 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning..... | 157 |
| 9.1.23 | 25:23 Göteborgs universitet: Grundutbildning..... | 158 |
| 9.1.24 | 25:24 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning | 159 |
| 9.1.25 | 25:25 Stockholms universitet: Grundutbildning..... | 161 |
| 9.1.26 | 25:26 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning..... | 162 |
| 9.1.27 | 25:27 Umeå universitet: Grundutbildning..... | 163 |
| 9.1.28 | 25:28 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning | 165 |
| 9.1.29 | 25:29 Linköpings universitet: Grundutbildning..... | 166 |
| 9.1.30 | 25:30 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning | 167 |
| 9.1.31 | 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning..... | 168 |
| 9.1.32 | 25:32 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning..... | 170 |
| 9.1.33 | 25:33 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning..... | 171 |
| 9.1.34 | 25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskar- utbildning..... | 172 |
| 9.1.35 | 25:35 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning..... | 173 |
| 9.1.36 | 25:36 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning | 174 |
| 9.1.37 | 25:37 Karlstads universitet: Grundutbildning | 175 |
| 9.1.38 | 25:38 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning..... | 177 |
| 9.1.39 | 25:39 Växjö universitet: Grundutbildning..... | 178 |
| 9.1.40 | 25:40 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning..... | 179 |
| 9.1.41 | 25:41 Örebro universitet: Grundutbildning | 180 |
| 9.1.42 | 25:42 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning..... | 182 |
| 9.1.43 | 25:43 Mitthögskolan: Grundutbildning..... | 183 |
| 9.1.44 | 25:44 Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning | 184 |
| 9.1.45 | 25:45 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning..... | 185 |
| 9.1.46 | 25:46 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskar- utbildning..... | 186 |
| 9.1.47 | 25:47 Malmö högskola: Grundutbildning..... | 187 |
| 9.1.48 | 25:48 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning | 188 |
| 9.1.49 | 25:49 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning..... | 189 |
| 9.1.50 | 25:50 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning | 191 |
| 9.1.51 | 25:51 Mälardalens högskola: Grundutbildning | 192 |
| 9.1.52 | 25:52 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning | 193 |
| 9.1.53 | 25:53 Danshögskolan: Grundutbildning..... | 194 |
| 9.1.54 | 25:54 Dramatiska institutet: Grundutbildning..... | 194 |
| 9.1.55 | 25:55 Högskolan i Borås: Grundutbildning | 195 |
| 9.1.56 | 25:56 Högskolan Dalarna: Grundutbildning..... | 196 |
| 9.1.57 | 25:57 Högskolan på Gotland: Grundutbildning | 198 |
| 9.1.58 | 25:58 Högskolan i Gävle: Grundutbildning | 199 |
| 9.1.59 | 25:59 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning | 200 |
| 9.1.60 | 25:60 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning..... | 201 |
| 9.1.61 | 25:61 Högskolan i Skövde: Grundutbildning..... | 203 |

| | | |
|---------|---|-----|
| 9.1.62 | 25:62 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning..... | 204 |
| 9.1.63 | 25:63 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning..... | 205 |
| 9.1.64 | 25:64 Konstfack: Grundutbildning..... | 206 |
| 9.1.65 | 25:65 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning | 207 |
| 9.1.66 | 25:66 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning..... | 207 |
| 9.1.67 | 25:67 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning..... | 208 |
| 9.1.68 | 25:68 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning..... | 210 |
| 9.1.69 | 25:69 Södertörns högskola: Grundutbildning..... | 210 |
| 9.1.70 | 25:70 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning..... | 212 |
| 9.1.71 | 25:71 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. | 212 |
| 9.1.72 | 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. | 219 |
| 9.1.73 | 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m. | 221 |
| 9.1.74 | 25:74 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning..... | 222 |
| 9.1.75 | 25:75 Högskoleverket..... | 223 |
| 9.1.76 | 25: 76 Verket för högskoleservice..... | 224 |
| 9.1.77 | 25:77 Centrala studiestödsnämnden m.m. | 225 |
| 9.1.78 | 25: 78 Överklagandenämnden för studiestöd | 228 |
| 9.1.79 | 25:79 Internationella programkontoret för utbildningsområdet..... | 229 |
| 9.1.80 | 25:80 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet..... | 230 |
| 9.1.81 | 25:81 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. | 231 |
| 9.1.82 | 25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. | 232 |
| 10 | Forskningspolitik | 235 |
| 10.1 | Omfattning..... | 235 |
| 10.2 | Utgiftsutveckling | 235 |
| 10.3 | Mål | 236 |
| 10.3.1 | Mål för 2003 | 236 |
| 10.4 | Politikens inriktning..... | 236 |
| 10.5 | Insatser | 240 |
| 10.5.1 | Insatser inom politikområdet..... | 240 |
| 10.5.2 | Insatser utanför politikområdet..... | 242 |
| 10.6 | Vissa bioteknikfrågor..... | 243 |
| 10.7 | Resultatbedömning..... | 245 |
| 10.7.1 | Övergripande resultatbedömning..... | 245 |
| 10.7.2 | Särskilda forskningssatsningar | 246 |
| 10.7.3 | Stöd till grundläggande forskning..... | 247 |
| 10.7.4 | Stöd till områdesinriktad forskning..... | 251 |
| 10.7.5 | Utförande av forskning | 255 |
| 10.7.6 | Forskningsstödjande verksamheter | 256 |
| 10.8 | Analys och slutsatser | 258 |
| 10.9 | Revisionens iakttagelser..... | 260 |
| 10.10 | Budgetförslag | 260 |
| 10.10.1 | 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation..... | 260 |
| 10.10.2 | 26:2 Vetenskapsrådet:Förvaltning | 262 |
| 10.10.3 | 26:3 Rymdforskning | 262 |
| 10.10.4 | 26:4 Institutet för rymdfysik | 263 |
| 10.10.5 | 26:5 Kungl. biblioteket | 264 |
| 10.10.6 | 26:6 Polarforskningssekretariatet | 265 |
| 10.10.7 | 26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingsamarbete inom EU. | 265 |

| | | |
|---------|--|-----|
| 10.10.8 | 26:8 SUNET | 266 |
| 10.10.9 | 26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål..... | 266 |

Tabellförteckning

| | |
|---|-----|
| Anslagsbelopp | 19 |
| 2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet Utbildning och universitets- forskning..... | 23 |
| 2.2 Härledning av ramnivå 2003-2004 | 23 |
| 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet | 27 |
| 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen..... | 97 |
| 7.2 Fakta om grundläggande högskoleutbildning 1999-2001..... | 109 |
| 7.3 Forskarutbildning 1999-2001 | 109 |
| 7.4 Professorer och disputerade lärare 1999-2001 | 110 |
| 7.5 Examinationsmål i grundläggande högskoleutbildning | 110 |
| 7.6 Examinationsmål för forskarutbildning | 111 |
| 7.7 Antal helårsstudenter per lärosäte 2000 och 2001 – uppdrag och utfall | 113 |
| 7.8 Tilldelat takbelopp 2001 samt utfall | 115 |
| 7.9 Förslag till ökat takbelopp 2003 med anledning av nytt avtal för kopiering inom högskoleområdet | 125 |
| 7.10 Ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer | 126 |
| 8.1 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp 2001 för de viktigaste studiestöden..... | 131 |
| 8.2 Lånebenägenhet i procent 1999 - 2001..... | 132 |
| 8.4 Några nyckeltal för CSN:s verksamhet | 133 |
| 8.5 Några nyckeltal för ÖKS verksamhet | 133 |
| 9.25:1 Anslagsutveckling för 25:1 Statens skolverk | 137 |
| 9.25:1 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 138 |
| 9.25:2 Anslagsutveckling för 25:2 Skolutvecklingsmyndighet | 138 |
| 9.25:2 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 138 |
| 9.25:3 Anslagsutveckling för 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg..... | 138 |
| 9.25:3 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 139 |
| 9.25:4 Anslagsutveckling för 25:4 Specialpedagogiska institutet | 140 |
| 9.25:4 Offentligrättslig verksamhet..... | 140 |
| 9.25:4 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 141 |
| 9.25:5 Anslagsutveckling för 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder..... | 141 |
| 9.25:5 Offentligrättslig verksamhet..... | 141 |
| 9.25:5 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 141 |
| 9.25:6 Anslagsutveckling för 25:6 Specialskolemyndigheten | 142 |
| 9.25:6 Offentligrättslig verksamhet..... | 142 |
| 9.25:6 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 142 |
| 9.25:7 Anslagsutveckling för 25:7 Särskilda insatser på skolområdet | 143 |
| 9.25:7 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 144 |
| 9.25:8 Anslagsutveckling för 25:8 Sameskolstyrelsen | 144 |
| 9.25:8 Offentligrättslig verksamhet..... | 144 |

| | |
|---|-----|
| 9.25:8 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 145 |
| 9.25:9 Anslagsutveckling för 25:9 Maxtaxa i barnomsorgen m.m. | 145 |
| 9.25:9 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 145 |
| 9.25:10 Anslagsutveckling för 25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem | 145 |
| 9.25:10 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 146 |
| 9.25:11 Anslagsutveckling för 25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola | 146 |
| 9.25:11 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 147 |
| 9.25:12 Anslagsutveckling för 25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet | 147 |
| 9.25:12 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 148 |
| 9.25:13 Anslagsutveckling för Nationellt centrum för flexibelt lärande | 148 |
| 9.25:13 Uppdragsverksamhet | 149 |
| 9.25:13 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 149 |
| 9.25:14 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning ... | 149 |
| 9.25:14 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 150 |
| 9.25:15 Anslagsutveckling för Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet | 150 |
| 9.25:15 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 151 |
| 9.25:16 Anslagsutveckling för Statligt stöd för utbildning av vuxna | 151 |
| 9.25:16 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 151 |
| 9.25:17 Anslagsutveckling för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning | 151 |
| 9.25:17 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 152 |
| 9.25:18 Anslagsutveckling för Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning | 152 |
| 9.25:18 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden | 152 |
| 9.25:18 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 | 153 |
| 9.25:19 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Uppsala universitet | 153 |
| 9.25:19 Examinationsmål för grundutbildning | 153 |
| 9.25:19 Resursfördelning för grundutbildningen | 154 |
| 9.25:19 Härledning av nivån 2003-2004 | 154 |
| 9.25:20 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet | 154 |
| 9.25:20 Examinationsmål för forskarutbildning | 154 |
| 9.25:20 Resultat för forskarutbildningen | 155 |
| 9.25:20 Professorer | 155 |
| 9.25:20 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 155 |
| 9.25:20 Härledning av nivån 2003-2004 | 155 |
| 9.25:21 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lunds universitet | 155 |
| 9.25:21 Examinationsmål för grundutbildning | 156 |
| 9.25:21 Resursfördelning för grundutbildningen | 156 |
| 9.25:21 Härledning av nivån 2003-2004 | 157 |
| 9.25:22 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Lunds universitet | 157 |
| 9.25:22 Examinationsmål för forskarutbildning | 157 |
| 9.25:22 Resultat för forskarutbildningen | 157 |
| 9.25:22 Professorer | 157 |
| 9.25:22 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 158 |
| 9.25:22 Härledning av nivån 2003-2004 | 158 |
| 9.25:23 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Göteborgs universitet | 158 |
| 9.25:23 Examinationsmål för grundutbildning | 159 |
| 9.25:23 Resursfördelning för grundutbildningen | 159 |

| | |
|--|-----|
| 9.25:23 Härledning av nivån 2003–2004..... | 159 |
| 9.25:24 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Göteborgs universitet | 159 |
| 9.25:24 Examinationsmål för forskarutbildning | 160 |
| 9.25:24 Resultat för forskarutbildningen | 160 |
| 9.25:24 Professorer | 160 |
| 9.25:24 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning..... | 160 |
| 9.25:24 Härledning av nivån 2003–2004..... | 161 |
| 9.25:25 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Stockholms universitet..... | 161 |
| 9.25:25 Examinationsmål för grundutbildning | 161 |
| 9.25:25 Resursfördelning för grundutbildningen | 161 |
| 9.25:25 Härledning av nivån 2003–2004..... | 162 |
| 9.25:26 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Stockholms universitet | 162 |
| 9.25:26 Examinationsmål för forskarutbildning | 162 |
| 9.25:26 Resultat för forskarutbildningen | 162 |
| 9.25:26 Professorer | 162 |
| 9.25:26 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning..... | 163 |
| 9.25:26 Härledning av nivån 2003–2004..... | 163 |
| 9.25:27 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Umeå universitet | 163 |
| 9.25:27 Examinationsmål för grundutbildning | 164 |
| 9.25:27 Resursfördelning för grundutbildningen | 164 |
| 9.25:27 Härledning av nivån 2003–2004..... | 165 |
| 9.25:28 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Umeå universitet | 165 |
| 9.25:28 Examinationsmål för forskarutbildning | 165 |
| 9.25:28 Resultat för forskarutbildningen | 165 |
| 9.25:28 Professorer | 165 |
| 9.25:28 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning..... | 165 |
| 9.25:28 Härledning av nivån 2003–2004..... | 166 |
| 9.25:29 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Linköpings universitet..... | 166 |
| 9.25:29 Examinationsmål för grundutbildning | 166 |
| 9.25:29 Resursfördelning för grundutbildningen | 167 |
| 9.25:29 Härledning av nivån 2003–2004..... | 167 |
| 9.25:30 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Linköpings universitet | 167 |
| 9.25:30 Examinationsmål för forskarutbildning | 167 |
| 9.25:30 Resultat för forskarutbildningen | 168 |
| 9.25:30 Professorer | 168 |
| 9.25:30 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning..... | 168 |
| 9.25:30 Härledning av nivån 2003–2004..... | 168 |
| 9.25:31 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karolinska institutet..... | 168 |
| 9.25:31 Examinationsmål för grundutbildning | 169 |
| 9.25:31 Resursfördelning för grundutbildningen | 169 |
| 9.25:31 Härledning av nivån 2003–2004..... | 169 |
| 9.25:32 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karolinska institutet..... | 170 |
| 9.25:32 Examinationsmål för forskarutbildning | 170 |
| 9.25:32 Resultat för forskarutbildningen | 170 |
| 9.25:32 Professorer | 170 |
| 9.25:32 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning..... | 170 |

| | |
|--|-----|
| 9.25:32 Härledning av nivån 2003–2004 | 171 |
| 9.25:33 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan..... | 171 |
| 9.25:33 Examinationsmål för grundutbildning | 171 |
| 9.25:33 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 171 |
| 9.25:33 Härledning av nivån 2003–2004 | 172 |
| 9.25:34 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan | 172 |
| 9.25:34 Examinationsmål för forskarutbildning | 172 |
| 9.25:34 Resultat för forskarutbildningen..... | 172 |
| 9.25:34 Professorer..... | 172 |
| 9.25:34 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 172 |
| 9.25:34 Härledning av nivån 2003–2004 | 173 |
| 9.25:35 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Luleå tekniska universitet..... | 173 |
| 9.25:35 Examinationsmål för grundutbildning | 173 |
| 9.25:35 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 174 |
| 9.25:35 Härledning av nivån 2003–2004 | 174 |
| 9.25:36 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Luleå tekniska universitet..... | 174 |
| 9.25:36 Examinationsmål för forskarutbildning | 174 |
| 9.25:36 Resultat för forskarutbildningen..... | 175 |
| 9.25:36 Professorer..... | 175 |
| 9.25:36 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 175 |
| 9.25:36 Härledning av nivån 2003–2004 | 175 |
| 9.25:37 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karlstads universitet | 175 |
| 9.25:37 Examinationsmål för grundutbildning | 176 |
| 9.25:37 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 176 |
| 9.25:37 Härledning av nivån 2003–2004 | 176 |
| 9.25:38 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karlstads universitet..... | 177 |
| 9.25:38 Examinationsmål för forskarutbildning | 177 |
| 9.25:38 Resultat för forskarutbildningen..... | 177 |
| 9.25:38 Professorer..... | 177 |
| 9.25:38 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 177 |
| 9.25:38 Härledning av nivån 2003–2004 | 178 |
| 9.25:39 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Växjö universitet | 178 |
| 9.25:39 Examinationsmål för grundutbildning | 178 |
| 9.25:39 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 178 |
| 9.25:39 Härledning av nivån 2003–2004 | 179 |
| 9.25:40 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Växjö universitet..... | 179 |
| 9.25:40 Examinationsmål för forskarutbildning | 179 |
| 9.25:40 Resultat för forskarutbildningen..... | 179 |
| 9.25:40 Professorer..... | 180 |
| 9.25:40 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 180 |
| 9.25:40 Härledning av nivån 2003–2004 | 180 |
| 9.25:41 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Örebro universitet | 180 |
| 9.25:41 Examinationsmål för grundutbildning | 181 |
| 9.25:41 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 181 |
| 9.25:41 Härledning av nivån 2003–2004 | 181 |
| 9.25:42 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Örebro universitet..... | 182 |

| | |
|---|-----|
| 9.25:42 Examinationsmål för forskarutbildning | 182 |
| 9.25:42 Resultat för forskarutbildningen | 182 |
| 9.25:42 Professorer | 182 |
| 9.25:42 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 182 |
| 9.25:42 Härledning av nivån 2003–2004 | 182 |
| 9.25:43 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mitthögskolan | 183 |
| 9.25:43 Examinationsmål för grundutbildning | 183 |
| 9.25:43 Resursfördelning för grundutbildningen | 183 |
| 9.25:43 Härledning av nivån 2003–2004 | 184 |
| 9.25:44 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mitthögskolan | 184 |
| 9.25:44 Resultat för forskarutbildningen | 184 |
| 9.25:44 Professorer | 184 |
| 9.25:44 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 184 |
| 9.25:44 Härledning av nivån 2003–2004 | 185 |
| 9.25:45 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Blekinge tekniska högskola | 185 |
| 9.25:45 Examinationsmål för grundutbildning | 185 |
| 9.25:45 Resursfördelning för grundutbildningen | 185 |
| 9.25:45 Härledning av nivån 2003–2004 | 186 |
| 9.25:46 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Blekinge tekniska högskola | 186 |
| 9.25:46 Examinationsmål för forskarutbildning | 186 |
| 9.25:46 Resultat för forskarutbildningen | 186 |
| 9.25:46 Professorer | 186 |
| 9.25:46 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 187 |
| 9.25:46 Härledning av nivån 2003–2004 | 187 |
| 9.25:47 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Malmö högskola | 187 |
| 9.25:47 Examinationsmål för grundutbildning | 187 |
| 9.25:47 Resursfördelning för grundutbildningen | 188 |
| 9.25:47 Härledning av nivån 2003–2004 | 188 |
| 9.25:48 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Malmö högskola | 188 |
| 9.25:48 Examinationsmål för forskarutbildning | 188 |
| 9.25:48 Resultat för forskarutbildningen | 189 |
| 9.25:48 Professorer | 189 |
| 9.25:48 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 189 |
| 9.25:48 Härledning av nivån 2003–2004 | 189 |
| 9.25:49 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Kalmar | 189 |
| 9.25:49 Examinationsmål för grundutbildning | 190 |
| 9.25:49 Resursfördelning för grundutbildningen | 190 |
| 9.25:49 Härledning av nivån 2003–2004 | 190 |
| 9.25:50 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Högskolan i Kalmar | 191 |
| 9.25:50 Examinationsmål för forskarutbildning | 191 |
| 9.25:50 Resultat för forskarutbildningen | 191 |
| 9.25:50 Professorer | 191 |
| 9.25:50 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 191 |
| 9.25:50 Härledning av nivån 2003–2004 | 192 |
| 9.25:51 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mälardalens högskola | 192 |
| 9.25:51 Examinationsmål för grundutbildning | 192 |
| 9.25:51 Resursfördelning för grundutbildningen | 192 |

| | |
|--|-----|
| 9.25:51 Härledning av nivån 2003–2004 | 193 |
| 9.25:52 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mälardalens högskola..... | 193 |
| 9.25:52 Resultat för forskarutbildningen..... | 193 |
| 9.25:52 Professorer..... | 193 |
| 9.25:52 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning | 193 |
| 9.25:52 Härledning av nivån 2003–2004 | 194 |
| 9.25:53 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Danshögskolan..... | 194 |
| 9.25:53 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 194 |
| 9.25:53 Härledning av nivån 2003–2004..... | 194 |
| 9.25:54 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Dramatiska institutet | 194 |
| 9.25:54 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 195 |
| 9.25:54 Härledning av nivån 2003–2004..... | 195 |
| 9.25:55 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Borås..... | 195 |
| 9.25:55 Examinationsmål för grundutbildning | 195 |
| 9.25:55 Professorer..... | 195 |
| 9.25:55 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 196 |
| 9.25:55 Härledning av nivån 2003–2004 | 196 |
| 9.25:56 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Dalarna | 196 |
| 9.25:56 Examinationsmål för grundutbildning | 197 |
| 9.25:56 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 197 |
| 9.25:56 Härledning av nivån 2003–2004 | 197 |
| 9.25:57 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan på Gotland | 198 |
| 9.25:57 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 198 |
| 9.25:57 Härledning av nivån 2003–2004 | 198 |
| 9.25:58 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Gävle..... | 199 |
| 9.25:58 Examinationsmål för grundutbildning | 199 |
| 9.25:58 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 199 |
| 9.25:58 Härledning av nivån 2003–2004 | 200 |
| 9.25:59 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Halmstad..... | 200 |
| 9.25:59 Examinationsmål för grundutbildning | 200 |
| 9.25:59 Professorer..... | 200 |
| 9.25:59 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 201 |
| 9.25:59 Härledning av nivån 2003–2004 | 201 |
| 9.25:60 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Kristianstad..... | 201 |
| 9.25:60 Examinationsmål för grundutbildning | 202 |
| 9.25:60 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 202 |
| 9.25:60 Härledning av nivån 2003–2004 | 202 |
| 9.25:61 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Skövde..... | 203 |
| 9.25:61 Examinationsmål för grundutbildning | 203 |
| 9.25:61 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 203 |
| 9.25:61 Härledning av nivån 2003–2004 | 204 |
| 9.25:62 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla..... | 204 |
| 9.25:62 Examinationsmål för grundutbildning | 204 |
| 9.25:62 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 204 |
| 9.25:62 Härledning av nivån 2003–2004 | 205 |
| 9.25:63 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Idrottshögskolan i Stockholm | 205 |
| 9.25:63 Examinationsmål för grundutbildning | 205 |
| 9.25:63 Resursfördelning för grundutbildningen..... | 205 |
| 9.25:63 Härledning av nivån 2003–2004 | 206 |

| | |
|---|-----|
| 9.25:64 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Konstfack..... | 206 |
| 9.25:64 Examinationsmål för grundutbildning | 206 |
| 9.25:64 Resursfördelning för grundutbildningen | 206 |
| 9.25:64 Härledning av nivån 2003–2004..... | 207 |
| 9.25:65 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Konsthögskolan..... | 207 |
| 9.25:65 Resursfördelning för grundutbildningen | 207 |
| 9.25:65 Härledning av nivån 2003–2004 | 207 |
| 9.25:66 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm..... | 207 |
| 9.25:66 Examinationsmål för grundutbildning | 208 |
| 9.25:66 Resursfördelning för grundutbildningen | 208 |
| 9.25:66 Härledning av nivån 2003–2004..... | 208 |
| 9.25:67 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm ... | 208 |
| 9.25:67 Examinationsmål för grundutbildning | 209 |
| 9.25:67 Professorer | 209 |
| 9.25:67 Resursfördelning för grundutbildningen | 209 |
| 9.25:67 Härledning av nivån 2003–2004..... | 210 |
| 9.25:68 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Operahögskolan i Stockholm..... | 210 |
| 9.25:68 Resursfördelning för grundutbildningen | 210 |
| 9.25:68 Härledning av nivån 2003–2004..... | 210 |
| 9.25:69 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Södertörns högskola..... | 210 |
| 9.25:69 Examinationsmål för grundutbildning | 211 |
| 9.25:69 Professorer | 211 |
| 9.25:69 Resursfördelning för grundutbildningen | 211 |
| 9.25:69 Härledning av nivån 2003–2004..... | 211 |
| 9.25:70 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Teaterhögskolan i Stockholm . | 212 |
| 9.25:70 Resursfördelning för grundutbildningen | 212 |
| 9.25:70 Härledning av nivån 2003–2004..... | 212 |
| 9.25:71 Anslagsutveckling för anslaget Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. | 212 |
| 9.25:71 Fördelning på anslagsposter för enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. | 213 |
| 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Chalmers tekniska högskola AB..... | 213 |
| 9.25:71 Examinationsmål för forskarutbildning vid Chalmers tekniska högskola AB..... | 213 |
| 9.25:71 Resultat för forskarutbildningen vid Chalmers tekniska högskola AB | 214 |
| 9.25:71 Professorer vid Chalmers tekniska högskola AB | 214 |
| 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping..... | 215 |
| 9.25:71 Examinationsmål för forskarutbildning vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping..... | 215 |
| 9.25:71 Resultat för forskarutbildning vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping | 215 |
| 9.25:71 Professorer vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping | 215 |
| 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Ersta Sköndal högskola..... | 217 |
| 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Röda Korsets Högskola..... | 217 |
| 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Sophiahemmets sjuksköterskehögskola | 218 |
| 9.25:71 Härledning av nivån 2003–2004..... | 219 |

| | |
|--|-----|
| 9.25:72 Anslagsutvecklingen för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m..... | 219 |
| 9.25:72 Fördelning på anslagsposter för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m..... | 219 |
| 9.25:72 Härledning av nivån 2003–2004 | 221 |
| 9.25:73 Anslagsutveckling för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m. | 221 |
| 9.25:73 Fördelning på anslagsposter för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m..... | 222 |
| 9.25:73 Härledning av nivån 2003–2004..... | 222 |
| 9. 25:74 Anslagsutveckling för anslaget Ersättning för klinisk utbildning och forskning | 222 |
| 9. 25:74 Medicinsk utbildning och forskning..... | 223 |
| 9. 25:74 Odontologisk utbildning och forskning | 223 |
| 9.25:74 Härledning av anslagsnivån 2003–2004 | 223 |
| 9.25:75 Anslagsutveckling för anslaget Högskoleverket..... | 223 |
| 9.25:75 Fördelning på anslagsposter för Högskoleverket..... | 223 |
| 9.25 :75 Uppdragsverksamhet | 223 |
| 9.25:75 Härledning av nivån 2003–2004 | 224 |
| 9.25:76 Anslagsutveckling för Verket för högskoleservice..... | 224 |
| 9.25:76 Uppdragsverksamhet | 225 |
| 925:76 Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 225 |
| 9.25:77 Anslagsutveckling för Centrala studiestödsnämnden m.m..... | 225 |
| 9.25:77 Offentligrättslig verksamhet | 226 |
| 9.25:77Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 228 |
| 9.25:78 Anslagsutveckling för Överklagandenämnden för studiestöd..... | 228 |
| 9.25:78 Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 229 |
| 9.25:79 Anslagsutveckling för Internationella programkontoret för utbildningsområdet..... | 229 |
| 9.25:79 Härledning av nivån 2003–2004 | 230 |
| 9.25:80 Anslagsutveckling för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet | 230 |
| 9.25:80 Härledning av nivån 2003–2004 | 231 |
| 9.25:81 Anslagsutveckling för Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. | 231 |
| 9.25:81 Härledning av nivån 2003–2004 | 232 |
| 9.25:82 Anslagsutveckling för Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. | 232 |
| 9.84 Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 233 |
| 10.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet | 235 |
| 10.26:1 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation..... | 260 |
| 10.26:1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden | 260 |
| 10.26:1 Fördelning på anslagsposter | 261 |
| 10.26:1 Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 262 |
| 10.26:2 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Förvaltning | 262 |
| 10.26:2 Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 262 |
| 10.26:3 Anslagsutveckling för Rymdforskning..... | 262 |
| 10.26:3 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden | 263 |
| 10. 26:3 Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 263 |
| 10.26:4 Anslagsutveckling för Institutet för rymdfysik..... | 263 |
| 10. 26:4 Härledning av anslagsnivå 2003–2004 | 264 |
| 10.26:5 Anslagsutveckling för Kungl. biblioteket..... | 264 |

| | |
|---|-----|
| 10. 26:5 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 264 |
| 10.26:6 Anslagsutveckling för Polarforskningssekretariatet..... | 265 |
| 10. 26:6 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 265 |
| 10.26:7 Anslagsutveckling för Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU | 265 |
| 10. 26:7 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 266 |
| 10.26:8 Anslagsutveckling för SUNET | 266 |
| 10.26:8 Uppdragsverksamhet..... | 266 |
| 10. 26:8 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 266 |
| 10.26:9 Anslagsutveckling för Särskilda utgifter för forskningsändamål..... | 266 |
| 10.26:9 Fördelning på anslagposter..... | 267 |
| 10. 26:9 Härledning av anslagsnivå 2003-2004..... | 268 |

Diagramförteckning

| | |
|--|----|
| 3.6.1 Sammanlagd kostnad för stat, kommun och landsting *, 1998–2001, löpande priser | 46 |
| 3.6.2 Offentliga och privata medel för utbildning i procent av BNP 1990, 1995 och 1999 (Källa: OECD) | 46 |
| 3.6.3 Antalet elever per lärare * inom grundskolans tidigare år, 1995 och 1999 (källa: OECD)..... | 47 |
| 3.6.4 Svenska elevers kunskaper i läsning, matematik och naturvetenskap jämfört med OECD..... | 48 |
| (Källa: OECD, PISA 2000)..... | 48 |
| 3.6.5 Totalvariation i läskunnighet uppdelat per inom- och mellanskolvariation (Källa: OECD, PISA 2000)..... | 49 |
| 3.6.6 Andel av deltagande i högre utbildning i åldern 18–24 år fördelat per föräldrarnas utbildningsnivå (Källa: EURYDICE 1997 och OECD 2001)..... | 49 |
| 3.6.7 Utbildningsnivå bland kvinnor och män i befolkningen, 25–44 och 45–64 år (Källa: SCB) | 50 |
| 3.6.8 Utresande och inresande studenter per 1000 högskolestuderande, år 1995/96–2000/01 (källa: HSV)..... | 51 |
| 3.6.9 Utresande och inresande forskarstudenter per 1000 registrerade i forskarutbildning, år 1995/96 - 2000/01 (källa: HSV) | 51 |
| 3.6.10 Andel av åldersgruppen 25–34 år som har uppnått minst gymnasienivå år 1991 och 1999 (Källa: OECD och SCB) | 52 |
| 3.6.11 Övergångsfrekvens till högskola vid 25 års ålder* (Källa: SCB) | 53 |
| 3.6.12 Andel med högst grundskole- respektive minst treårig högskoleutbildning per näringsgren, år 1993, 1997 och 2000 (Källa: SCB) | 53 |
| 3.6.13 Andel arbetslösa per utbildningsgrupp i februari respektive år, 1971 – 2002 (Källa: SCB) | 54 |
| 3.6.14 Invandrade i åldern 16–64 år med- respektive utan högskoleutbildning, år 1987–2001..... | 54 |
| (Källa: SCB) | 54 |

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*, besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 556 070 000 kronor under åren 2004-2007 (avsnitt 9.1.18),
2. bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 305 000 000 kronor under år 2004, högst 1 365 000 000 kronor under år 2005, högst 755 000 000 kronor under år 2006, högst 170 000 000 kronor under år 2007 och högst 55 000 000 kronor under år 2008 (avsnitt 10.10.1),
3. bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 26:3 *Rymdforskning*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 500 000 000 kronor under åren 2004-2008 (avsnitt 10.10.3),
4. för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

| Anslag | Anslagstyp | |
|--|------------|-----------|
| 25:1 Statens skolverk | ramanslag | 309 730 |
| 25:2 Skolutvecklingsmyndighet | ramanslag | 75 759 |
| 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg | ramanslag | 351 901 |
| 25:4 Specialpedagogiska institutet | ramanslag | 321 497 |
| 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder | ramanslag | 22 558 |
| 25:6 Specialskolemyndigheten | ramanslag | 234 246 |
| 25:7 Särskilda insatser på skolområdet | ramanslag | 266 177 |
| 25:8 Sameskolstyrelsen | ramanslag | 31 168 |
| 25:9 Maxtaxa i barnomsorgen m.m. | ramanslag | 3 900 000 |
| 25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem | ramanslag | 2 500 000 |
| 25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola | ramanslag | 117 184 |
| 25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet | ramanslag | 84 676 |

| | | | |
|-------|---|-------------------|-----------|
| 25:13 | Nationellt centrum för flexibelt lärande | ramanslag | 101 417 |
| 25:14 | Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning | ramanslag | 155 804 |
| 25:15 | Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet | obetecknat anslag | 50 000 |
| 25:16 | Statligt stöd för utbildning av vuxna | ramanslag | 1 784 378 |
| 25:17 | Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning | ramanslag | 14 727 |
| 25:18 | Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning | ramanslag | 609 953 |
| 25:19 | Uppsala universitet: Grundutbildning | ramanslag | 1 100 361 |
| 25:20 | Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 1 140 323 |
| 25:21 | Lunds universitet: Grundutbildning | ramanslag | 1 413 832 |
| 25:22 | Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 1 158 134 |
| 25:23 | Göteborgs universitet: Grundutbildning | ramanslag | 1 358 922 |
| 25:24 | Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 943 455 |
| 25:25 | Stockholms universitet: Grundutbildning | ramanslag | 867 917 |
| 25:26 | Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 961 817 |
| 25:27 | Umeå universitet: Grundutbildning | ramanslag | 1 020 870 |
| 25:28 | Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 661 151 |
| 25:29 | Linköpings universitet: Grundutbildning | ramanslag | 1 059 166 |
| 25:30 | Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 459 769 |
| 25:31 | Karolinska institutet: Grundutbildning | ramanslag | 526 569 |
| 25:32 | Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 738 943 |
| 25:33 | Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning | ramanslag | 853 207 |
| 25:34 | Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 633 663 |
| 25:35 | Luleå tekniska universitet: Grundutbildning | ramanslag | 551 307 |
| 25:36 | Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 235 646 |
| 25:37 | Karlstads universitet: Grundutbildning | ramanslag | 432 589 |
| 25:38 | Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 141 387 |
| 25:39 | Växjö universitet: Grundutbildning | ramanslag | 363 994 |
| 25:40 | Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 137 696 |
| 25:41 | Örebro universitet: Grundutbildning | ramanslag | 506 359 |
| 25:42 | Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 153 420 |
| 25:43 | Mitthögskolan: Grundutbildning | ramanslag | 482 405 |
| 25:44 | Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 118 445 |
| 25:45 | Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning | ramanslag | 235 718 |
| 25:46 | Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 61 476 |
| 25:47 | Malmö högskola: Grundutbildning | ramanslag | 612 404 |
| 25:48 | Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 72 114 |
| 25:49 | Högskolan i Kalmar: Grundutbildning | ramanslag | 357 899 |
| 25:50 | Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 62 406 |
| 25:51 | Mälardalens högskola: Grundutbildning | ramanslag | 502 595 |
| 25:52 | Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning | ramanslag | 44 278 |
| 25:53 | Danshögskolan: Grundutbildning | ramanslag | 26 927 |
| 25:54 | Dramatiska institutet: Grundutbildning | ramanslag | 73 456 |
| 25:55 | Högskolan i Borås: Grundutbildning | ramanslag | 314 277 |
| 25:56 | Högskolan Dalarna: Grundutbildning | ramanslag | 308 221 |
| 25:57 | Högskolan på Gotland: Grundutbildning | ramanslag | 90 139 |
| 25:58 | Högskolan i Gävle: Grundutbildning | ramanslag | 322 920 |
| 25:59 | Högskolan i Halmstad: Grundutbildning | ramanslag | 250 743 |

| | | | |
|--------------|---|-----------|-------------------|
| 25:60 | Högskolan Kristianstad: Grundutbildning | ramanslag | 280 925 |
| 25:61 | Högskolan i Skövde: Grundutbildning | ramanslag | 228 412 |
| 25:62 | Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning | ramanslag | 235 539 |
| 25:63 | Idrotthögskolan i Stockholm: Grundutbildning | ramanslag | 42 830 |
| 25:64 | Konstfack: Grundutbildning | ramanslag | 114 554 |
| 25:65 | Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning | ramanslag | 52 390 |
| 25:66 | Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning | ramanslag | 120 061 |
| 25:67 | Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning | ramanslag | 381 926 |
| 25:68 | Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning | ramanslag | 16 084 |
| 25:69 | Södertörns högskola: Grundutbildning | ramanslag | 244 776 |
| 25:70 | Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning | ramanslag | 25 930 |
| 25:71 | Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. | ramanslag | 1 875 181 |
| 25:72 | Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. | ramanslag | 554 204 |
| 25:73 | Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m. | ramanslag | 341 243 |
| 25:74 | Ersättningar för klinisk utbildning och forskning | ramanslag | 1 730 619 |
| 25:75 | Högskoleverket | ramanslag | 187 019 |
| 25:76 | Verket för högskoleservice | ramanslag | 13 492 |
| 25:77 | Centrala studiestödsnämnden | ramanslag | 369 609 |
| 25:78 | Överklagandenämnden för studiestöd | ramanslag | 10 286 |
| 25:79 | Internationella programkontoret för utbildningsområdet | ramanslag | 40 795 |
| 25:80 | Myndigheten för Sveriges nätuniversitet | ramanslag | 35 029 |
| 25:81 | Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. | ramanslag | 38 402 |
| 25:82 | Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. | ramanslag | 18 100 |
| 26:1 | Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation | ramanslag | 2 433 822 |
| 26:2 | Vetenskapsrådet: Förvaltning | ramanslag | 95 546 |
| 26:3 | Rymdforskning | ramanslag | 152 335 |
| 26:4 | Institutet för rymdfysik | ramanslag | 41 959 |
| 26:5 | Kungl. biblioteket | ramanslag | 227 871 |
| 26:6 | Polarforskningssekreteriatet | ramanslag | 24 169 |
| 26:7 | Rådet för forsknings- och utvecklingsarbete inom EU | ramanslag | 13 738 |
| 26:8 | Sunet | ramanslag | 38 647 |
| 26:9 | Särskilda utgifter för forskningsändamål | ramanslag | 113 085 |
| Summa | | | 42 386 673 |

2 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet avser förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskole- och forskarutbildning, forskning samt centrala

myndigheter inom utbildningsområdet. Utgiftsområdet omfattar politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik samt en del av politikområdet Storstadspolitik.

2.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

| | Utfall 2001 | Anslag 2002 ¹ | Utgifts- prognos 2002 | Förslag anslag 2003 | Beräknat anslag 2004 |
|---|----------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| Politikområde Storstadspolitik ² | 178 | 185 | 207 | 0 | 0 |
| Politikområde Utbildningspolitik | 30 503 | 38 446 | 37 783 | 39 246 | 40 986 |
| Politikområdet Forskningspolitik | 2 578 | 2 762 | 2 743 | 3 141 | 3 213 |
| Totalt för utgiftsområde 16 | 33 259 | 41 393 | 40 733 | 42 387 | 44 199 |

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

² Politikområdet ligger under utgiftsområde 8.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivå 2003-2004

Miljoner kronor

| | 2003 | 2004 |
|---|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 41 447 | 41 447 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning | 917 | 1 744 |
| Beslut | 2 456 | 3 464 |
| Övriga makroekonomiska förutsättningar | 16 | 31 |
| Volym | 0 | 0 |
| Överföring till/från andra utgiftsområden | - 1 097 | - 1 121 |
| Övrigt | - 1 352 | - 1 366 |
| Ny ramnivå | 42 387 | 44 199 |

3 Utbildningspolitik

3.1 Omfattning

Politikområdet Utbildningspolitik har följande omfattning och behandlas i följande avsnitt:

- **Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg**
- **Barn- och ungdomsutbildning**
- förskoleklass
- grundskola
- gymnasieskola
- specialskola
- särskola
- sameskola
- svensk skola i utlandet
- **Vuxenutbildning**
- kommunal vuxenutbildning
- vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox)
- svenskundervisning för invandrare (sfi)
- folkbildning
- viss kompletterande utbildning med enskilda huvudmän
- kvalificerad yrkesutbildning
- Nationellt centrum för flexibelt lärande
- **Högskoleverksamhet**
- universitet och högskolor inklusive Sveriges lantbruksuniversitet
- **Studiestöd**

I politikområdet ingår även centrala myndigheter inom studiestöds-, skol- och högskoleområdet samt medlemsavgifter till Unesco och verksamheten vid Svenska unescorådet.

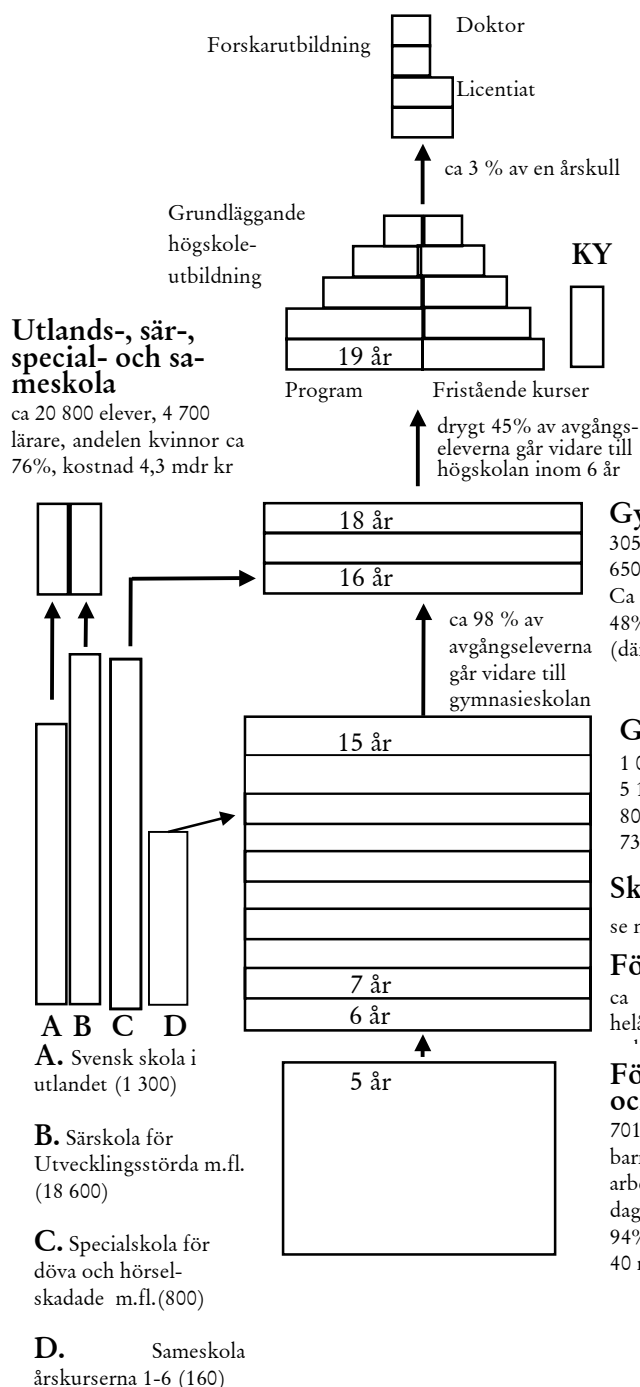
Den samlade driftskostnaden/motsvarande inom politikområdet uppgår till omkring 185 miljarder kronor inklusive studiestöd, kommun och landsting. Av detta täcker anslagen under politikområdet ungefär 33 procent vilket sammanhänger med att huvudmannaskapet för den verksamhet som ingår i politikområdet delas mellan stat, kommun, landsting och enskilda huvudmän.

Ungefär 35 procent av anslagna medel utgår till studiestöd som är ett statligt åtagande. Staten är huvudman för flertalet universitet och högskolor men det finns inom politikområdet även ett antal enskilda högskolor. Kommunerna är huvudman för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning (komvux, särvox och sfi). Det finns dock ett växande inslag av enskild verksamhet på dessa områden. Inom folkbildningen (folkhögskolor och studieförbund) är den enskilda verksamheten av hävd helt dominerande. I övrigt är andelen enskild verksamhet relativt stor inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg men begränsad inom universitet och högskolor. Anslagen inom politikområdet finansierar helt och hållet studiestödet och nästan helt och hållet grundutbildningen vid universitet och högskolor medan den statliga finansieringsandelen är låg när det gäller förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning finansieras främst med kommunala skattemedel men även via det generella statliga bidraget till kommunerna. Avgifter svarar för en del av finansieringen när det gäller studiecirkel inom folkbildningen, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt vissa myndigheter men har i övrigt en högst begränsad roll.

Nedanstående figur ger en kvantitativ översikt över politikområdet.

SVERIGES UTBILDNINGSVÄSENDE

(Uppgifter avseende budgetåret 2001)

**Högskola**

268 000 helårsstudenter i grundutbildning samt ca 18 000 aktiva studerande i forskarutbildning, ca 22 700 lärare och forskare varav 37 % kvinnor, 8 200 med forskarutbildningstjänst, 18 400 övrig personal, 50-tal högskolor. Kostnad inklusive forskning ca 43,8 miljarder kronor (därav studiestöd 5,6 mdr kronor)

Kvalificerad yrkesutbildning

11 100 helårsplatser,. Kostnad ca 600 mkr exkl. studiestöd

Folkbildning

147 folkhögskolor med 32 000 helårsstuderande och ca 2 400 lärare varav 50 % kvinnor samt 10 studieförbund med totalt 1,8 miljoner kursdeltagare.

Statsbidrag ca 3,2 mdr kr (varav studiestöd ca 0,65 mdr kr)

Vuxenutbildning

Drygt 200 000 elever i komvux, ca 40 000 elever i särvox¹ och ca 8 500 lärare - andelen kvinnor drygt 60 % i komvux, särvox, statens skolor för vuxna (SSV) och sfi. Kostnad ca 12,7 mdr kronor (varav studiestöd ca 5,5 mdr kronor)

Gymnasieskola

305 000 elever,
650 skolor,
Ca 24 000 lärare - andelen kvinnor ca 48%, kostnad ca 23 miljarder kronor, (därtill kommer studiestöd 2,5 mdr kr)

Grundskola

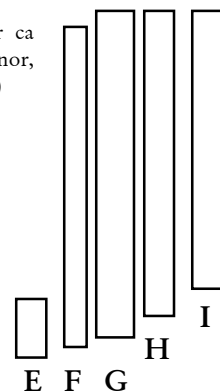
1 052 000 elever,
5 100 skolor,
80 200 lärare - andelen kvinnor ca 73%, kostnad ca 62 mdr kr

Skolbarnsomsorg, 6-12 år
se nedan**Förskoleklass²**

ca 107 500 elever, ca 8 400 helårsanställda, kostnad ca 3,9

Förskoleverksamhet och Skolbarnsomsorg

701 200 hel- och deltidinskrivna barn, ca 78 700 anställda som arbetar med barn (exkl. dagbarnvårdare), andelen kvinnor ca 94%, nettokostnad, exkl. avgifter, ca 40 mdr kronor



E. Svenskundervisning för invandrare, Sfi (37 300¹)

F. Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (4 300¹)

G. Komvux, samt Statens skolor för vuxna (nuvarande CFL) (206 000¹),

H. Folkhögskola (30 000)

I. Studieförbund (ca 1,8 milj deltagare sammanlagt på kurser av varierande omfattning)

Personal- och studerandeantal avser helårsekvivalenter (helårsstudenter m.m.) om inte annat anges. Andelen kvinnor avser tjänstgörande lärare på hel och deltid. ¹ avser antal elever inklusive deltid. ² avser läsåret 2001/02.

Kostnadsuppgifterna i tidigare års budgetpropositioner var preliminära och därför inte fullt jämförbara. **Total driftskostnad** för stat, kommuner och landsting är ca 195 miljarder kronor. I detta ingår medel från forskningsråden m.fl., vilka ingår i politikområdet forskningspolitik. **Utbildningar som inte finns med i uppställningen är bl.a.:** Polishögskolan, försvarsmaktens utbildningar, arbetsmarknads- och personalutbildning. **Kommunernas kostnader** för skolväsende och barnomsorg täcks till en del genom ett generellt statsbidrag via utgiftsområde 25. **Folkbildningen** redovisas inom utgiftsområde 17.

3.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet
Tusental kronor

| | Utfall 2001 | Anslag 2002 ¹ | Utgifts- prognos 2002 | Förslag anslag 2003 | Beräknat anslag 2004 |
|--|----------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| <i>Anslag inom utgiftsområde 16</i> | | | | | |
| 25:1 Statens skolverk | 299 125 | 356 576 | 361 637 | 309 730 | 311 463 |
| 25:2 Skolutvecklingsmyndighet | nytt anslag | - | - | 75 759 | 77 433 |
| 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg | 431 661 | 493 629 | 398 948 | 351 901 | 201 093 |
| 25:4 Specialpedagogiska institutet | 211 661 | 319 341 | 319 097 | 321 497 | 328 563 |
| 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder | 21 250 | 22 149 | 21 454 | 22 558 | 23 068 |
| 25:6 Specialskolemyndigheten | 365 134 | 229 460 | 258 594 | 234 246 | 239 383 |
| 25:7 Särskilda insatser på skolområdet | 261 961 | 259 670 | 261 555 | 266 177 | 276 246 |
| 25:8 Sameskolstyrelsen | 31 384 | 30 603 | 29 975 | 31 168 | 31 851 |
| 25:9 Maxtaxa i barnomsorgen m.m. | - | 3 900 000 | 3 882 400 | 3 900 000 | 3 900 000 |
| 25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem | 491 339 | 1 500 000 | 1 492 744 | 2 500 000 | 3 500 000 |
| 25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola | 110 416 | 120 056 | 118 440 | 117 184 | 127 279 |
| 25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet | 80 196 | 83 430 | 84 487 | 84 676 | 88 205 |
| 25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande | 43 957 | 93 559 | 92 343 | 101 417 | 97 339 |
| 25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning | 133 544 | 171 377 | 176 205 | 155 804 | 154 023 |
| 25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet | - | 50 000 | 50 000 | 50 000 | 50 000 |
| 25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna | 4 069 899 | 3 059 656 | 2 780 018 | 1 784 378 | 1 837 374 |
| 25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning | - | 17 500 | 17 273 | 14 727 | 18 261 |
| 25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning | - | 502 082 | 684 082 | 609 953 | 778 184 |
| 25:19 Uppsala universitet: Grundutbildning | 852 515 | 1 004 327 | 979 480 | 1 100 361 | 1 125 037 |
| 25:20 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning | 1 011 513 | 1 057 431 | 1 043 684 | 1 140 323 | 1 165 518 |
| 25:21 Lunds universitet: Grundutbildning | 1 079 209 | 1 287 787 | 1 269 995 | 1 413 832 | 1 445 991 |
| 25:22 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning | 1 018 384 | 1 064 538 | 1 050 699 | 1 158 134 | 1 183 722 |
| 25:23 Göteborgs universitet: Grundutbildning | 1 043 693 | 1 254 814 | 1 238 501 | 1 358 922 | 1 394 006 |
| 25:24 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning | 827 059 | 874 584 | 863 214 | 943 455 | 964 300 |
| 25:25 Stockholms universitet: Grundutbildning | 728 166 | 785 220 | 775 012 | 867 917 | 887 129 |
| 25:26 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning | 842 831 | 887 996 | 876 452 | 961 817 | 983 068 |
| 25:27 Umeå universitet: Grundutbildning | 777 521 | 933 387 | 867 590 | 1 020 870 | 1 043 854 |
| 25:28 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning | 576 946 | 611 478 | 603 529 | 661 151 | 675 759 |
| 25:29 Linköpings universitet: Grundutbildning | 782 094 | 971 785 | 959 152 | 1 059 166 | 1 083 956 |
| 25:30 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning | 391 052 | 420 780 | 415 310 | 459 769 | 469 927 |
| 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning | 276 092 | 473 079 | 466 929 | 526 569 | 541 871 |
| 25:32 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning | 641 421 | 689 735 | 680 768 | 738 943 | 755 269 |
| 25:33 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning | 700 841 | 747 750 | 735 540 | 853 207 | 872 058 |
| 25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning | 559 400 | 581 388 | 573 830 | 633 663 | 647 663 |
| 25:35 Luleå tekniska högskola: Grundutbildning | 429 823 | 515 000 | 490 879 | 551 307 | 563 572 |

| | Utfall 2001 | Anslag 2002 ¹ | Utgifts- prognos 2002 | Förslag anslag 2003 | Beräknat anslag 2004 |
|--|----------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| 25:36 Luleå tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning | 199 590 | 214 819 | 212 026 | 235 646 | 240 852 |
| 25:37 Karlstads universitet: Grundutbildning | 300 089 | 387 194 | 387 333 | 432 589 | 443 223 |
| 25:38 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning | 97 246 | 123 673 | 122 065 | 141 387 | 144 511 |
| 25:39 Växjö universitet: Grundutbildning | 252 463 | 331 812 | 321 817 | 363 994 | 372 587 |
| 25:40 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning | 97 361 | 124 606 | 122 986 | 137 696 | 140 738 |
| 25:41 Örebro universitet: Grundutbildning | 340 917 | 496 190 | 489 740 | 506 359 | 518 549 |
| 25:42 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning | 97 476 | 136 160 | 134 390 | 153 420 | 156 810 |
| 25:43 Mitthögskolan: Grundutbildning | 355 617 | 407 076 | 401 761 | 482 405 | 493 156 |
| 25:44 Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning | 86 761 | 107 772 | 106 371 | 118 445 | 121 062 |
| 25:45 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning | 144 501 | 182 478 | 175 048 | 235 718 | 240 926 |
| 25:46 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning | 34 228 | 53 841 | 53 141 | 61 476 | 62 834 |
| 25:47 Malmö högskola: Grundutbildning | 443 342 | 572 824 | 560 616 | 612 404 | 627 188 |
| 25:48 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning | 54 380 | 64 845 | 64 002 | 72 114 | 73 707 |
| 25:49 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning | 263 303 | 330 803 | 317 817 | 357 899 | 366 563 |
| 25:50 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning | 34 156 | 49 996 | 49 346 | 62 406 | 63 785 |
| 25:51 Mälardalens högskola: Grundutbildning | 335 345 | 465 196 | 457 842 | 502 595 | 513 941 |
| 25:52 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning | 2 000 | 29 564 | 29 180 | 44 278 | 45 256 |
| 25:53 Danshögskolan: Grundutbildning | 24 404 | 25 160 | 24 833 | 26 927 | 27 522 |
| 25:54 Dramatiska institutet: Grundutbildning | 61 784 | 67 931 | 67 048 | 73 456 | 75 079 |
| 25:55 Högskolan i Borås: Grundutbildning | 212 863 | 295 887 | 292 040 | 314 277 | 321 757 |
| 25:56 Högskolan Dalarna: Grundutbildning | 231 644 | 285 014 | 293 381 | 308 221 | 315 078 |
| 25:57 Högskolan på Gotland: Grundutbildning | 56 846 | 76 002 | 75 875 | 90 139 | 92 131 |
| 25:58 Högskolan i Gävle: Grundutbildning | 231 393 | 296 531 | 292 676 | 322 920 | 331 054 |
| 25:59 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning | 175 085 | 241 410 | 238 272 | 250 743 | 264 069 |
| 25:60 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning | 192 415 | 255 635 | 246 648 | 280 925 | 287 719 |
| 25:61 Högskolan i Skövde: Grundutbildning | 148 762 | 212 032 | 218 147 | 228 412 | 233 462 |
| 25:62 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning | 141 006 | 212 780 | 221 386 | 235 539 | 242 054 |
| 25:63 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning | 38 879 | 37 007 | 36 526 | 42 830 | 43 851 |
| 25:64 Konstfack: Grundutbildning | 102 912 | 106 970 | 105 579 | 114 554 | 117 141 |
| 25:65 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning | 48 817 | 50 307 | 49 653 | 52 390 | 53 548 |
| 25:66 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning | 93 235 | 112 837 | 111 370 | 120 061 | 122 734 |
| 25:67 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning | 318 124 | 379 743 | 381 433 | 381 926 | 390 821 |
| 25:68 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning | 15 142 | 15 619 | 15 416 | 16 084 | 16 439 |
| 25:69 Södertörns högskola: Grundutbildning | 188 525 | 202 811 | 200 402 | 244 776 | 250 193 |
| 25:70 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning | 23 994 | 24 737 | 24 415 | 25 930 | 26 503 |
| 25:71 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. | 1 683 365 | 1 764 925 | 1 559 188 | 1 875 181 | 1 928 279 |
| 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. | 342 714 | 599 990 | 567 525 | 554 204 | 546 083 |
| 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor | 200 349 | 254 638 | 251 328 | 341 243 | 345 605 |
| 25:74 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning | 1 631 811 | 1 680 929 | 1 659 077 | 1 730 619 | 1 768 856 |
| 25:75 Högskoleverket | 162 878 | 171 190 | 175 563 | 187 019 | 191 185 |
| 25:76 Verket för högskoleservice | 13 029 | 13 257 | 13 108 | 13 492 | 13 806 |
| 25:77 Centrala studiestödsnämnden m.m. | 352 230 | 374 112 | 391 159 | 369 609 | 367 353 |
| 25:78 Överklagandenämnden för studiestöd | 6 154 | 10 090 | 9 959 | 10 286 | 10 515 |

| | Utfall 2001 | Anslag 2002 ¹ | Utgifts- prognos 2002 | Förslag anslag 2003 | Beräknat anslag 2004 |
|--|-------------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| 25:79 Internationella programkontoret för utbildningsområdet | 38 738 | 40 354 | 38 427 | 40 795 | 41 806 |
| 25:80 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet | | 29 356 | 25 230 | 35 029 | 35 834 |
| 25:81 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. | 35 981 | 38 576 | 37 991 | 38 402 | 38 402 |
| 25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. | 22 814 | 16 660 | 17 569 | 18 100 | 18 519 |
| Totalt för utgiftsområde 16 | 29 024 755 | 37 341 506 | 36 566 521 | 39 245 501 | 40 985 548 |
| <i>Anslag inom övriga utgiftsområden</i> | | | | | |
| <i>Utgiftsområde 15</i> | | | | | |
| 25:1 Studiehjälp m.m. | 2 604 634 | 2 681 820 | 2 665 780 | 3 010 960 | 3 114 600 |
| 25:2 Studiemedel m.m. | 7 265 224 | 10 490 580 | 10 512 000 | 11 034 219 | 11 599 931 |
| 25:3 Studiemedelsröntor m.m. | 3 722 743 | 4 775 620 | 4 695 541 | 5 585 224 | 6 169 959 |
| 25:4 Rekryteringsbidrag | nytt anslag | - | - | 2 028 992 | 2 065 313 |
| 25:5 Vuxenstudiestöd m.m. | 5 405 861 | 3 517 664 | 3 139 272 | 64 356 | 0 |
| 25:6 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk | 40 642 | 61 520 | 43 911 | 60 520 | 61 520 |
| 25:7 Bidrag till vissa studiesociala ändamål | 25 734 | 24 950 | 25 684 | 25 450 | 26 073 |
| 25:8 Bidrag till vissa organisationer m.m. | 23 707 | 55 241 | 55 133 | 39 959 | 39 959 |
| <i>Utgiftsområde 17</i> | | | | | |
| 25:1 Bidrag till folkbildningen | 2 513 068 | 2 522 556 | 2 522 556 | 2 519 631 | 2 578 842 |
| 25:2 Bidrag till handikappåtgärder inom folkbildningen | 69 059 | 74 843 | 74 843 | 76 933 | 78 744 |
| 25:3 Bidrag till kontakttolkutbildning | 9 235 | 9 416 | 9 416 | 9 544 | 9 749 |
| <i>Utgiftsområde 23</i> | | | | | |
| 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet | 1 157 109 | 1 209 038 | 1 193 321 | 1 226 964 | 1 264 789 |
| Totalt för politikområde 25 | 51 861 771 | 62 764 754 | 61 503 978 | 64 928 253 | 67 995 027 |

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårpropositionen och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

3.3 Mål

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) som mål för utbildningspolitiken att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Detta mål har godkänts av riksdagen (bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99). Regeringen föreslår ingen ändring av detta mål.

3.4 Politikens inriktning

Utbildning och forskning bryter väg för kunskapsområdet

Satsningar på utbildning är av stor betydelse för den långsiktiga tillväxten i ekonomin och för välfärden samt för enskilda människors personliga utveckling. En väl utbyggd utbildning av hög

kvalitet är, tillsammans med omfattande satsningar på forskning, avgörande för möjligheterna att bryta väg för kunskapsområdet. Tillgången till och förmågan att använda nya kunskaper lägger grunden för såväl ekonomisk som social och kulturell utveckling. Samtidigt har nya kunskaper och färdigheter ett egenvärde för den enskilde.

Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Utbildning och forskning blir samtidigt ett allt viktigare område för internationellt samarbete. Utbildning och forskning är ett huvudområde för insatser för att uppnå det strategiska mål för Europeiska unionen som fastställdes av Europeiska rådet i Lissabon i mars 2000; att till 2010 "bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska, kunskapsbaserade ekonomi med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt, med fler och bättre

arbetstillfällena och en högre grad av social sammanhållning”.

Utbildning och forskning spelar också en avgörande roll i arbetet med att skapa en hållbar utveckling i hela världen. Det var därför ett område som Sverige särskilt lyfte fram vid FN-toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg i september 2002. Arbetet med att utveckla utbildning som integrerar de ekonomiska, sociala och ekologiska aspekterna på hållbar utveckling sker bl.a. inom ramen för Baltic 21 Education som omfattar länderna i Östersjöregionen.

God utbildning ökar möjligheterna för den enskilde att hävda sig på en föränderlig arbetsmarknad och delta aktivt i samhällslivet. Det svenska näringslivet skall konkurrera med kunskap, kompetens och hög kvalitet. Det förutsätter att alla medborgare ges möjligheter att skaffa sig en god grundläggande utbildning och därefter lära nytt hela livet. Den ökande globaliseringen gör det allt viktigare att främja goda kunskaper i främmande språk och internationellt elev-, student- och lärarutbyte.

För att kunna tillförsäkra alla i Sverige en god utbildning är det viktigt att den utbildning som ges håller hög kvalitet på alla nivåer. Förskolan och grundskolan skall ge alla elever grundläggande kunskaper och färdigheter. Gymnasieskolan skall ge en efter elevens önskemål och arbetsmarknadens behov inriktad utbildning samt förbereda för högskolestudier. De eftergymnasiala utbildningarna och vuxenutbildningen är av stor betydelse för att bredda möjligheterna till livslångt lärande. Folkhögskolorna och folkbildningsarbetet spelar en betydelsefull roll för att sprida kunskap och främja människors vilja till kunskapssökande. Högskolan har byggts ut i hela landet för att skapa minst ett starkt lärosäte i varje län och därigenom lägga grunden för en breddad rekrytering till högre utbildning. Forskarutbildningen har blivit en strategiskt viktig utbildning i det moderna kunskapsamhället.

Skolan skall vara en trygg kunskapsskola för alla

En förutsättning för att kunna skapa ekonomisk tillväxt och ett jämlikt samhälle är att alla, oavsett bakgrund, ges rätt till god utbildning. Regeringens ambition är att skapa en trygg kunskapsskola för alla. Skolan skall ge alla elever stimulans och likvärdiga möjligheter att utifrån sina unika

förutsättningar förvärva nya kunskaper och färdigheter. Ingen elev får lämnas utan det stöd han eller hon behöver för att kunna utvecklas, förverkliga sina ambitioner och nå utbildningsmålen.

Även om Sverige ligger bra till i många internationella jämförelser, lämnar fortfarande många ungdomar skolan utan tillräckliga kunskaper i basämnen som svenska, engelska och matematik. Det är oacceptabelt. Skolan tillförs därför ytterligare resurser så att den förmår ge alla elever stöd och skapa studiero bl.a. genom personalförstärkningsmedel till skola och fritidshem.

Förskolan och skolan skall sätta barnens kreativitet och nyfikenhet i centrum. Pedagogiken skall tillvarata barnens perspektiv och lägga grunden för ett livslångt lärande. Alla barn är olika. De lär på olika sätt och i olika takt. Skolan skall vara likvärdig för alla, men det innebär inte att den skall vara likadan för alla. Lika möjligheter kräver olika resurser. För att alla barn skall ha möjlighet att nå de uppsatta utbildningsmålen, måste resurserna fördelas efter behov. Genom att kommunerna är huvudmän för barn- och ungdomsskolan, kan skolan bättre anpassas till lokala behov och förutsättningar.

I dagens Sverige lever människor med mycket skiftande bakgrund. Denna mångfald är en tillgång som måste tillvaratas. Skolan och förskolan skall vara en plats där barn från olika miljöer och med olika erfarenheter och värderingar kan mötas. Därigenom kan förståelsen för andra människor öka, den sociala sammanhållningen stärkas och segregationen motverkas.

Tillsammans med kunskapsuppdraget lägger demokratiuppdraget grunden för all verksamhet i skolan. Skolan bör ge alla elever insikter om samt förståelse och respekt för allas lika värde och för vikten av ett demokratiskt förhållningssätt. För att förankra och utveckla demokratin är det viktigt att barn och ungdomar uppmuntras och ges möjlighet att delta i samhällslivet. Regeringen har därför givit Skolverket i uppdrag att undersöka vilka möjligheter som finns för politiska partier, ungdomsförbund och andra organisationer som är engagerade i samhällsfrågor att verka i skolan.

Arbetsmiljön i skolan måste förbättras. Det måste finnas tydliga normer och regler för hur de som går och arbetar i skolan skall uppträda mot varandra. Kränkande behandling i alla dess former skall med kraft förebyggas och bekämpas. Regeringen har tillsatt en parlamen-

tarisk kommitté med uppgift att överväga en gemensam diskrimineringslagstiftning som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden. Även andra samhällsområden än arbetslivet och högskolan som redan idag har lagstiftning på detta område skall alltså utredas (dir. 2002:11). I uppdraget ingår bl.a. att överväga hur diskriminering och trakasserier på grund av könstillhörighet, etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller funktionshinder skall förbjudas i skolan.

Därutöver har den parlamentariska Skollagskommittén i uppdrag att bl.a. se över regelverket för att stärka barns, ungdomars och vuxnas rätts-säkerhet, skydd och trygghet inom barnomsorgen, i skolan och i vuxenutbildningen. Skollagsöversynen syftar också till att se över hur ansvarsfördelningen kan bli tydligare mellan dels den nationella och lokala nivån, dels de förtroendevalda och professionen.

Jämställdhet är viktigt på alla utbildningsnivåer

Bristen på jämställdhet i skolan och det övriga utbildningssystemet både präglar och präglas av situationen i övriga delar av samhället. Därför är det viktigt att verksamheten och pedagogiken utgår ifrån ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Det är ett slöseri med mänskliga resurser att utbildningen fortfarande i stor utsträckning är både köns- och klassuppdelad. Det begränsar vars och ens möjligheter att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och intressen. Fortfarande präglas studievalen av stora könsrelaterade skillnader. Även om det t.ex. numera är fler kvinnor än män som söker sig till högskolan, väljer fortfarande män och kvinnor olika utbildningsvägar. Utbildningar med inriktning mot vård, omsorg och skola domineras av kvinnor, medan det framför allt är män som söker sig till utbildningar med teknisk inriktning.

Verksamheten i förskolan, skolan och vuxenutbildningen är av avgörande betydelse för arbetet med att öka jämställdheten i det svenska samhället. Utbildningsanordnare på alla nivåer måste arbeta aktivt med att bryta dagens könsuppdelade utbildningsmönster. Inte minst är det angeläget att få fler män att söka sig till kvinnodominerade utbildningar som lärar- och vårdutbildningarna. Det är också viktigt att öka intresset för studier bland män med kort utbildning.

Idag är det fler kvinnor än män som tar ut en grundläggande högskoleexamen, men fortfarande är det fler män än kvinnor som påbörjar en forskarutbildning. Universiteten och högskolorna har i uppdrag att vidta åtgärder för att åstadkomma en jämnare balans inom utbildningar med skev könsfördelning. Lärosätena skall också verka för fler kvinnor i högskolans lärar- och forskarkår. Regeringen har tidigare bedömt att andelen kvinnor i Sveriges professorskår bör kunna uppgå till ca 25 procent 2008 (Högskolans ledning, lärare och organisation, prop. 1996/97:141). Det är angeläget att lärosätena når rekryteringsmålen och ökar andelen kvinnor på ledande positioner i högskolan.

Skolan tillförs ökade resurser för att anställa mer personal

Att välja skola skall vara en möjlighet, inte ett tvång. Ingen skall behöva välja bort den skola som ligger närmast hemmet för att den är dålig. Därför måste alla skolor vara bra skolor. Det kräver ökade resurser, men också att ett ökat fokus sätts på kvalitetsarbetet i skolan. Alla skolor skall genomföra en systematisk kvalitetsuppföljning av sin verksamhet och alla skolor skall kvalitetsgranskas.

För att förbättra skolan så att alla elever trivs och kan utvecklas och de uppsatta utbildningsmålen uppnås, tillförs skolan ytterligare resurser. Den ekonomiska krisen i Sverige under 1990-talet fick stora konsekvenser inom skolans område. I många kommuner minskade de ekonomiska resurserna samtidigt som barnkullarna och kraven på skolan ökade. Regeringens politik har bidragit till att vända denna utveckling. Under perioden 2001–2006 tillförs kommunerna, utöver de generella resurstillskott som även kan användas till insatser inom skolan, successivt höjda årliga statsanslag till dess att en nivåhöjning om fem miljarder kronor är nådd. Detta innebär att ca 15 000 nya lärare, skolsköterskor, specialpedagoger, fritidspedagoger, barnskötare, skolbibliotekarier och andra specialister kan anställas. För 2003 innebär det jämfört med föregående år ytterligare en miljard kronor i ökade resurser och 3 000 fler lärare och andra specialister i skolan. De nya resurserna skall användas till sådana personalförstärkningar som är strategiska för att fler elever skall nå målen i skolan.

Allmän förskola införs för alla fyra- och femåringar

Förskolan utgör det första steget i det livslånga lärandet och är därigenom en viktig del av samhällets samlade utbildningssystem. Förskolan skall, precis som den efterföljande skolan, vara en verksamhet för alla. Ingen skall av ekonomiska eller andra skäl behöva avstå från möjligheten att låta sitt barn gå i förskola.

Den svenska förskolan står sig mycket väl i internationell jämförelse. Förskolepedagogiken präglas av att barn tillåts leva i nuet och att barn-
domen har ett värde i sig. Det är angeläget att förskolan kan erbjuda verksamheter med olika pedagogiska inriktningar och anpassas till barnens och familjernas olika behov beträffande t.ex. öppettider och särskilt stöd för språkutveckling.

En välfungerande barnomsorg av hög pedagogisk kvalitet som är tillgänglig för alla barn, har stor social betydelse genom att bidra till goda uppväxtvillkor och till att barn med olika social, etnisk och kulturell bakgrund kan mötas. En välfungerande barnomsorg har dessutom betydelse för jämställdheten i samhället. Den underlättar för både män och kvinnor att förena föräldraskap med förvärvsarbete och deltagande i samhällslivet. För att göra barnomsorgen tillgänglig för alla barn, införde riksdagen på regeringens initiativ den 1 januari 2002 en möjlighet för kommunerna att tillämpa ett system med maxtaxa inom barnomsorgen (prop. 1999/2000:129, bet. 2000/01:UbU5, rskr. 2000/01:46). Dessutom har även barn till arbetslösa och föräldralediga givits rätt till barnomsorg. Inget barn skall behöva mista sin plats på grund av ändrade sociala eller ekonomiska förhållanden i familjen. Knutna till maxtaxan finns även särskilda kvalitetssäkringsmedel.

År 2003 införs allmän förskola för alla fyra- och femåringar. Därmed får alla barn tillgång till avgiftsfri förskola tre timmar om dagen. Det är en angelägen reform eftersom den ger alla barn mer lika möjligheter att möta det moderna kunskaps- och samhällets krav på livslångt lärande. Genom tidiga insatser kan förskolan bidra till att minska skillnaderna i barns uppväxtvillkor och därmed också underlätta för alla barn att senare nå utbildningsmålen i skolan. Reformen beräknas medföra att ytterligare ca 34 000 barn i de aktuella åldrarna kommer att gå i förskolan. Många av dessa barn har invandrarbakgrund eller

bor i glesbygd där förskolan inte har varit lika väl utbyggd som i storstäderna. Kostnaderna för att införa allmän förskola för fyra- och femåringar är beräknade till 1,2 miljarder kronor 2003.

Personalförstärkning behövs i förskolan

Utbyggnaden av förskolan behöver åtföljas av ytterligare insatser för att stärka dess kvalitet. Regeringen vill att fler skall kunna anställas i förskoleverksamheten. Det särskilda stödet till kommunerna för att anställa fler i skolan byggs därför ut till att även omfatta förskolan. Regeringen avser att återkomma med ett förslag om ett riktat statsbidrag till kommunerna för att tillföra minst 6 000 nya förskollärare, barnskötare eller annan personal till förskolan. Med ett tillskott av personalresurser i den omfattningen kan personaltäteten öka så att den i genomsnitt blir fem barn per heltidsanställd, och som räkneexempel skulle detta då kunna motsvara igenomsnitt 15 barn per grupp med tre heltidstjänster. Det är viktigt att beslut i dessa frågor tas utifrån lokala förutsättningar och med hänsyn till att olika barn har olika behov.

Satsningen på kraftigt förstärkta personalresurser till förskolan skall ske successivt under mandatperioden och i den takt som ekonomin tillåter.

Skolverket kommer att få regeringens uppdrag att administrera, följa och utvärdera personalförstärkningen i förskolan samt att utfärda allmänna råd när det gäller kvalitet i förskolan.

Oacceptabelt att elever lämnar grundskolan utan tillräckliga baskunskaper

Grundskolan skall ge alla barn goda grundläggande kunskaper och färdigheter som att räkna, läsa och skriva. Grundskolan skall också lägga grunden för ett framtida livslångt lärande genom att stimulera barnets kreativitet och naturliga nyfikenhet. Varje elev skall utifrån sina unika förutsättningar och sin lust att lära ges likvärdiga möjligheter och stimuleras till att skaffa sig nya kunskaper och utveckla nya färdigheter. Kommunerna har ett ansvar för att grundskolan är väl utbyggd och håller en genomgående hög kvalitet.

Trots att den svenska skolan står sig bra i internationella jämförelser, bedömer regeringen att förbättringar behöver göras. Så länge det finns ungdomar som lämnar grundskolan utan att kunna läsa, skriva och räkna tillräckligt bra, fullgör inte skolan sitt uppdrag. Regeringen accepterar inte att en enda elev lämnas utan tillräckligt stöd för att lyckas i skolan. Särskild uppmärksamhet behöver ägnas de elever som kommer till Sverige och börjar i svensk skola först i 10-14 års ålder. Behovet av att ge elever mer stöd är ett av skälen till de extra statliga satsningar som nu görs på skolan för att göra det möjligt att anställa upp till 15 000 fler lärare och andra specialister i bl.a. grundskolan. Detta resurstillskott måste kombineras med ett förstärkt kvalitetsarbete på alla nivåer i skolsystemet.

Ökade resurser till fritidshemmen

Personalförstärkningsresurserna om sammanlagt fem miljarder kronor i höjda anslag omfattar även fritidshemmen för barn upp till tolv år. Till sammans med införandet av maxtaxa i skolbarnsomsorgen är denna satsning en väsentlig del i strävan efter jämställdhet och lika möjligheter för män och kvinnor att förena föräldraskap och arbete. Det yttersta ansvaret för fritidshemmen vilar på de enskilda kommunerna. Det är angeläget att fritidshemmen håller hög kvalitet och sätter barnens bästa och barnens utveckling i centrum. Genom satsningen på personalförstärkningar inom skola och fritidshem kan personaltätheten öka och kvaliteten på verksamheten därmed förbättras även på fritidshemmen.

Stöd bör ges till språkutveckling

Språket är nyckeln till kunskap. Att ha goda kunskaper i det svenska språket är av stor betydelse för att komma in i arbets- och samhällslivet och kunna tillgodogöra sig innehållet i en utbildning. Regeringen bedömer att den nya skolutvecklingsmyndigheten inom ramen för sin verksamhet bör ge stöd och stimulans till kommuner och skolor i arbetet med språkutveckling, och att insatser i segregerade områden med många barn med utländsk bakgrund har särskild prioritet. Det är viktigt att varje kommun och skola har en medveten strategi för hur elevernas

språkutveckling skall främjas. Det kan t.ex. innebära ett utvecklat system för elevernas läsutveckling med tydliga mål för hur långt varje elev skall ha nått vid en viss tidpunkt i förhållande till de nationella målen i årskurs 5. Målen bör vara uppföljningsbara och väl kända för elever och föräldrar. Varje skola bör bl.a. i sin kvalitetsredovisning kunna visa hur läsutvecklingen skall följas och kontrolleras och hur elever som behöver stöd skall få det. Att främja läsutveckling kommer även att ingå i uppdraget till den nya utvecklingsmyndigheten.

För framför allt elever från hem utan lästraditioner spelar välfungerande skolbibliotek en central roll för att stimulera läsintresset. För att öka detta intresse anser regeringen att det behövs fler skolbibliotekarier och läspedagoger i skolan. Det är möjligt för kommunerna att utnyttja statens stöd till personalförstärkningar i skola och fritidshem för detta ändamål. Regeringen höjer dessutom inköpsstödet till folk- och skolbiblioteken med fyra miljoner kronor 2003 (se Politikområde Kultur, utgiftsområde 17). Att läromedlen i vid mening är moderna, aktuella och av hög kvalitet är en viktig kvalitetsfråga som bör uppmärksammas i alla skolors och kommuners kvalitetsredovisningar.

Gymnasieskolan skall ge alla ungdomar goda kunskaper

Gymnasieskolan skall ge alla ungdomar en bred bas av kunskaper och därigenom goda förutsättningar att komma till sin rätt på arbetsmarknaden, bedriva fortsatta studier, utvecklas som människor och delta aktivt i samhällslivet. Utbildningen skall vara anpassad efter elevernas önskemål, arbetsmarknadens behov och högskolans krav på förkunskaper. Den skall främja självständigt tänkande, förmåga till samarbete och en demokratisk livssyn.

Idag går så gott som alla ungdomar vidare från grundskolan till gymnasieskolan. Däremot är det fortfarande alltför många ungdomar som lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg. Det är inte acceptabelt.

Även om gymnasieutbildningen i formell mening är frivillig, krävs idag i praktiken minst gymnasiekompetens på den alltmer kunskapskrävande arbetsmarknaden. Alla nationella och specialutformade program är i normalfallet treåriga och har en gemensam kärna av allmänna

ämnen. Utvecklingen i samhället och arbetslivet innebär att kravet på gymnasieskolan att ge alla elever kärnämneskunskaper snarare ökar än minskar. Regeringen säger därför nej till de förslag som finns i den politiska debatten om att sänka kunskapskraven inom gymnasieskolans yrkesinriktade utbildningar. För att ge alla elever en gemensam referensram och bättre kunskaper om Sveriges och världens utveckling, anser regeringen att alla gymnasieelever bör ha kunskaper i historia. Gymnasieskolan måste fortsätta att utvecklas så att alla ungdomar, utifrån sina olika behov, får det stöd, den uppmuntran och de tydliga krav ställda på sig som behövs för att de skall göra framsteg och nå gymnasiekompetens. Detta ställer krav på ytterligare insatser. Genom att den garanterade undervisningstiden har utökats kan ungdomarna ges bättre förutsättningar att nå målen.

Rätten till stöd har förstärkts och en möjlighet till etappindelning av vissa kärnämnen har införts. Den riktade satsning om fem miljarder kronor i nivåhöjning av de statliga anslagen fram till 2006 som gör det möjligt att anställa mer personal i skolan kommer även gymnasieskolan till del.

Regeringen anser att ungdomarnas eget förstahandsval av program och inriktning i gymnasieskolan skall vara styrande. Utbudet av utbildningar skall så långt som möjligt anpassas till ungdomarnas egna önskemål. Därigenom kan grunden läggas för ett fortsatt lärande och en ökad motivation hos den enskilde för att också framöver utveckla sina kunskaper och färdigheter.

Gymnasieskolan utvecklas

För att trygga näringslivets och den offentliga sektorns rekrytering av arbetskraft och för att uppnå ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv, behövs en ytterligare utveckling av yrkesutbildningen på gymnasial nivå. Regeringen anser att de yrkesinriktade programmen bör utvecklas och stärkas, bl.a. genom att de tillförs en internationell dimension genom förbättrade möjligheter till utlandspraktik. För att höja de yrkesinriktade utbildningarnas popularitet och kvalitet måste också samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet utvecklas. Kvaliteten i yrkesutbildningen bör dessutom stärkas genom att dagens

arbetsplatsförlagda utbildning utvecklas till ett mer organiserat lärande i arbetslivet.

För att möta varje enskild elevs behov måste gymnasieskolan, liksom det övriga skolsystemet, vara flexibel. Omkring tio procent av grundskolans avgångselever saknar behörighet till gymnasieskolans nationella program. Idag går nästan 15 procent av gymnasieskolans förstaårselever på det individuella programmet. För att bättre möta dessa elevers behov, vill regeringen öka möjligheterna för dem att delta i programinriktade individuella program (PRIV). På dessa program får eleverna delta i kurser på ett nationellt program, samtidigt som de kompletterar sin utbildning så att de uppnår behörighet. Behörighetskraven skall ligga fast.

Den parlamentariskt sammansatta Gymnasiekommittén 2000 (dir. 2000:35) utreder för närvarande hur gymnasieskolan bättre skall kunna erbjuda alla ungdomar en utbildning som förbereder dem för morgondagens samhälls- och arbetsliv. Regeringen bedömer att detta kommer att bli en av mandatperiodens viktigaste frågor inom utbildningsområdet. Vad gäller möjligheterna att delta i programinriktade individuella program avser regeringen att återkomma med förslag redan 2003.

Studiebidraget för gymnasieelever förstärks

För att förbättra det ekonomiska stödet till de ungdomar som går i gymnasieskolan och deras föräldrar föreslår regeringen, i enlighet med vad som aviserades i 2001 års ekonomiska vårproposition, att studiestödslagen (1999:1395) ändras så studiebidrag fr.o.m. den 1 januari 2003 får lämnas för tio månader istället för nio månader. Regeringen har också tillsatt en utredning som skall göra en översyn av studiehjälpssystemet (dir. 2002:47).

Kvalitetsarbetet måste stärkas

Kvalitetsarbetet behöver stärkas i hela skolsystemet, från förskolan till vuxenutbildningen. För att varje elev och studerande skall ges bästa möjliga förutsättningar att nå utbildningsmålen, krävs ett kontinuerligt kvalitetsarbete. Varje kommun och skola skall minst en gång per år utarbeta en kvalitetsredovisning där dels den egna verksamheten utvärderas och bedöms i förhåll-

ande till de nationella målen, dels en redovisning görs av de åtgärder som kommer att vidtas om målen inte nås. Statens skolverk kommer att få i uppdrag att utarbeta enhetliga resultatmätt för förskolan, skolan och vuxenutbildningen.

Lärarnas insatser är av avgörande betydelse för skolans kvalitet och utveckling. De måste få möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling och till att delta i forsknings- och utvecklingsarbete. Lärarna måste få utvecklas genom att växla arbetsuppgifter, avancera och byta inriktning. Deras karriär- och utvecklingsmöjligheter behöver därför förbättras.

Rektorer har som främste företrädare för skolan ett tydligt ansvar för skolans utveckling, elevernas resultat, skolans målpåfyllelse och för att säkra kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen. Skolledarna måste ges goda möjligheter att utöva ett modernt ledarskap och att aktivt driva ett systematiskt kvalitetsarbete. Regeringen avser att ta initiativ till att skolans ledningsstruktur kartläggs och utvärderas.

Regeringen vill stärka och utveckla elevernas och föräldrarnas inflytande över skolan. Elever som känner delaktighet och får vara med och bestämma över sin vardag, tar också större ansvar för sina studier, för andra på skolan och för sin egen arbetsmiljö. En mot det omgivande samhället mer öppen och av demokratiska samarbetsformer präglad skola stärker också kvaliteten på de kunskaper som skolan förmedlar. Den försöksverksamhet med lokala styrelser med elev- och föräldramajoritet som bedrivs är viktig för att visa att elever vill och kan ta ansvar, men också för att utveckla nya former för elev- och föräldrainflytande. Därför bör försöksverksamheten bli reguljär.

Statens skolverk renodlas och en ny utvecklingsmyndighet bildas

Kommunen har som huvudman för skolan det huvudsakliga ansvaret för kvalitetsarbetet i skolan. Regeringen bedömer dock att statens roll i det decentraliserade systemet måste stärkas. Staten spelar en central roll för att garantera alla barn, ungdomar och vuxna en likvärdig utbildning av hög kvalitet. Ett decentraliserat och målstyrt system kräver en omfattande och noggrann nationell uppföljning, utvärdering, granskning och tillsyn, i kombination med målmedvetna insatser för att utveckla det lokala kvalitetsarbetet.

Statens skolverk har idag ett tudelat uppdrag som består i att dels utvärdera och granska, dels stimulera och stödja en utveckling av verksamheten i barnomsorgen, skolan och vuxenutbildningen. Dessa båda uppgifter har visat sig vara svåra att kombinera. Skolverkets granskande uppgift bör därför göras tydligare och separeras från den utvecklingsstödjande verksamheten. Uppföljningen av såväl de kommunala som de fristående skolornas målpåfyllelse måste förstärkas för att säkerställa en likvärdig utbildning över hela landet. För att åstadkomma en självständig gransknings- och tillsynsmyndighet måste de utvecklingsfrämjande insatser som staten anser nödvändiga skiljas från den granskande och kvalitetsbedömande myndighetsrollen. Skolverkets nuvarande uppgifter bör därför renodlas och en ny utvecklingsmyndighet bildas. Målet är att den nya myndigheten skall inrättas senast den 1 mars 2003.

Den nya myndigheten får i uppdrag att stödja utvecklingsarbete i kommuner och skolor och därvid visa på framgångsfaktorer samt dokumentera och sprida intressanta exempel. Regeringen bedömer att insatser för att förbättra förskole- och skolsituationen för barn och ungdomar i områden präglade av social och etnisk segregation bör ges särskild prioritet. Regeringen avser därför att ge den nya myndigheten för skolutveckling som det första viktigaste uppdraget för de närmaste åren att förbättra utbildningsvillkoren för elever i segregerade områden.

Betygen kompletteras med individuella utvecklingsplaner

Regeringen anser att det betygssystem som finns i grundskolans årskurs 8 och 9 är bra och fyller en pedagogisk funktion. Betygen ger dock en ofullständig information om elevens kunskapsutveckling. Det är viktigt att skolorna tar tydligare ansvar för varje elevs kunskapsutveckling och för att varje elevs resultat regelbundet följs upp i förhållande till de nationella målen. Eleverna och föräldrarna har rätt till tidig och tydlig information.

Som regeringen framhöll i Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (rskr. 2001/02:188) skall väl genomförda utvecklingssamtal ge eleven och föräldrarna klara besked om vad eleven kan

och en bedömning av hur långt eleven har kommit i förhållande till målen. Utvecklingssamtalen bör regelmässigt leda till en framåtsyftande individuell utvecklingsplan, som visar vilka insatser som krävs för att eleven skall nå de nationella målen.

Betyg behövs bl.a. som urvalsinstrument för gymnasieskolan och för högre studier. När så gott som alla elever kommer in på det nationella program i gymnasieskolan som de vill gå på, minskar grundskolebetygens betydelse som urvalsinstrument. Vid ansökan till högre studier är dock betygen fortfarande avgörande. För att stärka kvaliteten i lärarnas betygssättning i grundskolan och gymnasieskolan har Skolverket fått i uppdrag av regeringen att tillsammans med lärarorganisationerna stödja kompetensutveckling. Uppdraget återrapporterades i februari 2002 och kompetensutvecklingen genomförs på lokal nivå under 2002-2004. Dagens system med kursbetyg i gymnasieskolan innebär att det inte görs någon helhetsbedömning av den enskilda elevens kunskapsutveckling i respektive ämne. Gymnasiekommittén 2000 har genom ett tilläggsdirektiv fått i uppdrag att utreda om och hur ett ämnesbetygssystem kan införas i den gymnasiala utbildningen (dir. 2001:8).

Kommunala och fristående skolor bör verka på samma villkor

Fristående skolor kan vara komplement till de kommunala skolorna genom att öka mångfalden av skolor och stärka valfriheten. Utvecklingen av ny pedagogik och nya inriktningar inom såväl skolan som förskoleverksamheten skall bejakas. Regeringen är därför positiv till de initiativ som tagits av lärare och föräldrar till att skapa fristående skolor med annan pedagogik och inriktning. De kan på ett positivt sätt påverka även den övriga skolans utveckling.

Samtidigt anser regeringen att det bör råda lika och rättvisa villkor mellan skolor oavsett huvudman. Det är viktigt att de fristående skolorna och den ökade mångfalden av skolor är förenliga med en sammanhållen och likvärdig skola för alla barn och inte leder till en ökad segregation. Förekomsten av vinstdrivande företag inom skolan kan enligt regeringens uppfattning leda till en konflikt mellan skolans och utbildningens mål och ägarnas krav på vinst. Regeringen har bl.a. mot denna bakgrund tagit

initiativ till en utredning som skall pröva om en ny associationsform (icke-vinstutdelande bolag) bör införas (dir. 2002:30).

De fristående skolorna utgör tillsammans med de offentligt drivna skolorna den gemensamma skolan. De kommunala och fristående skolorna omfattas av samma grundläggande regler som utgår från en gemensam värdegrund, de har gemensamma kunskapsmål och de finansieras alla med offentliga medel. Därför är det enligt regeringens uppfattning naturligt att de fristående skolorna ingår i den gemensamma nationella och lokala strukturen för kvalitetsutvärdering. För elevernas skull krävs behöriga lärare även i de fristående skolorna. Det krävs också att de fristående skolorna är öppna för alla elever, oavsett kön eller social, kulturell och etnisk bakgrund, och inte tillåts ta ut avgifter av eleverna. Elevernas rätt till en saklig utbildning på vetenskaplig grund innebär att undervisningen i de fristående skolorna måste utgå ifrån de värderingar som uttrycks i läroplanen. För att tillvarata alla elevers intressen är det enligt regeringens mening viktigt att konsekvenserna av etablering av fristående skolor prövas noggrant.

Kunskaper i matematik och IT främjas

För att öka intresset för fortsatta studier inom matematik, naturvetenskap och teknik, men också därför att goda matematikkunskaper i vid mening krävs i såväl arbetslivet som privat- och samhällslivet, avser regeringen att tillsätta en matematikdelegation. Denna delegation skall leda arbetet med att utarbeta en nationell handlingsplan för att öka intresset för matematikämnet i hela utbildningssystemet, från förskolan till högskolan. Regeringens ambition är att svenska elevers resultat i matematik skall vara ledande vid internationella jämförelser.

Det är angeläget att alla i Sverige får grundläggande kunskaper om IT och hur IT kan användas. IT är ett naturligt verktyg såväl i skolans arbete som i det vardagliga livet. Staten har under flera år genom det nationella programmet för IT i skolan (ITiS) tagit ett ansvar för att påskynda och stimulera utvecklingen av IT-användningen i skolorna. ITiS har syftat till att ge lärarna stöd att ta till sig och utnyttja de möjligheter som den nya informationstekniken ger. Omkring 75 000 lärare får eller har fått kompetensutveckling genom ITiS.

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet har i delrapporten Nästa steg (Ds 2002:19) presenterat ett förslag till en ny nationell IT-strategi för skolan där erfarenheterna från tidigare och nuvarande statliga satsningar tas till vara. Den föreslagna strategin syftar till att samla olika aktörers insatser för att dessa gemensamt skall verka åt samma håll och föra utvecklingen framåt. Rapporten har remitterats. Regeringen bedömer att den nya skolutvecklingsmyndigheten bör få ett särskilt uppdrag att inom sitt ansvarsområde ta ett nationellt ansvar för att stimulera utvecklingen av IT-användningen i skolan.

Alla elever bör ges möjlighet till fysisk aktivitet varje dag

Skolan har en central roll i arbetet med att lägga grunden för en fortsatt god folkhälsa. Idag är det många barn och ungdomar som rör sig för lite. Regeringen arbetar aktivt för att stimulera till lokal utveckling i fråga om fysisk aktivitet i skolan. Alla elever bör ges möjlighet till någon form av fysisk aktivitet under minst 30 minuter varje skoldag. Regeringen kommer att överväga hur detta skall beaktas i skolans styrdokument. Det bör vara upp till varje skola att själv, utifrån lokala förutsättningar, hitta former för att kunna erbjuda detta under hela den samlade skoldagen. Skolan behöver dock stöd och hjälp för att klara detta mål. Därför vill regeringen ge stöd till skolorna att i samverkan med idrottsrörelsen hitta nya sätt att stimulera barn och ungdomar att röra sig. Överskottsmedel från AB Svenska Spel kommer att utnyttjas för att främja detta samarbete.

Särskolan och särvux skall utvecklas

Den framtida utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning är nu föremål för en parlamentarisk utredning (dir. 2001:100). Kommittén har fått ett brett mandat och skall lämna sitt slutbetänkande hösten 2004. Regeringens uppfattning är att verksamheten för elever i särskolan och särvux skall utvecklas och kvaliteten stärkas.

Satsningen på vuxenutbildningen fortsätter

Vuxenutbildningen är en viktig del i regeringens politik för att ge alla möjlighet till ett livslångt lärande. Den av riksdagen fastställda målsättningen för vuxnas lärande innebär att alla vuxna skall ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sina kompetenser i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning.

Kraven på flexibilitet och utveckling är stora inom såväl arbetslivet som samhällslivet i övrigt. För att främja livslångt lärande är det viktigt att samhällets insatser utgår ifrån enskilda människors liksom samhällets och arbetsmarknadens behov. Den enskilde bör själv kunna ha stort inflytande över innehåll, tidpunkt och form för studierna. Framväxten av lärcentra och distansutbildning är exempel på en utveckling som underlättar för enskilda personer att kombinera utbildning med familje- och arbetsliv.

Kunskapslyftet, den drygt femåriga satsningen på vuxenutbildning som inleddes 1997 och avslutas i och med utgången av 2002, har blivit en stor framgång som väckt stor internationell uppmärksamhet. Tack vare kunskapslyftet har ca 800 000 personer, framför allt arbetslösa, givits möjlighet att bygga på sina kunskaper och skaffa sig en bättre utbildning.

Satsningarna på att förbättra befolkningens kunskaper och kompetens fortsätter efter kunskapslyftet och inriktas också i fortsättningen på att främst nå dem som är i störst behov av utbildning. Staten kommer även framöver att rikta medel till kommuner och folkhögskolor för att de skall kunna erbjuda ett stort utbud av utbildningsplatser i vuxenutbildningen. Staten kommer fr.o.m. 2003 att stå för finansieringen av ca 46 500 utbildningsplatser i kommunerna och 7 000 platser inom folkhögskolan.

Rekryteringen till olika eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan måste öka om Sverige skall fortsätta att utvecklas som kunskapsnation. Den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) spelar en viktig roll för att ge fler människor en attraktiv yrkesutbildning och skall fortsätta att utvecklas. KY-utbildningarna, vilka kännetecknas av en stark arbetslivsanknytning, startar efter lokala eller regionala initiativ och skall därmed svara mot behov som finns i regionen. Regeringens ambition är att på sikt utöka KY.

Systemet med riksrekryterande påbyggnadsutbildningar inom komvux och interkommunala ersättningar kommer att ses över.

Rekryteringsbidrag vid vuxenstudier införs

Den 1 januari 2003 införs ett nytt rekryteringsbidrag vid vuxenstudier. Syftet är att nå svårrekryterade grupper med ett särskilt förmånligt ekonomiskt bidrag. Bidraget skall kunna lämnas till personer med kort utbildning som antingen är eller riskerar att bli arbetslösa eller har någon form av funktionshinder och därför behöver längre tid på sig för att nå studiemålen. Kommunerna skall använda rekryteringsbidraget som ett verktyg i sin uppsökande verksamhet för att stimulera till studier på grundskole- och gymnasienivå och skall då kunna ge ett tillförlitligt besked om de ekonomiska villkoren för studierna. Rekryteringsbidraget ges i form av ett obeskattat bidrag och lämnas i mån av tillgängliga resurser. Resursramen om två miljarder kronor per år fr.o.m. 2003 beräknas ge kommunerna möjlighet att rekrytera motsvarande ca 30 000 personer som studerar på heltid under högst 50 veckor (prop. 2001/02:161, bet. 2001/02:UbU15, rskr. 2001/02:312).

Svenskundervisningen för invandrare förnyas

För att göra det möjligt för människor från andra länder att snabbt integreras i det svenska arbets- och samhällslivet, måste resurser satsas på värdering av invandrares kunskaper och kompetens, på språkutbildning integrerad med arbete eller praktik, samt goda möjligheter ges att komplettera utländska högskolebetyg. Hösten 2002 träder en ny kursplan avseende svenska för invandrare (sfi) i kraft, vilken innebär att utbildningen i större utsträckning anpassas till den enskilda elevens förutsättningar och behov.

En särskild utredare har tillkallats för att parallellt med utredningen om mottagande och introduktion av flyktingar se över hur svenskundervisningen för invandrare kan organiseras och förnyas (dir. 2002:105). Utgångspunkten är att skapa en högkvalitativ utbildning i svenska som kan bedrivas integrerat med arbete, praktik eller annan utbildning.

Folkbildningen viktig för spridningen av kunskap

Folkbildningen spelar en viktig roll i arbetet med att förverkliga och fördjupa demokratin och demokratins ideal i samhället. Det är av stor betydelse att folkbildningens organisationer ges goda förutsättningar och villkor för sin verksamhet och att ingen på grund av sin ekonomiska situation skall se sig tvingad att avstå från vare sig deltagande i studier eller annan verksamhet inom folkbildningens ram.

Det är viktigt att slå vakt om folkbildningens särart som en fri, frivillig, deltagarstyrd, flexibel och mångsidig utbildningsform. Folkbildningen ger människor möjlighet att utvecklas, hitta nya vägar och skaffa sig nya kunskaper. Genom sin särprägel kan folkbildningen bidra till att skapa mötesplatser för förändring och överbygga klyftor mellan människor och mellan människor och teknik. Genom folkbildningen kan människor skaffa sig kunskaper i andra former och med andra arbetssätt än inom den vanliga skolan.

Folkbildningen är nu föremål för en statlig utvärdering som bl.a. skall belysa vilken betydelse folkbildningen har för kulturen, för integrationsarbetet och nationella minoriteter samt konsekvenserna av att bidragen från kommuner och landsting minskat under 1990-talet. I syfte att bredda regeringens beslutsunderlag inför en kommande folkbildningsproposition, har regeringen ställt 2,5 miljoner kronor till Folkbildningsrådets disposition för att rådet, tillsammans med berörda aktörer, skall formulera folkbildningens egen syn på dess framtida roll och uppgifter.

I det ekonomiskt ansträngda läget 2003 har regeringen värnat folkbildningen.

Rekryteringen till högskolan måste breddas

Regeringen vill ge fler människor möjlighet att skaffa sig högskoleutbildning. Målet är att hälften av en årskull skall ha påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder. För att öka tillgängligheten och kunna bredda rekryteringen till högre utbildning, har högskolan byggts ut i hela landet och under perioden 1997–2003 tillförts resurser för närmare 100 000 nya utbildningsplatser. Det är en viktig insats för att på sikt uppnå rekryteringsmålet. För att uppnå detta mål krävs också att lärosätena arbetar aktivt med att bredda

rekryteringen. En bestämmelse har införts i högskolelagen (1992:1434) om att universiteten och högskolorna skall främja och bredda rekryteringen. Varje universitet och högskola skall upprätta lokala handlingsplaner med mätbara mål för hur arbetet med att bredda rekryteringen av studenter skall bedrivas. Det behövs också ökade ansträngningar för att underlätta för funktionshindrade att studera vid universitet och högskolor. Det särskilda stöd till studenter med funktionshinder som fördelas genom Stockholms universitet höjs med drygt fyra miljoner kronor 2003.

Utbyggnaden av högskolan har skett inom breda ämnesområden och innebär bl.a. att flera nya högskolor har etablerats och nya universitet har inrättats i Karlstad, Växjö och Örebro. Dessutom har Mitthögskolan givits förutsättningar att utvecklas till universitet. Regeringens ambition är att skapa minst en stark högskola i varje län som kan fungera som ett kraftcentrum för förnyelse och dynamisk utveckling i sin region. Universiteten och högskolorna skall utgöra kreativa miljöer som nära samverkar med det omgivande samhället, ingår i internationella nätverk och erbjuder möjligheter till gränsöverskridanden mellan olika discipliner.

Särskilda satsningar görs också bl.a. genom samordningen av universitets och högskolors IT-stödda distansutbildningar i Sveriges nätuniversitet. För att stimulera denna verksamhet ges under 2003 och 2004 en särskild förstärkt per-capitaersättning för helårsstudenter som deltar i kurser som registreras via Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. En rekryteringsdelegation har inrättats för att stimulera särskilda rekryteringsinsatser.

För att vidga möjligheterna både för unga att välja fortsatt yrkesutbildning efter gymnasiet och för yrkesverksamma att fortbilda sig, avser regeringen att införa en yrkeshögskoleexamen i högskolan.

Den högre utbildningen måste hålla hög kvalitet

Utbyggnaden av högskolan måste kopplas till aktiva insatser för att driva på och utveckla kvalitetsarbetet i högskolan. Högskolans utbildningar måste hålla hög kvalitet och vila på vetenskaplig grund, samt stimulera studenterna att inta ett självständigt och kritiskt förhållningssätt. Forskningsanknytningen, som bl.a. baseras på

att universiteten och högskolorna har dispute-rade lärare och att alla lärosäten har fasta forskningsresurser, bidrar till att grundutbildningen håller hög kvalitet i hela landet.

Studenterna utgör medaktörer i högskolans kvalitetsarbete. Deras intresse av att få en för sitt framtida yrkesval relevant utbildning av hög kvalitet utgör en stark drivkraft för utvecklingen av den högre utbildningen. Därför har regering och riksdag stärkt studenternas och deras organisationers inflytande över universitetens och högskolornas verksamhet (prop. 1999/2000:28, bet. 1999/2000:UbU12, rskr. 1999/2000:180).

Riksdagen har samtidigt på regeringens initiativ infört ett nytt strikt system för kontinuerlig kvalitetsgranskning av all högre utbildning. Högskoleverket skall regelbundet utvärdera alla lärosäten, ämnen och program. För universiteten och högskolorna innebär en sådan utvärdering att en utbildning kan bedömas inte leva upp till de krav som ställs. Lärosätet får då tillfälle att rätta till bristerna. Om utbildningen vid en förnyad granskning fortfarande inte uppfyller kvalitetskraven kan examenstillståndet återkallas (prop. 1999/2000:28, bet. 1999/2000:UbU12, rskr. 1999/2000:180).

Det nya kvalitetsutvärderingssystemet, som trädde i kraft 2001, anses vara ett av de mest ambitiösa i Europa. Möjligheten att återkalla examenstillstånd spelar en central roll i arbetet med att säkra och utveckla kvaliteten i all högre utbildning. Det gör det möjligt att etablera en tydlig nivå för kvaliteten på utbildningen vid alla svenska lärosäten.

År 2003 ges ett stort antal lärosäten ytterligare sammanlagt drygt 100 miljoner kronor i permanent kvalitetsförstärkning för utbildningar inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. Dessutom tillförs högskolans vårdutbildningar 194 miljoner kronor i kvalitetsförstärkning.

I det ekonomiskt ansträngda läget 2003 har regeringen valt att värna forskningen och den högre utbildningens kvalitet och att därför hantera det generella kravet på utgiftsminskning genom att inte fullt ut genomföra den tidigare aviserade utbyggnaden av högskolan.

Översyn görs av vissa examensfrågor

Sverige deltar tillsammans med ett trettio-tal andra europeiska stater aktivt i arbetet med den s.k. Bolognaprocessen. Denna process syftar till att öka rörligheten inom den högre utbildningen i Europa och öka Europas attraktionskraft gentemot andra världsdelar. Regeringen anser att detta arbete är värdefullt för den högre utbildningens fortsatta utveckling och för att öka rörligheten bland studenter och arbetstagare i Europa.

Mot bakgrund av såväl den nationella som internationella utvecklingen under det senaste årtiondet, gör nu en projektgrupp inom Utbildningsdepartementet en översyn av vissa examensfrågor i högskolan. I uppdraget ingår bl.a. att analysera vilka konsekvenser som Bolognadeklarationens mål avseende antalet utbildningsnivåer bör få för svensk högre utbildning.

Lärarytningen viktig för utvecklingen i skolan

Lärarna fyller en nyckelfunktion i skolans arbete med att möta kunskapsamhällets krav och förverkliga det livslånga lärandet. Skolans kvalitet är avhängig en god tillgång på välutbildade lärare. Det kräver att skolan blir en attraktiv arbetsplats och att Sverige klarar det generationsskifte som förestår när delar av lärarkåren under de närmaste åren går i pension. För att tillgodose behovet av välutbildade lärare har högskolans lärarytning en viktig roll. Redan verksamma lärare måste dessutom ges möjlighet till kompetensutveckling.

Under senare tid har lärarytningen minskat. Siffror från Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) visar att lärarytningen i grundskolan har minskat med 35 procent mellan juli 2000 och juli 2002. Många studenter söker sig också till högskolans lärarytningar. Antalet behöriga sökande har ökat med drygt 50 procent på tio år och antalet nybörjare ökade med ca 15 procent mellan 2000 och 2001. Det hindrar inte att det är angeläget att öka intresset för lärarytningen inom framför allt de områden där skolan har svårigheter att rekrytera lärare.

För att ge lärarna bättre möjligheter att nå framgång i sitt arbete och för att skapa en för alla lärare gemensam bas, inrättades under före-

gående mandatperiod en ny och sammanhållen lärarytning som ersatte åtta tidigare utbildningar (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5). Längden på utbildningen varierar dock beroende på studentens val av inriktning – mot skolans tidigare eller senare årskurser.

Syftet med reformen var att skapa en modern lärarytning som har en bättre koppling till den verklighet som de nyutbildade lärarna möter i skolan. Den nya lärarytningen vilar på tre viktiga grundstenar. Dessa är djupa ämneskunskaper, förstärkt forskning kring lärande och att alla lärare ges en gemensam och gedigen utbildningsvetenskaplig grund.

För att öka tillgången på kvalificerade lärare, ges 4 000 obehöriga lärare och personer med akademisk utbildning möjlighet att inom ramen för det s.k. SÅL-projektet (särskild lärarytning) komplettera sin utbildning genom att kombinera fortsatt yrkesverksamhet med behörighetsgivande studier. Av stor betydelse är också förmågan att fånga upp och locka nya grupper till lärarytningen, som exempelvis de 200 friställda ingenjörer i Stockholmsområdet som nu ges möjlighet att utbilda sig till lärare.

Regeringen bedömer att det finns behov av att utbilda fler lärare i svenska som andraspråk och fler specialpedagoger. Samtidigt behövs fler modersmållärare med pedagogisk utbildning för att skolundervisningen i det egna modersmålet skall kunna förbättras för de elever som har annat modersmål än svenska. Därför görs särskilda satsningar på dessa lärarytningar.

För att möta en del av utbildningsbehovet inom synrehabilitering föreslår regeringen att Lärarytningen i Stockholm tilldelas medel för utveckling och genomförande av en magisterkurs med inriktning mot synpedagogik.

Mot bakgrund av den personalförstärkning om 6 000 personer som regeringen vill göra i förskolan, behöver förskolans fortsatta lärarytning uppmärksammas och analyseras. Antalet examinerade förskollärare bör öka. Regeringen understryker vikten av att lärosätena vidtar nödvändiga åtgärder så att detta behov kan tillgodoses.

Satsning görs på designutbildning

Form och design är av betydelse som konkurrensfaktor. Dagens konsumenter ser inte

bara till teknisk prestanda utan också till produktens utseende och brukbarhet. Därför är det angeläget att svensk industridesign och designutbildning håller hög klass.

Regeringen anser att utbyggnaden av designutbildningen i Sverige bör fortsätta. Umeå universitet och Chalmers tekniska högskola AB bör ges möjligheter att skapa spetsutbildningar inom industriell design. Lärosätena avser bl.a. att utveckla magisterutbildningar med inriktning mot fordonsdesign.

Regeringen avser dessutom att ge huvuddelen av utbildningarna vid Beckmans skola AB status som högskoleutbildning genom att tilldela bolaget examenstillstånd för konstnärlig högskoleexamen i konst och design.

Studiesocial utredning har tillsatts

Syftet med studiestödet är att bidra till att ge fler möjlighet att oberoende av ekonomiska tillgångar studera, förbättra sina kunskaper samt skaffa sig ny och för arbetsmarknaden lämplig kompetens. Ett bra studiestöd bidrar till att minska snedrekryteringen och ger fler möjlighet att söka sig till utbildning.

Sverige har ett internationellt sett generöst studiestödssystem. Den reformering av studiestödet som trädde i kraft den 1 juli 2001 innebar bl.a. att bidragsdelen i studiemedlen höjdes med ca 500 kronor per månad, medan lånedelen minskade med lika mycket. Dessutom blev bidragsdelen i studiemedlen pensionsgrundande. Personer över 25 år som studerar på grundskole- eller gymnasienivå kan under vissa förutsättningar få en bidragsdel som motsvarar 82 procent av totalbeloppet eller 6 062 kronor per månad (2002 års priser). Förändringen innebar också att det s.k. fribeloppet – dvs. den inkomst som den studerande kan ha vid sidan om studierna utan att studiemedlen reduceras – höjdes kraftigt, från 54 900 kronor per år till 94 750 kronor per år (2002 års priser). Samtidigt skedde också en viss åtstramning av reglerna för återbetalning av studielån.

Studiestöd är tänkt att fungera tillsammans med övriga trygghetssystem. Regeringen har uppdragit till en särskild utredare att göra en samlad analys av de studerandes ekonomiska och sociala situation under studietiden (dir. 2002:120). Utredaren skall, mot bakgrund av de studerandes skiftande sociala situation, kartlägga

samspelet mellan studiestödssystemet och andra för-månssystem som socialförsäkringen, bostadsbidraget samt det ekonomiska biståndet enligt socialtjänstlagen och arbetslöshetsförsäkringen.

Sverige skall vara en ledande forskningsnation

Forskningen lägger grunden för kunskapsutvecklingen i samhället och bidrar med nya vetenskapliga rön att använda inom olika samhällsområden. Sverige tillhör de länder i världen som avsätter mest offentliga resurser som andel av BNP till forskning och utvecklingsarbete (FoU), samtidigt som Sverige även har ett FoU-intensivt näringsliv. Totalt avsätter Sverige närmare fyra procent av BNP till FoU, vilket är mer än vad något annat land i världen gör.

Målet för regeringens forskningspolitik är att Sverige skall vara en ledande forskningsnation där forskningen bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet. Staten har ett övergripande ansvar för att det svenska samhället utvecklar och tar tillvara ny kunskap. Staten har ett särskilt ansvar för att garantera forskningens frihet och att stödja vital grundforskning och forskarutbildning. Under 1990-talet fördubblades det årliga antalet forskarexaminerade (licentiat och doktorer) i Sverige, från ca 1 500 till 3 000 examinerade, och regeringens ambition är att fördubbla examinationen i forskarutbildningen även under de kommande tio åren (regeringsförklaringen 2001; Den öppna högskolan prop. 2001/02:15). Under perioden 2000-2004 ökar de statliga anslagen till framförallt grundforskning och forskarutbildning med drygt 1,5 miljarder kronor.

Svensk forskning måste bli bättre på att prioritera och profilera sig inom angelägna forskningsområden, satsa på unga forskartalanger, fortsätta öka andelen kvinnor på alla nivåer inom forskarvärlden och bygga upp konkurrenskraftiga och dynamiska forskningsmiljöer. För att stärka svensk forskning är det också angeläget att uppmuntra såväl nationell som internationell rörlighet i forskarvärlden. Det internationella forskningssamarbetet måste utvecklas, samtidigt som de svenska universiteten och högskolorna också måste bli bättre på att samarbeta med varandra. Även lärosätenas samverkan med det omgivande samhället bör utvecklas ytterligare.

För att klara det förestående generationsskiftet inom svensk forskning och den ökande efterfrågan på forskarutbildade, görs satsningar på forskarutbildning men också särskilda satsningar på unga forskare. Under 2003 fortsätter satsningen om sammanlagt 214 miljoner kronor (i 2001 års prisnivå) på sexton forskarskolor inom olika ämnesområden. Parallellt fortskrider regeringens satsning på rekryteringsanställningar och bättre arbetsvillkor för unga forskare om sammanlagt 110 miljoner kronor (i 2001 års prisnivå) i höjda anslag fram t.o.m. 2003. Regeringen kommer under hösten 2002 att ge Vetenskapsrådet i uppdrag att redovisa hur rådet kan bidra till att skapa och förstärka starka och internationellt konkurrenskraftiga svenska forskningsmiljöer.

Det är angeläget att svensk forskning utvecklar spetskompetens inom viktiga forskningsfält. Ytterligare resurser tillförs forskning och forskarskolor inom regeringens åtta prioriterade områden: biovetenskap och bioteknik, informationsteknik och IT-forskning, materialvetenskap och materialteknik, humaniora och samhällsvetenskap, konst, utbildningsvetenskap, vård- och omsorgsforskning samt miljö och hållbar utveckling.

Regeringen avser att under hösten till riksdagen lämna en proposition med förslag till lag om etikprövning av forskning som avser människor.

Regeringen avser att under hösten 2002 påbörja en översyn av den nationella organisationen för Sveriges deltagande i EU:s ramprogram för forskning och teknisk utveckling. Som ett led i förberedelserna inför nästa forskningspolitiska proposition, avser regeringen att under hösten ta initiativ till att vissa frågor som rör forskarutbildningen och det framtida behovet av lärare vid universitet och högskolor utreds.

3.5 Insatser

3.5.1 Insatser inom politikområdet

Såväl huvudmannaskap, finansieringsformer som statliga insatser varierar mellan olika verksamheter inom politikområdet. Insatserna består av:

- *Finansiering och anslag.* Totalt uppgår den direkta statliga finansieringen inom politikområdet till ca 28 procent av driftskostnaderna vilket medför att detta inte är den dominerande styrformen. Anslagen utgår till studiestöd, statlig verksamhet samt som bidrag till kommunal och enskild verksamhet. Anslagen till högskolans grundutbildning är delvis prestationsrelaterade. Anslag utgår inte bara till löpande verksamhet utan används också som kompletterande finansiering för att förändra, utveckla, förnya och komplettera den befintliga verksamheten. Viktiga exempel på detta är kunskapslyftet inom vuxenutbildningen, IT i skolan (ITiS), kompetensutveckling för lärare, maxtaxa och allmän förskola samt bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem.
- *Reglering och uppställande av mål.* För hela politikområdet, utom för folkbildningen, fastställs mål och vissa regler i lagar och andra författningar. För folkbildningen fastställer staten endast syften för statsbidraget medan mål och regler fastställs inom folkbildningsverksamheten. För förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning gäller skollagen (1985:1100), olika skolformsförfordningar och läroplaner. För kvalificerad yrkesutbildning gäller lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning och förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning. För universitet och högskolor gäller högskolelagen (1992:1434), högskoleförordningen (1993:100) och för studiestödsområdet studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655). Dessa lagar/förfordningar och läroplaner är också i stor utsträckning giltiga för den enskilda verksamheten på respektive område. På högskoleområdet gäller dock en särskild lag för enskilda utbildningsanordnare (1993:792).
- *Uppföljning.* De centrala myndigheterna Statens skolverk, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Högskoleverket och Centrala studiestödsnämnden har uppföljnings- och statistikansvar på sina respektive områden. Statistiska centralbyrån svarar för gemensam utbildningsstatistik.

- *Utvärdering, kvalitetssäkring och granskning.* De ovannämnda centrala myndigheterna har samtliga ett utvärderingsansvar på sina områden och genomför omfattande utvärderingsprogram. Folkbildningsrådet svarar för kontinuerlig utvärdering av folkbildningen och staten tar vart femte år initiativ till en statlig utvärdering av denna verksamhet. Den senaste utredningen till-sattes våren 2002 (dir. 2001:74). Arbete med kvalitetssäkring, kvalitetsredovisning och kvalitetsutveckling pågår inom kommuner, skolor och högskolor. Skolor och kommuner skall årligen upprätta kvalitetsredovisningar. Statens skolverk genomför sedan 1998 årliga kvalitetsgranskningar på områden som fastställs av regeringen. Universitet och högskolor arbetar med kvalitetsutveckling vilket är ett åläggande enligt högskolelagen. Arbetet följs upp av Högskoleverket som löpande granskar ämnen och program vid alla universitet och högskolor och kan framföra påpekanden eller dra in examensrätten. Högskoleverket genomför även nationella utvärderingar som kan vara inriktade på lärosätenas kvalitetsarbete eller särskilda aspekter.
- *Tillsyn.* Tillsynen inom politikområdet utövas av de centrala myndigheterna. Kommunerna utövar även tillsyn över sin egen verksamhet, samt enskild förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.
- *Internationellt samarbete.* Det internationella samarbetet på det utbildningspolitiska området är en viktig del av de statliga insatserna.

Statliga insatser beskrivs även under respektive avsnitt för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning, vuxenutbildning, högskoleverksamhet samt studiestöd.

Internationellt samarbete

Inledning

Globaliseringen, det ökande ömsesidiga beroendet och utbytet mellan världens länder och folk är en process som påverkar alla. Den ställer krav på ständiga och snabba förändringar som ytterst berör enskilda människors livsvillkor. En välutbildad befolkning, god infrastruktur, breda kunskaper och god kompetens är viktiga förut-

sättningar för att människor och länder skall utvecklas och berikas av det internationella utbytet. I internationell jämförelse skall Sverige vara en ledande kunskapsnation. Ett övergripande mål för EU är att regionen till 2010 skall bli den mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsekonomin i världen, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och med en högre grad av social sammanhållning. Därför måste utbildning, forskning och nytänkande främjas.

Fortsatt internationalisering är en viktig faktor i det nationella arbetet för att höja kvaliteten i utbildningssystemet. Kunskap och kompetens är också grunden för att klara en hårdnande konkurrens.

OECD:s kvalitetsjämförelser mellan olika länder visar att Sverige hävdar sig väl i konkurrensen men också att det krävs kraftfulla insatser inom strategiska områden. Regeringens skrivelse 2001/02:188 till riksdagen med en utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning lyfter fram några sådana strategiska områden. Sverige är och skall förbli en kraftfull aktör för globalisering på rättvisa villkor. Sverige har också ett ansvar för att bidra till att de mål om utbildning för alla som antogs vid världskonferensen i Dakar 2000 kan förverkligas.

EU

Under Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd enades utbildningsministrarna om gemensamma framtidsmål för utbildningssystemen och våren 2002 antog ministerrådet ett arbetsprogram för uppföljningen. Syftet är att bidra till att EU:s övergripande, strategiska mål för 2010 uppnås. Vikten av detta bidrag har vid flera tillfällen, bl.a. vid Stockholmstoppmötet i mars 2001, betonats av Europeiska rådet.

Europeiska rådet har uppmanat till ytterligare åtgärder inom ramen för den mellanstatliga s.k. Bolognaprocessen för samarbete inom den högre utbildningen och förordat motsvarande åtgärder avseende yrkesutbildningen. Ett arbete har inletts både i ministerrådet och i arbetsgrupper under kommissionen med att utforma villkoren för ett förstärkt samarbete på yrkesutbildningsområdet som skall syfta till att främja rörlighet och ömsesidigt erkännande av kvalifikationer.

Programmen Sokrates för allmän utbildning och Leonardo da Vinci för yrkesutbildning genomförs i sin andra etapp under 2000–2006.

En första indikation på den andra program-etappens effekter och resultat kommer att ges i samband med den rapport som Europeiska kommissionen lämnar under 2004. Kommissionens rapport baseras på nationella rapporter från medlemsländerna.

Kommissionen lämnade i juni 2002 en första delrapport om genomförandet av Leonardo da Vinci under de första åren. Sverige har i sitt underlag till rapporten framhållit såväl de positiva effekter som har uppnåtts genom att olika uppgifter överförts från kommissionen till de nationella programkontoren som behovet av ytterligare förenklingar i administrationen och ansökningsprocedurerna. I december 2001 fattade regeringen beslut om att inrätta en arbetsgrupp med uppgift att analysera behovet av nationella prioriteringar för Leonardo da Vinci i syfte att främja nyttan av programmet i Sverige. Arbetsgruppen lämnade sin rapport i början av september 2002.

OECD

OECD spelar en betydande roll för fördjupade diskussioner om utbildningspolitiken i medlemsländerna. Den verksamhet som kanske har rönt störst uppmärksamhet är OECD:s omfattande arbete med jämförande indikatorer på utbildningsområdet. Indikatorerna ger intressanta möjligheter att sätta in svensk utbildning i ett internationellt sammanhang och att föra policydiskussioner om det svenska utbildningssystemet. I de flesta fall står sig Sverige väl i de internationella jämförelserna.

Pågående projekt gäller t.ex. åtgärder för att öka attraktionskraften i läraryrket, nya mekanismer för att finansiera det livslånga lärandet, förskolans utformning och morgondagens skola. Organisationens arbete med utveckling och analys utgör ett betydande komplement till EU-arbetet på utbildningsområdet. Det är viktigt att arbetet mellan OECD och EU koordineras så att dubbelarbete undviks.

Nordiska ministerrådet

Det övergripande målet för det nordiska samarbetet är att göra Norden till en föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser. Detta skall ske genom erfarenhetsutbyte och utvecklingssamarbete samt genom att samarbetet koncentreras till områden där det stärker nationella utvecklingsprocesser och är nyttigt ur ett resursperspektiv. Samarbetet skall utvecklas genom sektoriella handlingsplaner, nordiska av-

tal, mobilitetsprogram och tidsbegränsade projekt. Det nordiska samarbetet skall även tjäna som bas för samråd och erfarenhetsutbyte inför ländernas deltagande i annat internationellt samarbete.

Under våren 2002 har förberedelserna av det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2003 inletts. Inom utbildnings- och forskningsområdet kommer Sverige att fästa stor vikt vid uppföljningen av det arbete som påbörjats 2002 (översynen av rådgivningsstrukturen, nya mobilitets- och stödprogram, upprättande av handlingsplan för samarbete med närområdet samt utbyggnaden av ett nordiskt forskningsrum). Erfarenhetsutbyte och nätverkstänkande kommer att vara ledord under 2003, liksom integration inom och mellan de nordiska länderna samt med närområdet och EU. Ordförandeprogrammet presenteras i sin helhet i slutet av oktober 2002.

Unesco

Vid World Education Forum i Dakar 2000 fastställdes målet Education for all (EFA). Varje nation åtog sig därvid att stödja denna internationella process och även att utarbeta nationella handlingsplaner. Den svenska planen kommer särskilt att lyfta fram frågor om tillgång till utbildning och kvalitet i utbildningen i Sverige. Svenska unescorådet medverkar också i arbetet med att bygga upp ett samarbete runt Östersjön för att stärka den s.k. EFA-processen.

Baltic 21

I januari 2002 kom utbildningsministrarna i länderna i Östersjöregionen överens om en Agenda 21 för utbildning för hållbar utveckling, Baltic 21E (Education), som syftar till att stödja arbetet för hållbar utveckling genom utbildningsinsatser på alla nivåer. I arbetet med att förverkliga målen i Baltic 21E skall Sverige fortsätta att ha en ledande roll.

Högskoleverket och Statens skolverk har kartlagt utbildningen för hållbar utveckling inom högskolan, skolan och vuxenutbildningen. Högskoleverkets rapport redovisar många positiva erfarenheter men tar också upp svårigheter med att arbeta över ämnesgränserna inom enskilda lärosäten och konstaterar att de ekonomiska, sociala och ekologiska aspekterna av hållbar utveckling i allmänhet inte integrerats i utbildningen på landets universitet och högskolor. Av Skolverkets kartläggning framgår att en av de stora frågorna är behovet av dels didaktisk forsk-

ning, dels kompetensutveckling på området av lärarna, dels en utveckling av stödet till skolorna inom området hållbar utveckling. Folkbildningsrådet har representerat Sverige i Baltic 21-utbildning, arbetsgruppen för vuxenutbildning och folkbildning. Rådet har medverkat i arbetet med att ta fram en nationell sektorsrapport för icke formell utbildning och folkbildning för hållbar utveckling samt förslag till handlingsplan.

Regeringen anser att den fortsatta utvecklingen av utbildning för hållbar utveckling är en central fråga dels för att understödja det breda arbetet för att Sverige skall vara en ledande nation i strävan efter hållbar utveckling, dels för att leva upp till våra internationella åtaganden inom dessa områden.

3.5.2 Insatser utanför politikområdet

Politikområdet Utbildningspolitik har ett nära samband med andra politikområden. Den största delen av verksamheterna inom politikområdet Utbildningspolitik bedrivs av kommunerna. Det gäller förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, skola och kommunal vuxenutbildning. Verksamheten finansieras främst med kommunala skatteintäkter och med generella statsbidrag från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna.

Verksamheten inom universitet och högskolor finansieras inte bara från detta politikområde utan också med anslag från politikområdet Forskningspolitik och från andra forskningsfinansiärer. Sambandet mellan grundutbildning och forskning blir allt viktigare och grundutbildningens kvalitet är beroende av den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor i Sverige och utomlands. Det är därför betydelsefullt att en stor del av lärarkåren är forskarutbildad, så att nya forskningsresultat snabbt ges utrymme i grundutbildningen.

Lärande pågår inte bara inom ramen för politikområdet Utbildningspolitik utan också i arbetslivet i form av personalutbildning eller kompetensutveckling, som arbetsmarknadsutbildning inom politikområdet Arbetsmarknad och i andra sammanhang.

Studiestödssystemet är på olika sätt kopplat till övriga trygghetssystem inom andra politikområden som Ekonomisk familjepolitik. En särskild utredare har nyligen fått i uppdrag (dir.

2002:120) att kartlägga samspelet mellan de olika systemen.

Folkbildningen spelar en viktig roll när det gäller att förverkliga kulturpolitiken.

3.6 Resultatbedömning för politikområdet Utbildning

Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa.

I den övergripande resultatbedömningen för det utbildningspolitiska området sammanfattas här dels regeringens bedömning av den aktuella utvecklingen i Sverige med avseende på detta mål i ett internationellt perspektiv, dels en sammanfattning av resultaten för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning, vuxenutbildning, högskoleverksamhet och studiestöd i kapitel 4–8. Under respektive avsnitt ges en utförligare beskrivning av resultatet i förhållande till uppsatta mål.

3.6.1 Resultat

Regeringen har som mål för utbildningspolitiken att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. EU har lyft fram tre strategiska mål för utbildningspolitiken:

- Bättre kvalitet och effektivitet i utbildningssystemen i EU.
- Att underlätta tillträde för alla till utbildningssystemen.
- Att öppna utbildningssystemen mot omvärlden.

EU betonar inom ramen för de strategiska målen vikten av att utveckla färdigheter för kunskapssamhället, öka antagningen till naturvetenskapliga och tekniska studier, främja en öppen inlärningsmiljö, stödja aktivt medborgarskap, stärka kopplingen till arbetsliv samt öka rörligheten och det internationella utbytet för lärare och studerande.

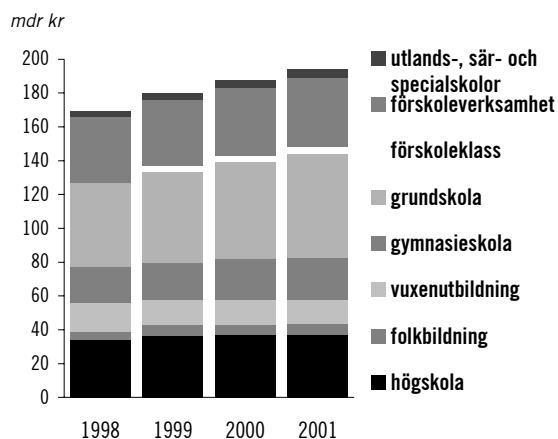
Under 2002 har den svenska regeringen föreslagit ett flertal förändringar av utbildningssystemen som ligger i linje med de nationella

målen och EU:s mål. Effekter av dessa insatser kommer att kunna avläsas under flera år framöver. I avsnittet ges en bedömning av utbildningens resurser, kvalitet och resultat i Sverige i jämförelse med andra länder och i relation till nationella mål och EU-mål för utbildning.

3.6.2 Resurser i internationell jämförelse

Utbildningsområdet har utgjort ett av regeringens viktigaste reformområden perioden 1998–2002. Under denna mandatperiod har satsningar skett inom hela utbildningsväsendet. Insatserna i Sverige bör även bedömas med hänsyn till att utbildningsverksamheten i hög grad finansieras av medel från kommuner. De totala offentliga kostnaderna inklusive studiestöd och offentligt finansierad forskning, men exklusive kostnader för Polishögskolan, försvarsmaktens utbildningar, arbetsmarknads- och personalutbildning, uppgick 2001 i löpande priser till cirka 195 miljarder kronor. Detta innebar en ökad resursförbrukning i löpande priser med omkring 25 miljarder kronor sedan 1998. Det motsvarar i fasta priser en reell ökning med 5 procent (9 miljarder kronor).

Diagram 3.6.1 Sammanlagd kostnad för stat, kommun och landsting *, 1998–2001, löpande priser

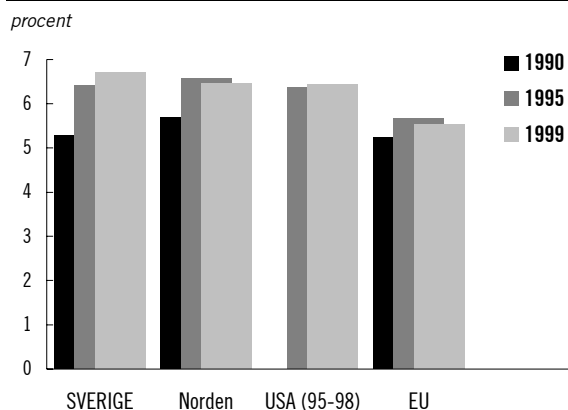


* inkl. studiestöd och offentligt finansierad forskning

I ett internationellt perspektiv framstår Sverige som ett av de länder som satsar mest resurser på utbildning. Parallellt med den ekonomiska tillväxten under andra hälften av 1990-talet fortsatte de sammanlagda utgifterna för utbildning på för-, grund-, gymnasie- och högskolenivå att öka i vårt land. Utbildningsområdets andel av BNP utgjorde 6,7 procent 1999 vilket var ungefär samma andel som 1998 och en

ökning jämfört med tidigare år under 1990-talet. I flera EU-länder skedde i stället en minskning av utbildningsutgifterna i förhållande till BNP 1998 jämfört med 1995 och en ytterligare minskning 1999.

Diagram 3.6.2 Offentliga och privata medel för utbildning i procent av BNP 1990, 1995 och 1999 (Källa: OECD)



USA har haft en svag ökning av utgifterna fram till 1998. Sverige och övriga nordiska länder har satsat mycket på utbildning och ligger i nivå med USA eller t.o.m. högre.

Det finns flera skäl till att Sverige hamnar högt vid dessa jämförelser. Sverige har genomfört kraftfulla satsningar på utbildningsområdet i samband med kunskapslyftet som genomförts under mandatperioden. Expansionen av högskolan fortgår och resurserna till skola och förskoleverksamhet har ökat.

3.6.3 Arbetsmiljö

Lärartäthet

En grundläggande resurs för hög kvalitet i undervisningen är tillgång till välutbildade lärare. Hög lärartäthet är gynnsamt för inlärningsklimatet och forskning visar att detta är speciellt viktigt under de tidigare åren i skolan.

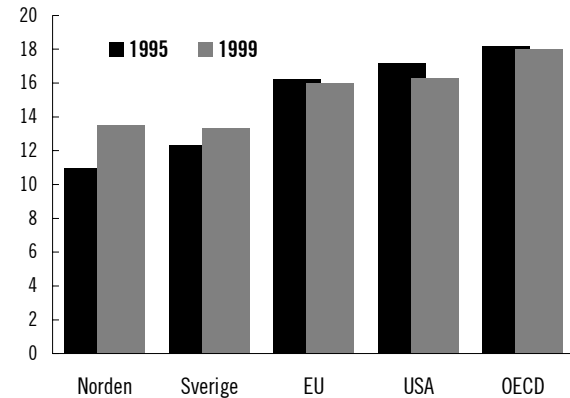
Regeringen har beslutat om långsiktiga mål för antalet examinerade lärare. Dessa mål står fast. Avsikten är att långsiktigt säkerställa tillgången på personal i förskola och fritidshem samt lärare i förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning

Sverige hävdar sig väl i internationella jämförelser när det gäller lärartätheten i skolan. I grundskolans tidigare år har exempelvis lärartillgången minskat något i övriga Norden under den senare delen av 1990-talet, men

Sverige har lyckats bibehålla samma lärarresursnivå i förhållande till antalet elever.

Diagram 3.6.3 Antalet elever per lärare * inom grundskolans tidigare år, 1995 och 1999 (källa: OECD)

elev per lärare



* lärare avser heltidsekvivalenter

Denna tendens fortsätter enligt preliminära siffror för 2000. Likaså ligger den genomsnittliga lärartätheten i EU och OECD enligt dessa siffror kvar på samma nivå som tidigare år (preliminära siffror, antal elever per lärare, för 2000: OECD 17,9; Sverige 12,8; USA 15,8; Norden 12,9; EU 15,8).

Svenska elevers lärandemiljö

Skolmiljö

En klar majoritet av eleverna i skolan tycker att skolmiljön generellt sett är bra och denna andel har inte förändrats under perioden 1993–2000 (Attityder till skolan 2000, Skolverket). De tydligaste förändringarna när det gäller elevernas egna upplevelser av skolan är i positiv riktning. Elevernas förtroende för lärarna har ökat med tjugo procentenheter mellan 1993/94 och 2000, och andelen elever med stort engagemang i skolan har ökat med mer än tio procentenheter under samma period.

Klassrumsmiljö

I undersökningar framkommer problem med stökig klassrumsmiljö. I en studie från 2000 genomförd inom kommittén Valfärdsbokslut (*Valfärd och skola* SOU 2000:39) betonades miljös betydelse för lärande. Generellt sett anser svenska elever i åldern 10–18 år att bråkiga eller stökiga lektioner är det allra värsta problemet. Nära hälften av eleverna svarar ”nej, inte så ofta” eller ”nej, aldrig” på frågan om det brukar

vara lugnt i klassrummet. Denna bild bekräftas också i en ny undersökning från OECD, Programme for International Student Assessment (PISA 2000). I PISA 2000 befinner sig Sverige bland de länder i OECD-området som har störst problem med upplevd dålig ordning i klassrummet. Uppenbarligen är dock upplevd ordning ett problematiskt mått då det saknas samband mellan rangordning i detta mått och rangordning i exempelvis läsförståelse. De central-europeiska och de asiatiska länderna har god ordning, de anglosaxiska medelgod och de nordiska länderna och Medelhavsländerna har dålig ordning i klassrummen. Det indikerar möjligen att det finns grundläggande skillnader i samhället som återspeglas i klassrummet och givetvis skillnader i pedagogisk inriktning.

Uppmärksamhet från lärare

Andra frågor i studien från kommittén Valfärdsbokslut rör huruvida eleverna tycker att de får den hjälp de behöver av lärarna i skolan samt om de får gå fram i den takt de själva vill. Enligt siffrorna i studien tycker åtta av tio skolbarn i åldrarna 10–18 att de får gå fram i den takt de vill och nio av tio upplever att de får hjälp av en lärare vid behov. Uppenbart är dock att skolarbetet blir svårare i högre årskurser; i gymnasieskolan är det så många som var fjärde elev som vill gå långsammare fram och 16 procent tycker inte att han eller hon får tillräcklig hjälp av lärare. Framför allt upplever kvinnliga elever på gymnasieskolans naturvetenskaps- och samhällsvetenskapsprogram att de är stressade. Hela två tredjedelar av dessa uppger att de alltid eller ofta känner sig stressade i skolan. Elevers stress tycks vara relaterad till upplevelsen av för höga krav och att arbetstakten inte passar dem.

Mobbning

Internationella jämförelser av mobbning är sällsynta då problemet först på senare år har uppmärksamats utanför Norden. PISA-studien visar dock att av OECD-länderna har Sverige lägst andel elever som känner sig socialt utanför i skolan. Både i Skolverkets attitydundersökningar och i Valfärdsbokslutet finns information om omfattningen av mobbning i svenska skolor. Det finns ingen vedertagen definition eller avgränsning av mobbning och därför skall procentsatser tolkas med försiktighet. I Skolverkets undersökning från 2000 angav fyra procent att de kände sig mobbade vilket var en ökning med två procent-

enheter jämfört med 1997. Valfärdsbokslutet har valt att fråga efter olika typer av kränkningar för att nå ett mer objektiva mått som inte är lika känsligt för den dagsaktuella debatten. De finner att nio procent är utsatta varje vecka och fyra procent är mycket utsatta. I båda studierna finns också med frågor om hur eleverna blev behandlade av lärarna. I Skolverkets studie ansåg sig sex procent av eleverna bli kränkta av lärare och i Valfärdsbokslutet ansåg tio procent av eleverna att någon lärare behandlade dem illa, särskilt omfattande var problemet i årskurserna 7–9.

Sexuella trakasserier

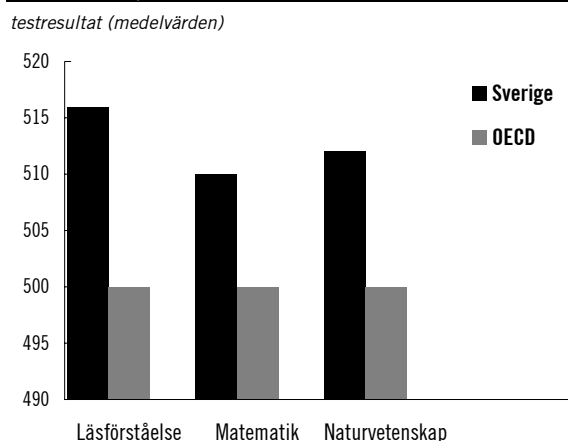
För att öka kunskapen om sexuella trakasserier i skolmiljö har Arbetslivsinstitutet genomfört en nationell undersökning "Allvar eller på skämt" (ALI, 2002). Bortfallet i undersökningen var nästan 50 procent vilket gör resultaten mindre tillförlitliga, men problembilden är så entydig att den knappast kan ifrågasättas. Över hälften av flickorna och en tredjedel av pojkarna hade blivit utsatta för verbala kränkningar och/eller fysiska eller andra kränkningar. Problemen är inte avgränsade till skolan. I en nyligen genomförd studie av mäns våld mot kvinnor framgår att sexuella trakasserier är ett betydligt vanligare problem för kvinnor som läser på universitet och högskola än bland förvärvsarbetande kvinnor. Internationella studier har visat att sexuella trakasserier bland anställda är vanligare i andra studerade länder än i Sverige, men det finns i dagläget ingen jämförbar statistik om omfattningen av sexuella trakasserier i skolor och högskolor.

3.6.4 Kvalitet

Elevers läskunnighet och kunskaper i matematik och naturvetenskap

Investeringarnas resultat kan avläsas genom internationella jämförelser av elevers kunskaper och kompetens. Att svenska 15-åringar står sig väl i en internationell jämförelse när det gäller läsförståelse, matematik och naturvetenskap visas i PISA 2000 från OECD.

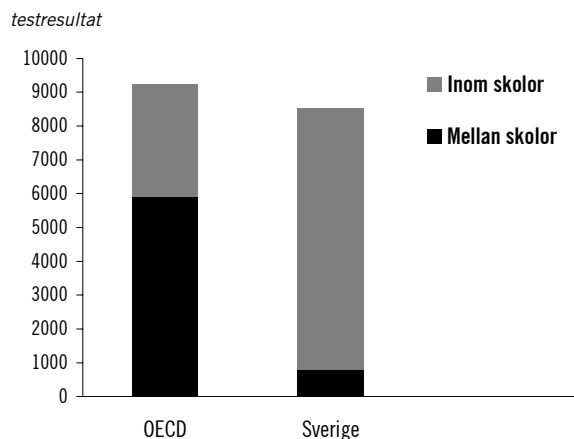
Diagram 3.6.4 Svenska elevers kunskaper i läsning, matematik och naturvetenskap jämfört med OECD
(Källa: OECD, PISA 2000)



Elever i Sverige presterar signifikant över OECD-genomsnittet på alla de tre områdena och allra störst är skillnaden till svenska elevers fördel i läskunnighet. Det kan dock finnas en potential för förbättring. Finland klarar sig bäst av de nordiska länderna trots ländernas likartade välfärdssystem och ekonomiska utvecklingsgrad. Rangordningen mellan länderna är liknande oavsett om det gäller läsförmåga, matematiskt eller naturvetenskapligt kunnande. De länder som fått bättre resultat i studien är de asiatiska och de anglosaxiska; de centraleuropeiska länderna och Medelhavsländerna får sämre resultat. De genomgående skillnaderna i resultat tyder på att det finns grundläggande skillnader i ländernas utbildningssystem som bidrar till dessa tydliga mönster. Antagligen har även språkstrukturen, BNP-nivån och typ av välfärdsmodell ett stort genomslag.

Likvärdighet

Regeringen strävar efter att den svenska skolan skall vara likvärdig, och PISA 2000 ger underlag för en bedömning av likvärdigheten. Totalvariationen mellan elevers resultat är liten i Sverige, framför allt ser den svenska skolan till att de som har sämst förutsättningar ändå klarar sig bra. En av förklaringarna till detta är den sammanhållna skolformen. I länder där elever delas upp i olika utbildningsvägar tidigt är det vanligare med riktigt låga resultat. En annan förklaring är den relativt lilla skillnaden mellan olika skolor i Sverige.

Diagram 3.6.5 Totalvariation i läskunnighet uppdelat per inom- och mellanskolorvariation (Källa: OECD, PISA 2000)

PISA 2000 indikerar att vilken skola en elev går i har i Sverige inte någon avgörande betydelse för prestationen. I andra länder kan den enskilda skolan vara direkt avgörande. Detta beror antagligen både på att segregeringen är mindre mellan skolor i Sverige och att resurser styrs till skolor med de största behoven.

Social snedrekrytering

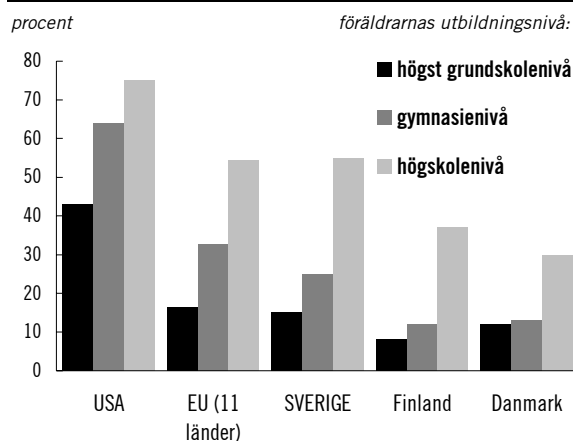
Brister i likvärdighet i skolsystemet är inte slumpmässigt fördelade utan är framför allt fördelade efter social klass (och även etnicitet). Det finns två huvudsakliga skäl till att social snedrekrytering betraktas som ett samhällsproblem. För det första kan det anses som en individuell orättvisa att barns livschanser till en del beror på de omständigheter till vilka de fötts. Ett sådant beroende av uppväxtfamiljens villkor står i motsats till målet om jämlikhet i möjligheter. En tidig uppdelning av eleverna under skoltiden kan leda till mindre förståelse mellan människor från olika samhällsklasser och på sikt till social instabilitet. För det andra innebär social snedrekrytering att alla människor inte kommer till sin rätt, inte kan uppnå sin potential, något som kan antas begränsa effektivitetsvinster i samhället i stort.

Snedrekryteringen kan ses som uppbyggd av två samverkande effekter. Den ena är att barn från "högre" socialgrupper i genomsnitt presterar bättre i skolan i form av högre betyg. Den andra är att bland barn på samma betygsnivå fortsätter de från högre socialgrupper oftare än andra till teoretiska studier. De två effekterna har ungefär samma styrka och verkar under hela skoltiden, såväl i grundskolan och gymnasie-

skolan, som på universitetsnivå (Erikson, Jonsson, 1993).

I OECD-studien PISA 2000 finns dataunderlag som ger kunskap om hur den sociala bakgrunden påverkar prestationen i olika länder. Föräldrarnas socioekonomiska status redovisas på en kontinuerlig skala där högre värde betyder högre status. Sydkorea har klart minst skillnad i prestation mellan elever med lägsta och högsta socioekonomiska status. I Europa skiljer särskilt Finland och Island ut sig, men även Sverige har förhållandevis små skillnader. Stora skillnader finns framför allt i de centraleuropeiska länderna, särskilt i Tyskland och Schweiz men också i Tjeckien och Ungern.

Den sociala snedrekryteringen till högskolan är stor och uppenbar i alla länder, vilket exempelvis har illustrerats i en rapport från Eurydice år 1997 och i OECD:s Education Policy Analysis 1999. Av ungdomar i Sverige i åldern 18–24 år vars föräldrar hade en högskoleutbildning deltog drygt hälften i en högskoleutbildning under slutet av 1990-talet. Bland ungdomar vars föräldrar hade högst grundskoleutbildning var denna andel bara omkring 15 procent. I många länder är denna skillnad mellan ungdomsgrupperna betydligt mindre.

Diagram 3.6.6 Andel av deltagande i högre utbildning i åldern 18–24 år fördelat per föräldrarnas utbildningsnivå (Källa: EURYDICE 1997 och OECD 2001)

I ett internationellt perspektiv är snedrekryteringen förhållandevis låg i Sverige, på ungefär samma nivå som i USA och England och lägre än i t.ex. Tyskland och Frankrike. Mer anmärkningsvärt är det faktum att det i Sverige finns en tendens till minskad snedrekrytering vilket är ovanligt i ett internationellt perspektiv.

Inverkan av socioekonomiska skillnader mellan skolor är alltså mycket mindre i Sverige än i

OECD-länderna i genomsnitt. Sammantaget har de nordiska länderna de lägsta värdena och de centraleuropeiska de högsta. Denna skillnad mellan skolor är ett resultat av både sortering av elever till olika skolor, segregerat boende och olika resurstilldelning till olika skolor (och huruvida resurstilldelning följer särskilda behov). Sveriges relativt begränsade skillnad hänger antagligen samman med att Sverige har en resurstilldelning som tar hänsyn till elevernas skilda behov samt en sammanhållen grundskola och en gymnasieskola för alla.

Genom vuxenutbildning har många människor med kort utbildning getts möjlighet att studera till gymnasiekompetens. Det har samtidigt gett dem behörighet till högre studier vilket troligtvis bidragit till minskad snedrekrytering. Det svenska studiestödssystemet har givit vuxenstudierande förutsättningar att studera som i en internationell jämförelse är närmast unika. Detta har sannolikt bidragit till ökad etnisk och social mångfald i högskolan.

Jämställdhet

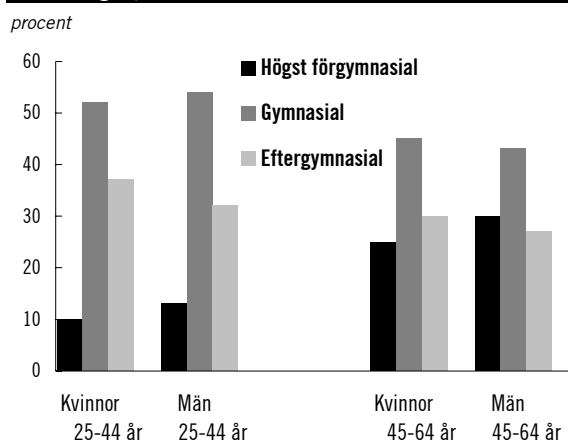
Historiskt sett har kvinnor fått mindre tillgång till formell utbildning än män vilket gjort att den politiska prioriteringen i de moderna demokratierna har varit att minska utbildningsgapet mellan kvinnor och män. Under efterkrigstiden har dock utbildningsgapet ändrats så att kvinnor har uppnått en högre utbildningsnivå än män. Redan i åldersgruppen 45–64 år finns det fler kvinnor än män med eftergymnasial utbildning (30 procent mot 27 procent) och skillnaden är ännu större i åldersgruppen 25–44 år (37 procent mot 32 procent). Statistik över studiedeltagandet i befolkningen visar att skillnaden inte ser ut att minska.

Men den stora skillnaden mellan könen finns inte i studiedeltagandet utan i valet av studieinriktning. Med tanke på svårigheterna att bryta könssegregeringen på arbetsmarknaden är dock minskningen av könssegregeringen på gymnasienivå anmärkningsvärd. Könsfördelningen på gymnasieskolans olika program är fortfarande stor.

Den nivåmässiga segregeringen inom högskolan är fortsatt hög. Sex av tio studerande på och examinerade från grundutbildningen är kvinnor medan nästan två av tre av dem som tog en doktorsexamen är män (1999/2000). Bland

professorerna är endast 14 procent kvinnor även om andelen ökat de senaste åren.

Diagram 3.6.7 Utbildningsnivå bland kvinnor och män i befolkningen, 25–44 och 45–64 år (Källa: SCB)



Ett växande problem på senare tid har blivit pojkars sämre skolprestationer, särskilt beträffande läsförmåga. I OECD-studien PISA 2000 presterar flickor bättre än pojkar i läsförståelse i alla undersökta länder. Det finns ingen signifikant könsskillnad när det gäller matematik eller naturvetenskap i OECD som helhet även om det varierar mellan länderna. När det gäller läsförmåga tillhör Sverige den tredjedel av de deltagande OECD-länderna som har de största prestationsskillnaderna mellan flickor och pojkar. Flickorna presterar bättre än pojkarna på samtliga delskalor. När det gäller matematiskt eller naturvetenskapligt kunnande finns dock inga signifikanta skillnader mellan genomsnitten för pojkar och flickor i Sverige.

Utländsk bakgrund och läsförmåga

PISA 2000 problematiserar också utländsk bakgrund mot bakgrund av att tyngdpunkten i studien ligger på läsförståelse. Förmåga att läsa och förstå är en språklig aktivitet. Att läsa på ett språk som inte är modersmålet gör för de flesta att läsningen blir svårare. Ordförrådet är mer begränsat och ordens alla innebörder och nyanser är inte kända. En främmande meningsbyggnad kan också utgöra hinder för en korrekt förståelse av textens budskap. Svårigheterna tycks vara lika uppenbara vid läsning av "vanliga" texter som vid läsning av texter och uppgifter med ett naturvetenskapligt eller matematiskt innehåll.

Elever med utländsk bakgrund presterar betydligt sämre än elever med svensk bakgrund. I

båda kategorierna presterar flickor bättre än pojkar men pojkar med svensk bakgrund presterar bättre än flickor med utländsk bakgrund. Även om man tar hänsyn till övriga sociala bakgrundsfaktorer återstår en betydande skillnad mellan elever med utländsk bakgrund och andra elever. Detta är dock inte unikt för Sverige, utan en liknande skillnad finns generellt i OECD-länderna, men skillnaden är signifikant större i Sverige än i OECD som helhet. Integrering är centralt för OECD-området, inte minst för Sverige, om utbildningsresultaten skall förbättras. Så länge detta inte uppnås kommer andelen invandrare att i viss mån förklara skillnader mellan länder i prestation.

Den högre utbildningens öppenhet – internationellt utbyte

EU verkar för att lärares och studenters rörlighet och internationella utbyten skall öka. Bakgrunden är en strävan att förbättra högskoleutbildades chanser på arbetsmarknaden, förstärka utbildning, forskning och kunskapsöverföring samt att främja en europeisk dimension i utbildningen.

En ökad internationalisering av högskolan motiveras också av det växande ömsesidiga beroendet mellan länder och kräver ökat internationellt samarbete för att globala problem skall kunna lösas. Universitet och högskolor spelar en viktig roll i denna process både som utvecklare och spridare av kunskap. Sveriges utveckling mot ett mångkulturellt samhälle med ett allt större tillflöde av olika invandrargrupper till universitet och högskolor är ytterligare ett argument för att förstärka den internationella dimensionen i den högre utbildningen.

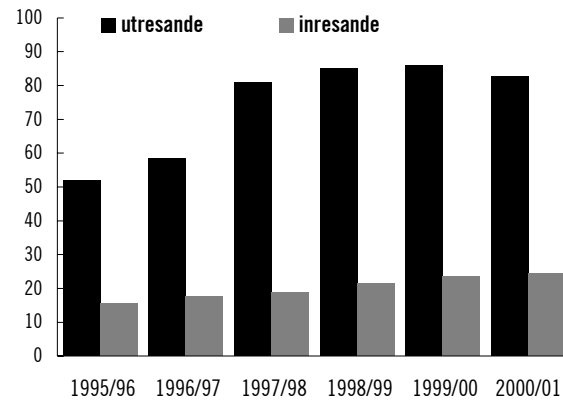
En bedömning av den svenska högskolans öppenhet och internationalisering kan göras genom att studera antalet in- och utresande i relation till den totala volymen av högskole- och universitetsstudenter eller forskarstudenter mellan 1994 och 2001 vilket i stort sett spannar över den period som Sverige har varit medlem i EU.

Generellt kan konstateras att intresset för att förlägga en del av studierna utomlands har ökat bland svenska studenter. Den största ökningen skedde framför allt i samband med generösare studiemedelsregler 1989 och Sveriges inträde i EU. Efter de första årens ökning har utveck-

lingen stannat av och antalet utresande visar tendenser till att gå tillbaka. Däremot har antalet inresande studenter stadigt ökat sedan Sveriges inträde i EU.

Diagram 3.6.8 Utresande och inresande studenter per 1000 högskolestuderande, år 1995/96–2000/01 (källa: HSV)

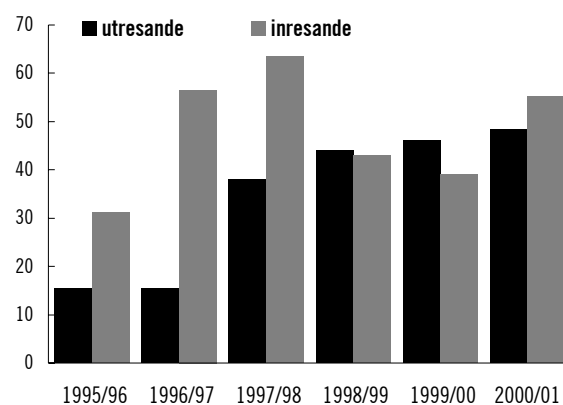
antal per 1000 studerande



Antalet in- och utresande forskarstudenter steg också kraftigt direkt efter att Sverige blev medlem i EU. Före inträdet i EU stod utländska forskarstudenter för den största delen av det internationella utbyte. Efter 1995 har antalet utresande doktorander dock stigit markant och ligger nu på samma nivå som antalet inresande forskarstudenter (omkring 700 personer per år).

Diagram 3.6.9 Utresande och inresande forskarstudenter per 1000 registrerade i forskarutbildning, år 1995/96 - 2000/01 (källa: HSV)

antal per 1000 studerande



De flesta utresande studenter (omkring 80 procent) är s.k. "free movers", dvs. de åker ut på egen hand och inte genom ett etablerat program. En övervägande majoritet av dessa åker till ett annat land i Europa. Bland dem som väljer ett program föredrar de flesta (drygt 50 procent)

Erasmusprogrammet, men intresset ökar också för andra program t.ex. utbytesprogram för samarbete mellan utvecklingsländer och svenska universitet och högskolor. Bland utresande doktorander har hittills drygt 50 procent valt EU-länderna eller övriga Europa.

3.6.5 Utbildning, arbetsmarknad och tillväxt

Rekrytering och befolkningens utbildningsnivå

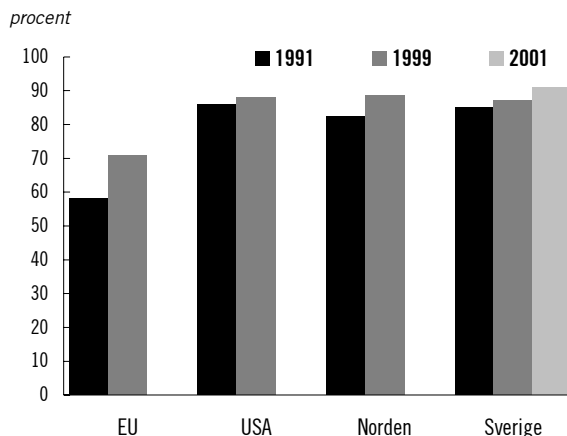
I ett internationellt konkurrensperspektiv är befolkningens kompetens betydelsefull. Effekterna av de satsningar som har gjorts inom utbildningsområdet kan successivt avläsas i form av en allt mer välutbildad befolkning. Den svenska befolkningen är vid internationell jämförelse välutbildad. I åldern 25–64 år hade 29 procent en högskoleutbildning enligt OECD:s senast publicerade mätning som avsåg 1999. Detta tillhör de högre värdena bland OECD-länderna. Endast Kanada, USA, Japan och Finland hade en högre andel. Samtidigt hade 23 procent inte en längre utbildning än grundskola eller motsvarande. Bland EU-länderna i genomsnitt var denna andel omkring 40 procent.

I åldersgruppen 25–34 år, i vilken de flesta skaffat sig sin utbildning under 1990-talet, hade 87 procent av Sveriges befolkning slutfört minst en gymnasieskoleutbildning 1999 vilket är en höjning från strax över 80 procent i början av 1990-talet. Nivåhöjningen är snabbare inom EU i genomsnitt, men långsammare i förhållande till USA. År 2001 hade, enligt SCB:s senaste mätning, andelen i denna ålderskategori som uppnått minst gymnasienivå ökat till 91 procent i Sverige.

Tillväxten av högskoleutbildade i befolkningen under 1990-talet har inneburit att bland personer som är födda under första hälften av 1970-talet är nu andelen högskoleutbildade i Sverige, om alla former av högskoleutbildning inkluderas, högre än i någon annan åldersgrupp. Nästan 36 procent av dessa årskullar hade den 1 januari 2001 genomgått någon form av högskoleutbildning. Här räknas även personer utan examen som fullföljt minst 20 högskolepoäng. Bland personer som föddes under andra hälften av 1940-talet är denna andel strax över 28 procent enligt SCB:s senaste redovisning. Andelen med minst treårig högskoleutbildning är emellertid för närvarande ungefär lika stor i

dessa båda generationsgrupper och motsvarande nivå har inte uppnåtts av födda på 1950- och 1960-talen.

Diagram 3.6.10 Andel av åldersgruppen 25–34 år som har uppnått minst gymnasienivå år 1991 och 1999 (Källa: OECD och SCB)

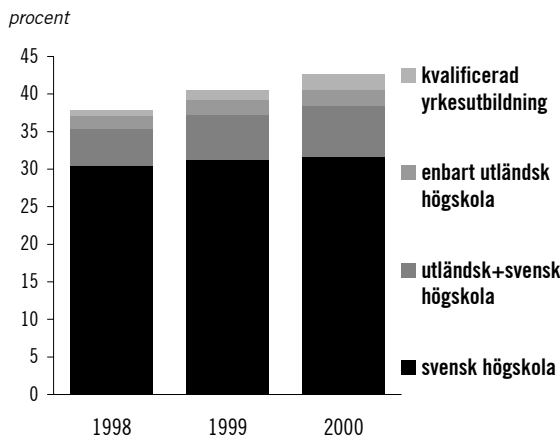


Regeringens politik syftar till att på samma gång stimulera fler unga och möjliggöra för stora grupper äldre personer att studera. Detta har bidragit till att utbildningsnivån i arbetskraften har kunnat höjas, samtidigt som ineffektiva utbildningsklyftor har kunnat motverkas.

Regeringen skrev i budgetpropositionen för 1999 att en större andel av en årskull skall kunna gå vidare till högskolan. I 2000 års ekonomiska vårproposition fastställde sedan regeringen det långsiktiga målet att hälften av en årskull skall ha börjat läsa på högskola vid 25 års ålder.

Ungdomsgrupperna i Sverige uppvisar en lägre övergångsfrekvens till högskolan direkt efter gymnasieskolan än i flera jämförbara länder, men ytterst få länder i världen har en lika hög övergångsfrekvens om vi räknar in ytterligare några åldersgrupper. En övergångsfrekvens på 50 procent vid 25 års ålder är således en hög målsättning i ett internationellt perspektiv.

Enligt beräkningar från SCB var övergångsfrekvensen till högskolan bland 25-åringar i Sverige t.o.m. år 2000 drygt 38 procent. Om vi dessutom inkluderar de studenter som fått svenskt studiemedel för att skaffa sig en högskoleutbildning utomlands, men som inte studerat vid svensk högskola, var andelen drygt 40 procent.

Diagram 3.6.11 Övergångsfrekvens till högskola vid 25 års ålder* (Källa: SCB)

* övergång till svensk och utländsk högskola enligt nationell definition samt därutöver kvalificerad yrkesutbildning enligt internationell klassificering

Vid internationella jämförelser av övergångsfrekvensen till eftergymnasiala utbildningar ingår minst tvååriga eftergymnasiala utbildningar som tillhör samma nivå som högskolan enligt SCB och i internationella redovisningar. Här återfinns bland annat flertalet KY-utbildningar, men t.ex. inte behörighetsgivande förutbildning vid universitet och högskolor, s.k. basår i högskolan eller i kommunal vuxenutbildning.

Övergångsfrekvensen t.o.m. 25 års ålder, inklusive kvalificerad yrkesutbildning KY, blev sammanlagt drygt 42 procent år 2000. Bland kvinnor var övergångsfrekvensen vid 25 års ålder omkring 48 procent enligt den internationella klassificeringen. Bland män var övergångsfrekvensen i grova drag ungefär 10 procentenheter lägre än bland kvinnor.

För att nå målet att 50 procent av en årskull skall ha påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder krävs att övergångsfrekvensen ökar med omkring nio procentenheter jämfört med år 2000.

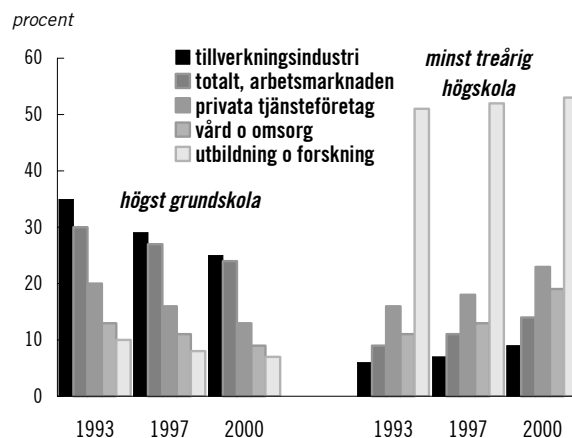
Utbildning – arbetsmarknad

Den pågående satsningen på utbildningsområdet olik nivåer syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska tillväxten i Sverige. I utbildningspolitikens övergripande mål ingår att åstadkomma ekonomisk tillväxt och detta är samtidigt en del av EU:s utbildningsmål.

Utbildningssystemen skall, enligt den målsättning som Europeiska rådet antagit, bidra till att Europa blir världens mest konkurrenskraftiga

och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi. Utbildning skall också bidra till en hållbar ekonomisk tillväxt, fler och bättre arbetstillfällen och ökad social sammanhållning. En viktig princip är att utbildningen skall främja de humanistiska värden som delas av Europas samhällen.

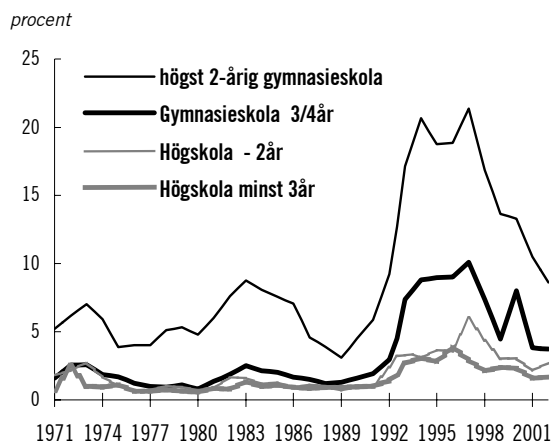
Det är viktigt att betona att utbildningssystemen skall tillgodose såväl arbetsmarknadens som enskilda människors behov och efterfrågan. Ett särdrag för den svenska arbetsmarknaden har varit en hög utbildningsnivå i offentliga och privata tjänster men relativt låg utbildningsnivå inom industrin. Det är en viktig bakgrund till den starka satsningen på naturvetenskap och teknik som sker i den svenska skolan. Sverige har en förhållandevis stor andel högskoleutbildade totalt sett på arbetsmarknaden, inom offentlig sektor och inom den privata tjänstesektorn. Inom tillverkningsindustrin, byggsektorn och flera andra privata arbetsmarknadssektorer är emellertid andelen lägre än i några av våra viktigaste konkurrentländer. Som effekt av utbildningsexpansionen under 1990-talet har utbildningsnivån höjts markant inom alla arbetsmarknadssektorer. Förhållandet till övriga länder har i stora drag ändå förblivit ganska likartat.

Diagram 3.6.12 Andel med högst grundskole- respektive minst treårig högskoleutbildning per näringsgren, år 1993, 1997 och 2000 (Källa: SCB)

Under 1990-talet drabbades Sverige, liksom andra OECD-länder, av hög arbetslöshet. Bland personer med högst grundskoleutbildning i åldersgruppen 25–29 år var arbetslösheten över 20 procent i vårt land 1996 vilket var mycket högt internationellt sett och högre än genomsnittet för EU-länderna. Denna andel halverades fram till 1999 men var fortfarande högre än i många andra länder. Bland högskoleutbildade var

arbetslösheten 1996 betydligt lägre både inom OECD och EU och även i dessa grupper halverades arbetslösheten i flertalet länder fram till 1999. I Sverige var arbetslösheten bland högskoleutbildade visserligen hög historiskt sett, men internationellt sett betydligt lägre än i många andra länder.

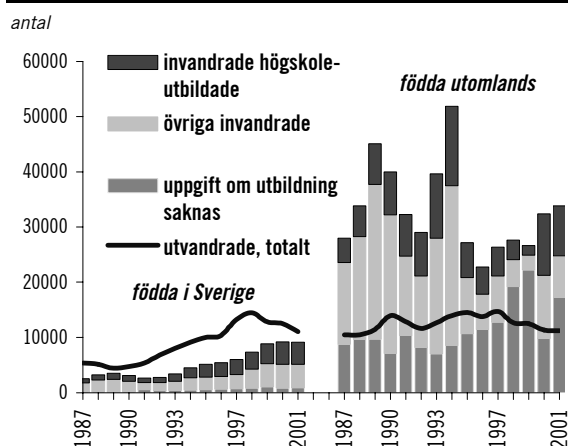
Diagram 3.6.13 Andel arbetslösa per utbildningsgrupp i februari respektive år, 1971 – 2002 (Källa: SCB)



I ett längre tidsperspektiv har risken för arbetslöshet alltid varit mindre bland högskoleutbildade jämfört med övriga grupper. I februari 2002 var arbetslösheten åter under två procent bland personer i åldern 25–64 år med en minst treårig högskoleutbildning, mindre än tre procent bland personer med kortare högskoleutbildning och omkring fem procent bland personer med högst grundskoleutbildning. Detta är en snabb förbättring.

Globalisering, ökad konkurrens och teknisk utveckling ställer nya krav både på utbildningsväsendena och på arbetsmarknaderna över hela världen. I mitten av 1990-talet hade Sverige en stor invandring, inklusive utflyttade från Sverige som återvände hem. Många var högskoleutbildade en mycket mindre andel av dem fick arbete på den svenska arbetsmarknaden än vad som var fallet i slutet av 80-talet. Under åren 1995–2000 har inflödet av högskoleutbildade bland sysselsatta på arbetsmarknaden varit ganska konstant och ungefär av samma omfattning som antalet utvandrare från Sveriges arbetsmarknad.

Diagram 3.6.14 Invandrade i åldern 16–64 år med respektive utan högskoleutbildning, år 1987–2001 (Källa: SCB)



Totalt sett har Sverige fått ett viktigt nettotillskott av högskoleutbildade under 1990-talet. Invandringen är med andra ord större än utvandringen inom dessa utbildningsgrupper. Sysselningsnivån bland de invandrade har kunnat förbättras under de senaste åren, men det finns fortfarande en stor grupp välutbildade bland invandrade i det svenska samhället som ännu inte har kunnat få arbete. Hela det svenska utbildningsväsendet förutsätts därför även fortsättningsvis vara starkt engagerat i att på olika sätt bidra till en förbättrad integrering av personer som flyttar till Sverige.

3.6.6 Resultat i ett nationellt perspektiv

Totalt var i genomsnitt 707 100 barn inskrivna i någon form av förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg 2001. Antalet barn i förskolan var i stort sett oförändrat sedan 1999. Familjedaghemmen däremot visar på en fortsatt minskning jämfört med tidigare år. I förhållande till 2001 minskade antalet inskrivna barn med 14 procent. Att antalet barn i familjedaghemmen har minskat beror både på minskat antal barn och på en ökad andel barn i förskolan. Förskolan kommer under de närmaste åren möta en ökad efterfrågan på platser. Detta beror till en del på beslutade reformer t.ex. den allmänna förskolan men också på att födelsetalen antas öka.

Den totala kostnaden för förskolan, familjedaghemmen och fritidshemmen uppgick förra året till 40,1 miljarder kronor vilket är oförändrat jämfört med 2000 i fasta priser. Förskolan står för två tredjedelar av kostnaden, fritidshemmen

för knappt en fjärdedel och familjedaghemmen för knappt en tiondel.

Antalet barn per årsarbetare i förskolan har varit oförändrat 5,4 barn sedan 1999. Enligt en undersökning av Statens skolverk var den genomsnittliga gruppstorleken i förskolan 17,5 barn per grupp. Gruppstorleken har successivt ökat sedan 1980-talet. 1990 var den i genomsnitt 13,8 barn per grupp. Även antalet barn per årsarbetare har på samma sätt ökat från 4 barn per årsarbetare 1990.

Den totala kostnaden för grundskolan uppgick 2001 till 64,4 miljarder kronor vilket är en ökning i fasta priser med fem procent sedan året innan. Ökningen av resurserna till grundskolan inleddes 1996 och har sedan dess ökat med 26 procent. Antalet elever var 1 059 100 vilket är en kulmen på den ökning av antalet elever som pågått sedan 1990-talets början. Under kommande år kommer antalet elever att minska avsevärt till knappt 900 000 år 2010 enligt Svenska Kommunförbundets uppgifter. Kostnaden per elev i den kommunala grundskolan var i genomsnitt 59 200 vilket är en ökning med fyra procent sedan året innan. Kostnaden per elev är nu åter på samma nivå som 1991 i fasta priser.

Andelen elever som går ut grundskolan med behörighet till de nationella programmen i gymnasieskolan är oförändrad. Av dem som gick ut årskurs 9 våren 2002 fick 10,5 procent inte godkänt betyg i svenska, engelska eller matematik, dvs. det som krävs för att få börja på ett nationellt program. De två första åren med det nya betygssystemet, 1998 och 1999, var andelen utan gymnasiebehörighet något lägre än i år, 8,6 respektive 9,7 procent.

Läsåret 2001/02 gick totalt 311 100 elever i gymnasieskolan. Den totala kostnaden för gymnasieskolan var 22,9 miljarder kronor 2001 (exklusive skolskjuts), vilket är en ökning jämfört med föregående år. Samtidigt har antalet elever ökat med närmare två procent. Detta medför att genomsnittskostnaden per elev har ökat och uppgår till 75 100 kronor. Skillnaden mellan olika huvudmän är dock stor.

Av de elever som fick slutbetyg våren 2001 hade 84,6 procent grundläggande behörighet för universitets- och högskolestudier. Andelen elever som fortsatte sin utbildning på högskolan inom tre år efter avslutad utbildning i gymnasieskolan 1998 uppgick till 40 procent.

En mycket stor andel av den vuxna befolkningen deltar i någon form av organiserat läran-

de. Drygt 1,8 miljoner personer deltog i studieförbundens cirkelverksamhet under 2001. Folkhögskolans kursverksamhet hade drygt 120 000 deltagare, varav drygt 8 700 inom ramen för kunskapslyftet under 2001.

I den kommunala vuxenutbildningen uppgick antalet studerande under 2001 till drygt 194 000. Ytterligare ca 54 000 studerande återfinns inom bl.a. kvalificerad yrkesutbildning, svenskundervisning för invandrare och kompletterande utbildningar. Alla studerar dock inte på heltid.

Omfattningen och bredden på vuxenutbildningen visar att viljan att lära nytt är väl förankrad i breda folklager. Vuxenutbildningen har därigenom en stor betydelse för en levande demokrati, människors möjligheter att nå sina livsmål samt en ökad sysselsättning.

Den kraftfulla utbyggnaden av grundutbildningen vid landets universitet och högskolor som skett under hela 1990-talet har fortsatt även under de första åren av 2000-talet. Antalet helårsstudenter ökade under 1990-talet från knappt 150 000 till 250 000. Därefter har antalet helårsstudenter fortsatt att öka. Mellan åren 2000 och 2001 ökade antalet helårsstudenter med 12 000. Ökningen har de senaste åren dock inte varit tillräcklig i förhållande till de ökade utbildningsuppdragen och många lärosäten har inte kunnat genomföra sina utbildningsuppdrag. Den ökning av antalet platser som beslutats av riksdagen sedan 1997 har alltså inte fullt ut resulterat i en motsvarande ökning av antalet helårsstudenter. Redan 1999 var det en tredjedel av lärosätena som inte genomförde sina utbildningsuppdrag. Denna andel har därefter ökat och 2001 var andelen två tredjedelar.

Staten har under budgetåret 2001 satsat drygt 19 miljarder kronor på studiestödsverksamheten i form av ekonomiskt bidrag till studerande. Dessutom utbetalas mer än 11 miljarder kronor i lån till studerande. Vidare tillkommer kostnader för studiestödsadministrationen på ungefär 400 miljoner kronor.

Under budgetåret 2001 fick 942 179 studerande studiestöd, därutöver har fler än 13 000 personer fått bidrag vid korttidsstudier och över 700 högskolestuderande med synskada eller andra läshandikapp försetts med studielitteratur. Vidare har cirka 800 föräldrar till döva barn fått bidrag till kostnader för utbildning i teckenspråk och 420 funktionshindrade gymnasieelever har fått bidrag till kostnader för studier vid riksgymnasierna. Antalet studielån-

tagare uppgick den 1 januari 2001 till drygt 1,4 miljoner personer. Låntagarnas samlade skuld till Centrala studiestödsnämnden (CSN) redovisades den 1 januari 2001 till 145 miljarder kronor.

Efterfrågan på information om studiestöd hos de studiestödsadministrerande myndigheterna har under det senaste verksamhetsåret varit omfattande både i volym och komplexitet.

3.6.7 Analys och slutsatser

Regeringen har genom olika insatser givit stöd till kommunerna för att utveckla skolan och barnomsorgen. Det har bl.a. skett genom stöd till att öka personaltäteten i skola och fritidshem. Även kommunerna har ökat sina resurser till området. Detta har inneburit att den negativa utveckling som 1990-talets besparingar innebar har vänts. Regeringen anser dock att det finns motiv för ytterligare satsningar.

Ledstjärnan för regeringens insatser är att utbildningskvaliteten skall stärkas och att allas rätt till kunskap och bildning betonas. Regeringen presenterade i maj i år sin utvecklingsplan (skr. 2001/02:188) för de kommande årens kvalitetsarbete. Där behandlades väsentliga områden för att stärka utbildningens kvalitet och ett antal förslag aviserades, bland annat insatser för skola och förskola i segregerade områden och stöd till lokalt kvalitetsarbete. För att stärka granskningen av kvaliteten och kvalitetsarbetet i skolor och kommuner kommer Statens skolverks uppgifter att renodlas och en ny myndighet för skolutveckling att bildas.

Regeringen har under de senaste åren gjort betydande insatser för att utveckla och förnya vuxenutbildningen. Satsningen på kunskapslyftet och den kvalificerade yrkesutbildningen är två viktiga byggstenar i denna utveckling.

Genom kunskapslyftet har vuxenutbildningen reformerats och utbildningen i högre grad anpassats till den enskildes behov och förutsättningar samtidigt som arbetslivets krav på och behov av ökad kompetens har beaktats. Denna utveckling måste fortsätta och stimuleras ytterligare.

För att motverka utbildningsklyftor måste systemen för vägledning och validering utvecklas. Genom en väl fungerande ordning för validering av faktisk kunskap och kompetens, kan alla människors resurser tas till vara. Var och hur kunskaperna erhållits skall vara av underordnad

betydelse. För att förverkliga regeringens målsättning att minska arbetslösheten bland invandrare är validering ett viktigt instrument.

Ett annat avgörande inslag i integrationssträvandena är svenskundervisningen för invandrare, sfi. Resultaten i sfi är dock dåliga. Mot denna bakgrund har regeringen beslutat om en ny kursplan för sfi. Den nya kursplanen utgår från den enskildes behov, förutsättningar och planerade verksamhet i Sverige. Det krävs emellertid mer grundläggande förändringar av sfi. Regeringen tillkallade under sommaren 2002 en särskild utredare med uppgift att se över hela systemet i nära samarbete med utredningen (dir. 2001:87) om översyn av mottagande och introduktion av flyktingar.

Den kvalificerade yrkesutbildningen, KY, uppvisar mycket goda resultat. Andelen examinerade som får arbete i direkt anslutning till utbildningen är mycket hög. Det goda samarbete som utvecklats mellan enskilda utbildningsanordnare, kommuner, högskolor och företrädare för arbetslivet för att utveckla KY bör kunna tas till vara för att utveckla också den eftergymnasiala yrkesutbildningen.

Utöver KY finns eftergymnasial utbildning vid sidan av högskolan i form av påbyggnadsutbildning och kompletterande utbildningar. Systemet med interkommunal ersättning för vissa påbyggnadsutbildningar inom den kommunala vuxenutbildningen leder till orimliga konsekvenser för enskilda kommuner och kommer därför att ses över.

När det gäller högskoleutbildning finns det stora skillnader mellan universitet och högskolor vad gäller genomförandet av utbildningsuppdragen. Framför allt har lärosäten med tyngdpunkten lagd på tekniska och naturvetenskapliga utbildningar haft stora svårigheter att öka studentantalet i förväntad omfattning. Detta var också skälet till att regeringen under sommaren 2000 uppmanade de lärosäten som hade svårigheter att rekrytera studenter till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar att öka antagningen till andra utbildningar. Därefter har regeringen i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) samt i tilläggsbudgeten i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100) föreslagit omfördelningar av platser mellan lärosätena, vilket också riksdagen beslutat om.

Inför höstterminen 2002 har en tydlig förändring skett avseende sökande till högskolan. An-

talet sökande såväl till program som till fristående kurser ökade inför höstterminen 2002 efter att ha minskat sedan 1999. Tendensen kunde noteras redan inför vårterminen 2002. Den ökade tillströmningen har också medfört att många lärosäten i sina prognoser över utfallet avseende antalet helårsstudenter för budgetåret 2002 bedömer att uppdragen kommer att nås i större utsträckning än de senaste åren.

Effekterna av gjorda omfördelningar, minskade krav på ökning av antalet helårsstudenter inom naturvetenskapliga och tekniska utbildningar samt den förändring avseende antalet sökande som inträffat, innebär sammantaget att regeringen bedömer att uppdragen till lärosätena redan innevarande år kommer att genomföras i större utsträckning än de senaste åren trots utökade utbildningsuppdrag.

Genom att nästan 1 miljon studerande har kunnat finansiera sina studier med någon form av studiestöd bedömer regeringen att verksamheten har bidragit till att många har kunnat studera utan begränsning av sina ekonomiska resurser eller funktionshinder. Därmed har studiestödsverksamheten bidragit till att fylla de platser som utbildningsväsendet erbjudit och att målen för politikområdet uppnåtts.

År 2001 var ett extraordinärt verksamhetsår för studiestödsadministrationen. Det nya studiestödssystemet infördes vilket ställde stora krav på framför allt CSN:s ledning och personal. Det administrativa genomförandet av studiestödssvaret ledde till betydligt längre handläggningstider och sämre telefonservice. Läget har emellertid stabiliserats under den senare delen av innevarande år.

Regeringen föreslår därför åtgärder i syfte att förenkla studiestödsadministrationen (se avsnitt 8.3.2).

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) granskar varje år myndigheternas årsredovisningar och delårsrapporter. Inom politikområdet har Specialpedagogiska institutet erhållit en invändning i revisionsberättelsen avseende räkenskapsåret 2001. För denna myndighet har RRV även lämnat revisionsrapport. Regeringen behandlar invändningen för berörd myndighet under anslaget.

4 Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

4.1 Insatser

Maxtaxa och allmän förskola

Regeringens proposition Maxtaxa och allmän förskola m.m. (prop. 1999/2000:129) behandlades av riksdagen i november 2000 (2000/01:UbU5, rskr. 2000/01:46). Reformen innebär att barn vars föräldrar är arbetslösa fr.o.m. den 1 juli 2001 omfattas av kommunens skyldighet att tillhandahålla förskoleverksamhet.

Vidare innebär reformen att barn vars föräldrar är föräldralediga fr.o.m. den 1 januari 2002 omfattas av samma kommunala skyldighet. Vid samma tidpunkt infördes maxtaxan inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Maxtaxan är frivillig för kommunerna att införa. De kommuner som tillämpar maxtaxa är berättigade till statsbidrag för att kompensera för intäktsbortfall. De är också berättigade till medel för kvalitetssäkring som kan användas för personalförstärkningar och kompetenshöjning av förskollärare, fritidspedagoger och barnskötare som arbetar inom verksamheterna. Enligt kommunernas ansökningar för 2002 avser medlen för kvalitetssäkring att leda till 1 650 nyanställningar varav 1 150 förskollärare och 375 barnskötare. Alla kommuner utom Karlstad och Kalix införde maxtaxan den 1 januari i år. De två nämnda kommunerna har aviserat att de kommer att införa maxtaxan den 1 januari 2003.

Den 1 januari 2003 införs den allmänna förskolan för alla barn från fyra års ålder. Förskolan skall vara avgiftsfri minst 525 timmar om året.

Den totala kostnaden för reformen om maxtaxa, allmän förskola och rätt till förskoleverksamhet för barn till arbetslösa eller föräldralediga föräldrar är 4,4 miljarder kronor 2002

och ökar genom den allmänna förskolan till 5,6 miljarder kronor fr.o.m. 2003.

Regeringen har gett Statens skolverk i uppdrag att administrera och följa upp reformen om maxtaxa, allmän förskola m.m. i kvantitativa, kvalitativa och ekonomiska avseenden. Uppföljningen skall bl.a. omfatta volymförändringar under året, både vad gäller antalet barn i barnomsorgen och vistelsetiden samt en analys på kommunnivå av de samlade ekonomiska effekterna av maxtaxan och kvalitetssäkringen. Skolverket skall vidare följa upp de delar av reformen som avser förskoleverksamhet för barn till arbetslösa eller föräldralediga samt den allmänna förskolan. I första hand skall uppföljningen avse i vilken utsträckning den ökade tillgängligheten till förskoleverksamhet utnyttjas av barnfamiljerna. Den allmänna förskolan, som skall erbjudas barn fr.o.m. höstterminen det år då de fyller fyra år, skall följas upp vad avser utnyttjandegraden för olika typer av barnfamiljer samt verksamheternas organisation. Regeringen fäster även stor vikt vid kvalitetsfrågorna som barngruppernas storlek, personaltätheten och utbildningsnivån hos personalen.

Den 1 mars 2003 kommer uppföljningen av maxtaxan, den allmänna förskolan m.m. att avrapporteras för första gången och därefter sker en avrapportering varje år under en sammanlagd period av fyra år. En lägesrapport kommer att presenteras redan under hösten 2002. Under den tid som uppdraget pågår skall jämförelser mellan åren göras. Slutredovisning skall lämnas den 1 mars 2007.

Storstadspolitik

Som en del i det storstadspolitiska arbetet har staten tecknat lokala utvecklingsavtal med sju storstadskommuner (Botkyrka, Göteborg, Haninge, Huddinge, Malmö, Stockholm och Södertälje) om insatser i sammanlagt 24 stadsdelar. Regeringen disponerar två anslag för storstadspolitiken. Anslaget 11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna under utgiftsområde 8 samt anslag 11:1 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna under utgiftsområde 16. Anslaget under utgiftsområde 16 upphör fr.o.m. 2003. Som en del i det lokala utvecklingsarbetet i de berörda stadsdelarna har förskoleverksamheten byggts ut och utvecklats med statligt stöd via de lokala utvecklingsavtalen. Det är ett första steg mot den allmänna förskolan som införs den 1 januari 2003. Medlen har bl.a. använts till att:

- pröva nya former av förskoleverksamhet, nya pedagogiska arbetssätt och metoder,
- i samtliga 24 stadsdelar erbjuda alla barn från tre år förskola på deltid,
- kompetensutveckla pedagoger,
- öka antalet vuxna i förskolan,
- stärka föräldrasamverkan.

Förskolorna med språklig inriktning syftar till att ge barnen tillgång till förskolans pedagogiska verksamhet och stöd i sin språkutveckling. Förskolorna arbetar med att stärka modersmålet samtidigt som svenska språket tränas. Utveckling av personalens kompetens liksom utveckling av förskolemetodiken och kunskapsspridning i nätverk är en viktig del i arbetet. I flera fall blir även kulturella uttrycksmedel en viktig del i arbetet med kommunikation och språk i ett vidare perspektiv genom t.ex. bild, drama, musik och dans. Flertalet stadsdelar bedriver en uppsökande verksamhet för att informera om syftet med förskola, arbetsmetoder m.m.

Förskoleverksamheten syftar bl.a. till att ge barnen bättre förutsättningar att inleda sin skolgång på så lika villkor som möjligt jämfört med vad som är fallet i ordinarie förskoleverksamhet. Det är ännu för tidigt att se effekter eller avläsa resultat. Det finns dock flera tecken på positiva resultat från kommunernas lokala uppföljningar när det gäller barnens språkliga utveckling. Verksamheten följs även av externa utvärderare.

Förutom förskolesatsningen genomförs ett stort antal insatser i grundskolan i syfte att förbättra elevernas skolresultat och stärka den språkliga utvecklingen. I likhet med förskolan används medel för kompetensutveckling av personal och utvecklande av nya pedagogiska metoder. Flera skolor har utökat skolans öppetider och erbjuder t.ex. läxhjälp efter skoltid men även kultur- och fritidsaktiviteter. I några kommuner är nätverk för erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan skolor under uppbyggnad.

Insatserna inom de lokala utvecklingsavtalen är i stor uträkning tvärssektoriella för att stimulera ett helhetsperspektiv på stadsdelarnas utveckling. Stadsdelarnas lokala åtgärdsplaner omfattar t.ex. insatser där svenskutbildning kombineras med praktik på arbetsplats.

Personalförstärkning i skola och fritidshem

Personaltätheten på fritidshemmen har minskat betydligt under 1990-talet. Mellan 1990 och 1998 nästan halverades personaltätheten. Denna trend bröts dock 2000. År 2001 gick det igenomsnitt 17,4 inskrivna barn per årsarbetare i fritidshem, vilket är en viss minskning jämfört med året innan. Detta är bl.a. Ett resultat av det statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem som har införts fr.o.m. läsåret 2001/02. Detta statsbidrag bör kunna medverka till att de kommande åren ytterligare öka personaltätheten på fritidshemmen. Se vidare avsnitt 5.1 Insatser för en utförligare beskrivning av personalförstärkningen.

Kvalitetsredovisning

Regeringen avser att ta initiativ till att en skyldighet att upprätta kvalitetsredovisning införs även för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. I dag omfattas inte dessa verksamheter av sådana krav även om många kommuner redan nu gör kvalitetsredovisningar för dem. Frågan om kvalitetsredovisning i övrigt behandlas i avsnitt 5.1 Insatser.

Barngruppernas storlek och personaltätheten

För att ge regeringen underlag när det gäller den fortsatta utvecklingen av förskolans kvalitet har

Statens skolverk fått i uppdrag att göra en fördjupad studie av barngruppernas storlek och personaltätheten samt en analys av resultaten utifrån forskning och erfarenhet. Uppdraget skall avrapporteras den 1 mars 2003.

4.2 Resultatbedömning

Resultatredovisning och analys av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen finns även redovisade i regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2001/02:102).

4.2.1 Resultat

Uppgifterna i det följande är i huvudsak hämtade ur Skolverkets rapportserier Barnomsorg och skola i siffror respektive Barnomsorg, skola och vuxenutbildning – Jämförelsetal för huvudmän. Skolverkets rapporter är även tillgängliga på verkets webbplats (www.skolverket.se). Där finns även omfattande uppföljningsinformation om resultat och kommunernas ansökningar om bidrag för bl.a. personalförstärkning.

I de allra flesta kommuner är tillgången till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg god för barn i åldrarna 1–9 år. Nästan alla kommuner uppfyllde hösten 2001 sina skyldigheter att tillhandahålla barnomsorg för barn till förvärvsarbetande eller studerande föräldrar utan oskäligt dröjsmål.

Antalet inskrivna barn i förskolan 2001 var i stort sett oförändrat jämfört med året innan. Däremot fortsätter antalet barn i familjedaghem att minska. Andelen barn som är inskrivna i förskola eller familjedaghem fortsätter att öka något. År 2001 var 77 procent av alla barn i åldern 1–5 år inskrivna i förskola eller familjedaghem.

De flesta barn i åldrarna 1–5 år går i förskolan som 2001 tog emot 315 000 barn. År 2001 var den totala kostnaden för förskolan 27,3 miljarder kronor. Kostnaden per inskrivet barn var igenomsnitt 85 800 kronor. Jämfört med föregående år har kostnaden per inskrivet barn ökat med en procent räknat i fasta priser.

Familjedaghemmen tog under samma period emot 40 000 barn i dessa åldersgrupper. Den totala kostnaden för familjedaghemmen har

minskat med 100 miljoner kronor sedan 2000. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till i genomsnitt 65 600 kronor vilket är en ökning med 2,4 procent jämfört med året innan.

De senaste årens stora ökning av antalet barn i skolbarnsomsorg har nu avtagit. Antalet inskrivna barn uppgick 2001 till 346 349. Andelen inskrivna barn i åldern 6–9 år har ökat med två procentenheter till 68 procent jämfört med 2001, varav 66,1 procent är inskrivna i fritidshem. Den totala kostnaden för fritidshemmen uppgick 2001 till 9,6 miljarder kronor. Kostnaden per inskrivet barn beräknas i genomsnitt till 28 600 kronor vilket är en ökning med två procent jämfört med 2000.

Antalet barn per årsarbetare har ökat kraftigt i förskolan och familjedaghemmen sedan början av 1990-talet. Ökningen har dock avstannat de senaste åren och en svag ökning av personaltätheten har skett. Hösten 2001 uppgick antalet barn per årsarbetare till 5,4 i förskolan vilket är i nivå med de senaste åren. Även inom fritidshemmen har trenden mot minskad personaltäthet brutits.

Andelen årsarbetare i förskolan med pedagogisk högskoleutbildning uppgick 2001 till 52 procent, vilket är en minskning med två procentenheter jämfört med föregående år. Andelen personal i fritidshemmen som har pedagogisk högskoleutbildning, främst fritidspedagogutbildning har minskat från 62 till 59 procent jämfört med året innan. Att andelen högskoleutbildade har minskat i förskola och fritidshem förklaras delvis av en brist på högskoleutbildad personal.

4.2.2 Analys och slutsatser

Förskolan och skolbarnsomsorgen har det senaste decenniet genomgått stora förändringar. Besparingarna under 1990-talet har inneburit minskad personaltäthet och större grupper. De senaste årens reformer, som allmän förskola och läroplan för förskolan, har inneburit en ökad fokusering på det pedagogiska innehållet i verksamheten och förstärkt förskolans roll som det första steget i utbildningssystemet. Reformerna leder till att nya grupper av barn får del av verksamheten i förskolan, något som också gör att antalet inskrivna barn åter kommer att öka trots mindre barnkullar.

Barngruppernas storlek och personaltätheten i förskolan

Kvaliteten i förskola och fritidshem är ett för regeringen högt prioriterat område. Verksamheterna har under 1990-talet varit utsatta för ekonomiska åtstramningar. Större barngrupper och lägre personaltäthet har blivit följderna. Den genomsnittliga gruppstorleken i förskolan har ökat från 13,8 barn per grupp 1990 till 17,5 barn per grupp 2001. År 2001 fanns 64 procent av barnen i åldern 1-3 år i grupper med 16 eller fler barn. 17 procent av barngrupperna hade fler än 20 barn.

Den genomsnittliga personaltätheten i förskolan var i början av 1990-talet 4,4 barn per årsarbetare och sjönk därefter varje år till 5,6 barn per årsarbetare 1998. Därefter bröts trenden i någon mån och personaltätheten har legat fast på nivån 5,4 barn per årsarbetare sedan dess.

Variationerna i personaltäthet mellan kommunerna var 2001 mellan 3,9 och 8,6 barn per årsarbetare i förskolan. Skolverket har fått i uppdrag att göra en fördjupad analys av barngruppernas storlek och personaltätheten utifrån forskning och erfarenhet. Studien kommer att bli ett viktigt underlag för regeringen när det gäller den fortsatta utvecklingen av förskolans kvalitet. Även om situationen när det gäller personaltätheten i förskolan i någon mån har förbättrats fortsätter barngrupperna att öka i storlek. Variationerna är också stora både mellan och inom kommunerna. Forskare varnar för att särskilt de yngsta barnen har svårt att klara av alla de relationer som en stor barngrupp innebär och menar att förskolans uppdrag att ge varje barn det stöd och den stimulans det behöver har försvårats. Regeringen anser att dessa signaler måste tas på allvar och aviserar i avsnitt 2 Politikens inriktning en satsning på förstärkt personaltäthet i förskolan.

Stort behov av lärare i förskola och fritidshem

Enligt de bedömningar som regeringen gjorde redan i budgetpropositionen för 2002 förväntas efterfrågan på förskollärare att öka. Regeringen fastställde därför mål bl.a. för antalet examinerade lärare för tidigare år vilka inkluderar

förskollärare. Dessa mål står fortfarande fast. Att efterfrågan på lärare i förskolan väntas öka hänger bl.a. samman med att den allmänna förskolan infördes 2003. Kommunerna efterfrågar i allt högre grad personal med högskoleutbildning i förskolan. Detta förhållande gäller även fritidshemmen. Regeringens aviserade satsning för att öka personaltätheten i förskolan kommer också att påverka lärarbehovet.

För lärare med inriktning mot tidigare år skall särskilt det ökade behovet av förskollärare beaktas och antalet examinerade förskollärare öka. Regeringen kommer noga att följa målfyllnaden för lärarexamen med inriktning mot tidigare år och förskolan.

Modersmålsstöd i förskolan

Skolverket har den 15 maj 2002 redovisat ett uppdrag från regeringen att kartlägga och analysera omfattning, organisation och attityder till modersmålsstöd, modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet. Skolverket konstaterar i rapporten Flera språk – fler möjligheter (dnr 01-01:2751) att omfattningen av modersmålsstödet i förskolan minskat kraftigt under de senaste tio åren.

Modersmålsstöd och modersmålsundervisning är viktiga led i arbetet med att stärka barns och ungdomars personliga och kulturella identitet samt främja deras utveckling till flerspråkiga individer. Aktuell forskning visar också entydigt att det är viktigt att börja i tidig ålder för att detta arbete skall bli framgångsrikt.

I syfte att stärka modersmålsstödet i förskolan föreslår Skolverket att rätten till sådant stöd tydligare skall författningsregleras.

Regeringen kommer att arbeta vidare med åtgärder för att stärka modersmålsstödet i förskolan som en viktig del i arbetet för bättre utbildningsvillkor i segregerade områden. Arbetet skall ses som en del i det uppdrag för förbättrade utbildningsvillkor i segregerade områden i alla kommuner som regeringen avser att ge den nya myndigheten för skolutveckling. Uppdraget blir myndighetens första och viktigaste de närmaste åren. Se även avsnitt 5.1 Insatser.

5 Barn- och ungdomsutbildning

5.1 Insatser

I skrivelsen *Utbildning för kunskap och jämlikhet* – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) bedömde regeringen att Statens skolverks granskning av kvalitet och kvalitetsarbete i skolor och kommuner bör stärkas och bli en av verkets centrala myndighetsuppgifter. Rollen som statlig tillsynsmyndighet riskerar att bli otydlig, när verket samtidigt arbetar med allt fler utvecklingsuppgifter. Samtidigt blir inte heller den främjande och utvecklingsstödande rollen tillräckligt förtroendeingivande när den innehåller av samma myndighet som utövar kvalitetsgranskning och tillsyn.

Mot denna bakgrund anser regeringen att Skolverkets nuvarande uppgifter bör renodlas och koncentreras till kvalitetskontroll genom uppföljning, utvärdering samt granskning och tillsyn. Vidare bör en ny myndighet bildas med uppgift att främja skolutveckling och stödja kompetensutveckling.

Genom beslut den 13 juni 2002 har regeringen tillkallat en särskild utredare (dir. 2002:76) med uppgift att förbereda för Skolverkets förändrade roll och bildandet av en ny skolutvecklingsmyndighet. Den nya myndigheten skall kunna inrättas senast den 1 mars 2003. Uppdraget skall slutredovisas senast den 1 maj 2003.

En tydligare myndighetsstruktur

Statens skolverk – en gransknings- och tillsynsmyndighet

En likvärdig utbildning över hela landet förutsätter en kraftfull nationell uppföljning, utvärdering och granskning av skolans resultat, liksom

en skarp tillsyn för att värna om elevens rätt. Nationell likvärdighet kräver inte bara att staten sätter upp nationella mål utan även att staten systematiskt följer upp och granskar verksamheten med utgångspunkt i författningar och nationella mål. Kontrollen av såväl de offentliga som de fristående skolornas måluppfyllelse och kvalitetsarbete måste förstärkas för att säkerställa en likvärdig utbildning av hög kvalitet.

För att åstadkomma en självständig gransknings- och tillsynsmyndighet måste enligt regeringens bedömning de utvecklingsfrämjande insatser som staten anser nödvändiga tydligt åtskiljas från den granskande och kvalitetsbedömmande myndighetsrollen. Skolverkets uppgifter bör av dessa skäl koncentreras till kvalitetskontroll genom uppföljning, utvärdering och granskning samt tillsyn.

Genom att tillsyn och kvalitetsgranskning prioriteras kan en kraftigt förstärkt inspektion av såväl utbildningens förutsättningar och resultat som kvalitetsarbete åstadkommas. Inspektionen, som skall omfatta både kvalitetsgranskning och tillsyn, skall regelbundet både på kommunal nivå och på skolnivå. Regeringens ambition är att omfattningen av denna verksamhet kraftigt skall öka och på sikt fördubblas i jämförelse med dagens situation. Detta innebär en nystart av Skolverket som skolmyndighet. Omorienteringen av Skolverkets uppgifter och bildandet av en ny skolutvecklingsmyndighet måste i huvudsak ske inom de ramar som i dag finns för Skolverket.

En ny skolutvecklingsmyndighet

Den nya myndigheten skall främja nationellt fastställda mål genom att stödja och stimulera kommuner och skolor i deras arbete med den

lokala skol- och verksamhetsutvecklingen. Myndighetens arbete bör karaktäriseras av ett flexibelt och projektorienterat arbetssätt och en stark kompetens när det gäller bl.a. information och kommunikation samt nätverksarbete.

Stödet skall avse förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. I uppdraget bör ingå att stödja kvalitetsutvecklingen i kommuner och skolor, såväl fristående som offentliga, bl.a. genom information som når alla nivåer i skolorganisationen och genom riktad kompetensutveckling av skolpersonal inom prioriterade områden. Myndigheten bör också svara för de stödjande insatser som Skolverket i dag i övrigt riktar mot huvudmän och skolor i deras arbete med att utveckla verksamheten. Insatser för att främja skolväsendets internationalisering bör vara en del av detta stödjande arbete.

Myndigheten skall främja utveckling och stödja kompetensutveckling inom strategiska områden. Vid genomförandet av större skolreformer, t.ex. i samband med ett införande av en ny skollag och en reformerad gymnasieskola, är det naturligt att myndigheten samarbetar med Skolverket. Andra viktiga uppgifter för den nya myndigheten är att stimulera den fortsatta användningen av informationsteknik i skolan och att utveckla Skoldatanätet. Myndigheten bör dessutom svara för utvecklingsinriktade informationskampanjer.

Sekretariatsfunktionen för projektet ”Attraktiv Skola”, som i dag ligger inom Regeringskansliet, bör vidare ingå i den nya myndighetens ansvar. Erfarenheter från projektet ”Tillsammans” mot mobbning skall vidare tas tillvara.

Den nya myndighetens uppdrag bör även vara att med utgångspunkt i kunskapsöversikter och forskningsresultat främja och stödja utvecklingen i förskola, skola och vuxenutbildning. Vidare bör den nya myndigheten medverka i spridning av resultat av forskning som genomförs vid universitet och högskolor. Myndigheten bör däremot inte själv finansiera forskning. Det är regeringens uppfattning att forskning inom området skall finansieras främst genom Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté, som bland annat har till uppgift att främja och stödja forskning av högsta kvalitet som svarar emot behov inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten. Regeringen anser att det är viktigt att skolutvecklingsmyndigheten

uppmärksammar angelägna forskningsbehov.

Den nya myndigheten skall kunna utveckla varierande arbetsformer och söka olika samarbetspartners för att fullfölja sitt uppdrag. Det är angeläget att den nya myndigheten blir en central och viktig aktör för att stimulera skolutveckling.

Förskola och skola i segregerade områden

Utvärderingar visar att elevernas resultat till stor del hänger samman med utbildningsnivån hos föräldrarna och elevens vistelsetid i Sverige. I många kommuner finns områden som präglas av social och etnisk segregation. I dessa områden finns en överrepresentation av elever som har svårigheter att nå målen för utbildningen. Regeringen anser att förskole- och skolsituationen i dessa områden särskilt måste uppmärksammas. Det första och viktigaste utvecklingsuppdraget för de närmaste åren är att arbeta för att nationellt förbättra utbildningsvillkoren i segregerade områden. Myndigheten skall genom utrednings- och analysarbete successivt lämna förslag till regeringen om åtgärder som kan förbättra förskole- och skolsituationen i de aktuella områdena. I arbetet bör erfarenheter från regeringens storstadspolitik tas tillvara. Fokus skall riktas på problematiken med segregation som sådan oavsett var i landet den förekommer.

Förstärkt kvalitetsarbete

I regeringens skrivelse Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) aviserades en förstärkning av kvalitetsarbetet i hela skolsystemet. Varje förskola, skola och vuxenutbildningsanordnare måste ta ansvar för sitt eget kvalitetsarbete och kommunen måste fullt ut ta ansvar för att verksamheterna lever upp till detta ansvar. En förstärkning av det systematiska kvalitetsarbetet skall ske på alla nivåer.

Enligt förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall varje skola och kommun årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning. Den skall vara ett stöd för det kvalitetsarbete som måste ske såväl i skolan och vuxenutbildningen som i kommunerna.

I budgetpropositionen för 2002 aviserades ett uppdrag om nationella kvalitetsindikatorer. Regeringen kommer nu i stället att ge Skolverket ett vidareutvecklat uppdrag att utveckla enhetliga resultatmått för förskolan, skolan och vuxenutbildningen som bör ingå i varje kvalitetsredovisning. Resultatmåttarna bör stödja kvalitetsarbetet både i skolan och i kommunen genom att fungera som kvalitetsindikatorer samtidigt som de underlättar jämförelser mellan skolor, mellan kommuner och på nationell nivå. Ambitionen bör vara att resultatmåttarna sammantaget skall spegla verksamheternas hela uppdrag, dvs. målen i läroplanerna och kursplanerna.

För att stödja skolor och kommuner att utveckla kvalitetsarbetet har regeringen i avsikt att därefter ge Skolverket i uppdrag att utfärda föreskrifter om kvalitetsredovisning. Syftet är bl.a. att tydliggöra kraven på kommunerna att i kvalitetsredovisningen analysera sina resultat och visa vilka åtgärder som kommunerna avser att vidta. Skolverket kommer också att ges i uppdrag att granska kommunernas och skolornas kvalitetsarbete.

Regeringen anser att kommunerna bör ha ett övergripande ansvar för att lokalt följa upp och utvärdera kvaliteten i all offentligt finansierad utbildning som ges i skolväsendet för barn och ungdom i kommunen inklusive fristående skolor. Det ligger också i kommunernas intresse att förvissa sig om att utbildningen svarar mot de kvalitetskrav som medborgarna har rätt att ställa på offentligt finansierad verksamhet. Regeringen anser dessutom att en fristående skola bör bli skyldig att, utöver till Skolverket, också lämna sin kvalitetsredovisning till den kommun där skolan är belägen.

Nationella prov i årskurs 5

Regeringen anser att ämnesproven i svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik i slutet av grundskolans årskurs 5 och specialskolans årskurs 6 ger möjligheter till en viktig avstämning av elevernas utveckling mot målen. De är framför allt betydelsefulla för skolans egen resultatvärdering och kan användas tillsammans med en rad andra instrument som varje enskild skola väljer. För den nationella nivån utgör de nationella proven en möjlighet att få en bättre överblick och avstämning av läget i skolan efter halva grundskoletiden. Som ett led i den nationella rapporteringen bör Skolverket därför sammanställa och analysera resultaten från de

nationella proven i årskurs 5. Enligt Skolverket är intresset för de nationella proven i årskurs 5 mycket stort, vilket innebär att merparten av skolorna använder proven. För att få en bättre överblick över hur de nationella proven används och vilket inflytande dessa har på undervisningen bör Skolverkets sammanställning även omfatta en analys av vilka skolor som inte använt proven och varför.

Mer personal för ökad måluppfyllelse

Ett särskilt statsbidrag riktat till skolsektorn har inrättats för att öka personaltäteten i skola och fritidshem. Bidraget är avsett att förbättra förutsättningarna för att höja skolans resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplaner och kursplaner genom att mer personal tillförs skolan och fritidshemmen. Förstärkningen förväntas få stor betydelse för de elever som behöver stöd för att nå målen för utbildningen.

För läsåret 2001/02 avsattes 1 miljard kronor och avsikten är att stödet stegvis skall höjas med 1 miljard kronor per år tills nivån 5 miljarder kronor per år är nådd. Totalt beräknas ca 15 000 nya lärare och andra specialister kunna anställas.

I sina ansökningar för läsåret 2001/02 beräknade kommunerna att anställa sammanlagt 3 090 personer varav 2 210 lärare och 290 elevvårdspersonal. Endast två kommuner har fått avslag på sina ansökningar eftersom de inte uppfyllde kravet på att uppnå ökad personaltätet. Kommunerna kommer i oktober att redovisa hur de använt det första läsårets bidrag. Om en kommun inte uppfyller kraven för stöd kan nästa läsårs bidrag komma att reduceras.

Enligt preliminära uppgifter från Skolverket har kommunerna i sina ansökningar för läsåret 2002/03 beräknat att anställa ytterligare ca 3 000 personer med i stort samma inriktning som året innan. Kommunerna beräknar att rikta 75 procent av förstärkningen mot grundskolan.

Lärare och skollidare

Lärarbehovet

Med anledning av att antalet elever i vissa åldersgrupper ökar kraftigt under de närmaste åren och att omfattande pensionsavgångar förestår bland lärarna, föreligger ett stort behov av att rekrytera lärare till skolan. Regeringen har också

ökat examinationsmålen för perioden 2001–2004 och angivit en ökning för planeringsperioden 2005–2008 för lärarutbildningarna, vilket förväntas leda till att ett stort antal lärare kommer att examineras under de närmaste åren. Antalet platser ökar således inom den reguljära lärarutbildningen, men även andra åtgärder har vidtagits för att täcka bristområden inom lärarförsörjningen. Dessa redovisas i avsnitt 7.1.1 Grundläggande högskoleutbildning.

För de kommande åren föreligger ett påtagligt rekryteringsbehov av framför allt förskollärare, lärare i modersmål, lärare i svenska som andraspråk, lärare i gymnasieskolans yrkesämnen, lärare i matematik, naturvetenskap och teknik samt lärare inom det specialpedagogiska området. Regeringen anser att det utöver en ökning av lärarutbildningen är angeläget att också de särskilda lärarutbildningarna (SÄL) utnyttjas för att komma till rätta med lärarbristen inom nämnda områden. Regeringen föreslår också ytterligare åtgärder för att tillgodose behovet av modersmållärare, lärare i svenska som andraspråk och specialpedagoger. Se vidare avsnitt 7.1.

Kompetensutveckling

Lärarnas insatser är avgörande för kvaliteten i undervisningen och för att utbildningsmålen skall kunna förverkligas. Att lärarna ges möjlighet till professionell och personlig utveckling är en förutsättning för skolutveckling, kvalitetshöjning och måluppfyllelse.

Den nya lärarutbildningen ger en god ämnesmässig och teoretisk kompetens, didaktiska kunskaper samt förutsättningar för att utnyttja och bedriva forskning och forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området. Lärare måste dessutom få möjlighet till kontinuerlig, professionell kompetensutveckling i yrkeslivet och ha möjlighet att pröva nya arbetssätt och arbetsformer. Fler lärare bör enligt regeringens uppfattning exempelvis kunna ges möjligheter att kombinera undervisning och egen forskarutbildning eller egen forskning. Forskning och utvecklingsinsatser i skolan är nödvändiga för att utveckla undervisningen och för det kontinuerliga kvalitetsarbetet. Kommunerna kan i detta syfte ge sina lärare möjligheter att välja inriktningar och specialiseringar i lärarutbildningen för att bredda sin kompetens.

Frågan om lärares kompetensutveckling och möjligheter till karriärutveckling i yrket har stått

högt på dagordningen under de senaste åren. Staten ger främst genom Skolverket stöd till insatser för skolutveckling av olika slag.

Staten har ansvar för att ge en kvalitativt god lärarutbildning som lägger en bra grund för ett framtida yrkesliv som lärare. Kommunerna har ett ansvar att erbjuda en god arbetsmiljö och en arbetssituation med utvecklingsmöjligheter för att rekryteringen skall lyckas och för att kunna behålla samtliga lärarkategorier i yrket. Mycket arbete pågår och lärarorganisationerna är själva beredda att ta ett stort ansvar för professionens utveckling.

Skolledare

Regeringen anför i sin utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning att regeringen har för avsikt att ta initiativ till att skolans ledningsstruktur kartläggs och utvärderas.

Rektor har ett tydligt ansvar för skolans utveckling och elevernas resultat genom det som anges i läroplaner och kursplaner. Det lokala genomförandansvaret vilar på rektorn som tillsammans med personalen skall utveckla skolan till en verksamhet som uppfyller både de krav som lagar och andra författningar ställer och de krav i övrigt som kommer från den kommunala politiska ledningen samt elever och föräldrar. Frågan om rektors förutsättningar för ett modernt ledarskap och möjligheterna att aktivt bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete är mycket aktuell och utvecklingsarbete pågår i många kommuner. Regeringen saknar dock en samlad bild över utvecklingen och skillnaderna mellan olika kommuner. Särskilt gäller det frågan om hur en ledningsorganisation och arbetsorganisation som stöd för rektors ledarskap utvecklas. Regeringen anser därför att det finns anledning att närmare studera hur ledningsorganisationen är organiserad i ett antal kommunala och fristående skolor. Därvid bör sambandet mellan ledarskap, ledningsstruktur och skolans måluppfyllelse belysas. Erfarenheter från andra sektorer när det gäller ledningsstruktur skall tas till vara.

Förstärkt information mellan skola och hem

Utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner

Alla elever och föräldrar skall få information om de mål som finns i läroplanen och kursplaner.

Eleven och föräldrarna skall också under hela tiden i grundskolan vara väl förtrogna med elevens utveckling mot målen. Informationen skall grunda sig på en utvärdering och bedömning av utvecklingen i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna för årskurs 5 och 9. Uppföljningen och utvärderingen samt studieplaneringen är en process som är unik för varje elev. Regeringen har i sin skrivelse om kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning därför gjort bedömningen att de överenskommelser som görs i utvecklingssamtalet regelmässigt bör leda fram till en framåtsyftande individuell utvecklingsplan för varje elev.

Det är viktigt att betona att den individuella utvecklingsplanen skall stödja elevens kunskapsutveckling men inte användas som ett ytterligare bedömningsinstrument utöver betygen. En individuell utvecklingsplan skall visa vilka ytterligare insatser eleven behöver för att nå målen. Syftet är att stärka alla elevers rätt att få det stöd och den stimulans som behövs för att gå vidare.

Regeringen anser att den individuella utvecklingsplanen av dessa skäl bör revideras allt eftersom situationen förändras. För att ytterligare stärka de insatser som redan görs bör staten stödja kompetensutveckling av lärare igenom förändring av utvecklingssamtalen och utformningen av de individuella utvecklingsplanerna.

Skriftliga omdömen

Regeringen avser att införa en bestämmelse om att skolan skall utfärda skriftliga omdömen för alla elever som inte når målen i ett eller flera ämnen eller ämnesblock i grundskolans årskurs 9 och specialskolans årskurs 10, och inte som i dag endast på en elevs eller vårdnadshavares begäran. Ett sådant dokument styrker den arbetsinsats eleven har gjort och de kunskaper eleven har och ger en viktig information till den mottagande gymnasieskolans lärare. Regeringen menar att det skriftliga omdömet kan innehålla en för eleven, elevens föräldrar och mottagande skola betydelsefull information. Skyldigheten bör även tillämpas när en elev avbryter ett språkval så att ett betyg inte kan sättas enligt kursplanen.

Sekretess

Användandet av olika former av skriftlig dokumentation har ökat inom skolan. Åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd och skriftliga omdömen för elever som inte når målen är sådana exempel. Även skriftlig information i samband med utvecklingssamtal får ökad

betydelse. Det är viktigt att all information, såväl skriftlig som muntlig, som innehåller uppgifter om enskilda elever hanteras på ett korrekt sätt. Det gäller särskilt med tanke på att det i många skolor pågår ett arbete med olika former av information om elevernas utveckling, med inslag av exempelvis loggböcker och den s.k. portfolio-metoden.

Dokument med uppgifter om elevens studieplanering blir vanligtvis allmän handling. I vissa fall kan det dock vara så att uppgifter i dokumentet omfattas av sekretess. Det är angeläget att utreda sekretessfrågorna avseende olika former av dokumentation och annat uppgiftslämnande i skolan. Regeringen har därför för avsikt att inom kort besluta om direktiv för en översyn av bestämmelserna om sekretess i skolan. Utredaren bör se över frågorna om sekretess i anslutning till den dokumentation som upprättas kring den enskilde eleven. Utifrån de överväganden som 1999 års skollagskommitté gör om elevhälsa bör utredaren även se över vilka konsekvenser införandet av begreppet elevhälsa i skollagen får ur sekretesssynpunkt.

Språkundervisning

Modersmål och svenska som andraspråk

Regeringen ser mycket allvarligt på att vissa grupper av elever med annat modersmål än svenska i betydligt högre utsträckning än andra lämnar skolan utan att ha nått målen för utbildningen. I den rapport om modersmålsundervisningen som Skolverket överlämnade till regeringen den 15 maj 2002 konstaterar verket att goda kunskaper i modersmålet har stor betydelse för den enskildes identitets- och språkutveckling, samtidigt som sådana kunskaper också är viktiga verktyg för lärande i ett bredare perspektiv.

I rapporten lämnar Skolverket ett antal förslag på hur modersmålsundervisningen skall kunna stärkas. Regeringen kommer att arbeta vidare med dessa förslag för att förstärka modersmålsundervisningens ställning. Den nya skolutvecklingsmyndigheten kommer också att arbeta med utvecklingsinsatser för modersmålsundervisningen inom ramen för sitt uppdrag kring elever i segregerade områden.

Modersmålsundervisningen hänger nära samman med undervisningen i svenska som andraspråk. Svenska som andraspråk har en central

betydelse för en stor andel av eleverna med annat modersmål än svenska och brottas också med liknande problem som modersmålsundervisningen. Regeringen anser att det är angeläget att även vidta åtgärder för att förstärka ämnet svenska som andraspråk samt att samordna dessa insatser med åtgärder för förstärkande av modersmålsundervisningen.

Utveckling av språkundervisning

Språkkunskaper spelar en nyckelroll för att underlätta yrkesliv och rörlighet i Europa och för interkulturell förståelse, dialog och demokrati. Inom EU har utbildningsministrarna kommit överens om ett delmål att förbättra inläringen av främmande språk. Det är oroväckande att intresset för att studera moderna språk tycks minska i Sverige, såväl i grund- och gymnasieskolan som i högskolan och vuxenutbildningen. Engelskan utvecklas allt mer till att bli ett andraspråk och uppfattas av många som en tillräcklig grund för framtida studier och yrkesliv. I grundskolan läser ändå nästan 80 procent av eleverna i årskurs 7 tyska, franska eller spanska. Intresset för spanska ökar starkt, medan intresset för tyska fortsätter att minska. Oroande är att 25 procent av eleverna släpper sitt språkval före årskurs 9 och att pojkar i mindre utsträckning än flickor läser språk.

En svensk modell av europeisk språkportfölj, ett personligt dokument som ger upplysningar om en persons språkkunskaper, godkändes av Europarådets valideringskommission 2001. Skolverket har fått i uppdrag att vidareutveckla modellen för lägre åldrar.

Regeringens uppfattning är att ett fortsatt utvecklingsarbete är nödvändigt inom språkundervisningen. Nya vägar bör sökas och prövas. Orsakerna till avhoppet i grundskolan och det vikande intresset för att lära sig språk på högre nivåer behöver analyseras ytterligare.

Goda språkkunskaper är av central betydelse för förståelsen av vad olika kulturella bakgrunder innebär. Kommunikativa färdigheter är även viktiga för att kunna delta i samhällslivet och medverka till en hållbar samhällsutveckling. Språkutveckling sker i skolans alla ämnen. Genom att anknyta till det som eleverna arbetar med i andra ämnen kan motivationen ökas och helheten i studierna betonas. Det är därför viktigt att samverkan sker mellan språklärare (inklusive modersmåls lärare, lärare i svenska och svenska som andraspråk) och lärare i andra äm-

en, t.ex. samhällskunskap och estetiska ämnen samt karaktärsämnen i gymnasieskolan.

Regeringens uppdrag till Skolverket att förbättra möjligheterna till arbetsplatsförlagd utbildning utomlands samt regeringens förslag till ett nytt samarbete mellan svensk gymnasieskola och motsvarande i utvecklingsländer är också exempel på åtgärder som kan bidra till att öka språkintresset i de elevgrupper som i dag har minst intresse av att välja ett modernt språk.

Den kommitté (dir. 2000:35) som utreder hur den framtida gymnasieskolans utbildningsvägar skall se ut har i uppdrag att bl.a. utreda hur naturvetenskap, teknik och humaniora kan kombineras på nya och otraditionella sätt. I det sammanhanget görs även överväganden hur möjligheterna att läsa språk kan underlättas i gymnasieskolan.

Naturvetenskap och teknik

Arbetet med att öka intresset för studier inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena bedrivs genom ett brett spektrum av insatser. Ett av delmålen för utbildningssystemen som EU:s utbildningsministrar har enats om för att bidra till att EU:s strategiska mål uppnås är att öka antagningen till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Inom delmålet är en av nyckelfrågorna att öka intresset i tidig ålder för dessa ämnen.

Svenska elever hävdar sig förhållandevis bra när det gäller resultat i naturvetenskap, teknik och matematik i internationella undersökningar. Resultaten behöver dock bli bättre. Pågående utvecklingsinsatser avser både att förändra attityderna till dessa ämnen och att utveckla undervisningen så att den upplevs som intressant och stimulerande av eleverna och motiverar dessa att välja utbildning i naturvetenskap och teknik i gymnasieskolan och vidare i högskolan.

Utvecklingsarbetet inom detta område bedrivs bl.a. genom det statliga NOT-projektet som Skolverket och Högskoleverket gemensamt ansvarar för. Projektet riktar sina aktiviteter till lärare och lärarutbildare på olika nivåer, elever och aktörer utanför utbildningsväsendet, t.ex. allmänhet, kommuner och näringsliv.

Projektet kommer att avslutas och utvärderas under 2003. Resultat från utvärderingen bör kunna ge underlag för bedömning av fortsatta

utvecklingsinsatser från den nya myndigheten för skolutveckling.

Regeringen har för avsikt att ge fortsatt stöd till arbetet med naturvetenskap och teknik i skolan, bl.a. för kompetensutvecklande insatser för lärare i samarbete med de nationella resurscentra som finns på området.

Matematik

Vikten av goda kunskaper i matematik är obestridlig. Goda matematikkunskaper i vid mening krävs såväl i arbetslivet som i privatlivet och utgör en förutsättning för den enskilde att aktivt kunna delta i den demokratiska processen. En stor del av samhällsinformationen ges med hjälp av begrepp och uttrycksformer från matematiken. Därför är det naturligt att matematik tillhör basämnena i grundskolan och kärnämnen i gymnasieskolan.

Trots att Sverige har nått relativt goda resultat i matematik och naturvetenskapliga ämnen i internationella undersökningar de senaste åren är situationen inte tillfredsställande. Alltför många elever når inte kunskapsmålen i matematik, vare sig i grund- eller gymnasieskolan.

Bristande intresse för och kunskaper i matematik fungerar även som ett hinder för att få fler sökande till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar på såväl gymnasienivå som i högskolan.

Det är enligt regeringens uppfattning av vitalt intresse att matematikundervisningen utvecklas så att elevernas intresse för och kunskaper i matematik ökar. Inte minst gäller det flickor som i högre utsträckning väljer andra inriktningar än matematiken och det naturvetenskapliga fältet. Regeringen har därför för avsikt att under hösten 2002 tillsätta en delegation med uppgift att utarbeta en handlingsplan med förslag till åtgärder för att öka intresset för och kunskaperna i matematik från förskola till högskola.

Idrott och hälsa

Regeringen ser allvarligt på att den fysiska aktiviteten minskar bland barn och unga människor och att vällvnadsrelaterade sjukdomar går allt lägre ned i åldrarna.

Forskning visar att god hälsa har ett positivt samband med sammanhängande fysisk aktivitet motsvarande minst 30 minuter per dag. Fysisk aktivitet i olika former kan också främja inlärning och vara ett viktigt redskap för att utveckla gemenskap och sammanhållning i skolan. Regeringen arbetar aktivt för att stimulera till lokal utveckling i fråga om fysisk aktivitet i skolan. Alla elever bör ges möjlighet till någon form av fysisk aktivitet i en omfattning av 30 minuter varje dag. Regeringen kommer att överväga hur detta skall beaktas i skolans styrdokument. Det bör vara upp till varje skola att själv, utifrån lokala förutsättningar, hitta formerna för hur eleverna under hela den samlade skoldagen skall kunna erbjudas någon form av fysisk aktivitet. Regeringen anser det även vara angeläget att formerna för samarbete mellan skolor och lokala idrottsföreningar utvecklas. Överskottsmedel från AB Svenska Spel kommer att utnyttjas för att främja detta samarbete. Se vidare avsnitt 7.7 Bidrag till idrottsrörelsen från AB Svenska Spel under utgiftsområde 17.

Det är viktigt att alla skolor får stöd och idéer om hur de kan utveckla idrottsämnet, men även hur fysisk aktivitet kan stimuleras under hela skoldagen. Regeringen kommer därför under 2003 att inrätta ett nationellt resurscentrum för idrott och hälsa. Skolverket har fått regeringens uppdrag att kartlägga och analysera olika alternativ till, samt föreslå, lämplig lokalisering av det nationella resurscentrumet. Resurscentrumet skall stödja skolorna i arbetet med att stimulera barns och ungas attityder till fysisk aktivitet. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 2 december 2002.

I regleringsbrevet för 2002 har regeringen även gett Skolverket i uppdrag att utvärdera och analysera undervisningen i ämnet Idrott och hälsa i förhållande till kursplanerna, utvärdera elevernas deltagande, orsaker till bristande måluppfyllelse samt analysera hur undervisningens uppläggning påverkar elevernas inställning till ämnet och förståelsen av fysiska aktiviteter. Uppdraget skall redovisas i anslutning till Skolverkets årsredovisning för 2002.

Informationstekniken i skolan

Staten har under lång tid stimulerat utvecklingen och användningen av IT i skolan dels genom det

nationella programmet för IT i skolan (ITiS), dels genom uppdrag till Skolverket. Sverige har även tagit initiativ till utvecklingen av det europeiska skoldatanätet. I ett internationellt perspektiv hävdar sig Sverige väl både vad gäller tillgången till och användningen av datorer i skolan.

Delegationen för IT i skolan har till uppgift att planera, genomföra och följa den nationella satsningen på IT i skolan. Satsningen genomförs under åren 1999–2002 och består huvudsakligen av ett erbjudande om kompetensutveckling till cirka 75 000 lärare i arbetslag, samt ett erbjudande till kommunerna om ett statsbidrag för förstärkning av infrastrukturen för IT i skolan. Delegationens verksamhet upphör vid årsskiftet 2002/03 även om ett visst efterarbete kommer att ske under första halvåret 2003.

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet har i sin delrapport Nästa steg (Ds 2002:19) presenterat ett förslag till en ny nationell IT-strategi för skolan.

Skolverket har regeringens uppdrag att utveckla bl.a. Skoldatanätet och ett nationellt resurscentrum för läromedia samt ett strategiskt program för en s.k. mjuk infrastruktur för informationshantering inom utbildningsområdet. Den nya skolutvecklingsmyndigheten kommer att ha till uppgift att initiera utveckling och stödja kompetensutveckling inom strategiska områden. Det innebär att den nya myndigheten tar över ansvaret för att fortsätta att stimulera användningen av informationsteknik i skolan utifrån Skolverkets nuvarande uppdrag och nya uppdrag som regeringen senare kommer att besluta om.

Enligt regeringens bedömning behöver IT-utvecklingen i skolan fortsatt stöd och stimulans. De goda erfarenheter som finns från olika statliga satsningar som t.ex. ITiS-satsningen bör tas tillvara och spridas. Regeringen kommer därför att ge den nya skolutvecklingsmyndigheten i uppdrag att inom sitt ansvarsområde ta ett nationellt ansvar att skapa förutsättningar för kompetensutveckling för lärare och annan personal i skolan, att fortsätta att utveckla ett svenskt skoldatanät och stimulera projekt som kan utgöra svensk medverkan i det europeiska skoldatanätet samt att stödja nätverket av lokala handledare som byggts upp under ITiS-satsningen.

Läsning och skolbibliotek

Läsning

Det är viktigt att varje kommun och skola har en medveten strategi för hur elevernas språkutveckling skall främjas. Det kan t.ex. innebära ett utvecklat system för elevernas läsutveckling med tydliga mål för hur långt varje elev skall ha nått vid en viss tidpunkt i förhållande till de nationella målen i årskurs 5. Målen bör vara uppföljningsbara och väl kända för elever och föräldrar. Varje skola bör bl.a. i sin kvalitetsredovisning kunna visa hur läsutvecklingen skall följas och kontrolleras och hur elever som behöver stöd skall få det. Inga elever får tappas bort. De elever som får svårigheter skall ha rätt att få stöd så snart som möjligt.

Både Stockholms och Göteborgs kommuner har varit framgångsrika i detta arbete, t.ex. genom att använda läsutvecklingsscheman. Även i många mindre kommuner finns bra verksamhet att dra lärdom av, även om resurser att anställa egna metodutvecklare eller konstruera egna prov saknas.

Den nya skolutvecklingsmyndigheten bör inom ramen för sin verksamhet ge stöd och stimulans till kommuner och skolor i arbetet med språkutveckling. Skolutvecklingsmyndigheten skall bl.a. utveckla metoder, erbjuda kompetensutveckling av lärare, sammanställa kunskapsöversikter, sprida intressanta exempel m.m. Regeringen kommer kontinuerligt att få en nationell bild av elevernas läskunnighet genom att Skolverket fått i uppdrag att sammanställa resultaten av de nationella proven i årskurs 5.

Skolbibliotek

Den pedagogiska miljön från förskolan och framåt är avgörande för elevernas språkutveckling liksom behovet av en variation av olika läs- och skrivmiljöer. Det finns också ett ökande behov av att kunna orientera sig i informationsflödet, att kunna granska och värdera information och att arbeta problemlösande. Som ett resultat av den nationella kvalitetsgranskningen fick Skolverket 1999 regeringens uppdrag att stödja arbetet med språkutveckling med inriktning på att förbättra läs- och skrivmiljöerna i skolan samt att förstärka och utveckla skolbibliotekens pedagogiska roll. Inriktningen på detta arbete är bl.a. att utveckla skolbibliotekens pedagogiska funktion och fokusera på deras roll i

ett undersökande, elevaktivt och språkutvecklande arbetssätt.

Regeringen anser att en ökning av resurserna till personal i skolbiblioteken skulle betyda mycket för stimulans till läsning. Det är möjligt för kommunerna att utnyttja statens stöd till personalförstärkning i skola och fritidshem för detta ändamål.

Läromedel

Det är viktigt att eleverna har tillgång till goda och aktuella läromedel. Studier visar att läromedel i hög grad styr undervisningen och påverkar elevernas omvärldsuppfattning. Både skön- och facklitteratur i klassrummen och tillgång till ett välutrustat skolbibliotek är viktiga beståndsdelar i strävan att väcka och vidmakthålla elevernas nyfikenhet och lust att lära. Om brist på läromedel är ett hinder för måluppfyllelse är det allvarligt och måste uppmärksammas. Kommunerna har ett viktigt ansvar att se över skolornas läromedelsstandard och vid behov anvisa ytterligare medel för att höja kvaliteten. Skolorna har ett naturligt tillfälle att utvärdera läromedelsituationen i samband med utformningen av den årliga kvalitetsredovisningen. Läromedel bör därför ingå som en del i den förstärkta kvalitetsgranskning av skolan som regeringen nu aviserar.

Värdegrund och demokrati

Arbetet med skolornas värdegrund och mot alla former av kränkande behandling skall ges fortsatt hög prioritet. Skolverket har ett uppdrag att lyfta fram exempel på handlingsprogram och arbetssätt mot kränkande behandling, att ge stöd till skolorna, att sammanställa ett referensmaterial samt att utarbeta allmänna råd. Verket skall också ta fram en forsknings- och kunskapsöversikt inom området.

Utbildningsdepartementets antimobbingsprojekt "Tillsammans" består av representanter för organisationer och myndigheter som arbetar förebyggande mot kränkande behandling i skolan. Huvudsyftet med projektet är att uppmärksamma mobbningsfrågan och få ett brett genomslag i landets alla skolor. Projektet har hittills nått närmare två tredjedelar av landets samtliga grundskolor.

För att kunna stödja utsatta flickor i patriarkala miljöer behövs kompetensutveckling och kunskap. Skolverket har därför fått i uppdrag att ta fram ett utbildningsmaterial. Även pojkmarnas roll och situation skall belysas. Materialet skall implementeras i samverkan med berörda myndigheter och organisationer under 2003.

Skolverket har också i uppdrag att kartlägga rasism, etnisk diskriminering, homofobi och könsrelaterad mobbning och skall även analysera och redovisa vilka insatser som behöver vidtas. Uppdraget skall redovisas under hösten 2002.

Fortfarande spelar social bakgrund, etnicitet och kön roll för den enskildes val av såväl ämnen, kurser, program och yrken som för valet att studera vidare på högskolan. De könsbundna valen och den sociala snedrekryteringen begränsar mångfald och inverkar negativt på utbildningarnas kvalitet. Utbildningarnas kvalitet har betydelse för jämlikheten och jämställdheten och står och faller med de professionellas kompetens. Av dessa skäl fortsätter även 2003 regeringens satsning på pedagogiska resurspersoner i jämställdhet och genusvetenskap, enligt budgetpropositionen för 2002. Målet är att det 2004 skall finnas åtminstone en sådan kvalificerad jämställdhetspedagog i varje kommun. Det är de nationella värdegrundscentrumerna vid Göteborgs universitet respektive vid Umeå universitet i samverkan med Ersta Sköndal högskola som har detta uppdrag.

Elev- och föräldrainflytande

Information utgör en grundläggande förutsättning för att elever, föräldrar och vuxenstuderande skall kunna utnyttja möjligheterna till inflytande i skolan. Regeringen har därför uppdragit åt Skolverkets kvalitetsgranskningsnämnd att genomföra en nationell kvalitetsgranskning avseende skolans information till barn, elever och föräldrar samt vuxenstuderande.

Sedan 1996 pågår en försöksverksamhet med lokala styrelser med föräldramajoritet inom grund- och särskolan och sedan 1997 även en försöksverksamhet med elevmajoritet inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Försöksverksamheterna har förlängts t.o.m. den 30 juni 2003. Omkring 250 grundskolor och 40 gymnasieskolor deltar i försöksverksamheterna. Skolverket har låtit följa

upp erfarenheterna av försöksverksamheten som generellt är positiva.

Statskontorets rapport Lokala styrelser och andra brukarorgan (2002:14) som presenterades i juni 2002, visade att det framför allt är svårigheten att engagera föräldrar och även eleverna i arbetet som är orsaken till att antalet lokala styrelser är förhållandevis litet.

Regeringen anser att möjligheten för skolor att inrätta lokala styrelser bör permanentas. Det bör dock råda en stor öppenhet att kunna välja andra alternativ för elev- och föräldrainsflytande i skolorna. Andra former bör utvecklas och Statskontorets rapport ger stöd för ett sådant förslag.

Ett tydligare krav på skolan att involvera elever och föräldrar både i den enskilde elevens skolgång och i skolans utvecklingsfrågor kommer att övervägas. Formerna för och utformningen av detta bör dock bestämmas lokalt. Regeringen vill även rikta uppmärksamheten på inflytandefrågorna genom en ökad samverkan med elev- och föräldraorganisationerna.

Fortsatta insatser för elevhälsa

Arbetet för att åstadkomma en god arbetsmiljö och lärande miljö för barn och ungdomar i skolan fortsätter. En översyn av arbetsmiljölagen (1977:1160) ur elevperspektiv skall påbörjas i syfte att förtydliga elevernas inflytande och medverkan i arbetsmiljöarbetet i skolan. En nationell statistik över elevernas ohälsa och arbetsmiljö planeras. Regeringen har i propositionen Hälsa, lärande och trygghet (2001/02:14) redovisat sin syn på sambanden mellan lärande och hälsa och ser arbetet med elevhälsa i ett vidare sammanhang som omfattar elevers pedagogiska, sociala, psykiska och fysiska arbetsmiljö. I det arbetet bör all personal samverka. Skolverket har fått i uppdrag att fördjupa skolors och kommuners kunskap om sambanden mellan hälsa, lärande och trygghet i enlighet med de utgångspunkter och synsätt som finns i propositionen. Ett långsiktigt och integrerat arbete med dessa frågor förutses. Implementeringsinsatserna bör fortsätta under 2003. Ansvaret för detta bör fr.o.m. den 1 mars övergå till den nya myndigheten för skolutveckling.

Ansvaret för skolhälsovård för elever i förskoleklassen övergår från landstinget till kommunerna fr.o.m. den 1 juli 2003, enligt förslag i propositionen och beslut i riksdagen (bet.

2001/02:UbU6, rskr. 2001/02:183). Medel omfördelas inom utgiftsområde 25, från landstingen till kommunerna.

Fortsatt integration mellan förskola, skola och fritidshem

I Skolverkets uppdrag ingår att verka för en fortsatt integration och samverkan mellan förskola, skola och fritidshem. En slutrapport om hur skolformen förskoleklassen har integrerats med grundskolan och fritidshemmet har tidigare lämnats till regeringen. Flera områden är enligt regeringen angelägna att arbeta vidare med för att öka förutsättningarna för en fördjupning av integreringen mellan förskola, skola och fritidshem.

Det är enligt regeringen väsentligt att fortsatt uppmärksamma de förändringar som gjorts i den gemensamma läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet i avsikt att stödja reformen och för att stärka den fortsatta pedagogiska integreringen och samverkan mellan personal med olika yrkeskompetenser. I regleringsbrevet för 2002 har också regeringen avsatt 5 miljoner kronor att användas för förstärkning av Skolverkets utvecklingsinsatser vad gäller integration mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem.

Regeringens uppfattning är att fortsatt utvecklingsarbete med fokus på pedagogisk och innehållsmässig integrering mellan förskola, skola och fritidshem är nödvändigt. Ledningspersonalens betydelse i sammanhanget bör särskilt uppmärksammas.

Elever med funktionshinder

Utbildning har central betydelse för allas möjligheter såväl på arbetsmarknaden som i samhällslivet i övrigt. Det gäller i synnerhet för elever och studerande med funktionshinder. Trots detta har människor med funktionshinder som grupp räknat en lägre utbildningsnivå än befolkningen i övrigt. Funktionshindrade är fortfarande underrepresenterade inom högskolan. I detta ligger en utmaning för hela utbildningssystemet, från förskolan till den högre utbildningen.

I budgetpropositionen för 2002 aviserade regeringen att medel även fortsättningsvis skall

avsättas för kompetensutveckling av personal som arbetar med elever med grav språkstörning i kommunerna. Regeringen aviserade dessutom att medel skall avsättas för riktad kompetensutveckling för personal som arbetar med elever med synskada och ytterligare funktionshinder. Syftet med satsningen är att dessa elever i större utsträckning skall kunna erbjudas en utbildning anpassad efter elevernas behov nära hemmet. Utredningen om läromedel för barn, elever och vuxenstuderande med funktionshinder (dir. 2001:65) skall redovisa sitt uppdrag den 1 december 2002. Med utgångspunkt från utredningens slutsatser skall statens engagemang för framställning och anpassning av läromedel och studiematerial för barn, elever och vuxna med funktionshinder ses över.

Utredningen om Visstidsplaceringar (dir. 2002:36) har i uppdrag att utreda hur vistidsplaceringar vid Resurscenter syn Örebro och Resurscenter tal och språk vidare kan utvecklas. Utredningen skall enligt direktiven fokusera på den enskilde elevens behov. Om elevens förutsättningar och behov så kräver bör en placering vid resurscentret kunna innebära att elevens hela skolgång förläggs till resurscentret. Utredaren skall slutredovisa uppdraget senast den 31 oktober 2002.

Enligt den nationella handlingsplanen för handikappolitiken Från patient till medborgare (1999/2000:79) bör sektorsmyndigheterna få förtydligt ansvar.

Skolverket har den 30 augusti 2002 redovisat mål för sin del av de handikappolitiska målen. Enligt redovisningen skall verket ge stöd, vara samlande och pådrivande utifrån sitt myndighetsansvar och uppdrag. Skolverket kommer kontinuerligt att följa upp och utvärdera arbetet inom sektorn fram till år 2009. Skolverkets sektorsansvar för handikappfrågor bör kvarstå även efter myndighetsombildningen.

Särskolan

Regeringen tillsatte i december 2001 en parlamentarisk kommitté (U2002:01) som skall se över utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning. Kommitténs övergripande uppdrag är att lämna förslag till en utbildning av hög kvalitet som svarar mot de aktuella elevernas behov och förutsättningar. Kommittén skall i ett första skede redovisa dels

en analys av hur den utbildning och den undervisning som i dag ges till barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning svarar mot deras behov och förutsättningar, dels en internationell studie. Detta uppdrag skall redovisas senast den 1 januari 2003. Kommitténs förslag till en framtida utbildning skall redovisas senast den 1 oktober 2004.

Vägledning

I december 1999 tillsatte regeringen en särskild utredare (dir. 1999:107) med uppgift att kartlägga och analysera den enskildes behov av vägledning i skolväsendet. Utredaren skulle bl.a. föreslå mål för studie- och yrkesvägledning i olika skolformer samt bedöma vilka åtgärder som krävs för att målen skall nås. I juni 2001 överlämnade utredaren sitt slutbetänkande karriärvägledning.se.nu (SOU 2001:45) till regeringen. Av betänkandet framgår att utredaren bedömer att läroplanens mål för studie- och yrkesvägledning är tillräckligt omfattande och tydliga men att personalens gemensamma ansvar för dessa frågor inte tas fullt ut. Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen avser att med utgångspunkt i förslagen i betänkandet återkomma i frågorna om vägledning vad gäller hela skolväsendet.

Gymnasieskolans utveckling

Gymnasieskolans uppgift är att utveckla eleven som individ, förbereda eleverna för ett demokratiskt samhällsliv och ett utvecklande arbetsliv, samt lägga grunden för vidare studier och skapa medvetenhet om behovet av ett livslångt lärande. Förändringar i arbetslivet och samhällslivet i övrigt ställer nya krav på medborgarnas utbildning. Dessa förändringar medför bl.a. att gymnasieskolans programutbud behöver ses över. En kommitté tillkallades enligt regeringsbeslut den 4 maj 2000 med uppdrag att bl.a. utreda och lämna förslag till en framtida utformning av gymnasieskolans studievägsutbud (dir. 2000:35). Kommittén fick i februari 2001 tilläggsdirektiv (dir. 2001:8) att föreslå bl.a. hur samverkan mellan skola och arbetsliv kan utvecklas samt hur ett ökat inslag av lärande i arbetslivet bör utformas.

Genom regeringsbeslut den 31 januari 2002 har kommittén fått ytterligare uppdrag (dir. 2002:8) och förlängd utredningstid. Kommittén skall bl.a. utreda behovet av utökade möjligheter för kommuner att samverka om delar av gymnasieutbildningar. Kommittén skall också redovisa en strategi för genomförandet av sina förslag. Kommittén lämnar sitt betänkande till regeringen senast den 16 december 2002. Regeringen planerar att presentera en proposition i början av 2004. Skolverket kommer i samband därmed att få i uppdrag att förbereda för förändringar i gymnasieskolan.

Tillträdesreglerna till universitet och högskola har stor betydelse för hur ungdomar väljer utbildningsvägar och kurser i gymnasieskolan samt för vilken vikt de lägger vid studier i skilda ämnen. Erfarenheterna visar att det är viktigt att elever, lärare och högskola har kännedom om de villkor som skall gälla och att de båda systemen därför behöver förändras i ett sammanhang. I samband med att förslag till den framtida utformningen av gymnasieskolan presenteras blir det därmed angeläget att också se över hur tillträdesreglerna skall se ut.

Utvecklingen av det individuella programmet

Andelen elever på det individuella programmet har kontinuerligt ökat och det finns inget som tyder på att denna trend ändras. Att nära 15 procent av förstaårseleverna i gymnasieskolan finns på individuella program är oacceptabelt. Det är grundskolans ansvar att följa upp eleverna och erbjuda dem den undervisning som krävs för att de skall uppnå målen. Regeringen vill inte sänka förkunskapskraven till de nationella programmen. Kravet på behörighet i svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska kommer därför att ligga fast. Avsikten med individuella program och kraven på behörighet har dock inte varit att eleverna skall hindras från att ta del av de nationella programmens kursutbud. Riksdag och regering har, genom att tydliggöra programinriktade individuella program (PRIV) i lagstiftningen, understrukit vikten av en koppling mellan individuella och nationella program. Andelen elever på PRIV utgör ca 14 procent av de elever som går på individuella program. Detta visar att eleverna inte får möjlighet att ta del av de nationella programmens kursutbud i önskad omfattning.

Regeringen har mot denna bakgrund tillsatt en arbetsgrupp för att se vilka förändringar som bör göras beträffande elevers rätt att följa kurser på ett nationellt program. Dessa förändringar är så angelägna att de bör göras innan eventuella ändringar som föranleds av förslagen från Gymnasiekommittén 2000 kan träda i kraft.

Yrkesutbildning

Regeringen bedömer att yrkesutbildningen är ett särskilt viktigt utvecklingsområde vid genomförandet av den nya gymnasieskolan som väntas följa av gymnasiekommitténs förslag. Det handlar om att förstärka och förnya utbildningen i både kärnämnen och karaktärsämnen. Karaktärsämnena måste bättre följa arbetslivets utveckling så att det ständigt går att aktualisera och förnya innehållet efter det moderna arbetslivets krav.

För att tillgodose arbetslivets kvalitetskrav utgör undervisning och lärande i arbetslivet en viktig del i gymnasieskolans yrkesutbildningar. Genom denna tillförs utbildningen viktiga kvaliteter, som gör att utbildningsmålen uppnås i högre grad.

För att den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen skall få den kvalitet som är nödvändig måste kontakterna och informationsutbytet mellan skolan och arbetsplatsen stärkas. Skolan har bl.a. ett ansvar för att företagens handledare utbildas i sin roll att stödja elevens lärande. Skolan har också ett ansvar för att informera arbetslivet om de stora möjligheter som finns att delta i utformning, planering och genomförande av den grundläggande yrkesutbildningen inom ramen för gymnasieskolan. För detta krävs lärare som tar helhetsansvar för ett utbildningsprogram och som har förmåga att leda verksamheten och som ser möjligheter i samverkan med kollegor och arbetsliv.

Inte minst i ett framtidsperspektiv finns det, enligt regeringens bedömning, behov av lärartjänster som utgör den sammanhållande pedagogiska kraften inom utbildningen. Med ett ökat inslag av personal från arbetslivet som lärare för specifika utbildningsavsnitt blir helhetsansvaret för yrkesutbildningens planering, uppläggning och genomförande allt viktigare. Utvecklingstjänster med detta pedagogiska helhetsansvar kommer enligt regeringens bedömning att stärka kvaliteten i utbildningen.

Yrkesutbildningsdelegation

Utbildning är inte bara en angelägenhet för utbildningsväsendet. Det finns även ett starkt in-

tesse i svenskt näringsliv, fackliga organisationer och offentlig verksamhet att medverka till att yrkesutbildningen utvecklas och får en höjd kvalitet. Regeringen planerar därför att ta initiativ till skapandet av en särskild yrkesutbildningsdelegation med personer från näringsliv, fackliga organisationer och offentlig verksamhet. Delegationen skall tillsammans med berörda myndigheter verka för att ett fortsatt utvecklingsarbete för att finna nya former för samverkan mellan gymnasieskolans yrkesutbildningar och arbetslivet kommer till stånd. Yrkesutbildningsdelegationen bör också få i uppdrag att identifiera ett antal strategiska utvecklingsområden som påtagligt kan bidra till att de närmaste åren höja yrkesutbildningens popularitet och kvalitet.

Insatser för att främja yrkesutbildningens internationalisering

EU:s stats- och regeringschefer uppmanade i slutsatserna från Europeiska rådets möte i Barcelona i mars 2002 medlemsländerna och kommissionen att fördjupa samarbetet på yrkesutbildningsområdet när det gäller att göra de olika ländernas utbildningar och utbildnings- och kompetensbevis tydliga och förståeliga länderna emellan. Det yttersta syftet med samarbetet är att höja kvaliteten i yrkesutbildningen i Europa samt att öka möjligheterna till rörlighet över gränserna. Enligt ett förslag från den av Europeiska kommissionen och styrelsen för Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (CEDEFOP) inrättade arbetsgruppen "European Forum for Transparency of Qualifications", har regeringen gett Skolverket i uppdrag att fungera som nationellt referenscentrum för information om yrkesutbildning i gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Inom ramen för centrumet administreras även den nyinrättade verksamheten med arbetsplatsförlagd utbildning (APU) utomlands för elever på gymnasieskolans yrkesförberedande program. Under 2002 har 3 miljoner kronor fördelats till omkring 300 elever på 35 skolor. Praktikperioderna genomförs under hösten 2002.

I regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) aviserades regeringens avsikt att utöka möjligheterna till deltagande i utbytesprogram och praktik i utlandet för elever i gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar. Eftersom detta har stor betydelse för näringslivets utveckling är det regeringens ambi-

tion att i samverkan med näringslivet genomföra dessa utvecklingsinsatser.

Regeringen avser vidare att ta initiativ till ett samarbete med utvecklingsländer inom gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar. Inom högre utbildning finns sedan 2000 ett program, Linnaeus-Palme, som möjliggör ömsesidigt utbyte av lärare och studenter mellan Sverige och utvecklingsländer. Internationella kontakter ger ökad kunskap om och förståelse för andra länder och kulturer. Regeringen anser att det är viktigt att denna kunskap och förståelse även sträcker sig till länder utanför Europa. Ett samarbete med utvecklingsländer för gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar bör också kunna bidra till en ökad förståelse för utvecklingsfrågor hos målgruppen. Skolverket kommer att få regeringens uppdrag att, i samarbete med Sida, Internationella programkontoret för utbildningsområdet och andra berörda instanser, utreda förutsättningarna för att inrätta en dylik verksamhet samt föreslå former för genomförandet. I uppdraget kommer att ingå att lämna förslag till programmets omfattning samt lämplig kostnadsfördelning och finansiering. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 januari 2003.

5.2 Resultatbedömning

Resultatredovisning finns även i regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2000/01:102).

5.2.1 Resultat

Uppgifterna i det följande är i huvudsak hämtade ur Skolverkets rapportserier Barnomsorg och skola i siffror respektive Barnomsorg, skola och vuxenutbildning Jämförelsetal för huvudmän. Skolverkets rapporter är även tillgängliga på verkets webbplats (www.skolverket.se). Där finns även omfattande uppföljningsinformation om resultat och kommunernas ansökningar om bidrag för bl.a. personalförstärkning.

Förskoleklassen

Läsåret 2001/02 gick drygt 99 600 barn i förskoleklass, vilket är en minskning med 7 procent jämfört med föregående år vilket förklaras av att årskullen sexåringar är mindre än året innan. Andelen av årskullen sexåringar som var inskrivna i förskoleklass var dock, med 93 procent, oförändrad jämfört med föregående år. Av de sexåringar som inte återfanns i förskoleklassen gick majoriteten i grundskolans årskurs 1. Ungefär 6 procent av alla elever i förskoleklass gick i förskoleklass på en fristående skola.

Förskoleklassen är i de flesta fall integrerad med grundskolan och i stort sett alla elever i förskoleklass har samma pedagogiska ledning, dvs. samma rektor, som en grundskola.

Antalet anställda i förskoleklass omräknat till årsarbetare har minskat sedan föregående läsår och uppgick läsåret 2001/02 till drygt 8 100. Personaltätheten, mätt som antal årsarbetare per hundra elever, var 8,2, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år.

Den totala kostnaden för förskoleklassen var 3,9 miljarder kronor för 2001. Kostnaden per elev var 37 000 kronor. Jämfört med föregående år har kostnaden per elev ökat med fyra procent. Förklaringen till detta är huvudsakligen att antalet inskrivna barn har sjunkit utan motsvarande minskning av resurserna.

Den obligatoriska skolan

Läsåret 2001/02 gick det totalt 1 059 000 elever i grundskolan. Det innebär en marginell ökning jämfört med föregående läsår. Elevantalet har nått en högsta nivå och väntas minska kommande läsår. I fristående grundskolor har antalet elever ökat med 23 procent jämfört med föregående läsår. Andelen elever i grundskolan som återfanns i fristående skolor var knappt 5 procent.

Den totala kostnaden för grundskolan uppgick till 64,4 miljarder kronor för 2001. Kostnaden per elev beräknas uppgå till 59 200 kronor, vilket är en ökning med fyra procent jämfört med 2000. Skolverkets statistik visar att kostnaderna för undervisning ökar relativt sett mest. I denna post ingår bl.a. lönekostnader.

Hösten 2001 fanns inom den kommunala grundskolan i genomsnitt 7,8 lärare (heltids-

tjänster) per 100 elever. Det innebär att lärartätheten har ökat något sedan 2000. I de fristående skolorna fanns vid samma tillfälle 7,5 lärare per 100 elever. Fr.o.m. hösten 1999 redovisar Skolverket ett nytt mått – antal pedagogisk personal (heltidstjänster) per 100 elever – som visar i vilken omfattning det även finns annan pedagogisk personal i skolan. Förutom lärare omfattar måttet också de förskollärare, fritidspedagoger och fritidsledare som tjänstgör i grundskolan. I de kommunala grundskolorna var antalet pedagogisk personal 8,1. Det innebär en ökning med 0,2 procentenheter sedan föregående läsår. I de fristående skolorna var antalet 7,9. I den kommunala grundskolan var andelen lärare med pedagogisk utbildning 82 procent läsåret 2000/01. Det innebär en minskning med två procentenheter sedan läsåret 2000/01. Andelen lärare med pedagogisk utbildning i de fristående skolorna var 68 procent läsåret 2001/02, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år.

Enligt preliminära uppgifter från Skolverket är andelen elever som går ut grundskolan utan att vara behöriga till de nationella programmen i gymnasieskolan oförändrad jämfört med förra året. Var tionde elev av dem som gick ut årskurs 9 våren 2002 fick inte godkänt betyg i ämnena svenska, engelska eller matematik, dvs. det som krävs för att få börja på ett nationellt program. De två första åren med det nya betygssystemet, 1998 och 1999, var andelen utan gymnasiebehörighet något lägre än nu, 8,6 respektive 9,7 procent.

Även i de enskilda ämnena är resultaten i stort sett desamma som tidigare år. Ungefär 5 procent uppnådde inte målen för godkänt i svenska. Motsvarande andelar för engelska och matematik var 6,5 respektive 7 procent. I svenska som andraspråk var det ungefär 24 procent som inte fick godkänt betyg enligt den preliminära statistiken. Det är några procentenheter högre än tidigare år, då andelen legat runt 20 procent.

Det finns ännu inga meritvärden (genomsnittlig betygsnivå) för vårterminen 2002. Det genomsnittliga meritvärdet för vårterminen 2001 (202,9) var dock i stort sett oförändrat jämfört med året innan. Det finns dock skillnader mellan kommunala och fristående skolor. Meritvärdet är högre i fristående skolor och det har också ökat något till 228,0. De kommunala skolornas meritvärde har minskat något till 202,2. Glädjande är att pojkar med utländsk bakgrund har ökat sitt genomsnittliga meritvärde. Fort-

farande har dock flickor med svensk bakgrund högst meritvärde, därefter flickor med utländsk bakgrund, därefter pojkar med svensk bakgrund och lägst meritvärde har pojkar med utländsk bakgrund.

Läsåret 2000/01 gick det 638 elever i den statliga *specialskolan* för döva och hörselskadade, en i stort sett oförändrad nivå sedan föregående år. Av dessa bodde 159 elever i elevhem eller annat enskilt boende än föräldrahemmet. Dessutom fick knappt 150 elever enligt övergångsbestämmelser utbildning i specialskola vid statliga resurscenter.

Enligt Specialskolemyndighetens årsredovisning var de totala kostnaderna för specialskolan för döva och hörselskadade 377 miljoner kronor år 2001. Lärartätheten har ökat jämfört med föregående år, från 36 lärare per 100 elever år 2000 till 39 år 2001. Andelen lärare med pedagogisk utbildning har under samma period minskat från 85 till 81 procent, och andelen lärare med specialpedagogisk utbildning har minskat från 57 till 51 procent.

Andelen elever i den *obligatoriska särskolan* fortsätter att öka. Under de senaste fem läsåren har antalet elever ökat från ca 10 700 till 14 300, vilket motsvarar en ökning på 33 procent. Under motsvarande period ökade antalet elever i grundskolan med 8 procent. För läsåret 2001/02 var lärartätheten 25,3 lärare per 100 elever, vilket i stort sett var samma som föregående läsår. År 2001 uppgick kostnaden per elev i obligatoriska särskolan (kommunal huvudman) till 228 900 kronor (exkl. kostnad för skolskjuts). Jämförande kostnaden 2000 var 216 600 kronor per elev.

Läsåret 2000/01 fick 52 elever slutbetyg från reguljär grundskoleutbildning vid *svenska utlandsskolor*. Dessa elever, 25 flickor och 27 pojkar, avgick från 6 olika utlandsskolor, fyra i Europa och två i Afrika.

Det genomsnittliga meritvärdet var betydligt högre i år, 256 i förhållande till föregående år då det låg på 237. Flickorna hade något högre genomsnittligt meritvärde än pojkarna, 258 jämfört med 253.

Gymnasieskolan

Läsåret 2001/02 gick totalt 311 100 elever i gymnasieskolan vilket är en ökning jämfört med året innan. Drygt 92 procent av eleverna gick i

kommunala gymnasieskolor, ca 2 procent gick i gymnasieskola anordnad av landstinget och ca 6 procent gick i fristående gymnasieskolor.

Den totala kostnaden för gymnasieskolan var 22,9 miljarder kronor 2001 (exkl. skolskjuts), vilket är en ökning jämfört med föregående år då motsvarande kostnad uppgick till 21,5 miljarder kronor. Samtidigt har antalet elever ökat med närmare två procent. Detta innebär att kostnaden per elev har ökat och uppgår till 75 100 kronor. Skillnaden mellan olika huvudmän är dock stor. Kostnaden per elev i kommunal gymnasieskola var 74 000 kronor 2001, medan den 2000 var 72 900 kronor. Kostnaden per elev i fristående skolor var 75 700 kronor. Dessa kostnader är dock inte jämförbara, då den procentuella andelen elever på respektive program inte är densamma för offentliga och fristående gymnasieskolor.

Fördelningen mellan män och kvinnor när det gäller förstahandssökande till olika gymnasieprogram är alltså oförändrad. Nästan bara män söker till bygg-, el-, energi-, fordons- och industriprogrammen medan omvårdnads-, hantverks- samt barn- och fritidsprogrammen har övervägande andel kvinnliga sökande.

Andelen elever som fått slutbetyg från ett nationellt program inom fyra år efter att de börjat i gymnasieskolan har efter tre års nedgång ökat. Av de elever som började i gymnasieskolan för fyra år sedan fick 76 procent slutbetyg senast våren 2001. Motsvarande andel 2000 var 73 procent. Flertalet elever får sitt slutbetyg redan efter tre år.

Av de elever som fick slutbetyg våren 2001 hade 84,6 procent grundläggande behörighet för universitets- och högskolestudier, vilket innebär en ökning med 4,3 procentenheter i förhållande till föregående år. Andel elever som fortsatte sin utbildning i högskolan inom tre år efter avslutad utbildning i gymnasieskolan 1998 uppgick till 40 procent, vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Läsåret 2001/02 gick det drygt 5 500 elever i *gymnasiesärskolan*. Av dessa deltog 2 238 i ett individuellt program, övriga elever gick på ett nationellt eller specialutformat program. Sedan föregående läsår har antalet elever inom gymnasiesärskolan ökat med närmare åtta procent. Kostnaden per elev för 2001 var 221 200 kronor. För 2000 var jämförande kostnad 212 400 kronor per elev.

Läsåret 2000/01 fick 30 elever slutbetyg från gymnasieprogram vid *svenska utlandsskolor*, varav nästan samtliga med grundläggande behörighet till högskolestudier.

Skolverket fick i förordningen (2000:690) om försöksverksamhet med lärande i arbetslivet inom gymnasieskolan uppdraget att efter ansökan fördela de 2 000 elevplatser regeringen ställt till försöksverksamhetens förfogande. Försöket avser elever som påbörjar sin gymnasieutbildning före 1 juli 2003. Fram t.o.m. juni 2002 hade 1 539 platser fördelats på 46 olika skolhuvudmän, varav 2 var fristående gymnasieskolor. Ansökningar om 264 elevplatser fanns under handläggning. Enligt Skolverkets rapport är utnyttjandegraden av tilldelade platser än så länge låg. Hittills har ca hälften av platserna använts. Som orsak här till har nämnts bl.a. tröghet att få ut information till elever om möjligheten. Initiativet till deltagande i försöksverksamheten har på lokal nivå oftast kommit från skolan/huvudmannen (84 %). Företagens representanter i försöken är positiva till möjligheten att få vara med och påverka utbildningens uppläggning. Även deltagande elever är i de flesta fall nöjda med den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

Internationella kontakter i skolorna

Under 2001 fördelade Internationella programkontoret 13,8 miljoner kronor i statliga bidrag till drygt 500 skolor för att främja deras internationella kontakter. Pengarna användes bl.a. till utbyten för lärare och elever och till lärares aktiva deltagande i internationella konferenser.

I en kartläggning som TEMO gjort på uppdrag av Internationella Programkontoret, framkommer att sju av tio svenska skolor har etablerade internationella kontakter. Gemensamma projekt och personliga kontakter mellan elever, lärare och skolledare är vanliga samarbetsformer. De flesta har kontakt med skolor i andra EU-länder och kulturellt utbyte anges som det vanligaste syftet med verksamheten. När det gäller finansieringen uppger 60 procent av skolorna att de internationella kontakterna betalas med pengar som samlas in bland elever, lärare och föräldrar. 54 procent får finansiering via kommunala medel, 39 procent via EU-programmen Sokrates och Leonardo da

Vinci och 25 procent av skolorna får statliga medel. Av de intervjuade skolledarna på de 501 skolor som deltog i undersökningen tyckte 86 procent att möjligheterna till internationellt skolsamarbete har förbättrats de senaste tio åren.

5.2.2 Analys och slutsatser

Skolan tillhör de samhällsinstitutioner som berör oss mest och har stor betydelse för samhällets utveckling. Det är något som återspeglas i såväl den offentliga debatten som den privata i varje hem. Elevers och föräldrars förväntningar på skolan är därför stora.

Internationellt sett står den svenska skolan sig väl. Svenska femtonåringar presterar över OECD:s genomsnitt i läsförståelse samt matematiskt och naturvetenskapligt kunnande. Sveriges resultat är bättre än OECD-genomsnittet i faktisk läsförmåga och attityder till läsning och endast tre länder har signifikant bättre resultat än Sverige.

Resultaten från PISA (Programme for International Student Assessment) visar att Sverige tillhör de sex länder som har lägst total variation i resultaten mellan de bäst och sämst presterande inom skolor och mellan skolor. Detta visar bl.a. att den svenska skolan i mindre utsträckning segregerar på skolnivå. Analyser visar också att den sociala bakgrunden i lägre grad påverkar svenska elevers resultat än vad som gäller för OECD-genomsnittet.

Även om den svenska skolan visar goda resultat internationellt sett finns det ingen anledning att slå sig till ro. Det finns problem i skolans resultat och arbetsförhållanden som är viktiga att framhålla och åtgärda.

Förmågan att läsa och förstå är helt central för att en elev skall kunna gå vidare och tillgodogöra sig kunskaper även i andra ämnen. Sambandet mellan läsförmåga och matematik har uppmärksammats i många sammanhang. De barn som redan tidigt halkar efter i sin läsutveckling kan senare få större svårigheter som är svårare att reparera. Ett resultat från PISA ger särskild anledning till oro. I Sverige, liksom i de flesta icke-engelskspråkiga länder, har elever med utländsk bakgrund ett mycket lägre genomsnittsresultat än elever med inhemsk bakgrund.

Resultatstatistiken från grundskolan visar att en tidigare negativ trend tycks ha bromsats upp. Andelen elever som inte uppnår målen i samtliga

ämnen är oförändrad liksom andelen elever som inte är behöriga till gymnasieskolan. Dessa elever omfattar tio procent av en årskull. Grundkunskaper i basämnena matematik, svenska och engelska som krävs för behörighet till gymnasieskolan är nödvändiga för alla, men även övriga ämnen är viktiga för varje elevs fortsatta lärande och personliga utveckling. Därför måste andelen elever med fullständiga betyg öka.

I gymnasieskolan finns en alltför stor andel som inte uppnår målen och får ett slutbetyg. En viss förbättring har dock skett, t.ex. har andelen elever i gymnasieskolans yrkesutbildning med behörighet till högskolestudier ökat.

Ett särskilt allvarligt problem är att vissa grupper av elever med annat modersmål än svenska i betydligt högre utsträckning än andra lämnar skolan utan fullständiga betyg. Olika undersökningar visar att modersmålsundervisningen och undervisningen i svenska som andraspråk till stor del brottas med likartade problem i form av lärarbrist, marginalisering av ämnet m.m.

Regeringen menar att särskilda insatser behövs för att förbättra förutsättningarna för dessa elever. Inte minst behöver situationen för de elever som kommer till Sverige i 10–14 års åldern uppmärksammas. Detta kommer att ske bl.a. inom ramen för det uppdrag som regeringen avser att ge till skolutvecklingsmyndigheten för att förbättra utbildningsvillkoren i segregerade områden.

Skolans resurser och arbetsförutsättningar

Under 1990-talet hade kommunerna en ansträngd ekonomi, något som också påverkar de resultat vi ser i dag. Kommunernas ekonomi blir nu bättre bl.a. genom ökade statsbidrag. Effekterna av att resursnivån de senaste åren ökat börjar nu visa sig. För första gången på tio år ökade lärartätheten i skolan som helhet läsåret 2001/02.

Personaltätheten har en stor betydelse för skolans resultat, särskilt för de elever som behöver mer stöd. Genom samhällets ökade utbildningskrav har också antalet elever i skolan ökat – i princip alla elever tillbringar sammanlagt tolv år i grundskolan och gymnasieskolan. Detta ställer krav på fler vuxna i skolan i form av lärare, elevvårdspersonal, bibliotekariéer m.fl. Den mest omfattande ekonomiska satsningen är införandet

av stöd till personalförstärkning i skola och fritidshem. För att förbättra förutsättningarna för att höja skolans resultat har ett bidrag till kommunerna införts. Avsikten är att medlen skall användas för personalförstärkningar som är strategiska för att nå en ökad måluppfyllelse. Nivån på stödet utvecklas successivt fr.o.m. läsåret 2001/02 för att 2005/06 omfatta 5 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär 15 000 heltidsanställda.

Den svenska lärarkåren är erfaren och har en internationellt sett hög medelålder. Ett problem är dock att många lärare inom en tioårsperiod går i pension, vilket sammanfaller med den kommande elevpuckeln i grundskolans senare år och därefter i gymnasieskolan.

Personaltätheten är dock inte den enda faktorn av betydelse för skolans resultat. Lärar-kompetensen är enligt en av Skolverket nyligen publicerad forskningsrapport, Ekonomiska resursers betydelse för pedagogiska resultat, den enskilda faktor som har störst betydelse för elevers resultat. Professionella lärare anpassar sin undervisning efter elevens behov. De använder sig av olika undervisningsmetoder och strategier för att stimulera elevernas nyfikenhet och intresse. En naturlig utgångspunkt för lärarnas kompetens är en utbildning som ger behörighet som lärare, men lärarnas kompetens bygger också på erfarenhet och personlig kapacitet. Lärarutbildningen är viktig och ett uttryck för regeringens målsättning är att alla lärare skall ha en bra grundläggande utbildning och vara behöriga till läraryrket. Genom regeringens beslut om de särskilda lärarutbildningarna (SÅL) får ett stort antal främst icke behöriga lärare möjlighet att komplettera sin utbildning och erhålla en fullständig lärarexamen.

En ytterligare viktig faktor av betydelse för skolans arbetsförutsättningar är skolan som arbetsplats. För att stimulera fler att söka sig till läraryrket behöver skolorna på flera olika sätt göras mer attraktiva. Kommunerna har under senare år, bl.a. som en följd av ökade statsbidrag, ökat resurserna till undervisningen. Resursökningen har främst använts till att höja lärarlönerna, något som tillsammans med andra insatser på sikt bör göra skolan till en mer attraktiv arbetsplats.

Regeringen anser att arbetet som lärare är ett av de svåraste, men också ett av de viktigaste yrkena i vårt samhälle. Regeringen stödjer på olika sätt arbetet med att göra skolan till en

attraktiv arbetsplats, bl.a. genom projektet Attraktiv Skola som syftar till att stödja utvecklings- och kvalitetsarbetet i skolan samt att finna nya utvecklings- och karriärmöjligheter för lärare.

Kvalitet och likvärdighet

Det är drygt tio år sedan skolan kommunaliseras. Regeringens uppfattning är att denna överföring av makt från centrala instanser till ansvariga nära verksamheten har varit både nödvändig och bra och därför skall bestå. Det är helt enkelt inte möjligt att på central nivå fatta beslut om den konkreta utformningen av verksamheten i 6 000 skolor eller för mer än en miljon elever. Mot bakgrund av skolans utveckling menar dock regeringen att det är nödvändigt att staten stärker sin roll och tar ett tydligare ansvar för att följa upp och granska att kvaliteten upprätthålls. Kvaliteten i skolans verksamhet kommer att förstärkas genom en bättre uppföljning och tillsyn. Kvalitetsarbetet måste ske både nationellt och lokalt.

Som framgår av avsnitt 5.1 har regeringen bedömt att Skolverkets uppdrag borde renodlas och en ny skolutvecklingsmyndighet inrättas. Genom att koncentrera Skolverkets uppgifter till kvalitetskontroll genom uppföljning, utvärdering och granskning av skolans resultat samt tillsyn, ges förbättrade förutsättningar att öka kvaliteten i de svenska skolorna.

På lokal nivå har både skolhuvudmännen och de enskilda skolorna ansvar för att förbättra kvaliteten. I avsnittet Insatser (5.1) finns övriga åtgärder beskrivna som syftar till att förbättra kvaliteten inom skolan. Som ett exempel bland flera kan här nämnas stödet för det lokala kvalitetsarbetet, kvalitetsredovisningen.

Den nya skolutvecklingsmyndigheten kommer att kunna koncentrera sitt arbete på att stödja och stimulera kommunerna i deras arbete med den lokala skol- och verksamhetsutvecklingen.

Skolans basämnen

Vikten av goda kunskaper i matematik är obestridlig. Matematik handlar om logiskt tänkande som hjälper oss att strukturera och därmed förstå omvärlden. Därför är det naturligt

att matematik tillhör basämnena i grundskolan, behörighetskraven till gymnasieskolan och kärnämnena i gymnasieskolan. Elever som upplever svårigheter med matematiken tidigt under skolgången vågar av naturliga skäl inte välja matematikintensiva utbildningsvägar i gymnasieskolan och än mindre på högskolenivå. Därmed reduceras elevens valmöjligheter beträffande utbildning. Alla elever oavsett studieväg behöver goda grundläggande kunskaper i matematik för att stå stark i arbets- och samhällslivet. Regeringen har för avsikt att tillsätta en delegation för att leda arbetet med att utarbeta en nationell handlingsplan för matematik från förskola till högskola. Syftet är bl.a. att öka intresset för fortsatta studier inom områden som matematik, naturvetenskap och teknik. Regeringens ambition är att svenska elevers resultat i matematik vid internationella jämförelser skall vara ledande.

Regeringen anser att det är viktigt att varje kommun och skola har en medveten strategi för hur elevernas språkutveckling skall främjas. Det kan t.ex. innebära ett utvecklat lokalt system för elevernas läsutveckling under grundskolans första år, med tydliga mål för hur långt varje elev skall ha nått vid en viss tidpunkt. Målen bör vara uppföljningsbara och väl kända för elever och föräldrar. Regeringen anser att varje skolas och kommuns lokala kvalitetsredovisning bör kunna visa hur läsutvecklingen följs och kontrolleras och hur elever som behöver stöd får det. Den nya skolutvecklingsmyndigheten skall ge stöd och stimulans till kommuner och skolor i arbetet med språkutveckling. Förutom god läsundervisning behöver barnens intresse för läsning stimuleras. Mycket av lässtimulansen sker via skolbiblioteken. Därför anser regeringen att en ökning av resurserna till personal i skolbiblioteken skulle betyda mycket för att stimulera läsning. Det är möjligt för kommuner att utnyttja statens stöd till personalförstärkning i skola och fritidshem för detta ändamål.

Elevers och föräldrars inflytande i skolan

Regeringen anser det angeläget att förbättra och utveckla barns, elevers och föräldrars inflytande i förskolan och skolan. Möjligheten att inrätta lokala styrelser med elev- alternativt föräldramajoritet bör därför finnas kvar för de elever och föräldrar som vill engagera sig aktivt i sin skola. Försöksverksamheten med lokala

styrelser kommer därför att permanentas. Huvudalternativet till lokala styrelser är inom gymnasieskolan den obligatoriska skolkonferensen medan det saknas motsvarande krav för grundskolan. Ett tydligare krav på skolan att involvera elever och föräldrar både i den enskilde elevens skolgång och i skolans utvecklingsfrågor kommer att övervägas. Därvid kommer att prövas möjligheten att införa en rättighet till information och samråd för föräldrar i förskolan och skolan. Formerna för och utformningen av detta bör dock bestämmas lokalt. I dessa frågor kommer en nära samverkan med elev- och föräldraorganisationerna att ske.

Skolutveckling och IT

Sverige har internationellt sett under lång tid legat i första ledet både vad gäller tillgången till och användningen av datorer i skolan. Omvärldens intresse och satsningar i andra länder medför att fler länder i dag intar framskjutna positioner. Arbetet inom EU med eEurope och eLearning Action Plan är exempel på ett ökat intresse och starkt ökande investeringar i andra länder. De satsningar som Sverige har gjort under senare år gjort, främst genom satsningen på ITiS, gör att Sverige alltjämt har en ledande position. ITiS-satsningen har skapat en god grund för framtida skolutveckling. Institutet för tillväxtpolitiska studier menar att ett flertal studier indikerar att tillväxten i allt större utsträckning än tidigare kan förklaras av spridning och användning av IT samt av strategier för lärande. Det motiverar en fortsatt satsning på att utveckla användningen av IT i skolan.

Enligt regeringens bedömning behöver IT-utvecklingen i skolan fortsatt stöd och stimulans. I en delrapport, Nästa steg (Ds 2002:19), har en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet presenterat ett förslag till en ny nationell IT-strategi för skolan. Arbetsgruppens förslag har remitterats. Regeringens bedömning är att de goda erfarenheter som finns från de senaste årens olika statliga satsningar måste tas tillvara och spridas. Regeringen kommer därför att ge den nya skolutvecklingsmyndigheten i uppdrag att inom sitt ansvarsområde ta ett nationellt ansvar för fortsatta insatser på området.

Hälsöfrämjande åtgärder

En utveckling av skolan som en god arbetsplats förutsätter att undervisningen kan ske i en trygg och inspirerande miljö där barn och ungdomar mår bra. Elevernas välbefinnande har betydelse för motivation och lärande.

Elevhälsoproblemen måste därför ges större uppmärksamhet. Elevernas matvanor och fysiska aktivitet har betydelse för undervisningen. Den minskande fysiska aktiviteten bland barn och ungdomar är ett folkhälsoproblem som måste diskuteras och bearbetas av hela samhället. Undersökningar visar att övervikt och välbefinnadsrelaterade sjukdomar går allt längre ned i åldrarna. Det finns också resultat som visar på ett positivt samband mellan fysisk aktivitet och inläring i skolan. Skolan har en central roll i detta arbete genom sitt uppdrag att grundlägga ett livslångt intresse för fysisk aktivitet och en långsiktigt hälsöfrämjande livsstil.

Regeringen har de senaste åren aktivt arbetat för att på olika sätt stimulera till lokal utveckling beträffande fysisk aktivitet i skolan. B.l.a. har regeringen anvisat medel ur Allmänna arvsfonden till lokala utvecklingsprojekt. Skolverket har även fått regeringens uppdrag att kartlägga, analysera samt föreslå lämplig lokalisering av det nationella resurscentrum för idrott och hälsa som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2002.

För att ytterligare stödja det lokala utvecklingsarbetet avseende fysisk aktivitet bör olika insatser vidtas. Det bör vara upp till varje skola att själv utifrån lokala förutsättningar hitta formerna för hur eleverna under hela den samlade skoldagen skall kunna erbjudas någon form av fysisk aktivitet. Skolorna kan komma att behöva stöd i detta arbete. Regeringen kommer därför också att ta initiativ till att utveckla ett ökat samarbete mellan skolor och lokala idrottsföreningar.

Internationalisering

Sveriges medlemskap i EU samt nationella och lokala satsningar på skolväsendets internationalisering är faktorer som bidragit till att öka svenska skolors internationella kontakter. Redan läsåret 1990/91 visade en undersökning som gjordes inom ramen för Internationaliseringsutredningen (dir. 1991:62) och publicerades i

betänkandet Svensk skola i världen (SOU 1992:93) att i stort sett alla skolor hade någon form av kontakt med en skola i ett annat land och sedan dess har möjligheterna att knyta internationella kontakter ökat ytterligare. Från mitten av 1990-talet och framåt har de internationella kontakterna inom yrkesutbildningen utvecklats, inte minst tack vare EU:s yrkesutbildningsprogram Leonardo da Vinci. Regeringen anser att skolans internationalisering bör främjas, inte minst inom de yrkesinriktade utbildningarna. Därför genomför nu regeringen ytterligare satsningar på utlandspraktik och

samarbete med utvecklingsländer för dessa målgrupper. Motiven för internationaliserings-satsningarna i skolan är att förbereda eleverna för liv och arbete i ett mångkulturellt och internationaliserat samhälle. Samtidigt måste arbetet med att säkerställa att den utbildning som eleverna förvärvar i det svenska utbildningssystemet är gångbar även utanför Sverige och vice versa. Inom EU pågår ett sådant arbete för att öka förståelsen för andra länders utbildningssystem och utbildningsbevis. Regeringen anser att Sverige bör ta en aktiv del i detta arbete.

6 Vuxenutbildning

6.1 Insatser

Vuxenutbildning är en viktig del i samhällets strävanden för att främja människors, samhällets och arbetslivets utveckling. Staten avsatte drygt 10,4 miljarder kronor under 2001 för att stödja vuxnas lärande.

Vuxenutbildning måste bygga på människors individuella förutsättningar, behov och intressen. Riksdagen beslöt under våren 2001 (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) om en långsiktig inriktning av vuxenutbildningen. Riksdagen beslöt också om ett övergripande mål för vuxnas lärande: Alla vuxna ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sina kompetenser i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning.

Riksdagen beslöt samtidigt om ett särskilt statsbidrag till vuxenutbildningen.

Den kvalificerade yrkesutbildningen kan bidra till att Sverige befäster sin ställning som en ledande kunskapsnation. Den kvalificerade yrkesutbildningen är genom riksdagens beslut på grundval av regeringens proposition Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63, bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197) en permanent verksamhet från årsskiftet 2001/02.

Kommunal vuxenutbildning och kunskapslyftet

Kommunal vuxenutbildning

Den kommunala vuxenutbildningen, vilken avser gymnasial och grundläggande vuxenutbildning, finansieras under 2002 dels genom det

allmänna statsbidraget till kommunerna, dels genom ett särskilt statsbidrag till kommunerna (kunskapslyftet).

Vid årsskiftet 2002/03 upphör kunskapslyftet som ett särskilt projekt. Ett nytt riktat statsbidrag till kommunal vuxenutbildning införs den 1 januari 2003 i enlighet med riksdagens beslut. Regeringen har beräknat medel för cirka 46 500 platser inom ramen för detta statsbidrag.

För de orter som berörs av vinterns varsel inom tillverkningsindustrin har riksdagen på grundval av regeringens förslag till tilläggsbudget (prop. 2001/02:100, bet. 2001/02:FiU21, rskr. 2001/02:326) beslutat att tillföra kommunerna medel motsvarande ytterligare 6 000 platser för höstterminen 2002. Regeringen fattade beslut om fördelningen av platserna under sommaren 2002.

För att stärka kommunernas arbete med utvecklingen av infrastrukturen för vuxnas lärande har 350 miljoner kronor engångsvis avsatts under 2002. Medlen ger möjligheter till ett brett spektrum av investeringar i enlighet med respektive kommuns behov, varav bidrag till lärcentra är en av många möjligheter. I första hand avser satsningen ökad lokal och regional samverkan.

Grundläggande vuxenutbildning

På regeringens uppdrag har Skolverket analyserat behovet av förändringar av betygssystem och andra regler inom grundläggande vuxenutbildning för att möjliggöra studier på grundläggande och gymnasial nivå samtidigt. Skolverket har överlämnat en rapport som grundar sig på genomförda utvärderingar samt två studier som genomförts i 28 kommuner under 2002.

I denna rapport konstaterar Skolverket att de nu gällande styrdokumentet för grundläggande vuxenutbildning är motsägelsefulla. I styrsystemet ses utbildningen å ena sidan som en helhet, som en separat sammanhållen skolform och ett slags vuxenutbildningens speciella grundskola. Å andra sidan betonas möjligheterna för vuxna att på ett flexibelt sätt, i kombination med studier på andra utbildningsnivåer, komplettera sina kunskaper. Styrsystemet för den grundläggande vuxenutbildningen utgår från samma perspektiv som grundskolan för ungdomar. En konsekvens av detta blir att helheten och därmed flexibiliteten för den vuxne begränsas. Detta aktualiserar behovet av en översyn av styrdokumentet inom den grundläggande vuxenutbildningen.

Uppsökande verksamhet

För många vuxna kan steget in i vuxenstudier vara svårt att ta. Det är därför viktigt att marknadsföring och information kompletteras med uppsökande verksamhet. I många kommuner har den uppsökande verksamheten utvecklats väl, ofta genom en nära samverkan med arbetsförmedling och/eller fackliga organisationer och handikapporganisationer.

För att stödja fackliga organisationer och vissa andra organisationer i deras arbete att utveckla formerna för den uppsökande verksamheten har 50 miljoner kronor anvisats under budgetåret vilket är en ökning med tio miljoner kronor jämfört med föregående år.

Validering

Validering handlar om att kartlägga och dokumentera de faktiska kunskaper och den kompetens en person tillägnat sig. Validering är ett viktigt instrument i all vuxenutbildning för att i möjligaste mån begränsa utbildningstiden. Den utgör ofta en central del i vägledningen och den kan i hög grad underlätta inte minst för invandrare att komma in på arbetsmarknaden.

En särskild utredare redovisade i sitt slutbetänkande i oktober 2001 sina förslag rörande validering av vuxnas kunskap och kompetens i betänkandet *Validering av vuxnas kunskap och kompetens* (SOU 2001:78). En av utredningen initierad försöksverksamhet med validering av utländsk yrkeskompetens i åtta kommuner skall slutredovisas senast i december 2002. Regeringen gav i november 2001 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av mottagandet av och introduktionen för flyktingar (dir. 2001:87).

Även i denna utredning aktualiseras frågor rörande validering. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2003.

Påbyggnadsutbildning

Förändringar inom utbildning och arbetsliv har gjort det angeläget med en översyn av påbyggnadsutbildningen (PU) inom kommunal vuxenutbildning. Finansieringssystem och regelverk är olika för de eftergymnasiala yrkesutbildningar som ligger utanför högskolan. Skolverket har i maj 2002 redovisat en studie där man bl.a. förordar en flexiblare påbyggnadsutbildning, statlig ersättning i stället för interkommunala ersättningar, tidsbegränsad platstilldelning och att en granskning genomförs av vilka områden som lämpar sig för utbildningsformen PU.

Särvux

Regeringen initierade under 2000, mot bakgrund av Skolverkets rapport *En utvärdering av särvux* (Dnr. 96:565), en satsning för att utveckla Särvux genom ett antal projekt spridda över landet. Dessa projekt slutredovisades den 1 september 2002.

I propositionen *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* (prop. 2000/01:72) gjorde regeringen bedömningen att undervisningstiden inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) bör utökas i syfte att förbättra möjligheterna för den enskilde att nå målen.

Medel satsas nu på en utveckling av särvuxverksamheten i kommunerna för att bl.a. öka undervisningstiden och undervisningsgruppernas storlek. En förutsättning är därvid att lärarna får tillgång till adekvat stöd. Regeringen har beräknat medel för en varaktig förstärkning för detta ändamål om 7,5 miljoner kronor årligen.

En parlamentarisk kommitté har tillsatts för att göra en översyn av särvuxen och särvux, *Översyn av utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning* (dir. 2001:100). Kommitténs uppdrag är att ge förslag till en utbildning som i större utsträckning svarar mot de behov och förutsättningar som elever med utvecklingsstörning har. Kommittén skall slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 oktober 2004.

Svenskundervisning för invandrare (sfi)

Regeringen har under sommaren 2002 beslutat att ändra kursplanen för sfi. Denna gäller från den 1 januari 2003 men är möjlig att använda redan fr.o.m. augusti 2002. Utbildningsmålen och utbildningen kan anpassas till varje studerandes bakgrund, förutsättningar och planer för sin vistelse i Sverige. Var och en skall erbjudas goda förutsättningar att nå de språkkunskaper som svarar mot behoven och kraven i den verksamhet som han eller hon avser att söka sig till i Sverige.

Regeringen har vidare ställt medel till Skolverkets förfogande för att stärka sfi-lärares kompetens när det gäller vuxnas andraspråksinläring. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk, som bl.a. anordnar fortbildningskurser för lärare, har givits en permanent form.

Kvalificerad yrkesutbildning (KY)

Riksdagen fattade på grundval av regeringens proposition Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63) beslut om att försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning, som pågått sedan 1996, skulle övergå i reguljär verksamhet den 1 januari 2002 (bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:97).

I samband med att KY blev en reguljär verksamhet beslöt riksdagen att utöka antalet platser med 500 fr.o.m. årsskiftet 2001/02. Utökningen innebar att KY omfattar 12 500 platser.

Kompletterande utbildningar

De kompletterande utbildningarna är ett komplement till det offentliga skolväsendet. De bidrar till att utveckla kunskaper och färdigheter av hög kvalitet inom specifika, ibland ganska smala, yrkesområden.

Utbildningarna är värdefulla ur nationell synpunkt då de ökar tillgången på yrkesskicklighet inom yrken som det finns ett uttalat nationellt behov av samt bidrar till bevarandet av traditionella yrkeskunskaper i syfte att bevara det svenska kulturarvet.

Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL)

Statens skolor för vuxna (SSV) fördes den 1 januari 2002 samman med den del av Distansutbildningsmyndighetens (Distum) verksamhet som rörde folkbildningen till myndigheten Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL). Härigenom bildades ett nationellt resurscentrum med uppgift att utveckla det flexibla lärandet för vuxna och ge ett samlat stöd till både kommuner och folkbildning i deras arbete med distansutbildning.

Detta stöd innebär bl.a. att CFL skall tillhandahålla fortbildning för lärare, skolledare och cirkelledare om arbetssätt och metoder vid användning av mediaburet material samt tillhandahålla beskrivande information om det aktuella utbudet av Internetbaserad programvara.

I syfte att utveckla distansutbildning och flexibelt lärande skall CFL också fördela medel till och på annat sätt stödja utvecklingsprojekt i kommunerna och inom folkbildningen.

CFL skall även följa och informera om forskning och utvecklingsarbete rörande distansutbildning och flexibelt lärande i andra länder.

För att komplettera kommunernas utbud av gymnasial vuxenutbildning skall CFL erbjuda kurser som kommunerna själva på grund av otillräckligt studerandeunderlag har svårt att erbjuda.

CFL ansvarar för att, i samarbete med Specialpedagogiska institutet, utveckla läromedel, som riktar sig till studerande inom vuxenutbildning och folkbildning som har teckenspråk som första språk.

Folkbildningen

Folkbildningen erbjuder ett brett utbud av kurser och utbildningar och bidrar på så vis till en hög bildningsnivå i Sverige.

Under 2001 avsatte staten drygt 2,5 miljarder kronor för folkbildningens verksamhet.

Därtill kommer resurstillskottet för folkhögskolans del av kunskapslyftet som motsvarar 8 700 platser under 2002. Vid årsskiftet 2002/03 upphör kunskapslyftet som projekt och ersätts av en permanent satsning på vuxenutbildning och folkhögskolan. Regeringen har beräknat ett statsbidrag om drygt 7 000 årsstudieplatser i folkhögskolan. Bidraget skall inordnas i det samlade bidraget till folkbildningen fr.o.m. 2006. Beslutet om det riktade statsbidraget fattades av

riksdagen i enlighet med förslag i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) samt i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:UbU1, rskr. 2001/02:97)

Under innevarande år har lärare inom folkhögskolan erbjudits möjlighet att delta i satsningen IT i skolan (ITiS).

En utredare (dir. 2001:74) tillkallades i september 2001 för att genomföra en statlig utvärdering av folkbildningen. Uppgiften är att göra en samlad bedömning av i vad mån statens syften med folkbildningen har infriats. Uppdraget skall redovisas den 15 mars 2004. I syfte att bredda regeringens beslutsunderlag inför en kommande folkbildningsproposition har 2,5 miljoner kronor ställts till Folkbildningsrådets disposition för att rådet, tillsammans med berörda aktörer, skall formulera folkbildningens egen syn på dess framtida roll och uppgifter.

Deltagare med funktionshinder

Vuxenutbildningen är inte alltid tillgänglig för personer med funktionshinder. För att göra vuxenutbildningen tillgänglig för alla måste bl.a. pedagogiken utvecklas utifrån den enskildes behov och förutsättningar.

Under 2002 har Specialpedagogiska institutet tillförts tio miljoner kronor för specialpedagogiskt stöd till vuxenutbildning i kommunerna.

För att stödja de folkhögskolor som erbjuder utbildning för funktionshindrade och invandrare med språksvårigheter avsatte Folkbildningsrådet cirka tio procent av statsbidraget till folkhögskolorna i form av ett s.k. förstärkningsbidrag. År 2001 var detta bidrag 124 miljoner kronor.

Nationellt centrum för flexibelt lärande har tillsammans med Specialpedagogiska institutet fått i uppdrag att utveckla läromedel för vuxna som har teckenspråk som första språk. Myndigheten disponerar tio miljoner kronor för detta ändamål.

Regeringen har under 2002 tilldelat Arbetarnas bildningsförbund en miljon kronor i syfte att stödja organisationens arbete mot läs- och skrivsvårigheter/dyslexi. Under 2001 utgick en miljon kronor för motsvarande ändamål. Statens skolverk skall tillsammans med Specialpedagogiska institutet och Folkbildningsrådet följa verksamheten.

För studerande med funktionshinder i det offentliga skolväsendet för vuxna finns inget särskilt läromedelsstöd. En särskild utredare (dir. 2001:65) har därför tillkallats med uppgift att göra en översyn av statens engagemang för framställning och anpassning av läromedel och studiematerial för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning. Utgångspunkten för denna breda översyn bör vara att söka åstadkomma ett system där behovet av anpassade läromedel och studiematerial styr möjligheten att få stöd – inte i första hand ålder, diagnos eller verksamhetsform.

Ett resurscentrum för vuxnas lärande

Regeringen har givit Högskolan för lärarutbildning och kommunikation i Jönköping AB i uppdrag att under tre år vara ett resurscentrum för vuxnas lärande. Centret erhöll tre miljoner kronor för sin verksamhet under 2002.

Matematik

Regeringen uppdrog den 11 oktober 2001 åt Nationellt centrum för matematikutbildning vid Göteborgs universitet att genomföra en kartläggning och analys av de insatser som behöver göras för att stärka vuxnas lärande i matematik. Göteborgs universitet lämnade via Nationellt Centrum för Matematikutbildning sin rapport den 30 juni 2002.

Kunskapsveckan

För att visa den mångfald och flexibilitet som kommunal vuxenutbildning och folkbildning erbjuder har regeringen initierat en årlig nationell kampanj, *Kunskapsveckan*, under åren 2000–2002. Planeringen av kampanjen har skett i samverkan med bl.a. Folkbildningsrådet, Skolverket och Utbildningsradion. Det praktiska genomförandet har skett ute i kommunerna. Syftet har varit att öka förståelsen för behovet av och öka rekryteringen till vuxenutbildning.

Vuxenutbildningens roll i den regionala utvecklingen

Riksdagen beslutade i december 2001 om en ny regional utvecklingspolitik i enlighet med regeringens proposition *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet* (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Målet för politiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god service-nivå i alla delar av landet. Utbildningspolitiken har av regeringen pekats ut som ett politikområde som skall bidra till uppfyllandet av politikens mål fr.o.m. 2002. Inom politiken utgör de regionala tillväxtprogrammen basen för det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling. Företrädare inom politikområdet skall därför inom ramen för arbete med de kommande regionala tillväxtprogrammen bidra till att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås.

Arbetet med tillväxtavtalen följs upp årligen och den andra rapporten (Rapport om tillväxtavtalen – Andra året, Ds 2002:34) presenterades i juni 2002. Skolverket är en av 13 nationella myndigheter som avlämnat rapport. Skolverket konstaterar att kommunernas företrädare för utbildning i mycket begränsad utsträckning deltagit i kommunens tillväxtarbete. Det är stor fokusering på högskolan medan grund- och gymnasieskolan samt vuxenutbildningen ofta glöms bort. Avtalen brister ofta i analysen av utbildningsbehovet i länet och utbildning berörs ofta utifrån ett för kortsiktigt och slentrianmässigt perspektiv. Exempelvis kan huvudmän inom en och samma region konkurrera om samma elever i stället för att medverka till en gemensam strategi kring kunskapsuppbyggnad. Samtidigt har tillväxtdiskussionerna i vissa fall bidragit till en vidgad syn på utbildning med otraditionella former, flexibla uppläggningar och nya aktörer. Förståelse för behovet av samplanering och samverkan mellan olika myndigheter och andra intressenter har ökat.

I arbetet med tillväxtavtalen står näringslivets efterfrågan i fokus medan målet för utbildningspolitiken är att tillgodose såväl arbetslivets som den enskildes efterfrågan på kunskap och kompetens. Skolverket menar att det bör finnas möjligheter att möta både arbetslivets krav och den enskildes önskemål. Samverkan mellan utbildningssystemet och näringslivet behöver utvecklas och fördjupas.

Genomförandet av politiken för regional utveckling skall ske genom insatser inom de politikområden där investeringar och insatser har stor strukturell betydelse för den regionala utvecklingen. Skolverket har tillsammans med 17 andra myndigheter fått i uppdrag att ta fram instrument och metoder som syftar till att förstärka samsyn, samverkan och samordning av regionala utvecklingsfrågor. Arbetet samordnas av NUTEK och slutrapporten skall lämnas den 1 oktober 2003.

För att stödja kommunerna har riksdagen avsatt 20 miljoner kronor, under utgiftsområde 19, för stöd till tekniska investeringar i enlighet med förslagen i regeringens proposition *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet* (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:AU01, rskr. 2001/02:115) och budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:NU2, rskr. 2001/02:116).

Regeringen har givit Glesbygdverket i uppdrag att kartlägga förekomsten av och verksamheten vid s.k. lärcentra, hur lokala lärcentra finansieras och vilka kostnader som är förknippade med dessa. Vidare skall utvecklingstendenserna beskrivas översiktligt, exempelvis genom att studera inriktningen på de kommunala projektansökningarna för medel under 2002. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2002.

6.2 Resultatbedömning

6.2.1 Resultat

I det följande redovisas resultat för respektive utbildningsform. Uppgifterna är om inget annat nämns hämtade från respektive myndighets årsredovisning eller Skolverkets rapportserie, *Barnomsorg, skola och vuxenutbildning i siffror del 1–3*.

Kommunal vuxenutbildning och kunskapslyftet

Riksdagen anvisade under 2001 statsbidrag för minst 94 740 heltidsplatser på gymnasial nivå, vilka fördelades mellan kommunerna av Skolverket. Till detta kommer den kommunalt finansierade basorganisationen som beräknas omfatta 37 000 platser. Statens skolor för vuxna i Härnösand och Norrköping (nuva-

rande Nationellt centrum för flexibelt lärande, CFL) tilldelades bidrag motsvarande 635 heltidsplatser under hösten 2001.

Under 2001 genomfördes utbildning på gymnasial nivå motsvarande cirka 124 400 platser, en minskning med cirka 8 600 platser jämfört med 2000.

De totala kostnaderna för den kommunala vuxenutbildningen har minskat något och uppgick till 6,3 miljarder kronor 2001, en minskning med knappt fyra procent.

Kostnaden per heltidsstuderande för grundläggande vuxenutbildning är något högre än för gymnasial vuxenutbildning, cirka 36 000 kronor jämfört med cirka 34 000 kronor. Kostnaden per heltidsstuderande varierar kraftigt. Variationen beror för grundläggande vuxenutbildning främst på kommunens storlek. För gymnasial vuxenutbildning har framför allt kursens inriktning betydelse.

Kommunerna och Statens skolor för vuxna (nuvarande CFL) genomförde utbildning under 2001 som understeg antalet tilldelade platser med cirka tolv procent. Den genomförda utbildningen innehöll dock betydligt fler platser i utbildning av mer kostnadskrävande karaktär än vad som förutsattes vid tilldelningen, varför kommunernas prestation översteg den förväntade med cirka sex procent.

Av de studerande i kommunal vuxenutbildning under hösten 2001:

- var 32 procent av de studerande män,
- hade 63 procent högst en tvåårig gymnasieutbildning,
- var 21 procent av deltagarna födda utomlands,
- var 43 procent av de studerande aktuella vid arbetsförmedlingen,
- utgjordes 28 procent av utbildningsvolymen av kärnämneskurser,
- utgjordes 14 procent det totala kursutbudet av lokala kurser,
- anordnades 75 procent av verksamheten av kommunerna.

Jämfört med 1998 innebär det små eller marginella förändringar.

Ett år efter avslutade studier återfanns drygt 16 procent av de studerande i Arbetsmarknadsstyrelsens händelsregister, fem procent deltog i arbetsmarknadspolitiskt program, cirka 18 procent återfanns i högskoleregistret och övriga var i huvudsak sysselsatta.

Uppsökande verksamhet

Enligt Skolverket bedriver cirka sju av tio kommuner någon form av uppsökande och motivationsskapande verksamhet, ofta i samverkan med arbetsförmedlingen och/eller fackliga organisationer. Ett fåtal kommuner bedriver uppsökande verksamhet i egen regi.

I hälften av kommunerna sker samverkan med en eller flera av de organisationer som får särskilda medel från staten för att bedriva uppsökande verksamhet.

Under 2001 fördelade regeringen medel för utbildnings- och fortbildningsinsatser i organisationerna för att stimulera och utveckla uppsökande verksamhet så att intresset för studier och utbildning breddas. Medlen fördelades till Företagarnas Riksorganisation, Handikappförbundens samarbetsorgan, Landsorganisationen i Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund, LEDARNA, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Fiskares Riksförbund och Tjänstemännens Centralorganisation.

Vägledning

Under den tid kunskapslyftet pågått har den totala omfattningen av studie- och yrkesvägledning ökat kraftigt. Det har också skett en kraftfull ökning av samarbete mellan kommunernas vuxenutbildningsverksamhet och arbetsförmedlingen. Samtliga kommuner har också i sina ansökningar om statsbidrag för kunskapslyftet beskrivit hur de tänkt satsa på vägledning. Stora skillnader finns dock på den kommunala nivån. I många kommuner sker samverkan mellan olika aktörer inom ramen för lokala vägledningscentrum. I nästan hälften av landets kommuner är kommunens och arbetsförmedlingens vägledning samlokaliserad. I en tredjedel av kommunerna bedrivs gemensamma projekt. Knappt hälften av kommunerna bedöms erbjuda vägledning efter, eller i samband med, att studierna avslutas.

Påbyggnadsutbildningar

Statens skolverk medgav att cirka 8 400 platser inom knappt 500 påbyggnadsutbildningar fick anordnas med riksintag och därmed rätt till interkommunal ersättning. Antalet deltagare har ökat svagt sedan 1998. Över 60 procent av de studerande är från andra kommuner än den där utbildningen bedrivs.

Medelvärdet för debiterad kostnad per plats och termin är knappt 49 000 kronor. Utbildningskostnaderna varierar kraftigt, dyrast är tra-

fikflygarutbildningen och billigast är vissa omvårdnads- och omsorgsutbildningar. Härutöver finns, enligt Skolverkets register, 161 påbyggnadsutbildningar som inte ger rätt till interkommunal ersättning.

Särvux

Antalet studerande i särvux uppgick läsåret 2001/02 till cirka 4 400, en ökning med tre procent, varav nära hälften återfanns på grundskolenivå. I genomsnitt fick varje studerande undervisning motsvarande 2,5 elevtimmar per vecka. Det genomsnittliga antalet deltagare per undervisningsgrupp varierar kraftigt mellan kommunerna från en till nio deltagare. Den genomsnittliga gruppstorleken är 2,2 deltagare. Antalet tjänstgörande lärare i särvux har minskat med nio procent.

Den totala kostnaden för Särvux 2001 var 122 miljoner kronor vilket är en ökning i fasta priser med nio procent jämfört med 2000. Även kostnaden per elev har ökat något och uppgick till cirka 28 000 kronor 2001.

Svenskundervisning för invandrare

Under läsåret 2000/2001 deltog cirka 37 000 studerande i svenskundervisning för invandrare, sfi. Detta är en ökning med drygt 3 200 studerande jämfört med läsåret innan. Det är framför allt antalet nybörjare som ökat. Sedan läsåret 1994/95 har det totala antalet studerande minskat med cirka 24 000.

Andelen kvinnor var under läsåret 2000/01 59 procent, vilket är oförändrat jämfört med läsåret 1999/2000. Medelåldern för de studerande i sfi är 33 år.

Av de deltagare som påbörjade sina studier 1998/99 hade 37 procent godkänts två år senare, 52 procent hade avbrutit studierna och tio procent har fortsatt sfi-studierna läsåret 2001/02. Andelen som har godkänts är i princip oförändrad jämfört med tidigare år.

I genomsnitt behöver de deltagare som klarar godkänd sfi-nivå cirka 400 timmars undervisning.

En vanlig orsak till att den enskilde inte klarar av sfi-nivån är en kort tidigare utbildning. Av dem som hade högst sexårig utbildning klarade endast 15 procent sfi-nivån inom 2 ½ år. Detta

kan jämföras med de personer som hade en tidigare utbildning som var 13 år eller längre, där cirka 50 procent klarade sfi-nivån.

Läsåret 2000/01 hade, enligt SCB:s ämneslärarregister, 76 procent av lärarna en pedagogisk utbildning vilket är sex procentenheter lägre än föregående läsår. Hösten 2001 hade endast åtta procent (138 lärare av 1 725) av de tjänstgörande lärarna minst 40 poäng i ämnet Svenska för invandrare eller Svenska som andra språk, dvs. utbildning i den omfattning som krävs för ämneskompetens i grundskolan. Ytterligare 13 procent hade relevant ämnesteoritisk utbildning om minst 20 poäng, medan 68 procent hade högst fem poäng i relevanta ämnen.

Kommunernas kostnader för sfi uppgick till 756 miljoner kronor 2001, en ökning med sju procent jämfört med 2000. Kostnaden per elev var 44 000 kronor.

Kvalificerad yrkesutbildning (KY)

Under 2001 hade Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning 12 000 årsplatser till sitt förfogande. Det faktiska antalet studerande i november 2001 var 10 545. Differensen beror bl.a. på att beviljade starter ställts in på grund av för få sökande samt på avhopp för att den studerande fått arbete eller kommit in på annan utbildning.

Under 2001 anordnades 256 utbildningar inom tolv olika branschområden. IT inklusive multimedia och grafisk industri utgör det största området.

Sammanlagt 5 838 nya studerande påbörjade studier 2001. Av de antagna var 54 procent män. Flest sökande per utbildningsplats hade branscherna ekonomi, vård, turism och IT.

Arbetslivet har tillsammans med olika anordnare visat ett mycket stort intresse för att starta nya utbildningar. Kommittén beviljade start av cirka 2 700 nya platser under 2001.

Under perioden 1996–2001 har medelkostnaden per årsplats varit drygt 52 900 kronor och mediankostnaden 53 100 kronor. Den lägsta platskostnaden har varit 29 800 kronor och den högsta 74 000 kronor.

Cirka 80 procent av deltagarna fullföljde sina studier med examen under 2001. Övriga har inte fullföljt alla kursmoment och tar ut examen senare eller väljer att ta ut intyg på avklarade kurser.

Kommittén har låtit SCB göra undersökningar av samtliga studerande året efter de avslutade sin utbildning. År 2000 hade 85 procent arbete eller eget företag och nio procent studerade vidare på högskola och universitet. Motsvarande för 1999 var 80 procent respektive åtta procent.

Fr.o.m. årsskiftet 2001/02 har Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning tagit över ansvaret för verksamheten.

Kompletterande utbildningar

Skolverket har på regeringens uppdrag redovisat en bedömning av de kompletterande utbildningar som bedrivits under 2001. Drygt 200 utbildningar har genomförts med någon form av statligt stöd. Flest utbildningar fanns inom hantverk och dans/teater/musik samt konst. Sammantaget har knappt 7 000 personer deltagit i de utbildningar som startats.

Deltagarnas medelålder varierade mellan 19 och 37 år och var i genomsnitt 30 år för samtliga utbildningar. Kön fördelningen varierar kraftigt. Högst andel kvinnor, mer än 95 procent, fanns inom design/mode samt djurvård. Lägst andel, under två procent, fanns inom teknik samt flyg.

Knappt 3 700 deltagare gick i utbildningar som berättigar till studiestöd.

Det statliga driftbidraget till de kompletterande utbildningarna uppgick till 115 miljoner kronor 2001.

Därutöver fördelar regeringen bidrag till Nordiska scenografiskolan i Skellefteå, Svenska hemslöjdföreningarnas riksomfattande kursverksamhet samt Samernas Utbildningscentrum.

Statens skolor för vuxna, SSV (nuvarande Nationellt centrum för flexibelt lärande)

År 2001 deltog drygt 25 000 kursdeltagare, i SSV:s distansutbildning, vilket är 3 000 färre jämfört med föregående år. Andelen män, som genomgått utbildning, har ökat något jämfört med föregående år och uppgick till en tredjedel.

Uppdragsverksamheten har minskat jämfört med tidigare år.

Minskningen av den totala utbildningsverksamheten har skett till förmån för utvecklingsarbetet för att stödja kommunernas och utbildningsanordnarnas distansutbildning i enlighet med regeringens instruktion till myndigheten.

Kostnaderna för verksamheterna vid SSV uppgick till cirka 91 miljoner kronor 2001, varav cirka 29 miljoner kronor gick till utvecklingsarbete.

Verksamheterna finansierades till drygt hälften med statliga anslag och i övrigt genom avgifter för uppdragsverksamhet samt intäkter av bidrag.

Folkbildningen

Studieförbunden

Studieförbundens studiecirkelverksamhet var, räknat i studietimmar, av ungefär samma volym 2001 som året före. Antalet genomförda studiecirkel och antalet deltagare minskade med fyra respektive fem procent jämfört med 2000. Av det följer att antalet studietimmar per cirkel ökade något. Jämfört med föregående år minskade antalet studietimmar för gruppen arbetslösa med 16 procent.

Antalet genomförda kulturprogram minskade marginellt.

Andelen invandrare och personer med funktionshinder som deltog i studiecirkel till följd av särskilda, riktade insatser var tio respektive nio procent av det totala antalet deltagare.

Sammanlagt samlade studiecirkelarna under året cirka 2,7 miljoner deltagare, varav 1,5 miljoner kvinnor, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med de senaste åren. Cirka 208 000 kulturprogram arrangerades som samlade cirka 15,5 miljoner deltagare och en miljon medverkande.

Folkhögskolan

Antalet deltagare i folkhögskolans långa och korta kurser har ökat med cirka 1 000 jämfört med föregående år. Folkhögskolorna samlade drygt 120 000 deltagare 2001, varav 58 procent kvinnor. Knappt 6 800 deltagare, cirka en fjärdedel, i folkhögskolornas långa kurser hade någon form av funktionsnedsättning.

Kunskapslyftet i folkhögskolan

Inom ramen för det särskilda statsbidraget inom kunskapslyftet genomfördes cirka

320 000 deltagarveckor under 2001. Under året deltog cirka 9 500 personer fördelade på drygt 760 kurser per termin. Andelen män var 37 procent, invandrare 23 procent, deltagare med funktionshinder 18 procent och studerande med språkliga funktionshinder 21 procent. Drygt 84 procent av deltagarna hade utbildning motsvarande högst tvåårig gymnasieskola. Över hälften av deltagarna var i åldern 25–45 år.

Försöks- och utvecklingsverksamhet i folkbildningen

Folkbildningsrådet har ett bidrag på tio miljoner kronor för utvecklings- och försöksverksamhet inom studieförbund och folkhögskolor. Fr.o.m. 2002 ingår bidraget i folkbildningens generella bidrag.

Kostnader

Statens bidrag till folkbildningen uppgick till över 2,5 miljarder kronor 2001. Kommunernas bidrag till studieförbunden uppgick till drygt 455 miljoner kronor 2001. Detta motsvarar 37 procent av statens bidrag, vilket är en minskning med 17 procentenheter sedan 1992.

Landstingens bidrag till folkhögskolornas verksamhet uppgick 2001 till 452 miljoner kronor, vilket motsvarar 36 procent av statens bidrag. Landstingens bidrag har varit i stort sett oförändrade sedan 1997.

Deltagare med funktionshinder

Folkbildningsrådet fördelar en viss del av statens bidrag till folkbildningen till folkhögskolor för särskilt kostnadskrävande insatser i form av stöd för kursdeltagare med funktionshinder, t.ex. förstärkta lärarinsatser, tolk, assistans och anpassning av teknisk utrustning.

Utöver detta fördelar staten medel för motsvarande insatser. För 2001 förbrukades samtliga anslagna medel på bidraget till studerande med funktionshinder vid folkhögskola.

Ett antal folkhögskolor har inriktning mot teckenspråk och teckenspråkstolkning. Riksdagen avsätter särskilda medel för stöd till tolkutbildning och teckenspråkslärarutbildning. Under 2001 uppgick dessa medel till 33 miljoner kronor. Av Tolk- och Översättarinstitutets (TÖI) årsredovisning framgår att åtta folkhögskolor bedrivit undervisning inom området. Antalet årsstudieplatser var 327 stycken en mar-

ginell ökning jämfört med 2000. Under 2001 slutförde 55 tolkar, 43 dövblindtolkar/teckenspråkstolkare och tolv vuxendövtolkare sina utbildningar. 107 deltagare gick ut från den tvååriga teckenspråkslinjen som förbereder till tolkutbildning. Bristen på tolkar är dock alltför stor.

Staten ger bidrag för kontakttolkutbildning. Under året har nio folkhögskolor och 13 studieförbundsavdelningar erbjudit denna utbildning i över sjuttio olika språk. Kurserna samlade drygt 3 200 deltagare under året. Antalet deltagare har ökat totalt sett och inte varit så högt sedan 1995/96. Bidraget har fördelats till huvudområdena sjukvårds-, social- och försäkringstolkning, vardagsjuridik, arbetsmarknads- och rättstolkning. Sjukvårdstolkutbildningen har ökat markant under 2001 och tar i anspråk över en tredjedel av statsbidraget.

Vuxenutbildningen i ett internationellt perspektiv

Inom ramen för Sokratesprogrammet finns ett särskilt program som avser vuxenutbildning, Grundtvig, som startade 2001. Programmet har utökats och omfattar nu fyra delområden – transnationella samarbetsprojekt, partnerskap för lärande, stipendier för fortbildning och nätverk. Detta innebär att programmet kommer att kunna få en större spridning och omfattning.

I november 2001 publicerades en rapport med OECD:s slutsatser om vuxnas lärande i Sverige. Slutsatserna bygger på erfarenheter från våren 2000. OECD skriver i sin rapport att det är få länder som kan konkurrera med Sverige när det gäller resurser som satsas på vuxnas lärande. Vidare skriver OECD att betydelsen av lärandet är starkt förankrat i den svenska folksjälen. OECD pekar ut ett antal områden som skulle kunna utvecklas bl.a. validering och vägledning.

OECD räknar med att publicera en jämförande rapport under vintern 2002/03.

6.2.2 Analys och slutsatser

Utvecklingen av statens granskning och tillsyn samt av kvalitetsarbetet i skola och vuxenutbildning utgjorde ett centralt inslag i regeringens skrivelse *Utbildning för kunskap och jämlikhet* – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenut-

bildning (skr. 2001/02:188). Regeringens syn på dessa frågor, vilken även gäller vuxenutbildningen, har vidareutvecklats under avsnittet 5. Barn- och ungdomsutbildning.

För drygt ett år sedan lade regering och riksdag grunden för den fortsatta utvecklingen av vuxenutbildningen genom att fatta beslut om mål och strategier för utveckling av vuxnas lärande, vilka bygger på individens behov och förutsättningar. Besluten utgick bl.a. från de erfarenheter som vunnits under kunskapslyftet och försöksverksamheten med den kvalificerade yrkesutbildningen.

Vuxnas lärande – Den fortsatta utvecklingen av vuxenutbildningen

Kunskapslyftet har inneburit en femårsperiod av utveckling och förnyelse av den kommunala vuxenutbildningen. Den utvecklingskraft som skapats i dialogen mellan stat och kommun får inte gå förlorad när statens bidragsstyrning minskar. Riksdagen beslutade att ett riktat statsbidrag till kommunal vuxenutbildning skulle införas den 1 januari 2003 (prop. 2000/01:72, 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229).

I propositionen uttrycktes farhågor för att kommunerna skulle komma att ställas inför konflikter när det gäller att samtidigt tillgodose den egna organisationens ekonomiska behov och enskilda människors speciella utbildningsbehov. Inte minst kraven från äldreomsorg och skola påverkar omfattningen av kommunernas stöd till vuxnas lärande. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen under det kommande året.

En mångfald av utbildningsanordnare ökar det pedagogiska utbudet och därmed möjligheterna att anpassa utbildningen efter den enskildes behov och önskemål. Kunskapslyftet har inneburit att antalet utbildningsanordnare inom kommunal vuxenutbildning har ökat kraftigt. På detta sätt har ökad pedagogisk variation och ett bredare utbildningsutbud uppnåtts, inte minst i fråga om yrkesinriktade kurser. Flera kommuner har utvecklat en ny roll som förmedlare av utbildning. Därvid har samarbete etablerats inte bara mellan olika anordnare utan även mellan olika kommuner. Det är angeläget att denna utveckling fortsätter och stimuleras ytterligare.

Regeringen har tidigare, i denna proposition, redovisat sin syn på den grundläggande vuxen-

utbildningen. På flera områden bör den grundläggande vuxenutbildningen utvecklas.

Det är viktigt att det förnyelse- och förändringsarbete som präglat kunskapslyftsperioden består också i framtiden. En ny förordning för kommunernas vuxenutbildning, som syftar till att vidga kommunernas möjligheter att stödja vuxnas lärande på den plats och tid, med den inriktning och i de former som bäst tillgodoser den enskildes behov och önskemål kommer att gälla fr.o.m. den 1 januari 2003. Det blir en viktig uppgift för den nya skolutvecklingsmyndigheten och för Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) att stödja kommunerna i det fortsatta förändringsarbetet.

Flexibelt lärande

En viktig del av detta förändringsarbete handlar om att utvecklas ett flexibelt lärande som sker på den vuxnes egna villkor. Bl.a. behöver användningen av distansmetoder utvecklas ytterligare. Bildandet av CFL, med uppdrag att stödja utvecklingen av distansutbildning och flexibelt lärande i kommunerna och inom folkbildningen skall ses i detta perspektiv. Regeringen föreslår i det följande att CFL tillförs ytterligare fem miljoner kronor för stöd till utvecklingsprojekt i kommunerna. CFL kommer därmed att disponera tio miljoner kronor för detta ändamål under 2003 utöver de 15 miljoner kronor som CFL disponerar för stöd för flexibelt lärande i folkbildningen.

CFL:s kompetens bör – när verksamheten har konsoliderats – individuellt komma till nytta också för att utveckla distansutbildning inom gymnasieskolan.

I enlighet med överenskommelser med staten har Härnösands och Norrköpings kommun tillhandahållit lokaler för Statens skolor för vuxna (SSV) sedan skolorna startade på 1950- och 60-talen. Enligt regeringens uppfattning bör staten ta över ansvaret för lokalerna. Medel har nu beräknats för detta ändamål. Genom förändringen skapas incitament för en anpassning av lokalinhavet till CFL:s nya uppgifter.

Medel har också beräknats för den satsning på kompetensutveckling av lärare inom vuxenutbildningen som aviserades i propositionen om vuxnas lärande.

Validering

Valideringsutredningen – *Validering av vuxnas kunskap och kompetens* (dir. 1999:86) – hade i

uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med validering. Sedan utredningen avlämnat sitt huvudbetänkande, *Validering av vuxnas kunskap och kompetens* (SOU 2001:78), har Skolverket fullföljt försöket och på regeringens uppdrag genomfört en vidgad försöksverksamhet med validering av invandrades yrkeskompetens. Försöket har nyligen avslutats. De preliminära resultaten av försöket visar bl.a. att validering markant ökat invandrades möjligheter att få arbete. Frågorna om kvalitetssäkring, likvärdighet och metodutveckling har dock ännu inte lösts.

Ett nationellt kvalitetssäkrat system för validering av invandrades kompetens och kunskaper är nödvändigt för att målen för integrationspolitiken skall kunna förverkligas. För att alla vuxna, invandrare såväl som infödda svenskar, skall ges möjlighet att få sina reella kunskaper validerade är det viktigt att utveckla bl.a. kommunernas vuxenutbildning. Beredningen av dessa frågor pågår.

Vägledning

Det är den enskildes behov, önskemål och förutsättningar som skall vara vägledande vid kommunernas planering av sitt stöd för vuxnas lärande.

Vägledning blir än mer central i kunskaps-samhället, inte minst för att motverka de krafter som tenderar att vidga utbildningsklyftorna. Enskilda människors krav på kompetensutveckling och arbetslivets behov av kompetent arbetskraft ställer också krav på en väl fungerande vägledning. Att öka tillgången till adekvat information via Internet utgör ett viktigt stöd för en väl fungerande vägledning. Inte minst integrationssträvandena i Europa accentuerar dessa krav. Vägledningsfrågorna berör hela utbildningsområdet och hör nära samman med frågan om validering. Regeringen avser att, med utgångspunkt i förslagen i betänkandet *karriärvägledning.se.nu* (SOU 2001:45), återkomma i frågorna om vägledning och validering i ett sammanhang.

Svenska för invandrare (sfi)

Undervisningen i sfi är en central del av integrationspolitiken. De resultat som verksamheten redovisar tyder på ett misslyckande. Regeringen uppmärksammade detta förhållande i propositionen *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* våren 2001 (prop. 2000/01:72). Efter riksdagens beslut

(bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) med anledning av denna proposition har regeringen i juni 2002 fastställt en ny kursplan för sfi.

Uppgifter från SCB:s lärarregister tyder, som nämnts, på att många aktiva sfi-lärare saknar relevant ämne-teoretisk utbildning. Skolverket har i en rapport, *Ekonomiska resursers betydelse för pedagogiska resultat*, visat att lärarnas kompetens har en avgörande betydelse för elevernas resultat i grundskolan. Detta gäller sannolikt även inom vuxenutbildningen.

Det är regeringens bedömning att därför krävs grundläggande förändringar av svenskundervisningen för invandrare. Regeringen har därför tillkallat en särskild utredare med uppgift att se över svenskutbildning för invandrare, *Utbildning i svenska för invandrare* (dir. 2002:105), som skall lägga fram sina förslag våren 2003. Syftet är att skapa en professionell språkutbildning av hög kvalitet, som skall kunna sättas in tidigt och knyts till andra aktiviteter, som invandraren deltar i. Svenskundervisningen skall sålunda regelmässigt kopplas samman med praktik, arbete, studier inom komvux eller högskola eller annan verksamhet. På så sätt ökar möjligheterna att låta invandrarrens framtidsplaner färga språkutbildningen och hans/hennes möjligheter att omgående använda sina nyvunna kunskaper.

Utredaren skall särskilt analysera konsekvenserna av förändringarna i fråga om ansvars- och kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för såväl deltagarnas försörjning som för själva utbildningen och introduktionen i kommunerna.

För att få en helhetssyn av mottagandet och introduktionen för flyktingar bör utredningen bedrivas i nära samarbete med översynen av mottagande av och introduktion för flyktingar (dir. 2001:87). De båda utredningarnas rapporter bör därmed kunna remissbehandlas och beredas parallellt.

Eftergymnasiala yrkesutbildningar m.m.

Den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) har visat sig väl kunna möta behovet av att utbilda kvalificerad arbetskraft. Andelen examinerade som får arbete direkt i anslutning till utbildningen är mycket hög. En avgörande faktor för de goda resultaten är sannolikt att utbildningens utformning, innehåll och dimensionering bestäms i mycket nära samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetslivets företrädare. Arbetslivets medverkan genom att svara för och finansiera ungefär en tredjedel av ut-

bildningen i form av lärande i arbete utgör en garanti för utbildningens kvalitet och relevans. Det goda samarbete som utvecklats mellan enskilda utbildningsanordnare, kommuner, högskolor och företrädare för arbetslivet för att förverkliga KY, bör kunna tas tillvara också för att utveckla den gymnasiala yrkesutbildningen.

Påbyggnadsutbildningar inom kommunal vuxenutbildning syftar till att ge vuxna en utbildning som ger förutsättningar att utvecklas inom sitt yrke eller leder till ett nytt yrke. Påbyggnadsutbildning finns dels som riksrekryterande utbildningar med rätt till interkommunal ersättning, dels som utbildningar med lokal anknytning. Elevers hemkommun är enligt förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning skyldig att betala ersättning för studieplatsen till den kommun som anordnar en riksrekryterande påbyggnadsutbildning. Enskilda elevers utbildningsval kan därigenom – också i relativt stora kommuner – få dramatiska effekter på kommunens kostnader för vuxenutbildningen. Frågan om rätten till interkommunal ersättning till riksrekryterande påbyggnadsutbildningar behöver därför ses över.

Vidare behöver påbyggnadsutbildningarna ses över för att klargöra var de hör hemma i ett förändrat system. Vissa utbildningar har möjligen förutsättningar att utvecklas till kvalificerad yrkesutbildning. Andra svarar kanske huvudsakligen mot ett lokalt behov. Vid en eventuell förändring måste man emellertid bevaka att utbildningar som fyller ett viktigt nationellt behov inte upphör. Regeringen avser att återkomma till denna fråga.

De kompletterande utbildningarna utgör ett värdefullt komplement till det offentliga skolväsendet genom att erbjuda utbildning inom ibland mycket smala yrkesområden. Skolverket genomför för närvarande en genomgång och omprövning av rätten till respektive statlig tillsyn, studiestöd och statsbidrag för samtliga kompletterande utbildningar.

Vuxenutbildningen i ett jämställdhetsperspektiv

I propositionen *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* (prop. 2000/01:72) uttalade regeringen som sin uppfattning att ett av målen med vuxnas lärande är att främja jämställdhet. Regeringen anser att mäns och kvinnors behov av återkommande kompetensutveckling skall tillfredställas på lika villkor. Enligt Skolverket är det lika många män som kvinnor

som saknar en utbildning motsvarande treårigt gymnasium. I vuxenutbildningen är dock två av tre deltagare kvinnor i de flesta utbildningarna. Trots många försök att öka andelen män i vuxenutbildningen har svårigheten att rekrytera män varit påtaglig.

När det gäller val av studieinriktning är det fortfarande traditionella könsroller som styr valet. Männen är överrepresenterade i utbildningar som leder till traditionella manliga yrken, t.ex. tekniska utbildningar, medan kvinnorna är överrepresenterade i t.ex. vård- och omsorgsutbildningar.

Det är angeläget att bryta dessa mönster. Det är därför viktigt att se över vilka faktorer som är betydelsefulla vid val av studieinriktningen ur ett genusperspektiv. Det är även viktigt att se huruvida det finns könsmissiga skillnader i lärtilar och om hur olika arbetsmetoder i vuxenutbildningen passar kvinnor respektive män.

Folkbildningen

Folkbildningen har i hög grad bidragit till den höga bildningsnivån i Sverige. Folkbildningen är ett nationellt ansvar för såväl staten som kommuner och landsting. Folkbildningen har uppnått mycket goda resultat vad gäller social integration, stimulans till självständigt arbete, återkoppling och stöd.

Folkbildningsrådet har rapporterat att vissa kommuner och landsting de senaste åren markant har minskat bidragen till framför allt studieförbunden. Regeringen ser med oro på denna utveckling. Regeringen varken kan eller bör kompensera folkbildningen för detta bortfall av resurser. Kommuner och landsting måste ta sitt ansvar för folkbildningens möjligheter att utvecklas. Av Folkbildningsrådets rapport framgår vidare att vissa kommuner villkorat studieförbundens bidrag med krav på att genomföra en verksamhet som annars ligger under kommunernas kompetens. Detta innebär att studieförbunden – på ett principiellt plan – har kompromissat med sin frihet. Även detta är en oroande utveckling. Det är av vikt att folkbildningen kan och bör fungera som en fristående motkraft mot t.ex. de segregeringar som finns i dagens samhälle.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågor som rör folkbildningen efter det att den pågående utvärderingen (dir. 2001:74) av folkbildningen har redovisat sitt slutbetänkande.

7 Högskoleverksamhet

7.1 Insatser

7.1.1 Grundläggande högskoleutbildning

Fortsatt utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen

Sedan 1997 har regeringen genomfört en omfattande utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen och tillfört resurser så att utbyggnaden kunnat genomföras med en bibehållen god kvalitet i utbildningen. En välutbildad arbetskraft är av stor betydelse för att stärka och utveckla vårt samhälle och bidrar till att öka Sveriges internationella konkurrenskraft. Utbildning är även av stort värde för den enskildes personliga utveckling och möjlighet till en stark ställning på arbetsmarknaden. Regeringens långsiktiga mål är att 50 procent av en årskull skall ha börjat studera på högskolan vid 25 års ålder.

Som framgår av kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget, har universitet och högskolor de senaste åren haft svårigheter att rekrytera studenter i tillräcklig omfattning för att nå de takbelopp som fastställts för grundutbildningen vid varje lärosäte. Den ersättning som lärosätena erhåller är direkt beroende av antalet studenter inom olika utbildningsområden och dessa studenters prestationer. Det tidigare av regeringen uttalade målet att tyngdpunkten i utbyggnaden skall ligga på de matematisk-naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena, har visat sig svårt att uppfylla då rekryteringsunderlaget inte varit tillräckligt stort. Regeringen har därför uppmanat de lärosäten som haft svårigheter att

rekrytera tillräckligt många studenter inom dessa områden att i stället öka utbudet av utbildningar inom andra områden. Härigenom har lärosätena bättre kunnat möta enskilda människors efterfrågan på högre utbildning och den efterfrågan på högskoleutbildade som finns på arbetsmarknaden. Sådan efterfrågan kan även omfatta kortare yrkesutbildningar.

Med hänsyn till rekryteringssvårigheterna har riksdagen i enlighet med vad som anfördes i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:UbU1, rskr. 2001/02:97) temporärt minskat takbeloppen med 262,5 miljoner kronor fr.o.m. 2002. Härigenom har under en övergångsperiod tre angelägna satsningar möjliggjorts, nämligen utbildning av obehöriga lärare inom grundskola och gymnasium, stärkt samordning av universitetens och högskolornas IT-stödda distansutbildning samt komplementär utbildning för utländska akademiker. Härutöver har riksdagen, i enlighet med förslaget i tilläggsbudgeten i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100, bet. 2001/02:FiU21, rskr. 2001/02:326), beslutat om en omfördelning av medel för grundläggande högskoleutbildning. Denna omfördelning avsåg 2002. Regeringen föreslår att en viss del av omfördelningen skall gälla tills vidare. Resurser har förts från lärosäten med svårigheter att rekrytera tillräckligt många studenter till lärosäten som bedömts kunna göra detta. Härigenom kan ett effektivare resursutnyttjande uppnås. Den permanenta delen av omfördelningen framgår av tabell 7.1 nedan.

Regeringen har vidare efter underhandskontakter med berörda lärosäten och på

grundval av de prognoser som redovisats i lärosätenas delårsrapporter, gjort den bedömningen att en ytterligare tillfällig omfördelning är önskvärd och möjlig att genomföra under 2002. Detta framgår av regeringens förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

Utöver ovan nämnda omfördelningar föreslår regeringen att ytterligare resurser tillförs lärosätena för viss ökning av dimensioneringen av grundutbildningen. Härvid har hänsyn tagits till behovet av resurser såväl för att nå examinationsmålen för sjuksköterskeutbildningen som för att genomföra den reformerade lärarutbildningen.

Gällande examinationsmål för 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för 2005–2008 har redovisats i budgetpropositionen för 2002 och fastställts i regleringsbrev för 2002 avseende anslag till universitet och högskolor m.m.

Dessa mål redovisas också i denna budgetproposition under kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål samt under respektive lärosätes grundutbildningsanslag.

I syfte att begränsa den statliga konsumtionen föreslår regeringen en generell minskning av vissa anslag motsvarande 0,7 procent av anslagen. För den grundläggande högskoleutbildningen görs dock begränsningen genom att de tidigare i budgetpropositionen för 2002 aviserade dimensioneringsökningarna inte genomförs fullt ut medan tidigare planerade kvalitetsförstärkningar ligger fast.

Regeringens förslag till omfördelning och resurstillskott för en förändrad dimensionering 2003 och 2004 sammanfattas i tabell 7.1. Specifika förslag om dimensioneringsförändringar som riktas till ett visst lärosäte redovisas under detta lärosätes grundutbildningsanslag.

Tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen

Tusental kronor

| UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR SOM BERÖRS AV OMFÖRDELNINGEN ELLER UTBYGGNADEN | BESLUTAD OMFÖRDELNING AV TAKBELOPP TILLS VIDARE FR.O.M. 2002 ¹ | MEDEL FÖR UTBYGGNAD 2003 | SUMMA FÖRÄNDRING 2003 | MEDEL FÖR UTBYGGNAD 2004 |
|---|--|-----------------------------|--------------------------|-----------------------------|
| Uppsala universitet | 9 261 | 6 336 | 15 597 | 282 |
| Lunds universitet | 9 673 | 6 482 | 16 155 | 460 |
| Göteborgs universitet | 9 629 | 19 139 | 28 768 | 2 665 |
| Stockholms universitet | 3 690 | 2 877 | 6 567 | 35 |
| Umeå universitet | – | 8 617 | 8 617 | 271 |
| Linköpings universitet | 22 432 | 12 975 | 35 407 | 885 |
| Karolinska institutet | – | 14 103 | 14 103 | 2 202 |
| Kungl. Tekniska högskolan | -34 427 | 6 657 | -27 770 | – |
| Luleå tekniska universitet | – | 4 102 | 4 102 | 81 |
| Karlstads universitet | – | 6 674 | 6 674 | 610 |
| Växjö universitet | -13 730 | 4 472 | -9 258 | 319 |
| Örebro universitet | 14 734 | 5 012 | 19 746 | 686 |
| Mitthögskolan | -55 508 | 359 | -55 149 | 90 |
| Blekinge tekniska högskola | -3 484 | – | -3 484 | – |
| Malmö högskola | – | 11 560 | 11 560 | 820 |
| Högskolan i Kalmar | – | 4 222 | 4 222 | 519 |
| Mälardalens högskola | 27 951 | 3 877 | 31 828 | 163 |
| Högskolan i Borås | 15 927 | 3 549 | 19 476 | 379 |
| Högskolan Dalarna | -17 418 | 2 597 | -14 821 | 46 |
| Högskolan på Gotland | – | 1 373 | 1 373 | – |
| Högskolan i Gävle | 6 916 | 5 346 | 12 262 | 537 |
| Högskolan i Halmstad | – | 12 299 | 12 299 | 259 |
| Högskolan Kristianstad | – | 5 067 | 5 067 | 352 |
| Högskolan i Skövde | – | 1 828 | 1 828 | – |
| Högskolan i Trollhättan/Uddevalla | – | 5 245 | 5 245 | 732 |
| Idrottshögskolan i Stockholm | – | 2 878 | 2 878 | 73 |
| Konstfack | – | 2 272 | 2 272 | 55 |
| Kungl. Musikhögskolan i Stockholm | – | 1 005 | 1 005 | 20 |
| Lärarhögskolan i Stockholm | – | 9 303 | 9 303 | 447 |
| Södertörns högskola | – | 3 076 | 3 076 | – |
| Chalmers tekniska högskola AB | – | 7 886 | 7 886 | – |
| Stiftelsen Högskolan i Jönköping | 4 354 | 5 930 | 10 284 | 545 |
| Totalt | ±0 | 187 118 | 187 118 | 13 533 |

¹ Enligt förslag i tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition, exklusive den del av tilläggsbudgeten som endast avsåg 2002.

Kvalitetsförstärkning av grundutbildningen

Den genomsnittliga per capitaersättningen i högre utbildning minskades i fast penningvärde under några år på 1990-talet bl.a. på grund av den nödvändiga saneringen av statens finanser som påverkade alla offentliga områden. Högskoleverket har vid sin uppföljning av resurstilldelningssystemet (1997:27 R) framfört att de vanligaste interna omfördelningarna av resurser görs till det humanistiska området. Högskoleverket föreslog att ersättningsbeloppen till de utbildningsområden som har de lägsta per capitaersättningarna (de humanistiska, samhällsvetenskapliga, juridiska och teologiska områdena) skulle återställas till den nivå som gällde vid införandet av systemet.

Regeringen aviserade en kvalitetsförstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi i 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 2000/01:100). Lärosäten som har dessa utbildningsområden erhöll fr.o.m. budgetåret 2002 en förstärkning om totalt 100 miljoner kronor enligt 2002 års prisnivå. Regeringen föreslår nu att den påbörjade förstärkningen skall fullföljas 2003 och att lärosäten som har dessa utbildningsområden skall erhålla ytterligare totalt 102,5 miljoner kronor i förstärkning.

I samband med att staten övertog huvudmannaskapet för vårdutbildningarna angav regeringen att ersättningsnivåerna för utbildningsområdet vård skulle höjas för att utjämna den nationella obalans som rådde inom dessa utbildningar. Som planeringsförutsättning redovisades i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) att höjningen skulle genomföras stegvis 2003 och 2004. Regeringen föreslår nu att universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare med vårdhögskoleutbildning eller annan utbildning inom utbildningsområde vård skall erhålla totalt 193,5 miljoner kronor som en kvalitetsförstärkning 2003.

Resursökningarna för dessa kvalitetsförstärkningar tillförs respektive lärosätes takbelopp samtidigt som ersättningen för helårsstudenter och helårsprestationer förstärks. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Ersättningsbelopp.

Sveriges nätuniversitet

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15, bet. 2001/02:UbU4, rskr. 2001/02:98) bedömde regeringen att universitetens och högskolornas IT-stödda distansutbildning borde samordnas i ett svenskt nätuniversitet. I samband därmed skulle en ny myndighet inrättas för att stödja och främja utvecklingen av nätuniversitetet. En särskild utredare fick den 15 november 2001 regeringens uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (dir. 2001:91). Den nya myndigheten inrättades från den 1 mars 2002.

Sveriges nätuniversitet utgörs av den IT-stödda distansutbildning som universitet och högskolor registrerar hos Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Det är frivilligt för universitet och högskolor att anmäla kurser och program för registrering. Varje lärosäte ansvarar själv för den utbildning som registreras.

För att stimulera lärosätena att ge utbildning inom ramen för Sveriges nätuniversitet har regeringen under 2002 fördelat 211 miljoner kronor till universitet och högskolor. Medlen är avsedda att öka utbudet av IT-stödd distansutbildning och kommer i huvudsak att användas för att utveckla och driva kurser som startar under hösten 2002. Inför höstterminen 2002 har drygt 1 200 kurser anmälts för registrering från 31 deltagande lärosäten.

Särskild per capitaersättning för nätuniversitetetskurser

I budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) anförde regeringen i anslutning till förslaget om Sveriges nätuniversitet att regeringen avsåg att ta initiativ till ett utvecklingsarbete för att bl.a. undersöka hur kostnaderna skall kunna beräknas för distansutbildning kommande år.

Bakgrunden till initiativet var bl.a. att universitet och högskolor framhållit att distansutbildning inte kan utvecklas inom ramen för de ordinarie per capitaersättningarna. Orsakerna är att driftskostnaderna inklusive utvecklingskostnaderna för distansutbildning är högre än för ordinarie campusutbildning. Därutöver har distanskurser haft lägre prestationsgrader jämfört med motsvarande kurser på campus.

En informell arbetsgrupp med representanter från tio lärosäten har tagit fram ett material som

belyser skillnaderna i kostnader mellan campuskurser och distanskurser på sina respektive lärosäten. Materialet visar att det finns stora skillnader mellan lärosätena, men att så gott som alla lärosäten har högre utvecklings- och driftskostnader för distanskurser.

För att stimulera ett ökat utbud av kurser som universitet och högskolor erbjuder inom ramen för Sveriges nätuniversitet avser regeringen att även för 2003 avsätta särskilda resurser för utveckling av distanskurser. För 2003 bör den extra ersättningen vara 20 000 kronor per helårsstudent inom kurser som registreras via Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Medel för detta ändamål för 2003 har beräknats under anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. Som en planeringsförutsättning bör gälla att särskilda medel avsätts även för 2004 och att den extra ersättningen blir 20 000 kronor per helårsstudent.

För kurser som ges inom ramen för Sveriges nätuniversitet får lärosätena under 2003 avräkna de ordinarie per capitaersättningarna för helårsstudenter och helårsprestationer inom sina takbelopp och den extra ersättningen om 20 000 kronor inom det särskilt avsatta beloppet. Som en planeringsförutsättning bör detta gälla även för 2004.

Regeringen kommer att följa upp effekterna av den extra ersättningen och avser att återkomma i frågan.

Läro-utbildning

Särskilda läro-utbildningar

För att på kort sikt öka examinationen av lärare föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) en satsning på s.k. särskilda läro-utbildningar, SÄL. Dessa vänder sig till lärare som arbetar huvudsakligen i den kommunala skolan men som inte är behöriga att anställas tillsvidare eller som önskar vidga sin kompetens. Den ram som regeringen föreslog och som riksdagen beslutade om för SÄL ger möjlighet att utbilda 4 000 lärare under perioden 2002–2006. Projektet genomförs huvudsakligen av sex lärosäten. Utbildningarna styrs av förordningen (2001:740) om särskilda läro-utbildningar.

Utbildningen sker i nära kontakt med Svenska Kommunförbundet som samordnar de kommuner som beviljar anställda möjlighet att

delta. Detta avgörs av de lokala behoven. Parterna deltar i en referensgrupp till projektet. SÄL omfattar med hittillsvarande antagning cirka 1 500 studenter.

Lärare i modersmål och svenska som andraspråk samt specialpedagoger

Lärares kompetens i modersmål och i svenska som andraspråk har uppmärksammats i samband med barns och ungdomars skolframgång. Mångspråkighet och interkulturell utveckling beror bl.a. på möjligheten att tillägna sig såväl modersmålet som det svenska språket. I kommunernas rekrytering av personal till skolan har ett ökat behov av specialpedagoger framkommit. För att tillgodose behoven av dessa lärarkategorier har bl.a. följande åtgärder föreslagits i tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

Lärare i modersmål

Det råder brist på utbildade modersmållärare. Enligt Skolverkets rapport *Flera språk – fler möjligheter* saknade under 2000 drygt hälften av landets aktiva modersmållärare pedagogisk utbildning. Regeringen har föreslagit att resurser genom omfördelning ställs till förfogande för en pedagogisk utbildning om 40 poäng för sammanlagt 380 aktiva modersmållärare. Utbildningen skall genomföras vid Göteborgs universitet (40), Örebro universitet (40), Läro-utbildningskolan i Stockholm (200) och Malmö högskola (100).

Svenska som andraspråk

Utbildningsbakgrunden för de lärare som undervisar i svenska som andraspråk är ojämn. Ett stort antal lärare undervisar i ämnet utan att ha särskilda ämneskunskaper. Inom den nya läro-utbildningen har inriktningar med svenska som andraspråk utvecklats vid ett antal lärosäten. För att tillgodose det utbildningsbehov som föreligger för lärare i svenska som andraspråk har regeringen föreslagit att sammanlagt 510 platser ställs till förfogande genom omfördelning för inriktningar med svenska som andra språk. Utbildningen skall genomföras av Göteborgs universitet (80), Linköpings universitet (15), Örebro universitet (40), Läro-utbildningskolan i Stockholm (250) och Malmö högskola (125).

Centrum för svenska för invandrare och svenska som andraspråk vid Läro-utbildningskolan i Stockholm har ett särskilt ansvar för utvecklingen inom området. Centrumet skall

vara en resurs för övriga lärosäten för utbildningarnas genomförande.

Specialpedagoger

I skolans rekrytering av specialpedagogisk kompetens kvarstår en brist på specialpedagoger. För att skolan skall kunna genomföra sina kvalitetsförbättringar för barn med särskilda behov har regeringen föreslagit en resursförstärkning för påbyggnadsutbildningen i specialpedagogik för sammantaget 230 lärare. Resursförstärkningen sker genom omfördelning från andra lärosäten. Utbildningen skall genomföras vid Göteborgs universitet (100), Örebro universitet (30), Lärarhögskolan i Stockholm (25) och Malmö högskola (75).

Friställda ingenjörer utbildas till lärare

Regeringen beslöt den 1 augusti 2002 att ge Lärarhögskolan i Stockholm i uppdrag att genomföra en kompletterande utbildning för att ge upp till 200 ingenjörer möjlighet att avlägga en lärarexamen. Behöriga att delta i denna utbildning är de som på grund av strukturrationaliseringar i tekniksektorn är inskrivna i ett av Länsarbetsnämnden i Stockholms län särskilt inrättat åtgärdsprogram och som genom tidigare högskoleutbildning eller arbetslivserfarenhet har förutsättningar att avlägga en examen och nyttiggöra den i skolan. Uppdraget genomförs under 2002 och 2003.

Utveckling av lärarutbildningar med teknisk och naturvetenskaplig inriktning

För att söka nya vägar för utbildning av lärare med teknisk och naturvetenskaplig inriktning har regeringen den 7 mars 2002 uppdragit åt Lärarhögskolan i Stockholm och Kungl. Tekniska högskolan att tillsammans utveckla nya inriktningar inom lärarutbildningen som skall tillgodose framför allt gymnasieskolans men även grundskolans behov av kompetens inom dessa områden. Avsikten är att förnya lärarutbildningen för blivande lärare i grund- och gymnasieskolan. Uppdraget skall pågå under en period av fem år för att därefter utvärderas.

Verksamhetsförlagd del av lärarutbildningen

Gällande avtal mellan staten och Svenska kommunförbundet för verksamhetsförlagd del av lärarutbildningen slöts 1993. Avtalet har såväl före som efter reformen av lärarutbildningen använts flexibelt av parterna. Mot bakgrund av den nya lärarutbildningen har chefen för

Utbildningsdepartementet utsett en förhandlare och en intern expertgrupp med uppdrag att göra en översyn av villkoren för den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen. Arbetet skall vara avslutat den 31 december 2002.

Magisterutbildning i industriell design

Gruppen Framtid för svensk industri har nyligen lagt fram ett åtgärdsprogram med tolv insatsområden för att stärka svensk industri, varav industriell design är ett. Gruppen har inom detta område bl.a. lämnat förslag som rör högskoleutbildning. Rapporten finns tillgänglig på www.framtidensindustri.nu

Umeå universitet och Chalmers tekniska högskola AB har bl.a. mot bakgrund av förslaget från Gruppen Framtid för svensk industri har utarbetat ett mer detaljerat förslag till hur svensk industri kan stärkas genom utbildning i industriell design. I linje med detta föreslår lärosätena utvecklandet av en magisterutbildning inom fordonsdesign med start hösten 2004.

Högskoleverkets utvärdering av designutbildningarna i Sverige (2000:11 R) pekade på att de specialinriktningar som Umeå universitet valt är intressanta ur svensk näringspolitisk synvinkel. En av specialinriktningarna benämns Transportation design. Genom en samverkan med Chalmers tekniska högskola AB, som bedriver utbildning och forskning inom teknisk design, finns det därför enligt regeringens uppfattning goda förutsättningar att samlas landets resurser för en internationellt konkurrenskraftig utbildning för att tillgodose fordonsindustrins behov av kvalificerad kompetens.

Planering och utveckling av utbildningen och dess genomförande bör enligt gruppen Framtid för svensk industri och de berörda lärosätena ske i nära samverkan med industrin men också med andra lärosäten med utbildningar inom design, ekonomi och teknik.

Regeringen delar denna uppfattning och föreslår att Umeå universitet och Chalmers tekniska högskola AB 2003 får använda medel inom sina ramar för planerings- och utvecklingsarbete i samband med satsningen på dessa magisterutbildningar inom industriell design. Regeringen avser dessutom att utbetala medel till universiteten för samma ändamål redan 2002.

Som en planeringsförutsättning bör Umeå universitet och Chalmers tekniska högskola AB ges möjlighet att satsa på magisterutbildningar i industriell design med inriktning mot behoven inom fordonsindustrin även inom ramen för planerat takbelopp för 2004.

Yrkeshögskoleexamen

I januari 2001 lämnade regeringen ett uppdrag till en särskild utredare att utreda vissa frågor om kortare yrkesutbildningar inom högskolan (dir. 2001:9). Slutbetänkandet Yrkeshögskoleutbildning – inriktning, utformning och kvalitetskriterier (SOU 2001:107) överlämnades till regeringen i december 2001. Förslagen har remissbehandlats och en sammanfattning av remissvaren finns tillgänglig hos Utbildningsdepartementet (dnr U2001/4816/UH).

Utredaren föreslog att den yrkestekniska högskoleexamen skall ersättas av en ny examen. Enligt förslaget skall den nya examen benämnas yrkeshögskoleexamen och ges med inriktning mot arbete inom bl.a. verkstadsindustri, informationsteknisk industri, byggindustri, livsmedelsindustri samt inom områden som handel, transport och ekonomi, vård, skola och omsorg. Utbildningen bör vända sig både till personer som kommer direkt från gymnasiet och till dem som har några års yrkeserfarenhet från en viss bransch.

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget om att ersätta yrkesteknisk examen med yrkeshögskoleexamen. De som har invändningar mot att ta bort yrkesteknisk examen grundar dessa på de goda erfarenheter som finns från yrkesteknisk högskoleutbildning och anser att de specifika villkor som finns för den yrkestekniska examen bör bibehållas. Vidare betonas att det är nödvändigt att högskolorna planerar sitt utbildningsutbud för den nya examen i samverkan med den regionala arbetsmarknaden, med branschorganisationer och arbetslivets företrädare.

Flera remissinstanser som representerar arbetsmarknadens parter pekar på att arbetslivet har förändrats och att allt fler arbetsuppgifter kräver utbildning utöver gymnasiet. Landsorganisationen i Sverige och flera av dess medlemsorganisationer, Företagarnas riksförbund, Sveriges Byggindustrier samt

Landstingsförbundet tillstyrker de förslag till nya inriktningar som utredningen föreslagit.

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) redogjorde regeringen för sin syn på behovet av kortare yrkesinriktade utbildningar inom högskolan. En alltför hög andel av de ungdomar som går ut från gymnasiet väljer att inte gå vidare till högskolan och ett viktigt skäl är att det saknas lämpliga alternativ för denna grupp.

Av de elever som läsåret 2001/02 gick tredje året i gymnasiet yrkesinriktade program var det endast 26 procent som uppgav att de planerade att läsa på högskolan inom tre år. Bakom dessa uppgifter döljer sig stora könsskillnader. Inom de gymnasiala yrkesutbildningar som domineras av flickor var andelen hög och för de yrkesutbildningar inom gymnasiet som domineras av pojkar var andelen låg. För den senare gruppen saknas ofta lämpliga vidareutbildningsalternativ inom yrkesområdet.

För att snabbt få i gång planeringen av de nya korta yrkesutbildningarna gav regeringen Luleå tekniska universitet, Örebro universitet och Blekinge tekniska högskola ett särskilt uppdrag i regleringsbrevet för 2002 att utveckla sådana utbildningar. För detta ändamål anvisades i enlighet med förslag i propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118) 1,6 miljoner kronor per år under en treårsperiod till vardera lärosäte.

Regeringen anmälde i skrivelsen Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) att den avser att införa en ny examen i högskoleförordningen (1993:100, bilaga 2). Examen, som skall benämnas yrkeshögskoleexamen, skall kunna erhållas efter två års studier (80 poäng). Regeringen anser vidare att den yrkestekniska examen övergångsvis bör bibehållas parallellt med den nya examen och med samma utformning som hittills.

Kompletterande utbildning för utländska akademiker

En stor del av invandrarna i Sverige har högskoleutbildning. Många av dessa välutbildade invandrare får inte arbeten som motsvarar deras utbildning och kompetens. Som redovisades i

propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) behövs en fortsatt satsning på olika former av kompletteringsutbildningar för utländska akademiker.

Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) en satsning om 10 miljoner kronor per budgetår under en treårsperiod med början 2002 för att anordna utbildning för invandrare med utländsk högskoleutbildning enligt förordningen (1995:889) om en särskild teoretisk och praktisk utbildning vid universitet och högskolor.

Regeringen har under 2002 beslutat att tilldela Linköpings universitet och Malmö högskola 5 miljoner kronor vardera av avsatta medel för nämnda utbildning. Syftet med utbildningen är att invandrare med en utländsk högskoleutbildning skall kunna komplettera sin utbildning för att därigenom möta kraven på arbetsmarknaden. För 2003 har medel beräknats för nämnda ändamål under anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Rekryteringsdelegationen

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) gav regeringen en rad förslag till åtgärder som universitet och högskolor kan använda sig av för att bredda rekryteringen till högre utbildning. För att ge rekryteringsarbetet drivkraft inrättade regeringen en delegation som påbörjade sitt arbete den 1 januari 2002. Delegationen förfogar över cirka 40 miljoner kronor per år i tre år för att stimulera särskilda rekryteringsåtgärder. Delegationen har under året beviljat medel till 70 olika projekt drivna av universitet, högskolor och folkhögskolor, kommunal vuxenutbildning och gymnasieskolor.

Pedagogisk förnyelse

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) bedömde regeringen att en förnyelse av högskolepedagogiken är nödvändig. Kunskap är liksom förutsättningarna att inhämta den, inte beständig utan förändras och utvecklas ständigt. Pedagogisk förnyelse berör frågor om teori och metod men även utvecklingen av examinationsformer, lärarrollens funktion,

fortbildning och vidareutbildning i högskolepedagogik för lärare, läromedel, kvalitetsutvärdering och forskning inom området.

För alla dessa satsningar gäller att studenter och lärare skall kunna ta del aktivt och bidra till utvecklingen. Regeringen avser att införa krav på genomgången högskolepedagogisk utbildning eller motsvarande kunskaper förvärvade på annat sätt för tillsvidareanställning som lektor och adjunkt. För de doktorander som undervisar kommer liknande krav på högskolepedagogisk utbildning att ställas. Vidare har regeringen gett alla universitet och högskolor i uppgift att erbjuda högskolepedagogisk fortbildning till högskolans lärare och personal med pedagogiska uppgifter. Alla universitet och högskolor har därför fr.o.m. 2002 tilldelats medel för att genomföra utbildning i högskolepedagogik.

En annan viktig del för att förstärka den pedagogiska utvecklingen är att finna former för hur pedagogiska meriter skall dokumenteras. Särskilt viktigt är detta för att vid anställningar möjliggöra en lika noggrann bedömning av den pedagogiska kompetensen som av den vetenskapliga.

Regeringen kommer inom kort att besluta om ny instruktion för Högskoleverket. Därmed kommer Rådet för högskoleutbildning enligt förslag i propositionen Den öppna högskolan att byta namn till Rådet för högre utbildning och samtidigt få en självständigare roll inom Högskoleverket. Medel för ändamålet har för 2003 beräknats under anslaget 25:75 Högskoleverket.

7.1.2 Forskning och forskarutbildning

Intäkterna för forskning fortsätter att öka vid universitet och högskolor. Samtliga lärosätens intäkter för forskning och forskarutbildning uppgick till drygt 20 miljarder kronor 2001. Av dessa intäkter utgjorde lärosätens egna anslag 46 procent och de externa medlen 54 procent. Den externa finansieringen av forskningen inom universitet och högskolor har fortsatt att öka. Huvuddelen av de externa medlen utgörs av medel från forskningsråd, forskningsstiftelser och EU-medel.

Antalet professorer har sedan mitten av 1990-talet ökat med 65 procent. Denna ökning har varit särskilt påtaglig under de senaste åren på grund av den s.k. befordringsreformen som

innebär att adjunkter och lektorer med tillräcklig kompetens kan befordras till lektorer respektive professorer. Förhållandevis få adjunkter har befordrats till lektorer. Högskoleverket har i två delrapporter (2001:7 R och 2002:2 R) granskat befordringsreformen. Dessa rapporter redovisar bl.a. att de intervjuade universitetslärarna överlag var positiva till reformen, att kraven för professorskompetens inte sänkts och att reformen inte haft negativ inverkan på könsfördelningen.

Det är sedan den 1 maj 2002 genom förordningsändringar möjligt att uppbära utbildningsbidrag eller att ha anställning som doktorand på deltid, dock lägst på halvtid. Det är även möjligt att anta sökande som avser att avlägga licentiatexamen till forskarstudier. Regeringen gjorde i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) bedömningen att dessa förändringar skulle medföra att fler yrkesverksamma personer som önskar en påbyggnad och fördjupning inom sitt arbete och ämnesområde kan få detta inom ramen för forskarutbildningen. För många yrkeskategorier är forskarutbildning ett logiskt steg i kompetensutvecklingen och det livslånga lärandet.

Sedan den 1 april 2002 är utbildningsbidraget för doktorander höjt till 13 650 kronor i månaden.

Forskarutbildningen har expanderat kraftigt i Sverige under det senaste decenniet och det finns i dag cirka 18 000 aktiva doktorander. Under hela 1990-talet har antalet nyantagna doktorander stadigt ökat, med undantag av en viss nedgång under 1998. Antaletamina inom forskarutbildningen har fördubblats under de senaste tio åren och under 2001 avlade närmare 2 400 personer doktorexamen och 1 040 licentiatexamen.

Resurser

I det följande presenterar regeringen förslag beträffande satsningar på forskning och forskarutbildning samt förslag på satsningar på olika forskningsområden, i enlighet med budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) samt propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01:UbU6, rskr. 2000/01:98). Medlen har beräknats under respektive anslag.

Humanistisk forskning

I propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3) framhöll regeringen att den humanistiska forskningen är angelägen och behöver förstärkas. Det är viktigt att goda forskningsmiljöer som kan attrahera framstående forskare skapas inom humaniora. Regeringen föreslår att Uppsala universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet och Linköpings universitet skall erhålla en förstärkning för humanistisk forskning. Förstärkningen uppgår totalt till 17,9 miljoner kronor.

Vissa universitet samt högskolor som har vetenskapsområde

Regeringen föreslår att Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet samt de högskolor som har vetenskapsområde, dvs. Mitthögskolan, Blekinge tekniska högskola, Malmö högskola, Högskolan i Kalmar och Mälardalens högskola, skall erhålla fortsatt förstärkning för forskning och forskarutbildning. Förstärkningen uppgår totalt till 63,9 miljoner kronor.

Forskning vid högskolor utan vetenskapsområde

Regeringen föreslår att högskolor utan vetenskapsområde skall erhålla fortsatt förstärkning för forskning för att därigenom säkerställa kvaliteten i grundutbildningen. Resursförstärkning skall ges för att t.ex. användas som basresurser för forsknings-samverkan samt för att ge möjlighet till profilering av den egna forskningsverksamheten. Förstärkningen uppgår totalt till 37,5 miljoner kronor.

Teknisk forskning vid Linköpings universitet och Luleå tekniska universitet

Den tekniska forskningen vid Linköpings universitet, Campus Norrköping och vid Luleå tekniska universitet bör förstärkas i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Regeringen föreslår att Linköpings universitet erhåller medel för den tekniska forskningen vid Campus Norrköping och att Luleå tekniska universitet erhåller medel för gruvteknisk forskning.

De 16 forskarskolorna

Under 2001 inleddes etableringen av 16 nya forskarskolor, i enlighet med regeringens förslag

i propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Syftet med forskarskolorna är att höja kvaliteten i forskarutbildningen, främja rekryteringen till forskarutbildningen samt utveckla samarbetet mellan landets universitet och högskolor och förbättra forskningsanknytningen vid de högskolor som inte har egen forskarutbildning.

Enligt vad som uttalades i propositionen var avsikten att samtliga forskarskolor skulle organiseras och de första doktoranderna anställas under 2001. Trots detta hade några forskarskolor inga aktiva doktorander inom sin organisation 2001. Samtliga forskarskolor är dock sedan vårterminen 2002 verksamma med aktiva och anställda doktorander.

Regeringen uppdrog åt Högskoleverket att sammanställa och publicera samtliga programformuleringar från de 16 forskarskolorna vilket har gjorts i rapporten *Forscarskolor i Sverige – en sammanställning (2001:12 R)*. Vidare uppdrog regeringen åt Högskoleverket att följa upp och utvärdera de berörda forskarskolorna. Högskoleverket skall avrapportera sina resultat successivt. En första uppföljning bör sammanställas senast under 2003. I samband med att examensmålen för forskarskolorna skall vara uppfyllda till utgången av 2007 skall Högskoleverket göra en slutlig uppföljning och utvärdering.

Värduniversiteten för respektive forskarskola tilldelades 5 miljoner kronor under 2001, samt ytterligare vardera 5 miljoner kronor i anslagshöjning för 2002.

Regeringen föreslår att de universitet som utsetts till värduniversitet för de 16 forskarskolorna skall erhålla fortsatt förstärkning för forskning och forskarutbildning. Förstärkningen uppgår totalt till 57 miljoner kronor.

Forskning vid Kiruna rymd- och miljöcampus

I propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3) föreslog regeringen att en samlad organisation för grundläggande högskoleutbildning, forskarutbildning och forskning inom rymd- och miljövetenskap skulle byggas upp i Kiruna. Satsningen ledde till uppbyggnaden av Kiruna rymd- och miljöcampus (KRM). Verksamheterna vid KRM bedrivs av Umeå universitet, Luleå tekniska universitet samt Institutet för rymdfysik (IRF). En samverkansgrupp, vars ordförande utses av

regeringen, organiserar samarbetet mellan de två universiteten och IRF.

Inom ramen för KRM anordnar Umeå universitet en treårig rymdteknikutbildning och en påbyggnad i form av en ettårig magisterutbildning i rymdteknik. Luleå tekniska universitet anordnar en civilingenjörsutbildning i rymdteknik som är delvis förlagd till Kiruna, en treårig utbildning till geografisk IT-ingenjör samt en forskarskola i rymdteknik. Inom miljöområdet ges fristående kurser i bl.a. fjällbotanik och turismgeografi. Målet 450 helårsstudenter beräknas vara uppnått först under läsåret 2005/06, på grund av det allmänna rekryteringsläget till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar.

I propositionen bedömde regeringen att forskningen inom rymd- och miljöområdet i Kiruna skulle förstärkas. Regeringen föreslår i enlighet med propositionens förslag att Umeå universitet och Luleå tekniska universitet skall erhålla medel till forskningsverksamheterna i Kiruna.

Utveckling av återrapporteringskrav för forskning

Forskarna offentliggör sina resultat bl.a. genom böcker, konferensrapporter, patent, tidningsartiklar och tidskrifter. Som ett resultatmått på utförd forskning används ofta publicerings- och citeringsanalys. Metoden tillämpas företrädesvis inom medicin och naturvetenskap och ger ingen heltäckande bild, men den är internationellt använd och förhållandevis enkel.

Regeringen har därför begärt återrapportering av lärosätenas publicering i internationellt erkända tidskriftserier (med s.k. peer-review) i årsredovisningen för 2001. Regeringen bedömer att en mer rättvisande och likformig utformning på rapporteringen behövs och har därför initierat ett utvecklingsarbete för att åstadkomma detta.

7.1.3 Vissa insatser vid universitet och högskolor

I det följande presenterar regeringen förslag till insatser inom olika områden vid universitet och högskolor. Medlen har beräknats under respektive anslag.

Östersjöuniversitetet vid Uppsala universitet

Östersjöuniversitetet startades av Uppsala universitet 1991 och är ett nätverk där 175 universitet och andra institutioner för högre utbildning och forskning från 14 länder kring eller i närheten av Östersjön deltar. Programmet samordnas genom ett sekretariat vid Uppsala universitet som verkar under en internationell styrelse. Läsåret 2000/01 deltog nära 7 000 studenter i olika utbildningar.

Den ekonomiska omfattningen av programmet uppskattas till omkring 13 miljoner kronor per år. Av detta belopp uppskattas kostnaderna för den utbildning som bedrivs vid de deltagande universiteten vara 6 miljoner kronor. Seminarie- och konferensverksamhet, utredningsuppdrag m.m. finansieras av Sida, Svenska institutet, Nordiska ministerrådet, Uppsala universitet, Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling samt vissa EU-program. Östersjöuniversitetet samverkar också i några fall med kommuner och industrin. Regeringen har beviljat kortfristiga stöd till sekretariatsfunktionen fördelade med 2 miljoner kronor 2001 och 2 miljoner kronor 2002.

Regeringen gör bedömningen att den verksamhet som bedrivs inom ramen för Östersjöuniversitetet och som har sitt sekretariat vid Uppsala universitet har varit framgångsrik. Ryssland och andra före detta Sovjetstater samt kandidatländerna vid Östersjön utgör viktiga partners för svenska lärosäten, organisationer samt företagare. Regeringen föreslår att Uppsala universitet erhåller medel för sekretariatet för Östersjöuniversitetet. Finansiering sker genom överföring från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Uppsala universitet, övertagande av verksamhet som avser metallbiologisk forskning

Regeringen föreslår att Uppsala universitet skall erhålla medel för övertagandet av verksamhet från Sveriges lantbruksuniversitet som avser metallbiologisk forskning. Verksamheten har tidigare finansierats genom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. För ändamålet har medel från utgiftsområde 23 förts till anslaget 25:20 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning.

Resurscentrum i biologi och bioteknik

Bioteknikkommittén föreslog i sitt betänkande Att spränga gränser (SOU 2000:103) att ett

nationellt resurscentrum med ansvar för pedagogisk utveckling och kompetensutveckling av lärare inom bioteknik skulle inrättas. Den 19 juni 2002 inrättade regeringen ett nationellt resurscentrum i biologi och bioteknik under Uppsala universitet. Verksamheten skall bedrivas i samarbete mellan Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Regeringen föreslår att Uppsala universitet skall erhålla medel för nationellt resurscentrum i biologi och bioteknik. Verksamheten har tidigare finansierats under anslaget 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg. För ändamålet har medel från anslaget 25:3 förts till anslaget 25:19 Uppsala universitet: Grundutbildning.

Lunds universitet, övertagande av verksamhet som avser klimatforskning

Regeringen föreslår att Lunds universitet skall erhålla medel för övertagandet av verksamhet som avser klimatforskning. Verksamheten har tidigare finansierats genom utgiftsområde 14 Arbetsliv. För ändamålet har resurser förts från utgiftsområde 14 till anslaget 25:22 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning.

Resurser för tre professorer

Riksdagen har med anledning av propositionen Jämställdhet mellan kvinnor och män inom utbildningsområdet (prop. 1994/95:164, bet. 1994/95:UbU18, rskr 1994/95:405) beslutat att nya professorer skulle inrättas för att åstadkomma en jämnare könsfördelning. Medel för professorerna skulle anvisas fr.o.m. budgetåret efter det att placeringen var klar.

För detta ändamål föreslår regeringen att Lunds universitet skall erhålla resurser för en professor med inriktning mot tumörbiologi, Göteborgs universitet skall erhålla resurser för en professor med inriktning mot hydrofärteknik och Högskolan i Halmstad skall erhålla resurser för en professor med inriktning mot tillämpad matematik. Finansiering sker genom överföring från anslaget 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation samt från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Professor i Stockholms historia vid Stockholms universitet

Med anledning av Stockholms stads 750-årsjubileum föreslår regeringen att Stockholms universitet skall erhålla medel för att anställa en professor i Stockholms historia. Finansiering

sker genom överföring från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Stockholms universitet, stöd till studenter med funktionshinder

Universitet och högskolor skall beakta behovet av särskilt pedagogiskt stöd för studenter med funktionshinder. I första hand skall lärosätena göra en avsättning om 0,15 procent av anslagen för grundläggande högskoleutbildning. Kostnader som överstiger detta belopp kan efter ansökan delvis täckas från de medel som Stockholms universitet disponerar för ändamålet. Medlen kan även användas för stöd till forskarstuderande och studerande hos enskilda utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda examina. I budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) aviserade regeringen en höjning 2003 av de medel som disponeras av Stockholms universitet. Regeringen föreslår att ytterligare medel avsätts för stöd till studenter med funktionshinder. Finansiering sker genom överföring från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Teknisk forskning i södra Storstockholm

Kungl. Tekniska högskolan (KTH) har verksamhet i Haninge och Södertälje och ämnar nu i samverkan med Karolinska institutet och Södertörns högskola etablera sig även i Flemingsberg. Fokus för samarbetet och verksamheten är medicinsk teknik som en kompetensinriktning för högskoleingenjörer men även kompletta program med medicinsk-teknisk inriktning. Genom detta initiativ förstärks utbildningsresurserna i Stockholms läns södra regioner. Utbildningsnivån i regionen är låg i jämförelse med övriga delar av länet. Olika insatser som kan främja rekryteringen till högskoleutbildning är därför välbehövliga.

Ambitionen är att lokalisera både forskning och forskarutbildning i medicinsk teknik till Flemingsberg och etablera ett centrum för teknik i vården.

Regeringen föreslår att KTH skall erhålla en förstärkning för utveckling av forskningsverksamheten vid KTH syd. Inledningsvis skall medlen användas till etablerandet av Centrum för teknik i vården. Finansiering sker genom överföring från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Pedagogik för högpresterande elever

Europarådet har ställt sig bakom en rekommendation om utbildning för begåvade barn, Recommendation 1248 (1994) on education for gifted children. Frågan har fortsatt att uppmärksammas internationellt och bland pedagoger diskuteras utvecklandet av en pedagogik som stödjer de högpresterande eleverna att ta ansvar för den egna kunskapsutvecklingen.

Frågan om pedagogik för högpresterande elever har även uppmärksamats vid några lärosäten med lärarutbildning i Sverige. Det är angeläget att utveckla lärarutbildningen så att lärarstudenterna ges möjlighet att ta del av ny forskning om högpresterande barns behov av pedagogiskt stöd.

Regeringen föreslår att Luleå tekniska universitet för Musikhögskolan i Piteå och Växjö universitet ges i uppdrag att utveckla denna pedagogik. Uppdraget ges under en period av tre år. Regeringen föreslår att Luleå tekniska universitet och Växjö universitet engångsvis skall erhålla medel för uppdraget.

Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Högskolan i Kalmar, övertagande av verksamhet som avser ämnesområdet biovetenskap

Växjö universitet och Högskolan i Kalmar har gemensamt hemställt att den forskning, forskarutbildning och grundutbildning i biologi och biokemi som nu bedrivs vid Växjö universitet skall överföras till Högskolan i Kalmar.

Vikande studentunderlag vid Växjö universitet leder till en alltför liten verksamhetsvolym inom ämnesområdet biovetenskap. En överföring av området biovetenskap till Högskolan i Kalmar innebär att en samlad forsknings- och utbildningsmiljö med mycket hög utvecklingspotential skapas. Tillgängliga resurser inom regionen kan utnyttjas mer effektivt. Vidare skapas en tydligare regional arbetsfördelning och möjligheter för en tydligare framtida profilering för de båda lärosätena.

Regeringen föreslår att medel skall föras från anslaget 25:40 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning till anslaget 25:50 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning. Regeringen föreslår vidare att medel skall föras från anslaget 25:39 Växjö universitet:

Grundutbildning till anslaget 25:49 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning.

Medel till Växjö universitet för kostnader av engångskaraktär (omställningskostnader) i samband med överföringen har beräknats under anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Medel för forskning vid Växjö universitet

Överföringen av ämnesområdet biotvetenskap från Växjö universitet till Högskolan i Kalmar är ett led i profileringen av verksamheten vid de båda lärosätena. Parallellt med överföringen prioriterar Växjö universitet en fortsatt utveckling av forskningsområdena kring bl.a. skog och trä, glasteknik, processteknik och informationslogistik.

Regeringen föreslår att Växjö universitet skall erhålla resurser för forskning med inriktning mot ovanstående profilområden. Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Idrottshögskolan i Stockholm, förstärkning för forskning

Som Sveriges enda fackhögskola med inriktning på idrott bör Idrottshögskolan i Stockholm möta kunskapsbehovet inom vissa tydligt idrottsrelaterade forskningsområden. Idrottshögskolan måste också kunna skapa en tillräckligt stor bas för den ytterligare forskning som kan ske med andra forskningsmedel. Regeringen föreslår därför att Idrottshögskolan, utöver fortsatt förstärkning för forskning i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3), skall erhålla ytterligare resurser. Finansiering sker genom överföring från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Idrottshögskolan i Stockholm, övertagande av verksamhet inom fysiologisk forskning och utbildning

Vid Karolinska institutet finns två professorer anställda inom ämnesområdet fysiologi, för vilka de ursprungliga förutsättningarna är att en del av verksamheten skall ske vid Idrottshögskolan i Stockholm.

Verksamheten i fysiologi, särskilt arbetsfysiologi har utvecklats mot att till stor del bedrivs vid Karolinska institutet, medan verksamheten i tillämpad fysiologi bedrivs vid Idrottshögskolan i Stockholm.

För att stärka de olika forskningsinriktningarna samt renodla sina organisationer och sina åtaganden har Karolinska institutet och Idrottshögskolan i Stockholm gemensamt föreslagit att medel för en anställning som professor i tillämpad fysiologi med tillhörande verksamhet skall överföras till Idrottshögskolan i Stockholm.

Regeringen föreslår att medel för övertagandet av verksamhet inom fysiologisk forskning skall föras från anslaget 25:32 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning till anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Idrottshögskolan i Stockholm. Regeringen föreslår vidare att medel för viss undervisning inom området fysiologi skall föras från anslaget 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning till anslaget 25:63 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning.

Högskolan i Gävle, övertagande av verksamhet som avser forskning om belastningsskador

Regeringen föreslår att Högskolan i Gävle skall erhålla medel för övertagande av verksamhet som avser forskning om belastningsskador. Verksamheten har tidigare finansierats genom utgiftsområde 14 Arbetsliv. För ändamålet har resurser förts från utgiftsområde 14 samt från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. till anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor, anslagsposten Högskolan i Gävle.

Beckmans skola AB

Huvuddelen av utbildningarna vid Beckmans skola omfattas i dag av bestämmelserna i förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar. För utbildningar med inriktning mot mode, reklam samt form erhåller huvudmannen Beckmans skola AB statligt stöd för kompletterande utbildning genom anslaget 25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning. Utbildningarna är treåriga.

I april 1997 ansökte bolaget om tillstånd, enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, att utfärda konstnärlig högskoleexamen i konst och design. Högskoleverket har yttrat sig över ansökan och har föreslagit att Beckmans skola AB får rätt att utfärda konstnärlig högskoleexamen i konst och

design. Regeringen har för avsikt att fatta beslut i enlighet med Högskoleverkets yttrande under förutsättning att Beckmans skola AB erhåller medel för utbildningen och att inga avgifter för utbildningen tas ut av studenterna.

Regeringen föreslår att Beckmans skola AB skall erhålla statsbidrag för högskoleutbildning. Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:71 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. anslagsposten 13. Se även anslag 25:14. Finansiering sker genom överföring från anslaget 25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning samt från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

7.2 Resultatbedömning

7.2.1 Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning

Den högre utbildningens och forskningens resultat redovisas regelbundet ur en mängd olika aspekter av Statistiska centralbyrån. Högskoleverket har ett stort ansvar för uppföljning och utvärdering av utbildningen, forskningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet inom högskolan. Verket skall i detta arbete beakta verksamhetens roll och sätt att fungera i förhållande till samhällets och arbetslivets utveckling och kompetensbehov. Årligen ger Högskoleverket ut en rapport som ger en sammanfattande beskrivning av utvecklingen inom högskolan. Av Högskoleverkets årsrapport 2002, som avser 2001, framgår bl.a. att:

- antalet studenter har fortsatt att öka,
- andelen högskolenyborjare från arbetarhem har ökat, men den är fortfarande låg i förhållande till motsvarande andel i befolkningen,
- det för olika program är stora olikheter i de studerandes sociala bakgrund,
- den regionala fördelningen av den högre utbildningen är relativt jämn,
- könsfördelningen är sned bland de examinerade från flertalet av de stora grundutbildningarna,
- antalet examina inom det matematisk-naturvetenskapliga området har fördubblats under de senaste tio åren,

- ungefär lika många påbörjade forskarutbildning 2000/01 som de närmast föregående läsåren,
- antalet examinerade i forskarutbildningen har ökat,
- andelen kvinnor i forskarutbildningen och bland de examinerade i forskarutbildningen har fortsatt att öka,
- kostnadsomslutningen vid universitet och högskolor har ökat och ökat mest inom grundutbildningen,
- statsanslagens andel av intäkterna har ökat något,
- antalet lärare, men också antalet studenter per lärare, har ökat,
- andelen forskarutbildade lärare har ökat,
- antalet pensioneringar väntas öka kraftigt bland lärarna, samtidigt som en kraftig ökning av antalet ungdomar i högskoleåldern förväntas och
- Högskoleverkets första år av utvärderingar av ämnen och yrkesprogram visat att kvaliteten på utbildningen till övervägande del är hög.

I följande tabell ges några övergripande data om verksamheten.

Tabell 7.2 Fakta om grundläggande högskoleutbildning 1999–2001

| | 1999 | 2000 | 2001 | FÖRÄNDRING | | ANDEL KVINNOR | | |
|---|-----------|-----------|---------|------------|-----------|---------------|------|------|
| | | | | 1999-2000 | 2000-2001 | 1999 | 2000 | 2001 |
| Antal helårsstudenter totalt (exkl. uppdragsutbildning) | 250 550 | 256 840 | 268 070 | +2,5 % | +4 % | 57 % | 58 % | 58 % |
| – universitet (inkl. Sveriges lantbruksuniversitet) | 163 520 | 164 380 | 170 110 | +1 % | +4 % | 56 % | 57 % | 58 % |
| – högskolor ¹ | 68 260 | 74 290 | 78 750 | +9 % | +6 % | 61 % | 62 % | 63 % |
| – vårdhögskolor ² | 3 270 | 2 270 | 2 340 | -31 % | +3 % | 89 % | 89 % | 89 % |
| – konstnärliga högskolor ² | 1 760 | 1 740 | 1 780 | -1 % | +2 % | 61 % | 62 % | 61 % |
| – enskilda utbildningsanordnare ³ | 13 740 | 14 160 | 15 090 | +3 % | +6 % | 37 % | 38 % | 38 % |
| Antal registrerade studenter i grundutbildning | 310 250 * | 319 080 * | 330 160 | +3 % * | +3 % | 59 % | 59 % | 60 % |
| Antal registrerade studenter i grundutbildning, ht | 285 750 | 285 160 | 300 840 | — | +5 % | 59 % | 60 % | 60 % |
| Antal högskolenyborjare | 66 710 * | 70 070 * | 72 100 | +5 % * | +3 % | 57 % | 58 % | 59 % |
| Antal examinerade i grundutbildningen | 35 380 * | 37 380 * | 36 770 | +6 % * | -2 % | 60 % | 60 % | 61 % |
| Antal examina i grundutbildningen | 37 570 * | 39 920 * | 39 680 | +6 % * | -0,5 % | 60 % | 61 % | 61 % |
| – magisterexamina | 5 960 * | 6 810 * | 7 475 | +14 % * | +10 % | 56 % | 56 % | 57 % |
| – kandidatexamina | 7 960 * | 8 445 * | 9 005 | +6 % * | +7 % | 60 % | 64 % | 64 % |

Källa: Högskoleverkets årsrapport 2002 och NU-databasen samt SCB. Avrundade värden.

* Uppgifter under 1999, 2000 och 2001 som markerats med * avser läsåren 1998/99, 1999/2000 respektive 2000/01.

¹ Exklusive vårdhögskolor, konstnärliga högskolor och enskilda utbildningsanordnare.

² Inklusive enskilda högskolor.

³ Här ingår bl.a. Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

Tabell 7.2 visar en fortsatt ökning av antalet högskolenyborjare och studenter inom den grundläggande högskoleutbildningen. Utbyggnaden har relativt sett varit kraftigare vid högskolorna än vid universiteten. Både

antalet examinerade och antalet examina i grundutbildningen har minskat under 2000/01. Erfarenheten visar att detta till viss del kan bero på eftersläpning i rapporteringen av antalet examina.

Tabell 7.3 Forskarutbildning 1999–2001

| | 1999 | 2000 | 2001 | FÖRÄNDRING | | ANDEL KVINNOR | | |
|--|--------|--------|--------|------------|-----------|---------------|------|------|
| | | | | 1999-2000 | 2000-2001 | 1999 | 2000 | 2001 |
| Antal nyborjare i forskarutbildning | 3 190 | 3 130 | 3 630 | -2 % | +16 % | 43 % | 45 % | 47 % |
| Antal aktiva doktorander, ht | 18 110 | 17 700 | 18 140 | -2 % | +2,5 % | 43 % | 44 % | 45 % |
| Antal examina i forskarutbildningen ¹ | 2 340 | 2 410 | 2 590 | +3 % | +7 % | 37 % | 39 % | 41 % |
| – doktorsexamen | 2 120 | 2 170 | 2 390 | +2 % | +4 % | 37 % | 39 % | 41 % |
| – licentiatexamen | 970 | 1 000 | 1 040 | +3 % | +4 % | 32 % | 37 % | 35 % |

Källa: NU-databasen. Avrundade värden.

¹ Här har licentiatexamen räknats som en halv examen i forskarutbildningen, liksom doktorsexamen som föregåtts av licentiatexamen.

1998 års reform av forskarutbildningen innebar ökade krav på institutionerna att kunna erbjuda handledning och goda studievillkor för de antagna forskarstuderandena samt ett krav på ordnad studiefinansiering. I samband med reformen har antalet nyborjare sjunkit under några år, men 2001 kunde en ökning noteras. Andelen kvinnor bland nyborjarna i

forskarutbildningen fortsätter att öka, liksom andelen kvinnor som avlägger examen i forskarutbildningen.

Tabell 7.4 Professorer och disputerade lärare 1999–2001

| | 1999 | 2000 | 2001 | FÖRÄNDRING | | ANDEL KVINNOR | | |
|---|--------|--------|--------|------------|-----------|---------------|------|------|
| | | | | 1999-2000 | 2000-2001 | 1999 | 2000 | 2001 |
| Antal professorer (heltidsekvivalenter) | 2 635 | 3 160 | 3 430 | +20 % | +9 % | 12 % | 13 % | 14 % |
| Antal lärare (heltidsekvivalenter) ¹ | 17 405 | 17 685 | 17 910 | +2 % | +1,3 % | 35 % | 36 % | 36 % |
| – härav med doktorsexamen | 9 000 | 9 145 | 9 340 | +2 % | +2,1 % | 24 % | 25 % | 25 % |

Källa: NU-databasen och Högskoleverkets årsrapport. Avrundade värden.

¹ Inklusive gäst- och timlärare

Befordringsreformen som trädde i kraft den 1 januari 1999 innebär bl.a. att en tillsvidareanställd lektor efter ansökan kan anställas som professor om han eller hon är behörig för en sådan anställning. Effekterna av reformen märks fortfarande. Professorernas andel av lärarna har ökat från 13,5 procent 1998 till 19 procent 2001. Andelen lärare med doktorsexamen har också ökat från 50 procent 1998 till 52 procent 2001 trots att många lärosäten under denna period tagit över lärare från de tidigare vårdhögskolorna, och andelen lärare med doktorsexamen bland dessa är låg. Skillnaderna är samtidigt stora mellan olika lärosäten. För universiteten som grupp är andelen lärare med doktorsexamen i genomsnitt 60 procent, medan endast en tredjedel av lärarna vid de statliga högskolorna har doktorsexamen.

7.2.2 Examinationsmål

I budgetpropositionerna för 2001 och 2002 har regeringen för perioden 2001–2004 fastställt examinationsmål (lägsta antalet examina) för magisterexamen med ämnesdjup, civilingenjörs- och arkitektexamen, lärarexamen med inriktning mot tidigare år respektive senare år samt för sjuksköterskeexamen. I följande tabell redovisas uppsatta examinationsmål för perioden 2001–2004, planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 jämte utfallet för 2000 och 2001. Utfallet för 2001 anges såväl med antalet examina som med andelen examina i förhållande till målet för fyraårsperioden 2001–2004.

Tabell 7.5 Examinationsmål i grundläggande högskoleutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | MÅL 2001–2004 | UTFALL 2001 | % 2001 | PLANERING 2005–2008 |
|--|------------------|------------------|------------------|-----------|-----------------------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 6 898 (7 294) | 25 090 | 7 197 (7 747) | 29 % | Minst samma nivå som 2001–2004 |
| Civilingenjörs- och arkitektexamina | 3 754 | 16 495 | 3 690 | 22 % | 18 700 |
| Sjuksköterskeexamen | 2 895 | 13 400 | 2 988 | 22 % | 16 100 |
| Lärarexamen med inriktning mot tidigare år | 3 419 | 12 600 | 3 236 | 26 % | 13 300 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 2 744 | 14 190 | 2 922 | 21 % | 14 750 |

Källa för utfall: Högskoleverkets NU-databas.

Anm.: I utfallssiffrorna för magisterexamen anges inom parentes det totala antalet examina inklusive examina vid lärosäten för vilka regeringen inte satt upp mål för antalet magisterexamina.

Antalet högskoleingenjörsexamina har ökat från 1 410 år 1997 till 2 650 år 2001. I enlighet med målet för 2001 har antalet examina ökat i förhållande till 2000 men ökningen var endast 3 procent. Det bör dock observeras att många studenter valt att ta ut en kandidat- eller magisterexamen och inte en högskoleingenjörsexamen även om de uppfyllt kraven för en högskoleingenjörsexamen.

Andelen examinerade lärare med matematisk-naturvetenskaplig eller teknisk inriktning har

ökat mellan läsåren 1999/2000 och 2000/01, från 20 procent till 23 procent. Därmed har avståndet till nu fastställt mål om 33 procent minskat något.

Antalet nybörjare inom psykologutbildningen har ökat mellan 2000 och 2001 från 348 till 457. Med en fortsatt antagning i den omfattningen har en grund lagts för ökad examination inom denna utbildning under perioden 2005–2008 i enlighet med av regeringen fastställt mål.

Regeringen har i olika sammanhang pekat på betydelsen av en ökad examination av studenter med teknisk inriktning. Mot den bakgrunden är det värt att notera några resultat från Högskoleverkets analys av examinationen och genomströmningen inom teknisk utbildning (Högskoleverket 2002-06-26). Mellan läsåren 1990/91 och 2000/01 har följande utveckling skett:

- Antalet examina inom det tekniska området har mer än fördubblats.
- Antalet civilingenjörsexamina har ökat från 2 550 till 3 600.

- Antalet övriga tekniska examina (högskoleingenjörsexamen, teknisk kandidatexamen och teknisk magisterexamen) har ökat från 900 till 4 000.
- För civilingenjörsutbildningen har andelen kvinnor bland de examinerade ökat från 19 till 26 procent.
- För annan teknisk utbildning (högskoleingenjörer, tekniska kandidater och tekniska magistrar) har andelen kvinnor bland de examinerade ökat från 14 till 26 procent.
- Antalet nybörjare inom civil- och högskoleingenjörsutbildningarna har ökat från 7 300 till 13 600, dvs. med 86 procent – trots minskat antal 19-åringar.

För examinationen i forskarutbildningen har regeringen fastställt mål enligt tabell 7.6.

Tabell 7.6 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSSOMRÅDE | UTFALL 2000 | MÅL 2001–2004 | UTFALL 2001 | % 2001 | PLANERING 2005–2008 |
|-----------------------------------|--------------------------------|------------------|--------------------------------|------------------------------|--|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 522 (538) | 2 030 | 620 (656) | 31 % (32 %) | Ökat antal i förhållande till 2001–2004 |
| Medicinskt | 774 | 2 740 | 772 | 28 % | |
| Naturvetenskapligt | 385 | 1 560 | 411 (414) | 26 % (27 %) | |
| Tekniskt | 549 (574) | 2 440 | 589 (610) | 24 % (25 %) | |
| Sveriges lantbruksuniversitet | 142 | 400 | 142 | 36 % | |
| SUMMA | 2 370 (2 411) | 9 170 | 2 533 (2 593) | 28 % (28 %) | |

Källa för utfall: Högskoleverkets NU-databas.

Anm.: I utfallssiffrorna för antalet forskarexamina anges inom parentes det totala antalet examina inklusive examina vid lärosäten för vilka regeringen inte satt upp mål för antalet examina inom vetenskapsområdet. Doktorsexamen räknas som en examen om den inte föregåtts av licentiatexamen, medan licentiatexamen och doktorsexamen som föregåtts av licentiatexamen räknas som ½ examen.

Antalet examina i forskarutbildningen har ökat med sju procent 2001 i förhållande till 2000.

Regeringens bedömning: Med hänsyn till att 2001 utgör det första året i fyraårsperioden 2001–2004 är det ännu för tidigt att dra slutsatser om måluppfyllelsen avseende examination. För att nå målen för grundutbildningen under perioden måste dock examinationen öka inom civilingenjör- och arkitektutbildningarna, sjuksköterskeutbildningen samt lärarutbildningen med inriktning mot senare år. För lärare med inriktning mot tidigare år skall lärosätena särskilt beakta det ökade behovet av forskollärare och att antalet

examinerade forskollärare ökar. Regeringen kommer att noga följa måluppfyllelsen för lärarexamen med inriktning mot tidigare år och förskolan.

Målen att öka såväl examinationen av högskoleingenjörer som andelen examinerade lärare som har matematisk-naturvetenskaplig eller teknisk inriktning i sin examen har uppnåtts totalt sett. Den uppnådda andelen ligger dock avsevärt lägre än det mål som satts för 2002 och framåt. Respektive universitets och högskolas resultat framgår under varje lärosätes anslag för grundläggande högskoleutbildning.

För forskarutbildningen ligger utfallet på drygt en fjärdedel av målet för fyraårsperioden

2001–2004. Behovet av forskarutbildade är stort i samhället, inte minst vid universitet och högskolor, varför en fortsatt hög examination är angelägen. Mot bakgrund av satsningen på forskarskolor bör en avsevärd ökning kunna ske under nästa fyraårsperiod.

7.2.3 Utbildningsuppdraget

Tabell 7.7 Antal helårsstudenter per lärosäte 2000 och 2001 – uppdrag och utfall

| Universitet/högskola exklusive uppdragsutbildning | Antal helårsstudenter totalt | | | | | Varav naturvetenskap och teknik | | | | |
|--|------------------------------|----------------|-----------------|----------------|-----------|---------------------------------|----------------|-----------------|----------------|-----------|
| | Uppdrag 2000 | Utfall 2000 | Uppdrag 2001 | Utfall 2001 | % 2001 | Uppdrag 2000 | Utfall 2000 | Uppdrag 2001 | Utfall 2001 | % 2001 |
| Uppsala universitet | 16 980 | 17 610 | 17 603 | 18 124 | 103 | 5 190 | 4 874 | 5 630 | 5 096 | 91 |
| Lunds universitet | 22 315 | 21 412 | 23 013 | 22 013 | 96 | 6 165 | 6 338 | 6 530 | 6 549 | 100 |
| Göteborgs universitet | 19 785 | 19 993 | 20 612 | 21 227 | 103 | 4 052 | 3 987 | 4 457 | 4 117 | 92 |
| Stockholms universitet | 19 665 | 19 769 | 20 147 | 20 900 | 104 | 3 350 | 2 939 | 3 590 | 3 302 | 92 |
| Umeå universitet | 14 885 | 14 184 | 15 406 | 14 437 | 94 | 4 405 | 3 924 | 4 670 | 3 965 | 85 |
| Linköping universitet | 13 765 | 14 141 | 14 470 | 15 239 | 105 | 7 150 | 7 211 | 7 535 | 7 864 | 104 |
| Karolinska institutet | 2 255 | 2 477 | 2 297 | 2 498 | 109 | | (258) | | (268) | |
| Kungl. Tekniska högskolan | 10 725 | 10 149 | 11 500 | 10 641 | 93 | | (9 629) | | (10 068) | |
| Luleå tekniska universitet | 7 115 | 6 938 | 7 507 | 6 879 | 92 | 3 765 | 3 549 | 4 027 | 3 616 | 90 |
| Karlstads universitet | 7 200 | 6 965 | 7 550 | 7 331 | 97 | 2 345 | 2 028 | 2 570 | 2 031 | 79 |
| Växjö universitet | 6 520 | 6 423 | 6 870 | 6 726 | 98 | 1 885 | 1 555 | 2 110 | 1 482 | 70 |
| Örebro universitet | 7 375 | 6 899 | 7 725 | 7 261 | 94 | 1 795 | 1 758 | 2 020 | 1 900 | 94 |
| Mitthögskolan | 10 070 | 7 926 | 10 320 | 7 707 | 75 | 3 715 | 3 058 | 3 840 | 2 783 | 72 |
| Blekinge tekniska högskola | 3 020 | 2 700 | 3 420 | 2 615 | 76 | 1 730 | 1 851 | 2 005 | 1 898 | 95 |
| Malmö högskola | 8 205 | 7 502 | 9 005 | 8 307 | 92 | 2 610 | 2 132 | 3 047 | 2 240 | 74 |
| Högskolan i Kalmar | 4 675 | 4 538 | 5 025 | 5 036 | 100 | 2 402 | 2 019 | 2 627 | 2 150 | 82 |
| Mälardalens högskola | 6 210 | 6 399 | 6 735 | 6 698 | 99 | 3 225 | 3 003 | 3 575 | 3 116 | 87 |
| Danshögskolan | – | (102) | – | (99) | | – | – | – | – | |
| Dramatiska institutet | – | (132) | – | (152) | | – | – | – | – | |
| Högskolan i Borås | 3 530 | 3 623 | 3 980 | 4 059 | 102 | 1 522 | 1 381 | 1 797 | 1 461 | 81 |
| Högskolan Dalarna | 4 505 | 4 564 | 4 855 | 4 755 | 98 | 2 140 | 1 788 | 2 365 | 1 666 | 70 |
| Högskolan på Gotland | 1 200 | 1 079 | 1 450 | 1 070 | 74 | 535 | 498 | 672 | 372 | 55 |
| Högskolan i Gävle | 4 145 | 4 831 | 4 495 | 5 217 | 116 | 2 040 | 1 963 | 2 260 | 2 061 | 91 |
| Högskolan i Halmstad | 3 365 | 4 145 | 3 715 | 4 378 | 118 | 1 470 | 1 356 | 1 695 | 1 501 | 89 |
| Högskolan Kristianstad | 3 710 | 4 078 | 4 110 | 4 301 | 105 | 1 227 | 1 144 | 1 467 | 1 153 | 79 |
| Högskolan i Skövde | 3 000 | 2 633 | 3 350 | 3 024 | 90 | 1 690 | 1 567 | 1 915 | 1 739 | 91 |
| Högskolan i Trollhättan/Uddevalla | 2 895 | 2 846 | 3 245 | 3 126 | 96 | 1 265 | 1 008 | 1 485 | 1 260 | 85 |
| Idrottshögskolan i Stockholm | – | (358) | – | (339) | – | – | – | – | – | – |
| Konstfack | – | (594) | – | (574) | – | – | – | – | – | – |
| Kungl. Konsthögskolan | – | (213) | – | (217) | – | – | – | – | – | – |
| Kungl. Musikhögskolan i Stockholm | – | (579) | – | (604) | – | – | – | – | – | – |
| Lärarhögskolan i Stockholm | 5 420 | 4 897 | 5 920 | 5 845 | 99 | 1 160 | 709 | 1 410 | 703 | 50 |
| Operahögskolan i Stockholm | – | (43) | – | (38) | – | – | – | – | – | – |
| Södertörns högskola | 5 200 | 5 414 | 5 980 | 5 847 | 98 | 755 | 718 | 1 135 | 757 | 67 |
| Teaterhögskolan i Stockholm | | (69) | | (73) | – | – | – | – | – | – |
| Chalmers tekniska högskola AB | 8 005 | 7 435 | 8 530 | 8 030 | 94 | – | (7 191) | – | (7 766) | |
| Stiftelsen Högskolan i Jönköping | 4 345 | 4 444 | 4 720 | 4 926 | 104 | 1 420 | 1 482 | 1 670 | 1 586 | 95 |
| Summa, högskolor med uppdrag | 230 085 | 226 015 | 243 555 | 238 216 | 98 | 69 008 | 63 840 | 76 104 | 66 368 | 87 |

Källor: Utfallsiffrorna är hämtade från universitetens och högskolornas årsredovisningar.

Anm.: Antalet helårsstudenter som redovisas gentemot uppdraget är inte högskolornas totala antal helårsstudenter. Här till kommer helårsstudenter inom åtaganden för vilka särskilda resurser anvisats och antalet helårsstudenter inom ramen för uppdrag av annan högskola eller inom annan uppdragsutbildning. För att få jämförbarhet har endast utfall som svarar mot ett av regeringen givet uppdrag tagits med i summeringen. Uppgifter som inte summerats har satts inom parentes.

År 2000 uppfyllde universiteten och högskolorna till 98 procent sina utbildningsuppdrag avseende antal helårsstudenter totalt inom den grundläggande högskoleutbildningen samt till 93 procent sina uppdrag för helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. Redan under 2000 noterades vissa rekryterings-svårigheter, särskilt till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Mot denna bakgrund uppmanade regeringen under sommaren 2000 de lärosäten som hade svårigheter att rekrytera studenter till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar att öka antagningen till de humanistiska, samhällsvetenskapliga och juridiska utbildningsområdena. I regleringsbrevet för 2001 framhöll regeringen att strävan bör vara att utnyttja alla platser som ryms inom det takbelopp som beslutats för respektive universitet eller högskola. Som framgår av tabellen 7.7 över lärosätenas uppdrag uppfylldes detta till 98 procent även 2001 vad gäller det samlade uppdraget för alla utbildningsområden, men endast till 87 procent vad gäller uppdraget för de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena. Det bör dock noteras att uppdraget vad gäller utbildningsområdena naturvetenskap och teknik var högre 2001 än 2000 och att lärosätena trots att de inte uppfyllde sitt uppdrag till denna del lyckades öka antalet helårsstudenter inom dessa utbildningsområden med fyra procent från 80 900 helårsstudenter 2000 till 84 500 helårsstudenter 2001. Totalt ökade antalet helårsstudenter med fem procent från 228 000 till 240 000. Andelen helårs

studenter inom naturvetenskap och teknik i förhållande till det totala antalet helårsstudenter låg kvar på samma nivå – 35 procent – under 2001 som under 2000.

I budgetpropositionen för 2002 redovisades lärosätenas utfall i förhållande till tilldelat takbelopp för den grundläggande högskoleutbildningen 2000. Utfallet bestäms av det faktiska antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden. Av lärosätena nådde 16 sitt takbelopp medan 21 lärosäten inte gjorde det. Av de senare hade åtta sparade prestationer från tidigare år och kunde därför avräkna hela takbeloppet. Utnyttjandegraden varierade från 82 till 109 procent och totalt utgjorde utfallet 96 procent av det sammanlagda takbeloppet på 11,2 miljarder kronor. Merparten av mellanskillnaden stannade vid lärosätena som anslagssparande, men cirka 170 miljoner kronor drogs in genom beslut av regeringen den 7 juni 2001. För 2001 uppgick lärosätenas samlade takbelopp till 12,2 miljarder kronor fördelade på lärosäten enligt tabell 7.8. Totalt redovisade lärosätena helårsstudenter och helårsprestationer under 2001 motsvarande 11,6 miljarder kronor. Av lärosätena var det 24 som inte nådde sina takbelopp med 2001 års resultat, men av dessa kunde tio ändå avräkna hela takbeloppet genom att utnyttja sparade prestationer från tidigare år. Genom beslut den 13 juni 2002 drog regeringen in 364 miljoner kronor som inte rymdes inom tillåtet anslagssparande för outnyttjat takbelopp 2001.

Tabell 7.8 Tilldelat takbelopp 2001 samt utfall

Tusental kronor

| Universitet/högskola | Takbelopp 2001 | Utfall 2001 | % |
|-----------------------------------|-------------------|-------------------|-----------|
| Uppsala universitet | 842 163 | 806 371 | 96 |
| Lunds universitet | 1 054 624 | 1 012 397 | 96 |
| Göteborgs universitet | 1 029 865 | 1 026 867 | 100 |
| Stockholms universitet | 683 137 | 689 581 | 101 |
| Umeå universitet | 764 077 | 720 797 | 94 |
| Linköping universitet | 771 001 | 789 159 | 102 |
| Karolinska institutet | 221 230 | 215 123 | 97 |
| Kungl. Tekniska högskolan | 764 331 | 684 622 | 90 |
| Luleå tekniska universitet | 404 710 | 387 106 | 96 |
| Karlstads universitet | 324 948 | 293 003 | 90 |
| Växjö universitet | 281 834 | 248 910 | 88 |
| Örebro universitet | 335 167 | 329 585 | 98 |
| Mitthögskolan | 448 225 | 340 371 | 76 |
| Blekinge tekniska högskola | 172 476 | 141 449 | 82 |
| Malmö högskola | 434 670 | 407 612 | 94 |
| Högskolan i Kalmar | 256 605 | 250 401 | 98 |
| Mälardalens högskola | 323 071 | 313 593 | 97 |
| Danshögskolan | 23 256 | 24 145 | 104 |
| Dramatiska institutet | 60 262 | 62 480 | 104 |
| Högskolan i Borås | 200 758 | 201 013 | 100 |
| Högskolan Dalarna | 238 888 | 223 760 | 94 |
| Högskolan på Gotland | 67 227 | 42 411 | 63 |
| Högskolan i Gävle | 220 894 | 229 150 | 104 |
| Högskolan i Halmstad | 168 740 | 178 170 | 106 |
| Högskolan Kristianstad | 188 301 | 188 789 | 100 |
| Högskolan i Skövde | 166 804 | 141 687 | 85 |
| Högskolan i Trollhättan/Uddevalla | 152 657 | 134 815 | 88 |
| Idrottshögskolan i Stockholm | 35 759 | 32 977 | 92 |
| Konstfack | 101 764 | 100 409 | 99 |
| Kungl. Konsthögskolan | 47 634 | 49 533 | 104 |
| Kungl. Musikhögskolan i Stockholm | 87 691 | 91 055 | 104 |
| Läraryhögskolan i Stockholm | 313 673 | 297 592 | 95 |
| Operahögskolan i Stockholm | 13 994 | 13 915 | 99 |
| Södertörns högskola | 206 518 | 183 415 | 89 |
| Teaterhögskolan i Stockholm | 22 846 | 24 623 | 108 |
| Chalmers tekniska högskola AB | 565 144 | 522 321 | 92 |
| Stiftelsen Högskolan i Jönköping | 208 736 | 210 219 | 101 |
| Totalt | 12 203 680 | 11 609 426 | 95 |

Under avsnittet Insatser har regeringen redogjort för de slutsatser, som dragits med anledning av den här beskrivna situationen.

7.2.4 Vissa särskilda åtaganden

Särskilt åtagande med anledning av försvarsmställningen

Under 2000 och 2001 har vissa universitet och högskolor haft som särskilt åtagande att anordna utbildning med anledning av struktur- omvandlingen inom Försvarsmakten, i enlighet med det utvecklingsprogram regeringen presenterade för riksdagen i november 1999 (skr. 1999/2000:33) vilken följde regeringens förslag i propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30). De berörda lärosätena var Luleå tekniska universitet, Karlstads universitet, Örebro universitet, Mitthögskolan, Högskolan Dalarna, Högskolan på Gotland och Högskolan Kristianstad.

Lärosätena har erbjudit de personer och orter som har berörts av försvarsmställningen olika typer och former av utbildningar. Lärosätena har haft kontakter med Försvarsmakten och aktuella kommuner och även på olika sätt direkt informerat personer som berörts av omställningen. Vissa universitet och högskolor har reserverat platser och givit företräde åt berörda personer. Utbildningar har erbjudits som distansutbildning i de olika kommunerna och på högskoleorterna. Det antal personer som har påbörjat de erbjudna utbildningarna är dock mycket begränsat. Enligt berörda lärosäten har intresset för utbildningarna varit svagt och de personer som förlorat arbetet på grund av omställningen har fått andra arbeten.

Analys och slutsatser

Samtliga sju lärosäten har erbjudit de personer och orter, som har berörts av försvarsmställningen, olika typer och former av utbildningar och därmed fullgjort det särskilda åtagandet. Lärosätenas erbjudanden har dock utnyttjats i liten utsträckning.

Naturvetenskaplig och teknisk utbildning med särskilt vuxenstudiestöd

Riksdagen beslutade 1995 på regeringens förslag (prop. 1994/95:139, bet. 1994/95:UbU15, rskr. 1994/95:353), att ge 9 000 studerande i åldrarna 28–48 år möjlighet att läsa en teknisk eller naturvetenskaplig högskoleutbildning med förmånligare studiestöd än normalt (NT-

utbildning med särskilt vuxenstudiestöd). Hösten 1998 antogs de sista studenterna till utbildningen; då hade samtliga platser utnyttjats. Regeringen har följt utfallet av satsningen. Trots att studenterna inom den s.k. NT-utbildningen är äldre än genomsnittsstudenterna avbryter NT-studenterna inte sina studier i högre grad än andra studenter.

Antalet studenter i utbildningen blir allt färre då ingen nyantagning sker. 1998 redovisade lärosätena 6 449 helårsstudenter, två år senare var antalet 4 226. Förra året, 2001, redovisades 2 078 helårsstudenter. Enligt delårsrapporterna för budgetåret 2002 var utfallet för vårterminen 412 helårsstudenter. Prognosen för helåret är 658 helårsstudenter.

Budgetåret 2002 är det sista året då lärosätena tilldelas särskilda medel för naturvetenskapliga och tekniska utbildningar med särskilt vuxenstudiestöd. De studenter som antogs hösten 1998 har då haft möjlighet att studera i 4,5 år, vilket motsvarar längden på en civilingenjörsutbildning. Ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer för de studenter som eventuellt inte har slutfört sina studier får avräknas inom högskolornas ordinarie takbelopp.

Regeringen avser att under hösten uppdra åt Högskoleverket och Centrala studiestödsnämnden att utvärdera den särskilda utbildnings-satsningen inom naturvetenskap och teknik (s.k. NT-utbildning med särskilt vuxenstöd).

7.2.5 Samverkan med det omgivande samhället

I regleringsbrevet för budgetåret 2001 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. anges att det av årsredovisningen skall framgå vilka åtgärder lärosätet vidtagit inom var och en av verksamhetsgrenarna med utgångspunkt i lärosätets strategidokument och handlingsprogram för samverkan med det omgivande samhället, och hur strategier och handlingsprogram för samverkan följs upp.

De flesta lärosätena har centrala enheter för samverkan som fungerar samordnande och som en "väg in" i högskolan för externa aktörer. En majoritet av lärosätena betonar de enskilda institutionernas roll i samverkansarbetet och några lärosäten beskriver hur de under året har fört dialoger med institutionerna och även

utbildat personalen i samverkansfrågor. Några lärosäten har branschråd kopplade till vissa utbildningsområden, men det förefaller vanligare att någon form av råd med externa representanter är kopplat till lärosätet centralt. Fler lärosäten än tidigare beskriver att samverkan bedrivs på ett integrerat sätt i verksamheten och med ömsesidighet i förhållande till det omgivande samhället.

Många lärosäten arbetar med entreprenörskapsfrämjande åtgärder för både studenter och forskande personal. De arbetar bl.a. med stöd vid patentering och kommersialisering av forskningsresultat i olika former, ofta i samverkan med andra lärosäten. De som i dag har holdingbolag använder bolaget som ett naturligt verktyg i denna process. Studenterna arbetar också på flera lärosäten med att ge varandra stöd och hjälp då företag skall startas. Lärosätena samverkar med många aktörer, men samverkan med små och medelstora företag prioriteras ofta. Flera lärosäten bedriver uppsökande verksamhet i företag och organisationer.

Inom grundutbildningen är samverkan i samband med uppsatser och examensarbeten, praktik och verksamhetsförlagda delar av utbildningen, fadderföretag och mentorssystem vanligt. Ett drygt tiotal lärosäten beskriver olika former av arbetslivscentra eller s.k. career centers. Ett par lärosäten förmedlar också sommarjobb eller andra former av anställningar. Endast ett lärosäte redovisar att det följer upp studenterna efter avslutad utbildning. Att starta alumniföreningar förefaller dock vara en allt vanligare form för att på ett informellt sätt hålla kontakten med tidigare studenter.

Forskningssamverkan med det omgivande samhället, i projektform eller i centrumbildningar och teknikparker, är mycket vanligt förekommande. Universitet och högskolor informerar också om och presenterar sin verksamhet och sina resultat av forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete i olika populärvetenskapliga sammanhang.

Strax under hälften av lärosätena följer i redovisningen på olika sätt upp genomförda samverkansaktiviteter eller redovisar att de på olika sätt arbetar med att följa upp samverkan med det omgivande samhället. Ett par lärosäten utreder för närvarande möjligheten att ta fram lämpliga nyckeltal och uppföljningssystem för att bättre kunna redovisa samverkansarbetet och ett lärosäte använder redan utvecklade nyckeltal i

sin redovisning för 2001. En högskola redovisar också hur medel fördelats för samverkan per vetenskapsområde. Många lärosäten förefaller dock sakna en uppföljande och utvärderande del i samverkansarbetet.

Högskolans roll i det livslånga lärandet

I stort sett alla universitet och högskolor beskriver i sina årsredovisningar hur de på olika sätt arbetar för att erbjuda yrkesverksamma personer kompetensutveckling genom flexibla studieformer i ordinarie grundutbildning, genom en aktiv dialog med det omgivande samhället om behovet av kompetens, genom engagemang i olika typer av lärcentra och genom uppdragsutbildning. Ett par lärosäten betonar att denna form av samarbete med arbetslivet är viktig för att nå högre kvalitet i utbildningsutbud och undervisning.

Arbetsmarknadens behov

Högskoleverket fick i maj 2001 i uppdrag att kartlägga och analysera hur högskolans utbildningsutbud bättre skall kunna svara mot framtida behov på arbetsmarknaden och härigenom bidra till ökad sysselsättning och tillväxt. I uppdraget ingick bl.a. att beskriva lärosätenas processer för att förändra utbildningsutbudet så att framtida behov på arbetsmarknaden tillgodoses och att lämna förslag till förändringar i dessa processer i den mån de därigenom skulle kunna fungera på ett bättre sätt. Högskoleverket har funnit många konkreta exempel på hur avnämare och utbildningsansvariga vid högskolan interagerar i långsiktiga planeringsprocesser, vilket har förnyat utbildningsutbudet. Högskoleverket har också funnit åtskilliga exempel på att samverkansprocesserna mellan högskolan och arbetslivet är under fortsatt målmedveten utveckling. Ytterligare åtgärder, som skulle kunna bidra till att högskolans utbildningsutbud utvecklas så att framtida behov på arbetsmarknaden beaktas, är enligt rapporten att gemensamma riktlinjer för uppföljning av studerande efter avslutad utbildning skapas och att fler utbildningar än lärarutbildningarna skulle kunna omfattas av samråd med Högskoleverket inför dimensioneringsbeslut. Verket menar

samtidigt att det finns utrymme för utveckling och förbättring av samverkansuppgiften.

I årsredovisningarna för 2001 beskriver ett drygt tiotal lärosäten hur arbetsmarknadens behov av kompetens på olika sätt påverkar utbildningarnas innehåll och upplägg.

Högskolans roll i de regionala tillväxtavtalen

Idén om regionala tillväxtavtal introducerades av regeringen 1998 och avtalsarbetet har sedan dess utgjort det bärande instrumentet i den regionala näringspolitiken. Grundtanken är att myndigheter och organisationer som arbetar med tillväxtfrågor, framför allt regionalt, skall samarbeta bättre för att skapa gynnsamma förutsättningar för näringslivet. Arbetet med tillväxtavtalen följs årligen upp och den andra rapporten i ordningen efter det att tillväxtavtalen sjöattes 2000 presenterades i juni 2002 (Rapport om tillväxtavtalen – Andra året, Ds 2002:34).

I samband med uppföljningen av arbetet med tillväxtavtalen under 2001 har Näringsdepartementet i samarbete med Utbildningsdepartementet skickat en enkät till universitet och högskolor för att undersöka i vilken grad och på vilket sätt lärosätena medverkar i avtalsarbetet samt hur de ser på arbetet.

Enkäten skickades till 38 universitet och högskolor. 28 har svarat och 23 (82 procent) av dessa har under perioden 1998–2001 deltagit i tillväxtavtalsarbetet. Majoriteten har medverkat i de regionala partnerskapen och i olika projekt och undergrupper till följd av avtalen. Två tredjedelar av de svarande anser att arbetet med tillväxtavtalen har bidragit till ett mervärde inom den egna organisationen och lite mer än hälften anser att arbetet bidrar till ett mervärde i det regionala utvecklingsarbetet. De viktigaste positiva erfarenheterna av arbetet med tillväxtavtalen anses vara det utökade och stärkta kontaktnätet och att kontakterna till viss del har systematiserats genom arbetet. Kunskap om varandras verksamhet aktörerna emellan och ett tydliggörande av länets tillväxtområden har också flera poängterat som positivt. Svårigheter anses vara bristen på resurser och tid för arbetet. Motstridiga intressen och kulturskillnader vad gäller t.ex. beslutsprocesser anges också som svårigheter.

Strax under hälften av de som svarade på enkäten anser att arbetet har påverkat formerna

för samverkan med andra aktörer. Aktörerna har blivit varse varandra på ett nytt sätt och kontakterna har gått från bilaterala diskussioner till flerpartsöverläggningar. Åtta lärosäten anser att samarbetsformerna inte har påverkats och ett par av dessa anger att detta beror på att ett väl etablerat samarbete mellan olika aktörer existerade sedan tidigare.

Ett drygt tiotal lärosäten lyfter fram sin medverkan i arbetet med regionala tillväxtavtal i årsredovisningen för år 2001. Ytterligare lärosäten lyfter fram andra regionala samarbeten, bl.a. olika initiativ för att skapa regionala s.k. innovationssystem. Teknikparker och centrum-bildningar av olika slag är vanliga exempel på lokal och regional samverkan.

Delegationen för regional samverkan om högre utbildning

I propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4) föreslog regeringen att 50 miljoner kronor skulle avsättas årligen under perioden 2002–2004 för att stimulera regionalt samarbete kring högre utbildning. Syftet är att skapa hållbar tillväxt i regionerna och samtidigt främja rekryteringen till högskolan genom att stimulera samarbetet mellan universitet eller högskolor och kommuner, landsting, länsstyrelser eller motsvarande organ. Den 10 januari 2002 beslutade regeringen att tillsätta en delegation för regional samverkan om högre utbildning med uppgift att främja det regionala samarbetet, fördela de avsatta medlen till utvecklingsprojekt eller andra insatser för regional samverkan, samt bidra till att sprida kunskap om och idéer från projekt och andra insatser som beviljats stöd. Den 14 juni 2002 fördelade delegationen 41,5 miljoner kronor till ett tjugotal projekt med anledning av den första ansökningsomgången.

Holdingbolag

Genom holdingbolag som är knutna till universitet och högskolor kan forskningens kontakter med näringslivet stärkas och förbättras. En huvuduppgift är att ge forskningsprojekt, som nått sådan konkretionsgrad att kommersiell tillämpning kan förutses, möjlighet att flytta ut från universitetens och

högskolornas reguljära organisation för forskning och mera direkt inriktas mot kommersialisering.

Holdingbolag vid de statliga universiteten och högskolorna finns i dag vid Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet, Högskolan i Halmstad och Sveriges lantbruksuniversitet.

De existerande holdingbolagen är instrument i arbetet med kommersialisering och samverkan med det omgivande samhället. I regeringens proposition FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2) föreslog regeringen därför att även andra lärosäten än de universitet och högskolor som redan har holdingbolag skall få möjlighet att bilda sådana bolag. Vidare föreslog regeringen att holdingbolagens verksamhet skall kunna utvidgas så att det skall kunna vara möjligt att bilda och inneha dotterbolag som förmedlar uppdragsutbildning åt statliga universitet och högskolor.

Det är i dag svårt att säkra finansiering i det tidiga skede där holdingbolagen verkar för kommersialisering av forskningsresultat. Dessa svårigheter gäller inte enbart för holdingbolagen utan också ett bredare spektrum av aktörer med liknande verksamhet.

I de flesta fall har holdingbolagens verksamhet delvis finansierats med medel från någon av de sju teknikbrostiftelserna. Dessa medel som legat hos teknikbrostiftelserna har i takt med den negativa börsutvecklingen drastiskt minskat i omfattning varför möjligheterna till finansiering av holdingbolagens verksamhet också minskat. I dag sker finansiering från teknikbrostiftelserna i mycket begränsad omfattning.

Analys och slutsatser

Universiteten och högskolorna samverkar i allt högre grad med det omgivande samhället. Samverkan bör fortsätta att utvecklas och högskolans roll i det livslånga lärandet stärkas. Det är angeläget att genomförda insatser och aktiviteter följs upp och utvärderas. Mot bakgrund av nuvarande finansiella situation anser regeringen att det stöd som holdingbolagen kan ge till kommersialisering av forskningsresultat måste utvecklas genom ökad samverkan mellan befintliga holdingbolag, dess huvudmän och lärosäten utan holdingbolag. Genom vidare-

utvecklad samverkan kan även de befintliga holdingbolagen stärkas och professionaliseras. Som ett led i att stödja en sådan process har regeringen den 5 september 2002 givit Vinnova i uppdrag (Dnr N2002/8054/ITFoU) att föreslå åtgärder för att öka kommersialisering av forskningsresultat och därvid bl.a. se över holdingbolagens roll. Därutöver skall Vinnova analysera hur samverkan mellan holdingbolag kan vidareutvecklas.

7.2.6 Internationellt samarbete inom högre utbildning

I takt med att globaliseringen och uppmärksamheten på den internationella utvecklingen har ökat, har också det internationella samarbetet inom högre utbildning utvecklats. Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd under det första halvåret 2001 ledde till en fokusering på EU-relaterade frågor vid flera lärosäten som också medverkade i konferenser och seminarier kopplade till ordförandeskapet.

Under EU-ordförandeskapet ledde Sverige även det s.k. Bolognaarbetet och lanserade i detta arbete bl.a. idén om en europeisk magisterexamen. I slutdokumentet från det utbildningsministermöte som ägde rum i Prag i maj 2001, den s.k. Prag-kommunikén, benämndes denna examen "joint degree". Ett seminarium med detta tema hölls i Stockholm i maj 2002 i kretsen av de länder som deltar i Bolognaprocessen.

Mot bakgrund av såväl den nationella som den internationella utvecklingen, där Bologna-processen utgör ett kraftfullt inslag, har chefen för Utbildningsdepartementet initierat en översyn av vissa examensfrågor i högskolan. Arbetet genomförs enligt beslut i april 2002 (Dnr 2002/1944/UH) av en projektgrupp inom Utbildningsdepartementet. Tidplanen för arbetet är sådan att en delredovisning skall kunna ingå i Sveriges underlag inför nästa ministermöte i Bolognaprocessen i Berlin hösten 2003. En slutlig redovisning av uppdraget skall lämnas senast den 1 december 2003.

Det arbete med internationell inriktning som redovisas av de svenska lärosätena omfattar många olika aktiviteter bland vilka student- och forskarutbyten är vanliga. De utbytesprogram som är mest utvecklade är Erasmus, Leonardo da Vinci och Tempus. Ett fåtal lärosäten redovisar

utbyten i Linnaeus-Palmeprogrammet. Erasmus har nu fler inkommande än utresande studenter. Läsåret 2000/01 var det 4 924 inresande respektive 2 726 utresande studenter. Tendensen är att Erasmus inte längre expanderar. Regeringen har uppdragit åt Internationella programkontoret för utbildningsområdet att analysera det sjunkande antalet utresande studenter och relativt låga antalet lärare inom Erasmus. En redovisning skall lämnas under oktober månad 2002. Även Nordplus (Nordiska ministerrådets utbytesprogram inom högre utbildning) har minskat i omfattning de senaste åren.

Forskarutbyten redovisas endast av ett fåtal lärosäten medan lärarutbyten redovisas av ett större antal. Såväl student- som forskar- och lärarutbyten genomförs i första hand med EU-länder. Utbyten med övriga världen sker med framför allt engelskspråkiga länder men ett fåtal utbyten avser latinamerikanska länder, Japan och Kina.

Ett antal lärosäten redovisar en kraftig ökning av antalet kurser på engelska. Kurser i svenska för invandrare och svenska som andra språk ges på flera lärosäten för att möta behoven hos de inresande studenterna.

Några lärosäten redovisar Minor Field Studies som studenter genomför i utvecklingsländerna med Sidastipendier. Endast ett lärosäte redovisar praktik i det aktuella språkområdet för de studenter som studerar för att bli språklärare.

Två lärosäten redovisar att de genomgående arbetar med det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (European Credit Transfer System, ECTS) och tillägget till examensbevis, Diploma supplement. Dessa är de instrument som kommer att användas framöver för att underlätta för studenterna att få sina kvalifikationer erkända i andra länder.

7.2.7 Jämställdhet och genusperspektiv

Kvinnor utgör mer än hälften av studenterna i grundutbildningen. Andelen kvinnor bland studenterna har ökat från 57 procent 1997 till 60 procent 2001. Kvinnorna dominerar särskilt bland de äldre studentgrupperna. Två tredjedelar av studenterna i åldern 30–39 år är kvinnor och bland studenterna i åldern 40–49 år är tre av fyra kvinnor.

Universitet och högskolor präglas precis som samhället i stort av en könsstrukturerad ordning. Detta kan avläsas såväl i de könsbundna studievalen som i kvinnors låga representation i vissa lärarkategorier. Det är vanligare att undervisningen vid universitet och högskolor bedrivs i grupper med mycket ojämn könsfördelning än i grupper med jämn könsfördelning. En fjärdedel av alla kurser har en jämn könsfördelning, dvs. en könsfördelning där andelen män respektive kvinnor ligger i intervallet 40 till 60 procent. Förändringarna är små mellan åren, men jämfört med föregående läsår har andelen studenter som går på kurser med jämn könsfördelning ökat från 25 till 27 procent och andelen studenter på kurser med ojämn könsfördelning minskat från 37 till 34 procent.

Sedan 1997 har universitet och högskolor i uppdrag att vidta åtgärder för att åstadkomma en jämnare balans på utbildningar med skev könsfördelning. I lärosätenas åiterrapportering framkommer att insatser görs, men att strävan efter en jämnare könsbalans inom utbildningar ofta nedprioriteras till förmån för insatser som syftar till en generell ökad rekrytering. Ur lärosätenas åiterrapportering kan vidare utläsas att störst insatser görs på manligt dominerade utbildningar. Högskoleverkets årsrapport 2002 visar att andelen kvinnor som tar examen inom de mansdominerade utbildningarna ökar medan motsvarande inte gäller män inom kvinnodominerade utbildningar. Störst är förändringen inom högskoleingenjörsutbildningarna där andelen kvinnor av dem som tar examen har ökat från 19 procent till 29 procent 2001.

Fler kvinnor än män tar ut en grundutbildningsexamen men fortfarande är det något fler män än kvinnor som påbörjar en forskarutbildning. Av de kvinnor som tog ut en examen inom grundutbildningen läsåret 2000/01 gick 4,4 procent vidare till forskarutbildning. Motsvarande siffra för männen var 9,8 procent. Männen utgjorde 55 procent av nybörjarna inom forskarutbildningen läsåret 2000/01. Även inom forskarutbildningen ser könsfördelningen olika ut beroende på ämnesområde. Högst andel kvinnor i forskarutbildningen återfinns inom det medicinska utbildningsområdet och lägst andel kvinnor återfinns inom det tekniska området. Andelen kvinnor bland doktorsexaminerade fortsätter att öka och kvinnor utgjorde 41

procent av de examinerade år 2001. Under den senaste tioårsperioden har andelen kvinnor bland de disputerade ökat med 11 procentenheter.

Andelen kvinnor bland lärarna i högskolan fortsätter att öka, men fördelningen ser olika ut beroende på personalkategori. Lägst andel kvinnor återfinns bland professorerna. 1990 utgjorde kvinnorna endast 6 procent av dessa, 2001 hade andelen ökat till 14 procent.

Det nya systemet för befordran till professor öppnade möjligheter för lektorer med tillräcklig vetenskaplig och pedagogisk kompetens att inom ramen för sin anställning, dvs. utan att söka en särskilt utlyst befattning, befordras till professorer. Högskoleverkets granskning av reformen visar att betydligt färre kvinnor än män, både i absoluta och i relativa tal, har ansökt om befordran, men också att de kvinnor som gjort det har blivit befordrade i samma utsträckning som sina manliga kollegor (2002:2 R).

Forskning kring pedagogik och genus är ett område som genererar viktig kunskap i förändringsarbetet med att göra den högre utbildningen mer jämställd. Vikten av att jämställdhets- och genuskunskap ingår i den pedagogiska utbildningen för högskolans lärare har lyfts fram i regleringsbrev för universitet och högskolor under flera år. Inte minst är denna utveckling viktig för att säkerställa att lärare besitter erforderliga kunskaper för att kunna anlägga ett genusperspektiv i undervisningen. Regeringen har framhållit att jämställdhet och genusperspektiv också bör ingå i utbildningar för forskarhandledare.

Högskoleverket har tidigare haft ett uppdrag att tillsammans med lärosätena utveckla modeller för att integrera genusperspektiv i jurist- och ekonomutbildningarna. Detta arbete har visat sig framgångsrikt, inte minst vad gäller juristutbildningen. Högskoleverket har vidare tillsammans med Nationella sekretariatet för genusforskning och Vetenskapsrådet börjat ge ut en skriftserie om genusforskning och hur genusperspektiv kan användas i utbildning och forskning inom olika områden. Syftet med skriftserien är att ge en bild av genusforskning inom olika discipliner och stimulera till fortsatt utveckling av genusforskningen inom olika områden. Sekretariatet genomför dessutom fortlopande utbildning och seminarier.

Analys och slutsatser

Regeringen anser att det är angeläget att redan på grundutbildningsnivån motverka ett system som reproducerar stereotypa mönster och attityder kring kön, och att det är av stor vikt att lärosätena dels gör riktade insatser på utbildningar med ojämn könsfördelning, dels i sitt generella rekryteringsarbete införlivar kön som relevant faktor jämte etnicitet och social bakgrund.

Regeringen bedömer att det är viktigt att andelen kvinnor inom professorskåren fortsätter att öka och att universiteten och högskolorna därför bör intensifiera sitt arbete med att nå rekryteringsmålen samt att i högre grad öka andelen kvinnor på olika chefspositioner inom högskolan.

7.2.8 Redovisning av miljöledningsarbetet

Regeringen har sedan 1996 arbetat med att ge uppdrag om miljöledningsansvar till statliga verk och myndigheter. Bland dessa myndigheter ingår även de statligt finansierade universiteten och högskolorna. Under 2001 hade Högskoleverket samt 29 lärosäten detta uppdrag med benämningen fullt miljöledningssystem. Ytterligare sex mindre lärosäten har under året fått ett miljöledningsuppdrag av en mindre omfattning.

Uppdraget till myndigheterna innebär att dessa skall systematisera miljöhänsyn i sina ordinarie verksamheter. Detta skall ske genom att myndigheterna i sina centrala styrdokument anger tydliga riktlinjer, mål och åtgärder för hur miljöhänsyn skall tas, klargör ansvarsförhållandena för miljöhänsynen samt slår fast rutiner för uppföljning och redovisning av resultat.

Flera av de lärosäten som haft miljöledningsansvar under tre år eller mer kan påvisa konkreta resultat vad gäller minskning av sin direkta miljöpåverkan. Flera lärosäten har arbetat intensivt med att sätta upp konkreta mål, ta fram nyckeltal och följa upp dessa. Ansträngningarna intensifieras även vad gäller den indirekta påverkan genom forskning och utbildning. Mälardalens högskola är redan certifierad enligt standarden ISO 14001 (International Organisation of Standardisation). Detta är en standard som inte bara tar hänsyn till organisatoriska aspekter men också till

organisationens produkter och tjänster. Marknadsföringen av tvärvetenskapliga och uthållighetsbaserade utbildningar underlättas av att verksamheten genomsyras av medvetenhet om vikten av ett uthålligt samhällsbyggande. Vissa lärosäten uttrycker mycket tydligt att processen med miljöutredning i sig varit en stimulansfaktor. Arbetet med miljöledningen har bl.a. lett till miljörevidering av kursplaner, nystart av forskningsprojekt med relevans för ett uthålligt samhälle samt till ett avsevärt sparande när det gäller resande med flyg eller bil.

Analys och slutsatser

De anställdas engagemang för miljöledningsarbetet är stort. Detta engagemang tas till vara bl.a. genom de system med miljörepresentanter eller miljökontaktpersoner på varje institution som införts på ett flertal lärosäten.

Regeringen anser att arbetet med att införa och utveckla miljöledningssystem vid universitet och högskolor samt Högskoleverket, bör fortsätta och integreras i den ordinarie verksamheten.

7.2.9 Redovisning av kompetensförsörjning

Sedan 1997 begär regeringen årligen in redovisningar av de statliga myndigheternas arbetsgivarpolitik och de mål som gäller för denna. Till Utbildningsdepartementet skall universitet och högskolor m.fl. redovisa hur deras mål för kompetensförsörjning uppnåtts samt vilka mål som gäller för innevarande år och de två närmast följande åren.

En sammanställning av den redovisning som lämnas till Arbetsgivarverket visar att personalomsättningen inom universitets-, högskole- och forskningsmyndigheterna är ungefär densamma som för statliga myndigheter totalt. Den visar också ungefär samma variation mellan olika åldersgrupper, med lägre personalomsättning för äldre personal. Den genomsnittliga åldern är 44 år vid högskolemyndigheterna mot 45 år vid statliga myndigheter totalt. Vid lärosäten med forskarutbildning utgör doktoranderna en stor grupp bland de yngre anställda. Andelen av personalen som är 55 år eller äldre är ungefär 24 procent såväl inom högskolesektorn som inom staten som helhet. För personal med lednings-

kompetens är denna andel betydligt större (50 procent) och också större än för personal med ledningskompetens inom statliga myndigheter totalt (39 procent).

Andelen kvinnor bland de anställda är högre för högskolemyndigheterna (51 procent) än för de statliga myndigheterna totalt (45 procent). Både för högskolesektorn och den statliga sektorn är variationen stor mellan de grupper som redovisningen är uppdelad i – ledningskompetens, kärnkompetens och stödkompetens. För högskolemyndigheterna är andelen kvinnor i alla dessa grupper högre än motsvarande andel för statliga myndigheter. Störst är skillnaden i stödkompetensgruppen. Kvinnornas genomsnittslöner (omräknade till heltidslöner) är klart lägre än männens inom de statliga myndigheterna totalt. Detta gäller också för universitets- och högskolemyndigheterna.

Variationen mellan lärosätena är stor. Personalens genomsnittsålder varierar mellan 41 och 50 år vid lärosätena och andelen av personalen som är 55 år eller äldre varierar mellan 13 och 40 procent.

I dialogsamtalen mellan representanter för Utbildningsdepartementet och lärosätena har ett antal lärosäten framfört att utbyggnaden av högskolan har medfört en hård arbetsbelastning för lärarna.

Lärosätenas redovisningar av fastställda mål för kompetensförsörjningen och måluppfyllelsen är av varierande omfattning. Enligt många lärosäten ökar konkurrensen om viss personal dels från andra lärosäten, dels från näringslivet och annan verksamhet. Detta gällde t.ex. lärare inom IT-området och vissa lärare i teknik och naturvetenskap, men också vissa specialistkompetenser inom ekonomiadministration och bibliotek. Flera lärosäten strävar efter att öka andelen forskarutbildade lärare vilket ger en hårdnande konkurrens. Problemet är särskilt stort inom vårdutbildningen. Den ökade decentraliseringen inom högskolan och därmed ökade krav på återrapportering av resultat ställer stora krav på lärosätenas administration. Svårigheterna att rekrytera personal beräknas öka kraftigt inom några år i samband med att de stora pensionsavgångarna äger rum.

Lärosätena är väl medvetna om problemen och har vidtagit många olika åtgärder för att minska eller avhjälpa dem. En strategi är att värna om den egna arbetsmiljön för att få behålla

kvalificerad personal. Här ingår kompetensutveckling med möjlighet till forskarutbildning och annan utbildning inom ramen för anställningarna, ökade forskningsmöjligheter för lektorer, lönepolicy samt policyprogram och handlingsplaner för jämställdhet och mångfald. Pedagogisk utbildning och utbildning i genuskunskap samt jämställdhets- och mångfaldsfrågor ingår i arbetet med att förbättra arbetsmiljön.

7.2.10 Universitets och högskolors deltagande i konsortier

På regeringens uppdrag redovisade universiteten och högskolorna i slutet av september 2001 vilka konsortier som lärosätena deltar i (dnr 2001/3657/UH). Syftet med uppdraget var att kartlägga universitetens och högskolornas engagemang i konsortier.

Det finns ett par stora konsortier som de flesta universitet och högskolor medverkar i. Dessa konsortier syftar till att underlätta och effektivisera verksamhetsdelar där det finns tydliga gemensamma målsättningar eller stordriftsfördelar. Här kan nämnas LADOK-konsortiet, Konsortiet för nationell distansutbildning och Västsvenska konsortiet för flexibelt lärande.

Liknande konsortier, fast med färre medverkande lärosäten, är Primulakonsortiet, Siriuskonsortiet och NeverLOST. I dessa konsortier har de medverkande lärosätena tillsammans tagit fram datastöd för personaladministrativ hantering vid statliga myndigheter, främst universitet och högskolor (Primula), ledningsinformationssystem (Sirius) och lokalbokningssystem (NeverLOST).

En annan typ av konsortialavtal som framkommit genom kartläggningen är de många samarbeten som finns på forskningssidan mellan olika universitet och ibland även företag. Ofta finansieras dessa projekt av någon eller några externa forskningsfinansierare, exempelvis forskningsråden. Även EU-finansierad forskning organiseras ofta på detta vis, då även med utländska lärosäten och företag som medverkande.

Redovisningen indikerar vidare att lärosätena medverkar i en del konsortier som har mycket tydliga likheter med framför allt ideella föreningar. Ett exempel på detta är konsortiet

Studying Stockholm, ett konsortium som verkar för att marknadsföra Stockholm som studieort.

Generellt sett är de större universiteten med i fler och mer omfattande konsortier än de mindre högskolorna. Ett större universitets engagemang omfattar i genomsnitt cirka fem miljoner kronor per år, varav cirka 2 miljoner avser LADOK-konsortiet, medan en mindre högskola ofta enbart medverkar i LADOK-konsortiet och denna medverkan omfattar 300 000–500 000 kronor.

7.2.11 Kostnader för lokaler och bibliotek

Lokaler

För budgetåret 2001 redovisar universiteten och högskolorna sammanlagt lokalkostnader motsvarande 4 689 miljoner kronor vilket är en ökning med 7,3 procent mot föregående år. Av redovisat material framgår att lokalkostnadernas andel av universitetens och högskolornas totala kostnader uppgår till 14,0 procent 2001 vilket är en ökning med 0,2 procentenhet jämfört med 2000. Andelen beräknas öka till 14,2 procent år 2005.

Universitet och högskolor med statlig huvudman hyrde vid ingången av 2001 sammanlagt 3,4 miljoner kvm och under året steg denna siffra med 110 600 kvm lokalyta eller 3,3 procent. Under ett par år har den sammanlagda lokalytan ökat med ungefär tre procent årligen. Samma ökningstakt beräknas också för 2002. Därefter kommer, enligt universitetens och högskolornas nuvarande lokalplanering, den årliga ökningen att dämpas och bli cirka 1,5–2,0 procent.

Analys och slutsatser

Det sker alltjämt en utbyggnad av högskolesektorn i Sverige. Lärosätenas lokalförsörjning måste anpassas till ett, i de flesta fall, ökat antal studenter och anställda. Ökningen av lokalytan och de faktiska kostnaderna följer väl högskolesektorns utbyggnad i övrigt, vilket innebär att anslagstilldelningen och hyreskostnadsutvecklingen följs åt. Av de redovisade uppgifterna framgår att lokalkostnadernas andel av de totala kostnaderna ligger på i stort sett samma nivå som tidigare år.

Bibliotek

I regleringsbrevet för budgetåret 2001 har regeringen begärt uppgifter från universiteten och högskolorna avseende finansiering av biblioteksverksamheten vid respektive lärosäte.

Av årsredovisningarna framgår att kostnaderna för biblioteksverksamheten inklusive lokaler varierar mellan 1,7 procent och 6,5 procent, exklusive de konstnärliga högskolorna. I genomsnitt var andelen 3,1 procent av lärosätenas omslutning. Andelen har i stort sett varit oförändrad under perioden 1999–2001. Biblioteksverksamhetens kostnader vid de konstnärliga högskolorna var i genomsnitt 1,4 procent av omslutningen under perioden 1999–2001.

7.2.12 Nyckeltal

Regeringen har i regleringsbrevet för 2000 och 2001 givit ett antal lärosäten i uppdrag att redovisa vissa nyckeltal avseende forskarutbildning och grundutbildning. De efterfrågade nyckeltalen har varit kostnad per forskarexamen fördelat på vetenskapsområden, kostnad per helårsstudent fördelat på respektive utbildningsområde samt undervisningstid per helårsstudent inom olika utbildningsnivåer och utbildningsområden. Vart och ett av de tre nyckeltalsuppdragen, som varit en försöksverksamhet, har givits till fyra lärosäten.

Syftet med dessa uppdrag har varit att som en försöksverksamhet pröva möjligheten att begära denna typ av uppgifter i större omfattning från lärosätena, samt att också få förslag på alternativa nyckeltal än de som begärts, vilket det också ingick i uppdragen att föreslå.

Ytterligare ett projekt pågår – ett metodprojekt – med fyra lärosäten involverade. Regeringen avser att återkomma om de samlade erfarenheterna av försöksverksamheten när även detta projekt är avslutat.

7.3 Särskilda frågor

7.3.1 Anslagsberäkningar

I anslagen för 2003 har resurser för halvårseffekten av tilldelade platser från hösten

2002 beräknats under respektive universitets och högskolas anslag och ingår i takbeloppen. Vidare har i enlighet med den ekonomiska vårpropositionen 2000 (prop. 1999/2000:100) resurserna ökat med 500 miljoner kronor under 2003 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor. Av dessa medel har 70 miljoner kronor fördelats till Vinnova för samarbete med industriforskningsinstituterna i enlighet med propositionen FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2). I samband med budgetpropositionen för 2002 föreslogs att 198 miljoner kronor fr.o.m. 2003 skall avsättas för en kvalitetsförstärkning inom vårdutbildningarna för att utjämna den nationella obalans som rådde inom utbildningarna. Vidare har medel avsatts för tillfälliga projekt.

I syfte att begränsa statlig konsumtion föreslår regeringen ett generellt besparingskrav 2003, se volym 1, avsnitt 6.2.1. På universitets- och högskoleområdet innebär detta främst att den tidigare aviserade utbyggnaden av högskolans grundutbildning inte genomförs fullt ut. Därigenom har anslagen för forskning och forskarutbildning, ersättningsbeloppen per student i högskolan samt anslagen till Vetenskapsrådet värnats.

I december 2001 godkände regeringen ett nytt avtal om kopiering inom högskoleområdet mellan å ena sidan staten och å andra Bonus Presskopias medlemsorganisationer. Med anledning härav föreslår regeringen att lärosätenas grundutbildningsanslag samt anslaget för enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. 2003 tillförs medel för merkostnader som kommer att uppkomma till följd av det nya avtalet. Sammanlagt föreslår regeringen att grundutbildningen tillförs 10 miljoner kronor vilka fördelats till berörda lärosäten enligt tabell 7.9 Finansiering sker genom att anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. minskas med samma belopp. Samtidigt föreslås ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer för samtliga utbildningsområden räknas upp i motsvarande grad. Se avsnittet Ersättningsbelopp.

Tabell 7.9 Förslag till ökat takbelopp 2003 med anledning av nytt avtal för kopiering inom högskoleområdet

| <i>Tusental kronor</i> | |
|---|---------------------|
| Universitet/högskola | Ökat takbelopp 2003 |
| Uppsala universitet | 711 |
| Lunds universitet | 875 |
| Göteborgs universitet | 859 |
| Stockholms universitet | 843 |
| Umeå universitet | 585 |
| Linköpings universitet | 615 |
| Karolinska institutet | 180 |
| Kungl. Tekniska högskolan | 391 |
| Luleå tekniska universitet | 282 |
| Karlstads universitet | 302 |
| Växjö universitet | 271 |
| Örebro universitet | 309 |
| Mitthögskolan | 324 |
| Blekinge tekniska högskola | 116 |
| Malmö högskola | 321 |
| Högskolan i Kalmar | 201 |
| Mälardalens högskola | 297 |
| Danshögskolan | 4 |
| Dramatiska institutet | 5 |
| Högskolan i Borås | 185 |
| Högskolan Dalarna | 200 |
| Högskolan på Gotland | 31 |
| Högskolan i Gävle | 223 |
| Högskolan i Halmstad | 181 |
| Högskolan Kristianstad | 187 |
| Högskolan i Skövde | 138 |
| Högskolan i Trollhättan/Uddevalla | 144 |
| Idrottshögskolan i Stockholm | 15 |
| Konstfack | 21 |
| Kungl. Konsthögskolan | 8 |
| Kungl. Musikhögskolan i Stockholm | 23 |
| Lärarhögskolan i Stockholm | 175 |
| Operahögskolan i Stockholm | 1 |
| Södertörns högskola | 209 |
| Teaterhögskolan i Stockholm | 3 |
| Chalmers tekniska högskola AB | 295 |
| Handelshögskolan i Stockholm | 50 |
| Stiftelsen Högskolan i Jönköping | 240 |
| Stiftelsen Stora Sköndal för Ersta Sköndal högskola | 24 |
| Stiftelsen Rödakorshemmet | 15 |
| Stiftelsen Sophiahemmet | 11 |
| Sveriges lantbruksuniversitet | 130 |
| Totalt | 10 000 |

Anslagen till forskning och forskarutbildning beräknas fr.o.m. budgetåret 1999 utifrån de vetenskapsområden som riksdagen har beslutat om. Resurser för forskning vid högskolor som inte har vetenskapsområden, samt för konstnärligt utvecklingsarbete vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm beräknas som tidigare under ett gemensamt anslag 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor, där respektive högskola disponerar var sin anslagspost.

Grundutbildnings- och forskningsanslagen har för budgetåret 2003 pris- och löneomräknats med 2,46 procent.

En konsekvens av 2001 års ekonomiska vårproposition är att utgiftsområdesramen ökar med ytterligare 102,5 miljoner kronor 2003 till följd av en satsning på kvalitetsfrämjande åtgärder inom de humanistiska, teologiska, juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningsområdena. Detta innebär en uppräknings av per capitaersättningarna till dessa utbildningsområden med 3,4 procent. Därtill har en uppräknings med 15 procent gjorts av per capitaersättningarna till utbildningsområdet vård i enlighet med 2002 års budgetproposition. Detta är en konsekvens av den kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna som genomförs med totalt 203 miljoner kronor under perioden 2003–2004.

Med anledning av förändringen för de statliga avtalsförsäkringarna har universitet och högskolor t.o.m. 2002 tilldelats medel under anslaget 25:76 Universitets och högskolors premier för de statliga ålderspensionsavgifterna. Från 2003 fördelas medlen dels till de statliga lärosätenas anslag för grundutbildning samt forskning och forskarutbildning, eller för högskolor som inte har vetenskapsområden till anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor, dels till andra statliga finansörer. Det senare sker för att dessa finansörer skall kunna inkludera merkostnaderna för pensionspremier i sina bidrag till universitet och högskolor.

För 2002 anvisades under anslaget 25:76 Universitets och högskolors premier för de statliga ålderspensionsavgifterna cirka 877 miljoner kronor. Inför 2003 har av dessa medel 105,8 miljoner kronor förts till andra statliga finansörer av forskning och forskarutbildning. Resterande medel har fördelats till de statliga

lärosätenas anslag för grundutbildning samt forskning och forskarutbildning.

Utgångspunkten för regeringens beräkning av resurser till respektive lärosätes anslag och anslagsposter för grundutbildning och forskning har varit följande förutsättningar.

Varje lärosäte erhåller efter fördelningen resurser motsvarande de medel som tidigare under 2002 tilldelats respektive lärosäte på anslagsposter under anslaget 25:76 Universitets och högskolors premier för de statliga ålderspensionsavgifterna, justerat endast med de medel som omfördelas till andra statliga finansiärer. Efter reduceringen fördelas återstående medel proportionellt mellan lärosätets grundutbildningsanslag och forsknings- och forskarutbildningsanslag alternativt anslagspost för forskning. Sammantaget fördelas 423 miljoner kronor till forskning och 370 miljoner kronor till grundutbildning.

Den samlade ökningen av samtliga grundutbildningsanslag till följd av ålderspensionsavgifterna motsvarar en ökning totalt av dessa anslag med 2,5 procent. Per capitaersättningen har därför inom samtliga utbildningsområden räknats upp med 2,5 procent. Den procentuella uppräknings av per capitaersättningen motsvaras inte av samma procentuella uppräknings av vart och ett av grundutbildningsanslagen.

Fördelningen av pensionspremier till anslagsposter under anslagen för grundutbildning respektive forskning och forskarutbildning är proportionell mot anslagspostens storlek. Inga pensionsmedel har fördelats till anslagsposter med medel för lokaler eller tillfälliga projektmedel.

Vid fördelning av premiebeloppet till andra statliga forskningsfinansiärer har utgångspunkten varit 2000. Fördelningen baseras på statistik från Högskoleverket och från myndigheternas egna uppgifter. Detta för att få fram hur mycket medel universitet och högskolor mottog från statliga finansiärer 2001. De statliga forskningsfinansiärerna har sedan tillförts premiemedel i relation till sin andel av utbetalningarna för 2000. De myndigheter som utifrån dessa principer skulle ha erhållit mindre än 100 000 kronor har inte beaktats vid fördelningen av premiebeloppen.

7.3.2 Ersättningsbelopp

Regeringens bedömning: Ersättningsbeloppen för helårsstudent och helårsprestationer bör för budgetåret 2003 vara:

Tabell 7.10 Ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer

| Kronor | | |
|--|---------------------------------|------------------------------------|
| Utbildningsområde | Ersättning för en helårsstudent | Ersättning för en helårsprestation |
| Humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsvetenskapligt | 16 284 | 16 309 |
| Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt | 41 077 | 35 986 |
| Vård | 45 690 | 40 178 |
| Odontologiskt | 37 613 | 44 687 |
| Medicinskt | 50 762 | 63 054 |
| Undervisning ¹ | 29 677 | 35 663 |
| Övrigt ² | 34 479 | 28 466 |
| Design | 121 803 | 75 339 |
| Konst | 173 131 | 75 361 |
| Musik | 105 029 | 67 447 |
| Opera | 250 404 | 152 064 |
| Teater | 242 288 | 122 434 |
| Media | 246 642 | 200 957 |
| Dans | 170 275 | 95 520 |
| Idrott | 88 859 | 41 692 |

¹ Avser den del av lärarutbildningen som ligger inom det allmänna utbildningsområdet

² Avser journalist- och bibliotekarieutbildningar samt praktisk-estetiska kurser inom bl.a. lärarutbildning med inriktning mot tidigare år samt utbildning vid Grafiska institutet/Institutet för högre reklamutbildning vid Stockholms universitet.

För kurser som ges inom ramen för Sveriges nätuniversitet gäller en extra ersättning om 20 000 kronor per helårsstudent. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Skälen för regeringens bedömning: De ovan redovisade förändringarna avseende grundutbildningsanslagen innebär att ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer har räknats upp med 2,46 procent avseende pris- och löneomräkning. Vidare har en uppräknings på 3,4 procent gjorts av per capitaersättningarna för humanistiskt, teologiskt, juridiskt och samhällsvetenskapligt utbildningsområde till följd av en fortsatt satsning på kvalitetsfrämjande åtgärder inom dessa områden. En uppräknings med 15 procent har dessutom gjorts av per capitaersättningarna inom utbildningsområdet vård i enlighet med den

kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna som aviserades i budgetpropositionen för 2002. Vidare har ersättningsnivåerna för samtliga utbildningsområden räknats upp med 36 kronor till följd av det nya kopieringsavtal som staten tecknat med Bonus Presskopia.

7.3.3 Studiefinansiering inom forskarutbildning

Regeringen styr forskarutbildningens dimensionering genom särskilda examinationsmål. I regleringsbrevet anger regeringen även ett villkor för användningen av anslaget för forskning och forskarutbildningen. Villkoret avser det lägsta belopp som skall användas för studiefinansiering inom forskarutbildningen av den anvisade anslagsposten för varje vetenskapsområde. Studiefinansiering kan avse utbildningsbidrag och anställning som doktorand.

Regeringen redovisade i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15, bet. 2001/02:UbU4, rskr. 2001/02:98) avsikten att närmare granska nyttan med och behovet av detta villkor. Av lärosätenas årsredovisningar framgår att majoriteten av lärosäten och ämnesområden använder något eller mycket mer än det angivna minimibeloppet för studiefinansiering. Inom t.ex. det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet fördelar lärosätena resurser som överstiger det angivna minimibeloppet för studiefinansiering med 12 procent.

Samtliga lärosäten och ämnesområden anslår betydligt större summor till forskarutbildningen än vad som anges i årsredovisningarnas uppgifter

om kostnader för studiefinansiering. Utöver kostnader för själva studiefinansieringen finns kostnader för bl.a. handledning, gemensamma funktioner och utrustning. Detta framgår av de nyckeltal avseende forskarutbildningen som Lunds universitet, Linköpings universitet, Kungl. Tekniska högskolan samt Växjö universitet tagit fram på regeringens begäran. Av dessa framgår att kostnader för studiefinansiering utgör en mindre del av den totala kostnaden för forskarutbildningen.

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) anges att lärosäten kan utnyttja anslag för forskning och forskarutbildning utöver de öronmärkta beloppen för att nå uppställda examinationsmål. Även extern finansiering av forskarutbildningen kan utgöra en väsentlig och nödvändig förstärkning av lärosätets resurser för ändamålet. Den externa finansieringen av forskning och forskarutbildning har under senare år ökat. En stor del av den externa finansieringen används till forskarutbildning, i första hand till doktorandanställningar inom forskningsprojekt.

Utbildningen vid universitet och högskolor styrs primärt genom examinationsmål. Villkoren avseende studiefinansiering inom forskarutbildningen är inte kopplade till angivna examinationsmål. Lärosätenas årsredovisningar visar att det angivna minimibeloppet spelar en liten eller ingen roll för det belopp som varje ämnesområde och lärosäte anslår till studiefinansiering inom forskarutbildningen. Regeringen avser därför att ta bort villkoret om minimibelopp för studiefinansiering inom forskarutbildningen.

8 Studiestödsverksamhet

8.1 Omfattning

Inom studiestödsverksamheten finns åtta transfereringsanslag som i huvudsak finansierar bidrag till studerande. De studiestöd som når flest personer är studiehjälp och studiemedel. Dessa stöd är generella och rättighetsstyrda. Därtill finns vissa stöd som riktar sig till speciella grupper i samhället. Dit hör vuxenstudiestöd, rekryteringsbidrag, bidrag till vissa organisationer m.m., bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk samt bidrag till vissa studiesociala ändamål.

Studiestöden administreras i huvudsak av Centrala studiestödsnämnden (CSN). Myndigheten beviljar studiestöd i form av bidrag och lån samt har hand om återbetalning av studielån. Även andra myndigheter och organisationer har en administrativ funktion inom området. Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) hanterar bidrag till produktion av studielitteratur för synskadade och andra läshandikappade högskolestuderande och Specialpedagogiska institutet hanterar bidrag till kostnader vid viss föräldrautbildning i teckenspråk. I maj 2001 inrättades Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) som har till uppgift att pröva överklaganden inom studiestödsområdet. Vidare har Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) hand om hanteringen av bidrag vid korttidsstudier.

Kostnaden för administrationen av studiestödet hänförs huvudsakligen till CSN:s verksamhet.

8.2 Insatser

8.2.1 Insatser inom verksamhetsområdet

Verksamheten skall bidra till att personer kan studera utan att begränsas av sina ekonomiska resurser eller av funktionshinder.

Ekonomiska insatser

Staten satsar ca 19 miljarder kronor årligen i form av bidrag och räntesubventioner till studerande på gymnasienivå och eftergymnasial nivå. Villkoren för dessa bidrag regleras främst i studiestödslagen (1999:1395), men också i andra lagar och förordningar. För förvaltningsändamål anslås omkring 400 miljoner kronor till studiestödsmyndigheterna.

Regeländringar

Den 1 juli 2001 började en ny studiestödslag (1999:1395) och en ny studiestödsförordning (2000:655) att gälla. Det nya studiestödssystemet har medfört en rad följdändringar i angränsande författningar.

Reformen innebär att antalet stödformer minskas. Vissa stöd, t.ex. särskilt vuxenstudiestöd (svux) och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa), avvecklas eftersom det nya systemet täcker användningsområdet för dessa stöd. Andra stöd får en annorlunda utformning och hantering. Korttidsstudiestöd och internatbidrag regleras t.ex. inte längre i studiestödslagen.

Regeringen har i en proposition föreslagit vissa lagändringar till följd av den nya hanteringen av bidrag vid korttidsstudier (prop.

2000/01:107). Samtidigt föreslogs vissa anpassningar i det nya studiestödssystemet i syfte att underlätta övergången mellan det gamla och det nya systemet. Riksdagen har beslutat i enlighet med förslagen (bet. 2000/01:UbU18, rskr. 2000/01:228). Regeringen har i särskild förordning lämnat närmare föreskrifter om verksamheten.

Regeringen har även med stöd av studiestödslagen utökat möjligheten för studerande i åldrarna 51–55 år att få studiebidrag för studier inom s.k. bristyrkesutbildningar.

Rekryteringsbidrag vid vuxenstudier

Det rekryteringsbidrag vid vuxenstudier som införs den 1 januari 2003 (prop. 2001/02:161, bet. 2001/02:UbU15, rskr. 2001/02:312) är en viktig komponent i utvecklingen av vuxenutbildningen. Avsikten är att landets kommuner skall kunna använda rekryteringsbidraget som ett verktyg i sin uppsökande verksamhet för att stimulera till studier på grundskole- och gymnasienivå. Kommunerna skall avgöra vilka personer som har rätt att få stödet. Regeringen föreslår under utgiftsområde 15 Studiestöd i avsnitt 4.1.4 att drygt 2 miljarder kronor anvisas för verksamheten.

Syftet är att rekrytera personer över 25 år, som är eller riskerar att bli arbetslösa eller som har vissa funktionshinder och som bedöms ha behov av kompletterande utbildning på grundskole- och/eller gymnasienivå. Kommunerna skall anta riktlinjer för rekryteringsarbetet och verka för att det sker efter samråd med olika lokala parter. Bidraget är ett utpräglat rekryteringsstöd och kan endast lämnas under en begränsad studietid om högst 50 veckor. Stödet är i sin helhet ett bidrag, men är i allt väsentligt utformat i enlighet med studiemedelssystemets grundprinciper, för att fortsätta studier med studiestöd skall underlättas.

För varje kommun beräknas en särskild resursram. Medel som inte utnyttjats skall kunna omfördelas mellan kommunerna. Kommunerna skall kompenseras för sin medverkan i enlighet med finansieringsprincipen.

CSN handhar rekryteringsbidraget i övrigt, dvs. fastställer bidragets storlek och ansvarar för utbetalning av stödet etc. Regeringen avser att noga följa och senast under 2005 ha utvärderat verksamheten.

Samtidigt som rekryteringsbidraget införs avvecklas det särskilda utbildningsbidraget (ubs).

Regeringen har nyligen i en förordning om rekryteringsbidrag lämnat närmare föreskrifter om tillämpningen av det nya systemet.

Organisatoriska insatser

I syfte att förbättra tillgängligheten för och servicen till de studerande har CSN den 1 november 2001 förstärkts med ett kundcenter i Kiruna.

Som tidigare nämnts inrättade regeringen i maj 2001 en ny myndighet, Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS), i syfte att förstärka de studerandes rättsäkerhet. Vidare har den nya ordningen beträffande stöd till korttidsstuderande inneburit att administrationen av bidraget som tidigare nämnts, förts över från CSN till LO, TCO och Sibus. Syftet har varit att hantera bidraget så nära de studerande som möjligt.

Övriga insatser

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som skall göra en översyn av studiehjälpssystemet (dir. 2002:47). Utredaren skall bl.a. klargöra stödets roll i relation till andra ekonomiska samhällsstöd, främst på det familjepolitiska området. Uppdraget innefattar också en granskning av regelverket. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 20 december 2002.

Regeringen avser att under hösten uppdra åt CSN tillsammans med Högskoleverket att utvärdera den särskilda utbildningssatsningen inom naturvetenskap och teknik (s.k. NT-utbildning med särskilt vuxenstudiestöd).

Insatser inom andra politikområden

Under studietiden fungerar studiestödssystemet tillsammans med andra trygghetssystem. Förändringar i ett trygghetssystem får därför ofta följdverkningar inom andra områden. Regeringen har nyligen uppdragit till en särskild utredare att göra en analys av studerandes ekonomiska och sociala situation under den samlade studietiden, inklusive studieuppehåll (dir. 2002:120). Utredaren skall, mot bakgrund av de studerandes skiftande sociala situation, kartlägga samspelet mellan studiestödssystemet och andra förmånssystem som socialförsäkringssystemet inklusive bostadsbidragssystemet samt det ekonomiska biståndet enligt socialtjänstlagen och arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringen beslutade under 2001 att höja nivåerna för arbetslöshetsersättningens lägsta och högsta belopp samt det högsta beloppet under de första hundra dagarna. Förändringen gäller fr.o.m. den 1 juli 2002. Särskilt vuxenstudiestöd (svux), särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) samt särskilt utbildningsbidrag (ubs) är beloppsmässigt anpassade till nivåerna i

arbetslöshetsförsäkringen och har därför höjts i motsvarande mån.

Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att se över bestämmelserna om skyddstiden för sjukpenninggrundande inkomst (dir. 2001:104). Utredningen skall göra en översyn av studenternas skydd i samband med sjukdom. Uppdraget skall enligt tilläggsdirektiv (dir. 2002:118) redovisas senast den 30 april 2003.

8.3 Resultatbedömning

8.3.1 Resultat

Tabell 8.1 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp 2001 för de viktigaste studiestöden

| Studiestöd | Antal studie- stödstagare 1999 | Antal studie- stödstagare 2000 | Antal studie- stödstagare 2001 | Varav kvinnor 2001 | Utbetalda belopp i bidrag 2001 (mnkr) | Utbetalda belopp i lån 2001 (mnkr) |
|--|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------|--|---------------------------------------|
| Studiehjälp | 389 737 | 386 453 | 388 490 | 49 % | 2 468,7 | |
| Studiemedel | 416 850 | 419 771 | 439 575 | 59 % | 6 341,0 | 11 583,9 |
| varav | | | | | | |
| grundskolenivå | 13 360 | 12 090 | 16 208 | 66 % | 223,8 | 162,8 |
| gymnasienivå | 96 307 | 92 719 | 98 562 | 62 % | 1 274,1 | 1 618,0 |
| eftergymnasialnivå | 274 591 | 282 075 | 293 120 | 58 % | 4 463,4 | 8 250,8 |
| utlandsstudier | 32 592 | 32 887 | 31 685 | 62 % | 379,7 | 1 552,3 |
| Studiemedelsräntor och avskrivningar | | | | | 3 722,7 | |
| Vuxenstudiestöd | 185 046 | 153 830 | 114 114 | 73 % | 4 878,2 | 499,4 |
| varav | | | | | | |
| Särskilt utbildningsbidrag | 109 146 | 68 049 | 50 469 | 72 % | 2 636,9 | |
| Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa | 41 349 | 52 188 | 36 531 | 72 % | 1 099,8 | 244,0 |
| Särskilt vuxenstudiestöd | 25 537 | 26 308 | 22 257 | 77 % | 908,8 | 199,0 |
| NT-svux ¹ | 7 508 | 5 727 | 3 635 | 51 % | 184,1 | 51,2 |
| Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarutbildningar | 1 506 | 1 558 | 1 222 | 94 % | 48,5 | 5,2 |
| Totalt | 991 633 | 960 054 | 942 179 | 57 % | 17 410,6 | 12 083,3 |

Källa: CSN

¹ Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar

² Jämförelser med tidigare statistik över antalet studerande per utbildningsnivå är inte fullt ut jämförbar, beroende på att svux och svuxa har avskaffats och att det högre bidraget i studiemedelssystemet har tillkommit.

Under budgetåret 2001 fick 942 179 studerande studiestöd. Under 2001 har, utöver de studerande som redovisas i tabellen, fler än 13 000 personer fått bidrag vid korttidsstudier och över 700 högskolestuderande med synskada eller andra läshandikapp försetts med studielitteratur. Vidare har ca 800 föräldrar till döva barn fått bidrag till kostnader för utbildning i teckenspråk. Slutligen har 420 funktionshindrade gymnasieelever fått bidrag till kostnader för studier vid riksgymnasierna.

Studiehjälp

Under 2001 lämnades studiehjälp till 388 490 personer, vilket motsvarar en ökning med 2 037 studiehjälpsmottagare jämfört med föregående år. Antalet personer som fick inackorderings-tillägg ökade med drygt 4,5 procent, medan det behovsprövade extra tillägget minskade med 12 procent.

Studiemedel

Antalet studerande med studiemedel har under 2001 ökat med nästan 20 000 till 439 575 personer. Könsfördelningen bland studiemedelstagararna är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare år, dvs. majoriteten är kvinnor. Drygt 53 procent är yngre än 25 år. Det är en minskning med 2 procent jämfört med 2000.

Under andra kalenderhalvåret 2001 studerade 77 274 personer på grundskole- eller gymnasienivå. Av dessa hade drygt 30 procent studiemedel med ett högre bidragsbelopp som motsvarar 82 procent av studiemedlens totalbelopp. Av dem som studerade på grundskolenivå med studiemedel hade nästan 76 procent det högre bidraget.

Studielån

Möjligheten till studielån har utnyttjats av omkring 393 000 personer under 2001. Lånebenägenheten, dvs. studerande som tar lån i förhållande till antalet studerande som tar emot bidrag, skiljer sig beroende på utbildningsnivå. På grundskole- och gymnasienivå har benägenheten att låna sjunkit till drygt 70 procent under 2001, vilket är 5 procentenheter lägre än föregående år. På eftergymnasial nivå har under året 84 procent av studiemedelstagararna nyttjat lån, vilket är oför-

ändrat jämfört med 2000. Utlandsstuderande har under de senaste åren haft den högsta lånebenägenheten. Deras lånebenägenhet uppgick till drygt 89 procent beräknat på kalenderår¹.

Tabell 8.2 Lånebenägenhet i procent 1999 - 2001

| Utbildningsnivå | 1999 | 2000 | 2001 |
|------------------------------|------|------|------|
| Grundskole- och gymnasienivå | 74,8 | 75,3 | 70,2 |
| Eftergymnasialnivå i Sverige | 82,4 | 84,1 | 84,1 |
| Utlandsstuderande | 87,5 | 88,1 | 88,6 |

Källa: CSN
Lånebenägenheten är något annorlunda på terminsnivå och varierar även mellan höst- och vårtermin.

Studiestödsreformen innebar också att ett nytt tilläggs lån infördes. Under första halvåret utnyttjade drygt 12 600 personer tilläggslånet.

Återbetalning av studielån

Sedan den 1 juli 2001 finns det i huvudsak låntagare i tre olika återbetalningssystem. De flesta låntagarna finns än så länge i de äldre lånesystemen.

Antalet låntagare den 1 januari 2001 var drygt 1,4 miljoner personer. Låntagarnas skuld till CSN uppgick vid samma tillfälle till 145 miljarder kronor. CSN:s upplåning hos Riksgäldskontoret (RGK) för lån beviljade 1989–2001 utgjorde 114,3 miljarder kronor och för det nya studielånet 5,6 miljarder kronor. Skillnaden mellan låntagarnas skuld till CSN och CSN:s skuld till RGK beror på att myndigheten betalar låntagarnas obetalda räntor under studietiden till RGK med anslagsmedel.

År 2001 fick ca 247 000 låntagare anstånd med sin återbetalning, vilket är ungefär samma antal som föregående budgetår.

Vuxenstudiestöd

Antalet studerande med ubs har under budgetåret 2001 minskat med drygt 17 000 personer jämfört med föregående budgetår. Vidare har antalet studerande med svux och svuxa minskat med ungefär 22 000.

¹ Lånebenägenheten är något annorlunda på terminsnivå och varierar även mellan höst- och vårtermin.

Studiestödsadministration

Efterfrågan på information om studiestöd har under det senaste verksamhetsåret varit omfattande. Frågeställningarna har dessutom varit komplexa, vilket under perioden ställt stora krav på de studiestödsadministrerande myndigheterna. Nedan redovisas några nyckeltal för CSN:s och ÖKS verksamhet.

Tabell 8.4 Några nyckeltal för CSN:s verksamhet

| Verksamhet | 1999 | 2000 | 2001 |
|--|-----------|-----------|-----------|
| Antal besök på webbsida | 1 100 000 | 1 900 000 | 3 200 000 |
| Antal besök på webbsvar | 550 000 | 950 000 | 1 600 000 |
| Antal besök på datasvar | 1 400 000 | 1 300 000 | 1 500 000 |
| Ärendeutveckling | 1 156 078 | 1 090 483 | 1 067 659 |
| Andel avklarade ärenden inom 3 veckor - studiemedel | 76 % | 71 % | 62 % |
| Andel avklarade ärenden inom 3 veckor – utlandsstudier | 56 % | 50 % | 43 % |
| Andel avklarade ärenden inom 3 veckor – särskilt utbildningsbidrag | 66 % | 63 % | 60 % |
| Andel avklarade ärenden inom 3 veckor – SVUX | 44 % | 45 % | 49 % |
| Andel avklarade ärenden inom 3 veckor - SVUXA | 53 % | 50 % | 50 % |

Som framgår av tabell 8.4 uppvisar CSN, för nästan alla typer av studiestöd, en minskande andel ärenden som avklaras inom tre veckor. Uppgifterna om antalet besök på webbsvar och datasvar visar samtidigt på en allt större efterfrågan på information beträffande studiestödet.

Tabell 8.5 Några nyckeltal för ÖKS verksamhet

| Verksamhet | 2001 |
|--|----------|
| Antal ärenden inkomna | 2 153 |
| avslutade | 1 632 |
| Beslutande instans | |
| nämnden | 400 |
| direktör | 1 185 |
| annan | 47 |
| Andel bifall | 16 % |
| Andel avslag | 74 % |
| Avvisade/avskrivna m.m. | 10 % |
| Andel ärenden behandlade inom 4 veckor | 51 % |
| Genomsnittlig handläggningstid | 27 dagar |

Uppgifterna omfattar enbart 2001. Det saknas jämförbara uppgifter från tidigare år på grund av att myndigheten inrättades den 1 maj 2001.

8.3.2 Analys och slutsatser

Enligt regeringens bedömning har insatserna inom studiestödsområdet bidragit till att målen för utbildningspolitiken har kunnat uppnås. Högskolans och den kvalificerade yrkesutbildningens utbyggnad har kunnat fortskrida i planerad takt. Efterfrågan på studiestöd har under året stått i nära relation till tillgängliga medel.

Antalet personer med studiestöd har minskat jämfört med budgetåret 2000, som en följd av att antalet vuxenstuderande på grundskole- och gymnasienivå blivit färre. Det färre antalet vuxenstuderande kan antas bero på att kunskapslyftet fasats ut samt det förbättrade sysselsättningsläget. Fram till 2004 kommer anslagsbehovet för studiestödsverksamheten att öka med ca 637 miljoner kronor jämfört med anvisade medel 2002, framför allt till följd av att vissa anslag är knutna till makroekonomiska förändringar samt att studiehjälpen förstärks.

Studiehjälp

Regeringen har i 2001 års ekonomiska vårproposition föreslagit att medel skall avsättas så att studiebidraget inom studiehjälpen kan lämnas tio månader om året fr.o.m. 2003. Med anledning av detta lämnas i denna proposition (utgiftsområde 15, avsnitt 4.1.1) förslag till ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Studiemedel

Två omständigheter har påverkat utfallet. För det första kan fr.o.m. den 1 juli 2001 nya vuxenstuderande inte längre ansöka om svux och svuxa. Studerande på grundskole- och gymnasienivå kan i stället få studiemedel, där sökanden har möjlighet att ansöka om den högre bidragsdelen om 82 procent av totalbeloppet i studiemedlen. Detta har medfört att antalet studiemedelstagare på grundskole- och gymnasienivå ökat med ungefär 10 000 personer under 2001. För det andra har antalet studerande med studiemedel på den eftergymnasiala utbildningsnivån ökat

under 2001 med drygt 11 000 personer, vilket framför allt är ett resultat av den kraftiga utbyggnad av nya högskoleplatser som genomförts under de senaste åren. Ökningen av antalet studerande är dock lägre än det utbildningsuppdrag som riksdagen beslutade 1997.

Studiestödsreformen 2001 är den största förändringen av studiestödssystemet sedan systemet infördes i mitten på 1960-talet och tillkomsten av vuxenstudiestöden under 1970-talet. Det reformerade studiestödssystemet har av förklarliga skäl ännu inte till fullo utvärderats. Det är också för tidigt att göra säkra bedömningar av effekterna av reformen. CSN har till uppgift att följa studiestödsreformens effekter. Som ett första led i detta uppföljningsarbete har myndigheten föreslagit vissa författningsändringar. Förslagen återfinns bl.a. i CSN:s rapport 2002:1 Den första terminen med det nya studiestödet, i en handlingsplan över utvecklingsarbetet vid CSN (dnr 2002-19-5305) och i CSN:s budgetunderlag för 2003.

Studielån

Under en följd av år har lånebenägenheten årligen ökat (se tabell 8.2, lånebenägenhet i procent), men under 2001 visar utfallet att uppgången är bruten bland studerande i Sverige. Att lånebenägenheten minskat med 5 procentenheter på grundskole- och gymnasienivå beror sannolikt på de regelförändringar som infördes i och med studiemedelsreformen den 1 juli 2001. Framför allt kan de skärpta återbetalningskraven, bidragsdelens ökning från 27,8 till 34,5 procent av totalbeloppet, val av studietakt och det höjda s.k. fribeloppet ha påverkat studenternas behov av studielån.

Återbetalning av studielån

Utvecklingen av antalet låntagare och beslut om nedsättning, överensstämmer med tidigare bedömningar. Den sammanlagda studieskulden har ökat nominellt med ca 10 miljarder varje år. Vid utgången av innevarande år beräknas skuldstocken för lån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001 hos Riksgäldskontoret (RGK) vara 113,6 miljarder kronor. För lån tagna fr.o.m. den 1 juli 2001 beräknas skuldstocken vara 18,3 miljarder kronor, varav 12,5 miljarder kronor avser nyupplåning under 2002. Återbetalning av studielån i det nya systemet kommer tidigast att påbörjas under 2003, vilket inte föranleder regeringen att nu föreslå några förändringar.

Vuxenstudiestöd

Antalet studerande med svux och svuxa har sjunkit jämfört med budgetåret 2000. Dessa stöd avvecklas successivt fr.o.m. den 1 juli 2001. Antalet studerande med ubs har likaså sjunkit gradvis under de senaste åren i takt med att kunskapslyftet fasas ut. Detta har medfört att antalet studerande med dessa stöd minskat med omkring 37 300 personer. Utvecklingen bör också ses i ljuset av att sysselsättningsläget förbättrats. Ubs upphör vid årsskiftet 2002/03 och övriga vuxenstudiestöd den 30 juni 2003. Regeringen avser att inom kort vidta nödvändiga förändringsåtgärder med anledning av att ubs försvinner. Vuxenstuderande får i fortsättningen studiestöd inom ramen för det generella studiestödssystemet.

Studiestödsadministration

Regeringens bedömning är att 2001 var ett extraordinärt verksamhetsår, särskilt för CSN. Ett helt nytt studiestödssystem togs i bruk och hela CSN:s personal utbildades för detta ändamål. Dessutom ökade antalet ansökningar markant inför hösten 2001, då alla studerande som en följd av reformen, var tvungna att ansöka om studiemedel på nytt. Situationen medförde betydligt längre handläggningstider och sämre telefonservice än vad som annars hade varit fallet.

Hanteringen av det nya studiestödssystemet har under 2002 stabiliserats och CSN:s förmåga att effektivare hantera regelverk och handläggningsrutiner har förbättrats. Regeringen menar att det nu är mycket som talar för att myndigheten under 2002 och 2003 kommer att ha bättre förutsättningar att klara de krav som regering och riksdag ställer.

Bland annat för att ge CSN bättre förutsättningar att sköta studiestödshanteringen föreslår regeringen (se utgiftsområde 15 avsnitt 4.1.2) vissa ändringar i studiestödslagen (1999:1395). Förändringsförslagen är av teknisk karaktär och innebär ingen genomgripande förändring av studiestödssystemet, men de medför att studiestödsadministrationen förenklas. Systemet blir även mer överblickbart för studiestödstagarna. CSN har också vidtagit vissa anpassningar av systemet på myndighetsnivå.

ÖKS har endast varit i verksamhet en kort tid. Därför måste regeringens bedömningar göras med viss försiktighet. Hitills visar myndigheten på ett gott administrativt resultat. Regeringen gör bedömningen att myndigheten har goda förutsättningar att fortsättningsvis uppfylla de mål som regeringen ställer. Nya regleringar på studiestödsområdet ger förändrade förutsättningar för ÖKS. Regeringen bedömer att ÖKS bör klara sådana förändrade krav inom nuvarande resursramar.

Övriga insatser

Inom Utbildningsdepartementet pågår ett arbete med att se över studiestödsförordningen (2000:655), där smärre justeringar kan bli aktuella för att underlätta studiestödsadministratio-

9 Budgetförslag

9.1 Anslag

9.1.1 25:1 Statens skolverk

Tabell 9.25:1 Anslagsutveckling för 25:1 Statens skolverk

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 299 125 | Anslags- sparande | 10 415 |
| 2002 | Anslag | 356 576 | Utgifts- prognos | 361 637 |
| 2003 | Förslag | 309 730 | | |
| 2004 | Beräknat | 311 463 ¹ | | |

¹ Motsvarar 304 729 tkr i 2003 års prisnivå.

Statens skolverk är sektorsmyndighet för skolväsendet och för den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolverket skall bidra till måluppfyllelsen inom politikområdet genom sina instruktionsenliga uppgifter, bl.a. att följa upp och utvärdera förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, skolväsendet och vuxenutbildningen. Vidare skall Skolverket främja utveckling, kompetensutveckling och kvalitetsarbete samt utöva tillsyn. De senaste åren har präglats av insatser med anledning av bl.a. kunskapslyftet, införandet av maxtaxan inom barnomsorgen, satsningen på personalförstärkningar samt ett växande antal fristående skolor.

Medel avsätts för omstrukturering av Skolverket. Medlen får även användas för den nya skolutvecklingsmyndighetens uppbyggnad.

Regeringens överväganden

Regeringen har bedömt att Skolverkets granskande och främjande roller bör särskiljas från varandra genom att en ny myndighet bildas

fr.o.m. den 1 mars 2003. Regeringen har tillkallat en särskild utredare (dir. 2002:76) med uppgift att förbereda för Skolverkets förändrade roll och bildandet av skolutvecklingsmyndigheten.

Huvuduppgiften för Skolverket blir att följa upp, granska och utvärdera utbildningens kvalitet och resultat i kommuner och skolor samt att utöva tillsyn över verksamheten. Regeringens ambition är att tillsyn och kvalitetsgranskning skall öka kraftigt. Verket skall därutöver följa upp och utvärdera verksamheten i förskola, fritidshem, skola och vuxenutbildning på såväl nationell som lokal nivå.

En del av Skolverkets ursprungliga anslag, motsvarande ca 25 procent av ramanslaget, förs till den nya skolutvecklingsmyndighetens anslag 25:2 *Skolutvecklingsmyndighet*. När regeringen har tagit slutlig ställning till utredarens förslag kan regeringen komma att överväga möjligheten att justera anslagsbeloppen för Skolverket och den nya myndigheten.

Skolverkets anslag tillförs 15 miljoner kronor från anslag 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* för omstrukturering av verksamheten. Vidare tillförs anslaget 7 miljoner kronor från anslag 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* för implementering av vissa nya uppdrag och ett nationellt centrum för yrkesutbildning. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 309 730 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:1 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 356 576 | 356 576 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 9 630 | 17 723 |
| Beslut | -2 183 | -2 231 |
| Överföring till/från andra anslag | -54 293 | -60 605 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 309 730 | 311 463 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.2 25:2 Skolutvecklingsmyndighet¹

Tabell 9.25:2 Anslagsutveckling för 25:2 Skolutvecklingsmyndighet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|
| 2001 | 0 | 0 | 0 |
| 2002 | Anslag | 0 | 0 |
| 2003 | Förslag | 75 759 | |
| 2004 | Beräknat | 77 433 ² | |

¹ Nytt anslag.

² Motsvarar 75 759 tkr i 2003 års prisnivå.

I enlighet med regeringens bedömning i utvecklingsplanen (skr. 2001/02:188) kommer en ny utvecklingsmyndighet att inrättas där det statliga utvecklingsstödet bättre kan stimulera och stödja det lokala utvecklingsarbetet. Stödet skall avse förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, obligatorisk sarskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesarskola och vuxenutbildning. Myndigheten avses inleda sin verksamhet den 1 mars 2003 och tar då över dessa uppgifter från Statens skolverk.

Regeringens överväganden

Till myndigheten förs en del av Skolverkets ursprungliga anslag, motsvarande ca 25 procent av anslag 25:1 *Statens skolverk*, för perioden mars till december 2003. När regeringen har tagit slutlig ställning till utredarens förslag kan regeringen komma att överväga möjligheten att justera anslagsbeloppen för Skolverket och den nya myndigheten. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Mot bakgrund av ovanstående

föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 75 759 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:2 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 0 | 0 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 0 | 0 |
| Beslut | -534 | -546 |
| Överföring till/från andra anslag | 76 293 | 77 979 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 75 759 | 77 433 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.3 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Tabell 9.25:3 Anslagsutveckling för 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|
| 2001 | 431 661 | 105 199 | |
| 2002 | Anslag | 493 629 | 398 948 |
| 2003 | Förslag | 351 901 | |
| 2004 | Beräknat | 201 093 ¹ | |

¹ Motsvarar 196 209 tkr i 2003 års prisnivå.

Ändamålet med anslaget är att främja utveckling av förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, skola och vuxenutbildning. Ur anslaget bekostas främst skolutvecklingsmyndighetens insatser för att stödja och stimulera kommuner och verksamheter inom barnomsorg, skola och vuxenutbildning i deras arbete med verksamhetsutveckling. Anslaget används även för:

- annat centralt initierat utvecklingsarbete inom utbildningssystemet
- satsningar för att främja skolväsendets internationalisering
- bidrag till vissa organisationer
- statlig rektorsutbildning samt till
- administration, uppföljning och utvärdering av vissa uppdrag.

Vid utgången av budgetåret 2001 fanns ett anslagssparande som uppgick till 105 miljoner kronor. Av detta anslagssparande får 88,1 miljoner

kronor användas för att stödja kvalitetsarbetet i barnomsorg, skola och vuxenutbildning.

Regeringens överväganden

Regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) bör styra vilka insatser och områden som skall prioriteras i arbetet med att stödja utvecklingen inom barnomsorg och skolväsende de närmaste åren. I utvecklingsplanen anges ett antal strategiska områden där det under de närmaste åren behövs förstärkta statliga insatser för att påskynda utvecklingsarbetet och höja utbildningens kvalitet. Detta arbete prioriteras inom anslaget. En central uppgift för myndigheten blir därvidlag att förbättra utbildningsvillkoren för barn och ungdomar i områden som präglas av etnisk eller social segregation. Ett annat strategiskt område är att stödja kvalitetsutvecklingen i kommuner och verksamheter inom barnomsorg och skola. Stödet bör avse såväl verksamheter med kommunal som annan huvudman och kan t.ex. bestå av information och viss kompetensutveckling. Språket och läsningen är nyckeln till kunskap. Arbetet med elevers språk- och läsutveckling bör därför också vara ett centralt område i skolutvecklingsmyndighetens arbete. Ett ändamålsenligt utvecklingsarbete förutsätter att arbetet sker i samverkan med brett spektrum av aktörer som på olika sätt kan stödja och influera. Av särskild vikt är att utvecklingsinsatserna sker i nära samarbete och dialog med kommuner och övriga skolhuvudmän.

Medel under anslaget bör vidare användas till kompetensutveckling av lärare och annan personal inom särskilt betydelsefulla områden såsom naturvetenskap, teknik och miljö, elevhälsa, pedagogik för vuxna samt för att utveckla kunskap om utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner. Sekretariatet för projektet Attraktiv Skola överförs till skolutvecklingsmyndigheten och medel avsätts under detta anslag. Medel bör även avsättas för inrättandet av ett nationellt resurscentrum för idrott och hälsa, som skall ge skolor hjälp, stöd och idéer till hur idrottsämnet kan utvecklas i innehåll och omfattning.

Satsningar för att stimulera utvecklingen och användningen av IT i skolan bör fortsätta. Regeringens bedömning är att de goda erfarenheter som finns från olika statliga satsningar bör tas tillvara och spridas. Regeringen kommer därför

att ge den nya skolutvecklingsmyndigheten i uppdrag att inom sitt ansvarsområde ta ett nationellt ansvar för vissa insatser på området.

Regeringen avser även avsätta medel för att främja yrkesutbildningens internationalisering genom att öka möjligheterna till utlandspraktik för elever i gymnasieskolans yrkesförberedande utbildning.

Under år 2003 föreslår regeringen att 161,9 miljoner kronor utöver den anslagsnivå som aviserades budgetpropositionen för 2002 avsätts för att förstärka kvalitetsarbete enligt utvecklingsplanens förslag.

För att stärka den nya skolutvecklingsmyndigheten att med utgångspunkt i vetenskapligt baserad kunskap främja och stödja utvecklingen i förskola, skola och vuxenutbildning föreslår regeringen att de forskningsmedel (33,5 miljoner kronor) som tidigare disponerades under anslaget Forskning inom skolväsendet, förs till detta anslag. För att finansiera nationella resurscentrum i teknik respektive biologi och bioteknik föreslås att 3 miljoner kronor förs till anslagen för Linköpings respektive Uppsala universitet (25:29 respektive 25:19). Regeringen föreslår vidare att 22 miljoner förs till anslaget 25:1 *Statens skolverk* för omstrukturering av myndigheterna enligt ombildningen av den statliga skoladministrationen, samt för implementering av vissa nya uppdrag och medel för ett nationellt referenscentrum för yrkesutbildning. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 351 901 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:3 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 493 629 | 493 629 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 12 045 | 24 631 |
| Beslut | -289 668 | -296 878 |
| Överföring till/från andra anslag | 134 979 | -21 228 |
| Övrigt | 916 | 939 |
| Förslag/beräknat anslag | 351 901 | 201 093 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.4 25:4 Specialpedagogiska institutet

Tabell 9.25:4 Anslagsutveckling för 25:4 Specialpedagogiska institutet

Tusental kronor

| År | Slagslag | Belopp | Slagslag | Belopp |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 211 661 | Anslags-sparande | 9 296 |
| 2002 | Anslag | 319 341 | Utgifts-prognos | 319 097 |
| 2003 | Förslag | 321 497 | | |
| 2004 | Beräknat | 328 563 ¹ | | |

¹ Motsvarar 321 497 tkr i 2003 års prisnivå.

Specialpedagogiska institutet är en rikstäckande myndighet för statens samlade stöd i specialpedagogiska frågor rörande barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder.

Institutets uppgift är att ge specialpedagogiskt stöd till kommuner och andra huvudmän som ansvarar för förskola, skola, skolbarnsomsorg, vuxenutbildning och fristående skolor som står under statlig tillsyn. I uppdraget ingår att sprida information och kunskap inom det specialpedagogiska området samt att initiera och medverka i utvecklingsarbete inom området.

Specialpedagogiska institutet är organiserat i fem regioner: norra, östra, mellersta, västra och södra regionen. Regionerna har till uppgift att bl.a. ge råd och handledning till arbetslag, specialpedagoger, rektorer och chefer, arrangera och medverka i kompetensutveckling, informera föräldrar, arbetslag och huvudmän i specialpedagogiska frågor, ta initiativ till utvecklingsverksamhet, samla in och förmedla forskningsresultat inom området samt att ta initiativ och delta i internationell samverkan.

I myndigheten ingår dessutom Resurscenter syn, Resurscenter döv/hörsel, Resurscenter dövblind samt Resurscenter tal och språk. Resurscentren har i uppdrag att genomföra utredningar och träning av enskilda barn och ungdomar. Resurscentren ger även information och utbildning till föräldrar, lärare och annan personal.

Specialpedagogiska institutet fick för budgetåret 2001 en revisionsberättelse med invändning på grund av att den interna styrningen och kontrollen inom institutet inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt sedan myndigheten bildades den 1 juli 2001. Bristerna har fått till följd att anslagsredovisningen inte är upprättad enligt regeringens beslut samt att myndigheten inte har upprättat en kvalitetssäkrad finansieringsanalys.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

| | Offentlig-rättslig verksamhet | Intäkter till inkomstitel (Som inte får disponeras) | Intäkter som får disponeras | Kostnader | Resultat (intäkt - kostnad) |
|--------------|-------------------------------|---|-----------------------------|-----------|-----------------------------|
| Utfall 2001 | | 0 | 19 200 | 86 400 | -67 200 |
| Prognos 2002 | | 0 | 33 000 | 148 000 | -115 000 |
| Budget 2003 | | 0 | 33 000 | 148 000 | -115 000 |

Intäkterna avser främst ersättning från kommunerna för elever vid Resurscenter syn Örebro samt Resurscenter tal och språk. Dessa intäkter får disponeras av myndigheten. Prognosen utgår från regeringens beslut (SKOLFS 2001:28) om att avgifterna för barn i värdkommunerna, dvs. de kommuner där verksamheten är belägen, skall uppgå till 62 400 kronor per barn och år och att avgiften för barn från andra kommuner skall uppgå till 182 000 kronor per barn och år. Avgifterna utsätts för prövning varje år. Det ekonomiska målet är att intäkterna delvis skall täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter skall finansieras från detta anslag.

För budgetåret 2001 redovisas ett anslagssparande på 9 296 000 kronor. Specialpedagogiska institutet får disponera anslagssparandet.

Regeringens överväganden

Utredningen om läromedel för barn, elever och vuxenstuderande med funktionshinder (dir. 2001:65) har i uppgift att göra en översyn av statens engagemang för framställning och anpassning av läromedel och studiematerial för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning. I avvaktan på arbetets slutförande har Specialpedagogiska institutet ett fortsatt ansvar för utveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder. För att stödja kommuner och landsting när det gäller att tillgodose behovet av socialt råd och stöd samt habilitering-/rehabilitering hos dövblinda vuxna har 4 miljoner kronor överförts från anslaget till utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 16.2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet*. Vidare får anslaget användas för att finansiera kostnader uppkomna under anslag 25:5 *Skolutveckling och produktion av läromedel för*

elever med funktionshinder. Anslagsnivån har dessutom justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 321 497 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:4 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 319 341 | 319 341 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 8 451 | 15 656 |
| Beslut | -6 295 | -6 433 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 321 497 | 328 563 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.5 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder

Tabell 9.25:5 Anslagsutveckling för 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder

Tusental kronor

| År | Slagslag | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|
| 2001 | Utfall | 21 250 | 689 |
| 2002 | Anslag | 22 149 | 21 454 |
| 2003 | Förslag | 22 558 | |
| 2004 | Beräknat | 23 068 ¹ | |

¹ Motsvarar 22 558 tkr i 2003 års prisnivå.

Utredningen om läromedel för barn, elever och vuxenstuderande med funktionshinder (dir. 2001:65) har i uppdrag att göra en översyn av statens engagemang för framställning och anpassning av läromedel och studiematerial för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning. Utredningen lämnar sin slutredovisning den 1 december 2002.

I avvaktan på arbetets slutförande har Specialpedagogiska institutet ett fortsatt ansvar för utveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:5 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

| Offentlig-rättslig verksamhet | Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras) | Intäkter som får disponeras (tabell fotnot) | Kostnader | Resultat (intäkt - kostnad) |
|-------------------------------|--|---|-----------|-----------------------------|
| Utfall 2001 | 0 | 6 600 | 32 900 | -26 300 |
| Prognos 2002 | 0 | 12 000 | 72 000 | -60 000 |
| Budget 2003 | 0 | 12 000 | 72 000 | -60 000 |

Det ekonomiska målet är att intäkterna från läromedelsförsäljningen delvis skall finansiera verksamheten. De kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter skall finansieras från detta anslag samt från anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet*.

Regeringens överväganden

Utredningen om läromedel för barn, elever och vuxenstuderande med funktionshinder slutredovisar uppdraget den 1 december 2002. Utifrån utredningens slutsatser återstår ett omfattande arbete under 2003 innan verksamhetens inriktning är klar. Under detta arbete har Specialpedagogiska institutet ett fortsatt ansvar för verksamheten.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 22 558 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:5 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 22 149 | 22 149 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 568 | 1 081 |
| Beslut | -159 | -163 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 22 558 | 23 068 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.6 25:6 Specialskolemyndigheten

Tabell 9.25:6 Anslagsutveckling för 25:6 Specialskolemyndigheten

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 365 134 | Anslags-sparande | 37 906 |
| 2002 | Anslag | 229 460 | Utgifts-prognos | 258 594 |
| 2003 | Förslag | 234 246 | | |
| 2004 | Beräknat | 239 383 ¹ | | |

¹ Motsvarar 234 246 tkr i 2003 års prisnivå.

Utbildningen i specialskolan har som mål att ge barn och ungdomar som är döva eller hörselskadade en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan eller för berörda elever i särskolan.

Myndigheten består av sex skolenheter, varav fem är regionala specialskolor för döva och hörselskadade elever och en är en nationell specialskola för döva och hörselskadade med utvecklingsstörning samt för dövblindfödda elever. Förutsättningen för elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling är att de erbjuds en teckenspråkig miljö.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:6 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

| Offentligrättslig verksamhet | Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras) | Intäkter som får disponeras | Kostnader | Resultat (intäkt - kostnad) |
|------------------------------|--|-----------------------------|-----------|-----------------------------|
| Utfall 2001 | 20 663 | 52 271 | 320 431 | -268 160 |
| Prognos 2002 | - | 98 000 | 339 116 | -241 116 |
| Budget 2003 | - | 98 000 | 332 000 | -234 000 |

Avgifterna utgörs av ersättning från kommunerna för elever i specialskola. Dessa intäkter får disponeras av myndigheten. Prognosen utgår från regeringens beslut (SKOLFS 2001:28) om att avgifterna för elever i värdkommunerna, dvs. de kommuner där verksamheten är belägen, skall uppgå till 62 400 kronor per elev och år och att avgiften för elever från andra kommuner skall uppgå till 182 000 kronor per elev och år. Avgifterna utsätts för prövning årligen.

Det ekonomiska målet är att intäkterna från Specialskolemyndighetens verksamhet delvis skall täcka kostnaderna för verksamheten. Kost-

nader som inte finansieras med avgiftsinkomster skall finansieras från detta anslag.

För budgetåret 2001 redovisas ett anslagssparande på 37 906 000 kronor, varav Specialskolemyndigheten disponerar 7 622 000 kronor och Specialpedagogiska institutet 24 046 000 kronor.

Regeringens överväganden

Myndigheten påpekar i sin årsredovisning att bristen på utbildade pedagoger inom området kommer att bli akut inom några år.

Myndigheten har under året särskilt arbetat med att samordna insatser för en ökad nyrekrytering av lärare till sina skolenheter. Därutöver har myndigheten arbetat med att stärka skolornas inre arbete och därmed bidra till en ökad måluppfyllelse, samt att genom kompetensutvecklingsinsatser vidareutveckla den teckenspråkiga miljön och fördjupa kunskaper om döva och hörselskadade barns lärande ur ett tvåspråkighetsperspektiv. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 234 246 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:6 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 229 460 | 229 460 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 6 437 | 11 610 |
| Beslut | -1 651 | -1 687 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 234 246 | 239 383 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.7 25:7 Särskilda insatser på skolområdet

Tabell 9.25:7 Anslagsutveckling för 25:7 Särskilda insatser på skolområdet

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 261 961 | Anslags-sparande | 8 846 |
| 2002 | Anslag | 259 670 | Utgifts-prognos | 261 555 |
| 2003 | Förslag | 266 177 | | |
| 2004 | Beräknat | 276 246 ¹ | | |

¹ Motsvarar 268 285 tkr i 2003 års prisnivå.

Under detta anslag beräknar regeringen medel för i huvudsak:

- bidrag enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet
- bidrag till kommuner för samordnade utbildningsinsatser avseende särskild undervisning på sjukhus m.m. och samordnade regionala utbildningsinsatser för elever med funktionshinder
- ett elevbaserat tilläggsbidrag till Göteborgs, Kristianstads, Stockholms och Umeå kommuner för speciellt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever (Rh) från hela landet
- bidrag till Örebro kommun enligt avtal mellan staten och kommunen om viss statlig ersättning avseende gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade elever (RGD/RGH)
- särskilda statsbidrag enligt avtal mellan staten och Sörmlands respektive Västmanlands landsting samt Örebro kommun om bidrag till kostnader för viss riksrekryterande utbildning för elever med utvecklingsstörning.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på anslaget är antalet elever.

Fr.o.m. intagningen till läsåret 2002/03 får individuella program anordnas vid den utbildning i gymnasieskolan som är speciellt anpassad för ungdomar med svåra rörelsehinder (Rh-anpassad utbildning).

För 2001 redovisas ett anslagssparande på 8 846 000 kronor. Allt anslagssparande får behållas.

Regeringens överväganden

Utbildning för vissa psykiskt utvecklingsstörda ungdomar, enligt avtal mellan staten och Landstinget Västmanland, har fr.o.m. hösten 2002 överförs till en fristående gymnasiesärskola, Salbohedskolan. Landstinget har därför sagt upp avtalet och föreslagit att de medel som landstinget skulle fått enligt avtalet i stället används så att respektive elevs hemkommun kan få tillgodogöra sig medlen. Av skollagen (1985:1100) framgår att en hemkommun är skyldig att lämna bidrag till en fristående gymnasiesärskola, som av Statens skolverk har förklarats berättigad till bidrag, under förutsättning att bidraget avser sådana elever som hemkommunen är skyldig att erbjuda utbildning i gymnasiesärskolan.

Regeringen anser att det är rimligt att de elever som är mottagna vid skolan när huvudmannaskapet ändras får slutföra utbildningen med oförändrade villkor. Regeringen vill därför för riksdagens kännedom meddela att en förordning om statsbidrag för vissa elever vid Salbohedskolan (SKOLFS 2002:21) har beslutats. Förordningen innebär att en kommun som enligt bestämmelserna i skollagen (1985:1100) lämnar bidrag för en elev som senast den 14 augusti 2002 antagits till Salbohedskolan kan få särskilt statsbidrag efter ansökan hos Statens skolverk. Sådant bidrag kan utgå så länge studierna vid skolan pågår, dock längst till utgången av juni 2006.

Elevantalet vid riksgymnasierna vid såväl RGD/RGH som Rh-anpassad utbildning beräknas i stort sett till oförändrad nivå.

Från anslaget överförs 2 108 000 kronor till anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* som en del i finansieringen av en förstärkt kvalitetssatsning. Anslagssparande över tre procent från budgetåret 2001 kompenseras dock sänkningen av anslagsnivån. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 266 177 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:7 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 259 670 | 259 670 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 10 491 | 18 508 |
| Beslut | -1 876 | -1 932 |
| Överföring till/från andra anslag | -2 108 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 266 177 | 276 246 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.8 25:8 Sameskolstyrelsen

Tabell 9.25:8 Anslagsutveckling för 25:8 Sameskolstyrelsen

Tusental kronor

| År | Slagslag | Anslags- sparande | Utgifter- prognos | Resultat |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|----------|
| 2001 | Utfall | 31 384 | | -833 |
| 2002 | Anslag | 30 603 | | 29 975 |
| 2003 | Förslag | 31 168 | | |
| 2004 | Beräknat | 31 851 ¹ | | |

¹ Motsvarar 31 168 tkr i 2003 års prisnivå.

Utbildningen vid sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen i den kommunala grundskolan har som mål att bevara och utveckla det samiska språket och den samiska kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning. Utbildningen skall i övrigt för sameskolan motsvara utbildningen t.o.m. årskurs 6 i grundskolan och för den integrerade samiska undervisningen t.o.m. årskurs 9 i grundskolan.

Sameskolstyrelsen, som är styrelse för sameskolorna och integrerad undervisning i den kommunala grundskolan, får även efter avtal med en kommun fullgöra kommunens uppgifter inom förskoleklass och förskole- och fritidshemsverksamheten för samiska barn.

Det finns sex sameskolor och den integrerade samiska undervisningen bedrivs inom kommunal grundskola i nio kommuner. Antalet elever är i stort sett oförändrat jämfört med föregående år.

Årsredovisningen visar på god måluppfyllelse för elever i både sameskolan och den integrerade undervisningen. Tillgången på pedagogiskt utbildade lärare är för närvarande relativt god vid sameskolorna. Behov föreligger dock av kompetensutveckling i samiska för en del av personalen för att undervisningen i så stor utsträckning som

möjligt skall kunna bedrivas på samiska. Ett särskilt angeläget område för Sameskolstyrelsen är arbetet med att öka tillgången på läromedel i de olika samiska språkvarieteterna.

Sameskolstyrelsen har fört fram kravet att få rätt att, vid de orter där sameskola finns, anordna samisk förskoleklass samt förskole- och fritidshemsverksamhet som permanenta verksamheter under Sameskolstyrelsen.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 2001 visar ett underskott på 833 000 kronor. Sameskolstyrelsen arbetar aktivt med att se över olika kostnader i syfte att göra verksamheten så kostnadseffektiv som möjligt.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:8 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

| Offentligrättslig verksamhet | Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras) | Intäkter som får disponeras | Kostnader | Resultat (intäkt - kostnad) |
|------------------------------|--|-----------------------------|-----------|-----------------------------|
| Utfall 2001 | 8 357 | 5 468 | 5 150 | 318 |
| Prognos 2002 | 7 853 | 6 800 | 6 800 | 0 |
| Budget 2003 | 7 747 | 6 900 | 6 900 | 0 |

Regeringens överväganden

Sameskolstyrelsen bedriver en verksamhet med goda resultat för både de elever som går i sameskolan och i den integrerade verksamheten. Regeringen ser positivt på Sameskolstyrelsens arbete i syfte att göra verksamheten så kostnadseffektiv som möjligt och att undvika underskott som verksamheten för närvarande dras med.

Statens skolverk slutför för närvarande revideringen av sameskolans kursplaner. I samband med detta arbete har principiella frågor med anknytning till kursplanerna diskuterats och vissa behov av förordningsändringar aktualiserats. Skolverket anser bl.a. att ansvaret för utvecklingen av det samiska perspektivet i sameskolans undervisning tydligare bör ligga på Sameskolstyrelsen. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Regeringskansliet bereder vidare frågan om rätten för Sameskolstyrelsen att anordna förskoleklass, förskoleverksamhet och fritidshemsverksamhet vid orter med sameskola. Regeringen anser att frågan bör samordnas med eventuella förslag från 1999 års skollagskommitté om bl.a.

förskolan som egen skolform. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 31 168 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:8 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 30 603 | 30 603 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 785 | 1 473 |
| Beslut | -220 | -225 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 31 168 | 31 851 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.9 25:9 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.

Tabell 9.25:9 Anslagsutveckling för 25:9 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.

Tusental kronor

| 2001 | Utfall | - | Anslags-sparande | - |
|-------------|----------------|------------------|------------------|-----------|
| 2002 | Anslag | 3 900 000 | Utgifts-prognos | 3 882 400 |
| 2003 | Förslag | 3 900 000 | | |
| 2004 | Beräknat | 3 900 000 | | |

Under anslaget bekostas statsbidrag till de kommuner som har ett system med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt det statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder som skall lämnas till de kommuner som tillämpar maxtaxa. Under anslaget bekostas även Skolverkets kostnader för arbete med administration av rekvisitioner från kommunerna samt den uppföljning av reformens olika delar för vilken Skolverket skall ansvara. Kompensationen till kommunerna för de övriga delarna av reformen om maxtaxa och allmän förskola ges genom det generella statsbidraget under utgiftsområde 25, anslag 91:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting*. För den allmänna förskolan är kompensationen 1 200 miljoner kronor, för förskoleverksamhet för barn till arbetslösa och föräldralediga 300 respektive 200 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att alla kommuner kommer att tillämpa systemet med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 3 900 000 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:9 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 3 900 000 | 3 900 000 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 0 | 0 |
| Beslut | 0 | 0 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 3 900 000 | 3 900 000 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.10 25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Tabell 9.25:10 Anslagsutveckling för 25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Tusental kronor

| 2001 | Utfall | 491 339 | Anslags-sparande | 8 661 |
|-------------|----------------|------------------|------------------|-----------|
| 2002 | Anslag | 1 500 000 | Utgifts-prognos | 1 492 744 |
| 2003 | Förslag | 2 500 000 | | |
| 2004 | Beräknat | 3 500 000 | | |

I och med riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1 utg.omr. 16, bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99) infördes ett särskilt statsbidrag riktat till skolsektorn för att öka personaltäteten. Bidraget avser att förbättra förutsättningarna för att höja skolornas resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplan och kursplaner genom att tillföra mer personal till skola och fritidshem. Bidraget skall användas till personalförstärkningar som är strategiska för att nå en ökad måluppfyllelse. Kostnader i samband med Skolverkets administration och uppföljning av statsbidraget skall inrymmas i de beräknade medlen.

Statsbidraget för personalförstärkningar beräknas öka successivt med en miljard kronor årligen tills nivån fem miljarder kronor är nådd.

Anslaget styrs av förordningen (2001:36) om statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. De första utbetalningarna gjordes i september 2001. Alla kommuner utom två fick medel utbetalda. I oktober 2002 skall kommunerna redovisa sina insatser under det första bidragsåret. Om uppföljningen visar att en kommun inte uppfyller förordningens krav kan kommande bidragsutbetalningar reduceras.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att statsbidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem kommer att fördelas till alla kommuner. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 2 500 000 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:10 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 1 500 000 | 1 500 000 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 0 | 0 |
| Beslut | 1 000 000 | 2 000 000 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 2 500 000 | 3 500 000 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.11 25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Tabell 9.25:11 Anslagsutveckling för 25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | Utfall | 110 416 | 7 838 |
| 2002 | Anslag | 120 056 | 118 440 |
| 2003 | Förslag | 117 184 | |
| 2004 | Beräknat | 127 279 ¹ | |

¹ Motsvarar 124 080 tkr i 2003 års prisnivå.

Under detta anslag beräknar regeringen medel för:

- särskilt verksamhetsstöd till bl.a. vissa rikskryterande gymnasiala utbildningar och förberedande dansutbildningar i Stockholm, Göteborg, Malmö och Piteå
- bidrag till kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation (IBO) i Genève, särskilt statsbidrag till Göteborgs och Stockholms kommuner för IB-utbildning samt för IB-utbildning vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket
- ersättning till kommun och landsting för kostnader för nordiska elever på gymnasial nivå
- ersättning för personskada till elev i viss gymnasieutbildning
- bidrag till riksinternatskolor enligt avtal mellan staten och respektive riksinternatskola samt statsbidrag till internationella grund- och gymnasieskolor
- statsbidrag enligt förordningen (1996:565) om statsbidrag till kostnader för utlandsvenska elevers skolgång i Sverige.

Under innevarande budgetår lämnas statsbidrag till de tre riksinternatskolorna för utlandsvenska elever (Grännaskolan, Lundsbergs skola och Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket), åtta internationella grundskolor (i Göteborg: internationella skolan i Göteborgsregionen, i Malmö: Bladins skola, i Stockholm: Tyska skolan, Lycée Français Saint Louis, The British International Primary School of Stockholm, The Tanto School, International School of Stockholm), två internationella gymnasieskolor båda i Stockholm (Tyska skolan och Lycée Français Saint Louis) samt till IB-utbildning i Göteborg, Sigtuna och Stockholm. Elevutvecklingen vid de internationella skolorna visar på en viss ökning medan elevutvecklingen vid riksinternatskolorna håller en tämligen konstant nivå (ca 300 elever).

Från anslaget utbetalas också bidrag till en kommun för elever från annat nordiskt land enligt överenskommelsen om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasial nivå. Bidraget har för budgetåret 2001 omfattat 383 elever, fördelat med ett större antal på höstterminen 2001.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på anslaget är antalet elever.

För 2001 redovisas ett anslagssparande på 7 838 000 kronor. Allt anslagssparande får behållas.

Regeringens överväganden

Statens skolverk har haft i uppdrag att se över systemet med särskilt verksamhetsstöd. Redovisningen av uppdraget har överlämnats till Gymnasiekommittén 2000 som underlag för kommitténs överväganden. I avvaktan på regeringens ställningstagande med anledning av kommitténs förslag behålls verksamhetsstöden oförändrade med ett undantag, nämligen utbildning i mikromekanik och mikroteknik i Motala kommun som inte längre anordnas i kommunens regi.

Överenskommelsen 1992 om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasial nivå (allmänt gymnasium och yrkesskolor) träffades utifrån den struktur för utbildningarna som då gällde. Överenskommelsen innebär bl.a. att länderna och deras skolmyndigheter skall avstå från att kräva ersättning av varandra för den undervisning som ges de sökande från de andra nordiska länderna som följer en i lag reglerad gymnasial utbildning.

En översyn av överenskommelsen gjordes under Sveriges förra ordförandeskap i Nordiska Ministerrådet 1998. En rapport som pekar på fortsatt förekomst av gränshinder de nordiska länderna emellan har aktualiserat överenskommelsen igen. En ny utvärdering av överenskommelsen om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasial nivå är planerad under det svenska ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet 2003.

Från anslaget överförs 6 896 000 kronor till anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* som en del i finansieringen av en förstärkt kvalitetssatsning. Anslagssparande över tre procent från budgetåret 2001 kompenserar dock sänkningen av anslagsnivån. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 117 184 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:11 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 120 056 | 120 056 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 4 850 | 8 070 |
| Beslut | -826 | -847 |
| Överföring till/från andra anslag | -6 896 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 117 184 | 127 279 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.12 25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Tabell 9.25:12 Anslagsutveckling för 25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Tusental kronor

| År | Slagslag | Belopp | Slagslag | Belopp |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 80 196 | Anslags-sparande | 3 731 |
| 2002 | Anslag | 83 430 | Utgifts-prognos | 84 487 |
| 2003 | Förslag | 84 676 | | |
| 2004 | Beräknat | 88 205 ¹ | | |

¹ Motsvarar 86 203 tkr i 2003 års prisnivå.

Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Enligt bestämmelserna lämnas statsbidrag till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola). Under anslaget bekostas även löneförmåner m.m. som tillkommer nationellt anställda lärare m.fl. vid Europaskolorna. Bidrag lämnas även till Riksföreningen Sverigekontakt.

Läsåret 2001/02 fanns det 33 svenska utlandsskolor, varav 16 låg i Europa. Samtliga 33 svenska utlandsskolor hade elever i någon av årskurserna 1–6. Undervisning av elever i årskurs 7–9 fanns däremot bara vid 7 skolor. Antalet elever i reguljär utbildning uppgick samma läsår till 1 326 stycken. I distansundervisning med handledning deltog 104 elever vid 17 av de svenska utlandsskolorna. I övrig distansundervisning deltog 91 elever. Totalt deltog 3 680 elever i kompletterande svensk undervisning, men endast 316 av dem vid någon av de svenska ut-

landsskolorna. För närvarande finns 12 Europas-kolor varav två har startat sin verksamhet under 2002. Läsåret 2002/03 läste totalt 17 585 elever på skolorna, varav 404 av eleverna var svenska.

Riksdagen beslöt från och med budgetåret 2002 att höja anslaget med 6 miljoner kronor (prop. 2001/02:1 utg.omr. 16, bet. 2001/02:UbU1, rskr. 2001/02:97). Prognosen för innevarande budgetår visar att medlen för svensk utlandsundervisning i stort kommer att förbrukas. Anslaget är beroende av elevutvecklingen. För budgetåret 2001 redovisas ett anslags-sparande på 3 731 000 kronor. Allt anslags-sparande får behållas.

Regeringens överväganden

Regeringen beräknar medelsbehovet för 2004 till oförändrad nivå i förhållande till 2003.

Från anslaget överförs 1 528 000 kronor till anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* som en del i finansieringen av en förstärkt kvalitetssatsning. Anslagssparande över tre procent från budgetåret 2001 kompenserar dock sänkningen av anslagsnivån. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 84 676 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25.12 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 83 430 | 83 430 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 3 371 | 5 387 |
| Beslut | -597 | -611 |
| Överföring till/från andra anslag | -1 528 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Förslag/beräknat anslag | 84 676 | 88 205 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.13 25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande

Tabell 9.25.13 Anslagsutveckling för Nationellt centrum för flexibelt lärande

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------|-------------------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 43 957 | ¹ Anslags-sparande | 486 |
| 2002 | Anslag | 93 559 | Utgifts-prognos | 92 343 |
| 2003 | Förslag | 101 417 | | |
| 2004 | Beräknat | 97 339 | ² | |

¹ Utfallet härrör sig från Statens skolor för vuxna verksamhet

² Motsvarar 95 247 tkr i 2003 års prisnivå.

I syfte att åstadkomma ett nationellt resurscentrum för flexibelt lärande har regeringen bildat Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL). Den nya myndighetens uppdrag är att utveckla metoder för distansutbildning och flexibelt lärande samt att utgöra ett stöd för kommunerna inom detta område.

I uppdraget ingår att CFL skall

- utveckla och tillhandahålla gymnasial vuxenutbildning i form av distansutbildning, och då främst kurser som kommunerna själva på grund av otillräckligt studerandeunderlag har svårt erbjuda sina invånare.

CFL:s uppgift är även att utgöra ett stöd för kommunerna i deras användning av distansutbildning, genom att

- tillhandahålla fortbildning för lärare, skollära och cirkelledare om arbetssätt och metoder vid användning av mediaburet material,
- tillhandahålla beskrivande information om det aktuella utbudet Internet-baserad programvara samt
- vara en nätburen informationscentral för IT-stödd distansutbildning.

CFL skall också utveckla distansutbildning och flexibelt lärande i vuxenutbildning och folkbildning genom att

- fördela medel till och på annat sätt stödja projekt, som syftar till att utveckla distansutbildning och flexibelt lärande,

- följa och informera om forskning och utvecklingsarbete rörande distansutbildning och flexibelt lärande i andra länder.

CFL ansvarar för att tillsammans med Specialpedagogiska institutet utveckla läromedel, som riktar sig till studerande inom vuxenutbildning och folkbildning, som har teckenspråk som första språk.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:13 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

| Uppdragsverksamhet | Intäkter | Kostnader | Resultat (Intäkt - kostnad) |
|-------------------------------|----------|-----------|-----------------------------|
| Utfall 2001 (SSV, Norrköping) | 10 990 | 10 861 | 129 |
| Utfall 2001 (SSV, Härnösand) | 14 893 | 15 366 | -383 |
| Prognos 2002 | 20 900 | 20 900 | 0 |
| Budget 2003 | 16 500 | 16 500 | 0 |

SSV:s omslutning uppgick 2001 till cirka 91 miljoner kronor varav den uppdragsfinansierade verksamheten uppgick till cirka 35 miljoner kronor, vilket är lägre än föregående år. En förhållandevis stor del av den verksamhet som redovisas som uppdrag utgörs av intäkter av bidrag.

Omfattningen av uppdragsverksamheten har minskat, vilket delvis hänför sig till minskningen av kunskapslyftet.

Regeringens överväganden

Regeringen beräknar ett tillskott om 5 miljoner kronor för stöd till utvecklingsprojekt i kommunerna. CFL kommer därmed att disponera 10 miljoner kronor för detta ändamål under 2003 utöver de 15 miljoner kronor som CFL disponerar för stöd för flexibelt lärande inom folkbildningen.

I enlighet med överenskommelser med staten har Härnösands och Norrköpings kommun tillhandahållit lokaler för SSV sedan skolorna startade på 1950- och 60-talen. Enligt regeringens uppfattning bör staten ta över ansvaret för lokalerna. För detta ändamål har 3 miljoner kronor beräknats. Genom förändringen skapas incitament för en anpassning av CFL:s faktiska lokalbehov.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 101 412 000 kronor för budgetåret 2003.

Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. I övrigt beräknas, utöver pris- och löneomräkning, ett oförändrat anslag.

Tabell 9.25:13 Härledning av anslagsnivå 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 93 559 | 93 559 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 2 629 | 4 741 |
| Beslut | -715 | -731 |
| Överföring till/från andra anslag | 5 944 | -230 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 101 417 | 97 339 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.14 25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

Tabell 9.25:14 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|
| 2001 | Utfall | 133 544 | 56 671 |
| 2002 | Anslag | 171 377 | 176 205 |
| 2003 | Förslag | 155 804 | |
| 2004 | Beräknat | 154 023 ¹ | |

¹ Motsvarar 150 463 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget finansierar statsbidrag till

- kompletterande utbildningar enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar,
- Nordiska scenografiskolan i Skellefteå,
- Svenska hemslöjdsföreningarnas riksomfattande kursverksamhet anordnad länsvis i samverkan med de regionala hemslöjdsföreningarna,
- försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet enligt särskilda regeringsbeslut,
- Internationella programkontoret för utbildningsområdet för att öka möjligheterna för mindre institutioner att delta i programmen

- inom Grundtvig samt för spridning av resultat,
- utveckling av svenskundervisning för invandrare och validering,
 - Högskolan för lärarutbildning och kommunikation i Jönköping AB att under tre år ansvara för ett resurscentrum för vuxenutbildning, samt
 - Samernas utbildningscentrum.

Anslagssparandet hänförs bl.a. till att flera av de kompletterande utbildningarna inte helt har utnyttjat sin ram av årselevplatser. Av anslagssparandet har 17,8 miljoner kronor dragits in och resten står till regeringens disposition.

Regeringens överväganden

I avvaktan på en översyn av kompletterande utbildningar som Skolverket genomför beräknas medel för ett oförändrat stöd jämfört med 2002.

Regeringen beräknar även 1 miljon kronor för att öka möjligheterna för mindre institutioner att delta i programmen inom Grundtvig samt för spridning av resultat.

Insatserna för att bättre tillvarata invandras kunskaper i arbetslivet måste utvecklas. Ytterligare 10 miljoner kronor skall disponeras av regeringen under utgiftsområde 13, anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning* för åtgärder som kan öka sysselsättningen och som kan komma att aktualiseras senare.

Enligt regeringens mening är det också önskvärt att bedriva ett närmare samarbete med näringslivet för att fler invandrare ska få arbete. Regeringen har därför inbjudit föreningen Svenskt Näringsliv till ett sådant arbete.

För att finansiera insatser som redovisas under anslagen 25:14 *Nationellt centrum för flexibelt lärande* och 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* minskas anslaget med 14 miljoner kronor.

Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. I övrigt beräknas, utöver pris- och löneomräkning, ett oförändrat anslag.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 155 819 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:14 Härledning av anslagsnivå 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 171 377 | 171 377 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 6 924 | 11 143 |
| Beslut | -1 098 | -1 124 |
| Överföring till/från andra anslag | -21 399 | -27 372 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 155 804 | 154 023 |

¹Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.15 25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet

Tabell 9.25:15 Anslagsutveckling för Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|---------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | - | | - |
| 2002 | Anslag | 50 000 | Utgifts-prognos | 50 000 |
| 2003 | Förslag | 50 000 | | |
| 2004 | Beräknat | 50 000 | | |

Anslaget finansierar bidrag till fackliga organisationer, Företagarnas riksorganisation, Handikappförbundens samarbetsorgan och Sveriges fiskares riksförbund för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor.

Syftet med bidraget är att stimulera och utveckla den uppsökande verksamheten och formerna för denna så att intresset hos vuxna för studier och utbildning kan breddas. Bidraget avser också stöd till utbildning i samhällsfrågor i syfte att förtroendevalda inom organisationerna på så sätt kan fördjupa sina kunskaper inom för samhällsutvecklingen centrala områden.

Regeringens överväganden

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett obetecknat anslag om 50 000 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:15 Härledning av anslagsnivå 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|-----------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 50 000 | 50 000 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | | |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 50 000 | 50 000 |

9.1.16 25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna

Tabell 9.25:16 Anslagsutveckling för Statligt stöd för utbildning av vuxna

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|------------------------|------------------|-----------|
| 2001 | Utfall | 4 069 899 | | -208 723 |
| 2002 | Anslag | 3 059 656 ¹ | Utgifts-prognos | 2 780 018 |
| 2003 | Förslag | 1 784 378 | | |
| 2004 | Beräknat | 1 837 374 ² | | |

¹ Varav 108 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 1 784 378 tkr i 2003 års prisnivå.

Från anslaget finansieras statsbidrag enligt förordningen (2002:398) om statligt stöd för utbildning av vuxna.

Under anslaget beräknas även medel för en förstärkning av vuxenutbildningen för utvecklingsstörda (sär vux).

Underskottet år 2001 förklaras av att regeringen tidigare lade utbetalningen av medel till kunskapslyftet vintern 2001/02.

Regeringens överväganden

År 2003 beräknas statsbidraget motsvara cirka 46 500 platser i kommunal vuxenutbildning.

Regeringen beräknar även medel för en förstärkning av vuxenutbildningen för utvecklingsstörda på motsvarande nivå som 2001. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 771 672 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:16 Härledning av anslagsnivå 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 2 951 656 | 2 951 656 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 119 247 | 210 453 |
| Beslut | -30 833 | -31 800 |
| Överföring till/från andra anslag | 110 241 | 113 515 |
| Övrigt | -1 365 883 | -1 406 450 |
| Förslag/beräknat anslag | 1 784 378 | 1 837 374 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.17 25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Tabell 9.25:17 Anslagsutveckling för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | - | | 4 135 |
| 2002 | Anslag | 17 500 | Utgifts-prognos | 17 273 |
| 2003 | Förslag | 14 727 | | |
| 2004 | Beräknat | 18 261 ¹ | | |

¹ Motsvarar 17 864 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget finansierar verksamheten vid Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

Myndighetens uppgifter är bl.a. att:

- ha ett övergripande nationellt planeringsansvar och lämna förslag om de ekonomiska ramarna för den kvalificerade yrkesutbildningen,
- följa upp den kvalificerade yrkesutbildningen,
- främja utvecklingen av den kvalificerade yrkesutbildningen samt
- informera och sprida kunskap om den kvalificerade yrkesutbildningen.

Regeringens överväganden

Regeringen beräknar medel motsvarande 2002 års tilldelning.

Från anslaget har 3 137 000 kronor överförts till anslaget 25:3 *Utveckling av skolfrågor* som en del i finansieringen av en förstärkt kvalitetssats-

ning. Anslagssparande över tre procent från budgetåret 2001 kompenseras dock sänkningen av anslagsnivån. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanstag om 14 727 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:17 Härledning av anslagsnivå 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 17 500 | 17 500 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 468 | 867 |
| Beslut | -104 | -106 |
| Överföring till/från andra anslag | -3 137 | 0 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 14 727 | 18 261 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.18 25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

Tabell 9.25:18 Anslagsutveckling för Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | - | Anslags-sparande | 377 000 |
| 2002 | Anslag | 502 082 ¹ | Utgifts-prognos | 684 082 |
| 2003 | Förslag | 609 953 | | |
| 2004 | Beräknat | 778 184 | | |

¹ Inklusivt en minskning med 162 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002

Anslaget finansierar statsbidrag och gemensamma kostnader för kvalificerad yrkesutbildning.

Utgifterna påverkas främst av antalet utbildningsplatser och utbildningarnas inriktning.

Anslagssparandet härrör sig dels från att utbildningsplatser inte kommit till stånd eller inte utnyttjats i den omfattning som planerats, dels från att statens kostnad per utbildningsplats varit lägre än budgeterat.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003, i fråga om ramanstaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtagande uppgår till högst 1 556 070 000 kronor under åren 2004–2007.

Tabell 9.25:18 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

| | 2001 utfall | 2002 prognos | 2003 beräknat | 2004 beräknat | 2005–2007 beräknat |
|--|------------------|------------------|------------------|------------------|-----------------------|
| Utestående åtaganden vid årets början | - | 1 546 900 | 1 552 200 | - | - |
| Nya åtaganden | - | 660 000 | 525 070 | - | - |
| Infriade åtaganden | - | 654 700 | 521 200 | 740 603 | 740 603 |
| Utestående åtaganden vid årets slut | 1 546 900 | 1 552 200 | 1 556 070 | - | - |
| Erhållet/förslaget bemyndigande | 1 652 000 | 1 556 070 | 1 556 070 | - | - |

Regeringens överväganden

Den kvalificerade yrkesutbildningen är en reguljär verksamhet sedan den 1 januari 2002.

Från anslaget har 147 022 000 kronor överförts till anslaget 25:3 *Utveckling av skolfrågor* som en del i finansieringen av en förstärkt kvalitetssatsning. Anslagssparande över tre procent från budgetåret 2001 kompenserar dock sänkningen av anslagsnivån.

Med hänsyn till det betydande anslagssparande som regelmässigt har uppstått på detta anslag och till behovet att begränsa de statliga utgifterna nästa år avser regeringen att budgetåret 2003 innehålla 200 miljoner kronor av detta anslag. (Se även Vol. 1, Kap. 4.3). De för verksamheten disponibla medlen bör medge en i huvudsak oförändrad faktisk omfattning av verksamheten. Det bör ankomma på KY-myndigheten att slutligt avgöra antalet utbildningsplatser.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 609 953 000 kronor för budgetåret 2003.

Tabell 9.25:18 Härledning av anslagsnivå 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 664 082 | 664 082 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Beslut | | |
| Övriga makroekonomiska förutsättningar | 16 372 | 31 461 |
| Volym | | |
| Överföring till/från andra anslag | -107 112 | 45 910 |
| Övrigt | 36 611 | 36 731 |
| Förslag/beräknat anslag | 609 953 | 778 184 |

9.1.19 25:19 Uppsala universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:19 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Uppsala universitet

Tusental kronor

| År | Slagslag | Belopp | År | Slagslag | Belopp |
|-------------|----------------|------------------------|----|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 852 515 | | Anslags-sparande | 303 |
| 2002 | Anslag | 1 004 327 ¹ | | Utgifts-prognos | 979 480 |
| 2003 | Förslag | 1 100 361 | | | |
| 2004 | Beräknat | 1 125 037 ² | | | |

¹ Varav 10 290 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 1 100 717 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 303 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Uppsala universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 35,8 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Uppsala universitet.

Tabell 9.25:19 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|-------------|-------------|---------------|--------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 923 | 910 | 3 340 | ¹ |
| Civilingenjörsexamen | 166 | 190 | 800 | 1 220 |
| Sjuksköterskeexamen | 134 | 128 | 610 | 670 |
| Läroexamen med inriktning mot tidigare år | 128 | 141 | 605 | 635 |
| Läroexamen med inriktning mot senare år | 240 | 238 | 1 280 | 1 375 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Uppsala universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Uppsala universitet har vidare fullgjort vård-
högskoleutbildning omfattande 983 helårs-
studenter på uppdrag av Landstinget i Uppsala.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:19 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| Takbelopp | 1 088 530 |
|--|------------------|
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| – högskolepedagogisk utbildning av lärare | 961 |
| – nationellt resurscentrum i biologi och bioteknik | 1 563 |
| – internationell lärarfortbildning | 7 307 |
| – sekretariatet för Östersjöuniversitetet | 2 000 |
| Summa | 1 100 361 |

I anslaget ingår 44 643 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi med 8 403 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 9 016 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 15 597 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

I anslaget ingår som ny anslagspost 1 563 000 kronor för nationellt resurscentrum i biologi och bioteknik som överförs från anslaget 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg. Vidare ingår som ny anslagspost 2 000 000 kronor för sekretariatet för Östersjöuniversitetet.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Uppsala universitet erhåller 282 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen, se kapitlet Insatser avsnittet Grundläggande högskoleutbildning, samt 74 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:19 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 994 037 | 994 037 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 24 453 | 46 956 |
| Beslut | -4 331 | -5 512 |
| Överföring till/från andra anslag | 86 202 | 89 556 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 100 361 | 1 125 037 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.20 25:20 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:20 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags- sparande | |
|-------------|----------------|------------------------|----------------------|-----------|
| 2001 | Utfall | 1 011 513 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 1 057 431 | Utgifts- prognos | 1 043 684 |
| 2003 | Förslag | 1 140 323 | | |
| 2004 | Beräknat | 1 165 518 ¹ | | |

¹ Motsvarar 1 140 323 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:20 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSORMÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|----------------|----------------|------------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 122 | 130 | 438 |
| Medicinskt | 138 | 156 | 448 |
| Naturvetenskapligt ¹ | 126 | 124 | 445 |

¹ Examinationsmålet för Naturvetenskapligt vetenskapsområde inkluderar målet för Tekniskt vetenskapsområde.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Uppsala universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:20 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Nybörjare | 391 | 423 | 44 % | 47 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 2 298 | 2 316 | 46% | 45 % |
| Doktorsexamina | 347 | 378 | 39% | 44 % |
| Licentiatexamina | 121 | 117 | 47% | 41 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 antgett att minst 24 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:20 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Professorer ¹ | 446 | 467 | 12 % | 13 % |
| Nyrekryterade professorer | 98 | 47 | 16 % | 19 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Under 2001 påbörjade Uppsala universitet sitt uppdrag att vara värd för två forskarskolor, en i matematik och beräkningsvetenskap och en i ekonomi, av universitetet benämnd Forskar-skolan i Management och IT.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25: 20 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
|--|------------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 338 777 |
| Medicinskt | 205 184 |
| Naturvetenskapligt ¹ | 353 606 |
| Kollegiet för samhällsforskning (SCASSS) | 14 366 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 228 390 |
| Summa | 1 140 323 |

¹ I anslagsposten Naturvetenskapligt vetenskapsområde ingår medel för teknisk forskning och forskarutbildning.

I anslaget ingår 45 907 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 17 072 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde, 10 292 000 kronor till *Medicinskt* vetenskapsområde, 17 819 000 kronor till *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde samt 724 000 kronor till

SCASSS. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ytterligare 2 111 000 kronor för forskarskola i ekonomi samt 2 639 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i matematik och beräkningsvetenskap.

I anslagsposten *Medicinskt* vetenskapsområde ingår 945 000 kronor för övertagandet av metallbiologisk forskning från Sveriges lantbruksuniversitet.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultat-information.

Tabell 9.25:20 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 1 057 431 | 1 057 431 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 26 013 | 49 951 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 56 879 | 58 136 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 140 323 | 1 165 518 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.21 25:21 Lunds universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:21 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lunds universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|------------------------|------------------------|-----------------|
| 2001 | 1 079 209 | 0 | |
| 2002 | 1 287 787 ¹ | | 1 269 995 |
| 2003 | Förslag | 1 413 832 | |
| 2004 | Beräknat | 1 445 991 ² | |

¹ Varav 17 600 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska värpropositionen 2002.

² Motsvarar 1 414 734 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Lunds universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 42,2 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Lunds universitet.

Tabell 9.25:21 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 956 | 997 | 3 740 | ¹ |
| Civilingenjörs- och arkitektexamen | 563 | 581 | 2 510 | 2 865 |
| Sjuksköterskeexamen | 140 | 157 | 570 | 680 |
| Läroexamen med inriktning mot senare år | 39 | 30 | 90 | 90 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Lunds universitet har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men universitetet har uppnått målet för helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Lunds universitet har som särskilt åtagande att varje läsår erbjuda utbildning i estniska, indonesiska, rumänska, thai, ungerska och rättssociologi. Universitetet har fullgjort uppdraget att erbjuda utbildning i dessa ämnen; dock anordnades ingen utbildning i estniska under året på grund av alltför få sökande.

Universitetet har vidare som särskilt åtagande att anordna trafikflygarutbildning. Det antagningsstopp som infördes under 2000 har hävts och 12 nya studenter påbörjade utbildning under 2001. Ett samarbetsavtal med SAS har träffats under året.

Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Lunds universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 245 helårsstudenter på uppdrag av Region Skåne.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:21 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|--|------------------|
| Takbelopp | 1 382 557 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 967 |
| - nationellt resurscentrum i fysik | 1 130 |
| - trafikflygarutbildning | 25 182 |
| - pilotprojekt för högskolepedagogisk utbildning av lärare | 3 996 |
| Summa | 1 413 832 |

I anslaget ingår 65 893 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi med 11 628 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 12 725 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 16 154 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

I anslagsposten *trafikflygarutbildning* ingår 5 123 000 kronor som överförts från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Lunds universitet erhåller 460 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att universitetet erhåller 442 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna. För 2004 bör vidare gälla att universitetet för sista året erhåller 4 189 000 kronor för pilotprojektet för högskolepedagogisk utbildning av lärare. För perioden 2004–2006 bör gälla att universitetet erhåller en fortsatt förstärkning med 5 123 000 kronor för trafikflygarutbildningen.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:21 Härlledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 1 270 187 | 1 270 187 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 31 247 | 60 001 |
| Beslut | -1 956 | -3 770 |
| Överföring till/från andra anslag | 114 354 | 119 574 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 413 832 | 1 445 991 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.22 25:22 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:22 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Lunds universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|------|-----------|------------------------|-----------------|
| 2001 | 1 018 384 | 0 | |
| 2002 | Anslag | 1 064 538 | 1 050 699 |
| 2003 | Förslag | 1 158 134 | |
| 2004 | Beräknat | 1 183 722 ¹ | |

¹ Motsvarar 1 158 134 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:22 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|-------------|-------------|---------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 107 | 123 | 371 |
| Medicinskt | 104 | 117 | 414 |
| Naturvetenskapligt | 89 | 88 | 294 |
| Tekniskt | 86 | 92 | 440 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Lunds universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:22 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Nybörjare | 433 | 499 | 42 % | 46 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 2 986 | 2 956 | 42 % | 43 % |
| Doktorsexamina | 357 | 396 | 38 % | 40 % |
| Licentiatexamen | 116 | 110 | 25 % | 34 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 20 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:22 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Professorer ¹ | 444 | 492 | 10 % | 11 % |
| Nyrekryterade professorer | 143 | 70 | 15 % | 17 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Under 2001 påbörjade Lunds universitet sitt uppdrag att vara värd för två forskarskolor, en i mångvetenskaplig naturvetenskap och en i historia.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:22 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSORMÅDE M.M. | |
|-----------------------------------|------------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 287 289 |
| Medicinskt | 185 009 |
| Naturvetenskapligt | 239 866 |
| Tekniskt | 202 526 |
| Konstnärligt utvecklingsarbete | 4 919 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 238 525 |
| Summa | 1 158 134 |

I anslaget ingår 53 273 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 16 697 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde, 10 753 000 kronor till *Medicinskt* vetenskapsområde, 13 941 000 kronor till *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde, 11 596 000 kronor till *Tekniskt* vetenskapsområde samt 286 000 kronor till *Konstnärligt utvecklingsarbete*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ytterligare 2 111 000 kronor för forskarskola i historia samt 2 639 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

I anslagsposten *Medicinskt* vetenskapsområde ingår medel för en professor med inriktning mot tumörbiologi med 1 109 000 kronor (se kapitlet Insatser, avsnittet Vissa insatser vid universitet och högskolor).

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i mångvetenskaplig naturvetenskap.

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår 3 000 000 kronor för övertagandet av verksamhet som avser klimatforskning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:22 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 1 064 538 | 1 064 538 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 26 188 | 50 287 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 67 408 | 68 897 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 158 134 | 1 183 722 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.23 25:23 Göteborgs universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:23 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Göteborgs universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|------------------------|-----------------|
| 2001 | Utfall | 1 043 693 | 0 |
| 2002 | Anslag | 1 254 814 ¹ | 1 238 501 |
| 2003 | Förslag | 1 358 922 | |
| 2004 | Beräknat | 1 394 006 ² | |

¹ Varav 11 910 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och 23 007 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 1 363 872 tkr i 2003 års prismetod.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Göteborgs universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 3 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Göteborgs universitet.

Tabell 9.25:23 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|--|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 1 338 | 1 151 | 3 460 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 109 | 131 | 515 | 850 |
| Lärarexamen med inriktning mot tidigare år | 265 | 327 | 1 115 | 1 270 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 376 | 341 | 1 660 | 1 660 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Göteborgs universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har inte uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Göteborgs universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 550 helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalandsregionen.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:23 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|------------------|
| Takbelopp | 1 354 671 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 959 |
| - nationellt resurscentrum i matematik | 3 292 |
| Summa | 1 358 922 |

I anslaget ingår 52 649 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi med 10 513 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 16 228 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 28 768 000 kronor i enlighet med vad som

redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Göteborgs universitet erhåller 2 665 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att universitetet erhåller 2 283 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:23 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 1 219 897 | 1 219 897 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 30 009 | 57 625 |
| Beslut | -3 387 | -13 720 |
| Överföring till/från andra anslag | 112 403 | 130 203 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 358 922 | 1 394 006 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.24 25:24 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:24 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Göteborgs universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | 827 059 | 0 | |
| 2002 | 874 584 | | 863 214 |
| 2003 | Förslag | 943 455 | |
| 2004 | Beräknat | 964 300 ¹ | |

¹ Motsvarar 943 454 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:24 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|----------------|----------------|------------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 85 | 112 | 372 |
| Medicinskt | 149 | 108 | 450 |
| Naturvetenskapligt | 67 | 65 | 220 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Göteborgs universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:24 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Nyborjare | 341 | 369 | 54 % | 61 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 2 049 | 2 138 | 52 % | 54 % |
| Doktorsexamina | 282 | 270 | 43 % | 47 % |
| Licentiatexamen | 78 | 74 | 49 % | 54 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 28 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:24 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 345 | 386 | 18 % | 19 % |
| Nyrekryterade professorer | 92 | 64 | 21 % | 20 % |

¹ Heltidsekvivalenter

Under 2001 påbörjade Göteborgs universitet sitt uppdrag att vara värd för två forskarskolor, en i språkvetenskap och en i genomik och bioinformatik.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:24 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.

| | |
|-----------------------------------|----------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 292 695 |
| Medicinskt | 206 248 |
| Naturvetenskapligt | 172 913 |
| Sekretariatet för genusforskning | 6 141 |
| Konstnärligt utvecklingsarbete | 7 959 |
| Botaniska trädgården | 5 300 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 252 199 |
| Summa | 943 455 |

I anslaget ingår 36 220 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 15 455 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde, 10 890 000 kronor till *Medicinskt* vetenskapsområde, 9 130 000 kronor till *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde, 324 000 kronor till *Sekretariatet för genusforskning*, samt 420 000 kronor till *Konstnärligt utvecklingsarbete*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ytterligare 2 111 000 kronor för forskarskola i språkvetenskap samt 2 639 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i genomik och bioinformatik. Vidare ingår medel för en professor med inriktning mot hydrosfärteknik med 1 109 000 kronor (se kapitlet Insatser, avsnittet Vissa insatser vid universitet och högskolor).

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:24 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 874 584 | 874 584 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 21 515 | 41 314 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 47 356 | 48 402 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 943 455 | 964 300 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.25 25:25 Stockholms universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:25 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Stockholms universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utfall |
|-------------|-------------------------------|----------------------|------------------|
| 2001 | 728 166 | | 569 ¹ |
| 2002 | Anslag 785 220 ² | Utgifts- prognos | 775 012 |
| 2003 | Förslag 867 917 | | |
| 2004 | Beräknat 887 129 ³ | | |

¹ Beloppet i Årsredovisning för staten 2001 (skr. 2001/02:101) bilaga 7 avseende utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2001 har korrigerats.

² Varav 5 604 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

³ Motsvarar 867 952 tkr i 2003 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 569 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Stockholms universitet har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 6,4 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för magisterexamen med ämnesdjup vid Stockholms universitet.

Tabell 9.25:25 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|------------------------------|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 973 | 1 075 | 3 420 | ¹ |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Stockholms universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Stockholms universitet har som särskilt åtagande att anordna tolk- och översättarutbildning för minst 120 studenter och konferenstolkutbildning för minst 15 studenter per budgetår vid Tolk- och översättarinstitutet (TÖI). År 2001 var antalet registrerade studenter vid TÖI 227 och antalet helårsstudenter uppgick till 79. TÖI har inte genomfört någon konferenstolkutbildning.

Övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:25 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 830 288 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 964 |
| - nationellt resurscentrum i kemi | 1 126 |
| - stöd till studenter med funktionshinder | 21 945 |
| - Tolk- och översättarinstitutet | 10 603 |
| - teckentolkning | 2 596 |
| - studenters kostnader för deltagande i kurser i Nordens språk och litteratur | 395 |
| Summa | 867 917 |

I anslaget ingår 37 228 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 14 054 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 2 066 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 6 568 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning, samt 4 267 000 kronor för en fullt utbyggd psykologutbildning motsvarande 60 helårsstudenter.

I anslagsposten *stöd till studenter med funktionshinder* ingår en förstärkning med 4 098 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Stockholms universitet erhåller 35 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Av regeringen fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:25 Härledning av nivån 2003–2004

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 779 616 | 779 616 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 19 179 | 36 828 |
| Beslut | 6 932 | 6 951 |
| Överföring till/från andra anslag | 62 190 | 63 734 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 867 917 | 887 129 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.26 25:26 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:26 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Stockholms universitet

| <i>Tusental kronor</i> | | | | |
|------------------------|----------------|----------------------|---------------------|----------------|
| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos | |
| 2001 | | 842 831 | | 0 ¹ |
| 2002 | Anslag | 887 996 | | 876 452 |
| 2003 | Förslag | 961 817 | | |
| 2004 | Beräknat | 983 068 | ² | |

¹ Beloppet i Årsredovisning för staten 2001 (skr. 2001/02:101) bilaga 7 avseende utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2001 har korrigerats.

² Motsvarar 961 816 tkr i 2003 års prisivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning. Anslaget täcker även den avgift till Riksgäldskontoret som utgör ersättning för den finansiella risk och övriga kostnader som är förenade med den ekonomiska förpliktelse som utfärdats till förmån för Fysikhuset Stockholm KB. Denna fråga behandlas i regeringens förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:26 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSORMÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|----------------|----------------|------------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 118 | 151 | 447 |
| Naturvetenskapligt | 91,5 | 111 | 453 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Stockholms universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:26 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Nybjörjare | 298 | 324 | 48 % | 49 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 1 815 | 1 797 | 50 % | 51 % |
| Doktorsexamina | 195 | 239 | 47 % | 44 % |
| Licentiatexamen | 81 | 116 | 38 % | 40 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 30 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:26 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Professorer ¹ | 286 | 299 | 19 % | 19 % |
| Nyrekryterade professorer | 60 | 38 | 17 % | 18 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Under 2001 påbörjade Stockholms universitet sitt uppdrag att vara värd för två forskarskolor, en i genomik och bioinformatik och en i språkvetenskap av universitetet benämnd Forskarskolan i romanska språk.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:26 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M

| | |
|---|----------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 353 716 |
| Naturvetenskapligt | 369 518 |
| Internationella meteorologiska institutet | 1 931 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 236 652 |
| Summa | 961 817 |

I anslaget ingår 40 949 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 19 974 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde 20 866 000 kronor till *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde samt 109 000 kronor till *Internationella meteorologiska institutet*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ytterligare 2 111 000 kronor för forskarskola i språkvetenskap, 2 639 000 kronor som en förstärkning av humaniora samt 1 000 000 kronor för en anställning som professor i Stockholms stads historia.

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i genomik och bioinformatik.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:26 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 887 996 | 887 996 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 21 845 | 41 947 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 51 976 | 53 124 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 961 817 | 983 068 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.27 25:27 Umeå universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:27 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Umeå universitet

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 777 521 | Anslags-sparande | 11 780 |
| 2002 | Anslag | 933 387 | Utgifts-prognos | 867 590 |
| 2003 | Förslag | 1 020 870 | | |
| 2004 | Beräknat | 1 043 854 ¹ | | |

¹ Motsvarar 1 021 289 tkr i 2003 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Umeå universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 31,5 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer. Dessutom redovisades vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 11,8 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Umeå universitet.

Tabell 9.25:27 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 632 | 641 | 2 390 | ¹ |
| Civilingenjörsexamen | 96 | 109 | 400 | 680 |
| Sjuksköterskeexamen | 116 | 125 | 565 | 635 |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 158 | 184 | 670 | 715 |
| Lärarexamen, inriktning mot senare år och gymnasieskola | 308 | 333 | 1 365 | 1 430 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Umeå universitet inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämfört med utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Umeå universitet har som särskilt åtagande att varje läsår erbjuda utbildning i samiska, tornedalsfinska och finska. Universitetet har fullgjort uppdraget att erbjuda utbildning i dessa ämnen; dock anordnades ingen utbildning i tornedalsfinska under året på grund av alltför få sökande.

Universitetets särskilda åtagande att under 2001 anordna decentraliserad utbildning motsvarande 210 helårsstudenter har ej fullgjorts.

Övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Umeå universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 213 helårsstudenter på uppdrag av Västerbottens läns landsting.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:27 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|---|------------------|
| Takbelopp | 994 560 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 955 |
| - decentraliserad utbildning | 14 969 |
| - utbildning i rymd- och miljövetenskap förlagd till Kiruna | 5 851 |
| - bidrag till lektorat i samiska och Bildmuseet | 2 035 |
| - planerings- och utvecklingsmedel för en magisterutbildning i industriell design | 2 500 |
| Summa | 1 020 870 |

I anslaget ingår 34 870 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi med 6 303 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 14 148 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 8 617 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Inom anslaget har resurser omdisponerats för universitetets särskilda åtagande att planera och utveckla en magisterutbildning i industriell design.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Umeå universitet erhåller 271 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att universitetet erhåller 148 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:27 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 933 387 | 933 387 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 22 961 | 44 091 |
| Beslut | 4 582 | 3 640 |
| Överföring till/från andra anslag | 59 940 | 62 735 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 020 870 | 1 043 854 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.28 25:28 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:28 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Umeå universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | 0 ¹ |
|-------------|-------------------------------|------------------|----------------|
| 2001 | 576 946 | | |
| 2002 | Anslag 611 478 | Utgifts-prognos | 603 529 |
| 2003 | Förslag 661 151 | | |
| 2004 | Beräknat 675 759 ² | | |

¹ Beloppet i Årsredovisning för staten 2001 (skr. 2001/02:101) bilaga 7 avseende utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2001 har korrigerats.

² Motsvarar 661 151 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:28 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSORMÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|-------------|-------------|---------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 45 | 46 | 160 |
| Medicinskt | 74 | 69 | 225 |
| Naturvetenskapligt | 39 | 42 | 140 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Umeå universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:28 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Nyborjare | 162 | 221 | 48% | 56% |
| Aktiva (ht) ¹ | 1 069 | 1 095 | 46% | 49% |
| Doktorsexamina | 154 | 157 | 37% | 41% |
| Licentiatexamen | 27 | 28 | 56% | 50% |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 28 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:28 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Professorer ¹ | 218 | 237 | 13 % | 15 % |
| Nyrekryterade professorer | 45 | 22 | 16 % | 41 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Under 2001 påbörjade Umeå universitet sitt uppdrag att vara värd för två forskarskolor, en i genusvetenskap och en i pedagogiskt arbete.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:28 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSORMÅDE M.M | |
|-----------------------------------|----------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 200 952 |
| Medicinskt | 185 081 |
| Naturvetenskapligt ¹ | 172 131 |
| Konstnärligt utvecklingsarbete | 934 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 102 053 |
| Summa | 661 151 |

¹ I anslagsposten Naturvetenskapligt vetenskapsområde ingår medel för teknisk forskning och forskarutbildning.

I anslaget ingår 22 493 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 8 084 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde 7 446 000 kronor till *Medicinskt* vetenskapsområde, 6 925 000 kronor till *Naturvetenskapligt* veten-

skapsområde samt 38 000 kronor till *Konstnärligt utvecklingsarbete*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde* ytterligare 4 222 000 kronor för forskarskolor i genusvetenskap och i pedagogiskt arbete samt 2 639 000 kronor som en förstärkning av humaniora. I anslagsposten *Naturvetenskapligt vetenskapsområde* ingår 5 277 000 kronor till forskning inom ramen för samarbetet Kiruna rymd- och miljöcampus.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:28 Härledning av nivån 2003–2004

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| <i>Tusental kronor</i> | | |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 611 478 | 611 478 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 15 042 | 28 884 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 34 631 | 35 396 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 661 151 | 675 759 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.29 25:29 Linköpings universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:29 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Linköpings universitet

| <i>Tusental kronor</i> | | | | |
|------------------------|----------------|------------------------|------------------|---------|
| År | Typ | Belopp | Notering | Antal |
| 2001 | Utfall | 782 094 | Anslags-sparande | 5 |
| 2002 | Anslag | 971 785 ¹ | Utgifts-prognos | 959 152 |
| 2003 | Förslag | 1 059 166 | | |
| 2004 | Beräknat | 1 083 956 ² | | |

¹ Varav 26 784 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och 572 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 1 060 525 tkr i 2003 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 5 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Linköpings universitet har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 18,2 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Linköpings universitet.

Tabell 9.25:29 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|--|-------------|-------------|---------------|--------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 509 | 519 | 1 780 | 1 |
| Civilingenjörsexamen | 465 | 467 | 2 340 | 2 995 |
| Sjuksköterskeexamen | 127 | 144 | 715 | 890 |
| Lärarexamen med inriktning mot tidigare år | 208 | 200 | 750 | 800 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 186 | 187 | 905 | 905 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Linköpings universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 såväl för antalet helårsstudenter totalt som för helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Linköpings universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 238 helårsstudenter på uppdrag av Landstinget i Östergötland.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:29 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|---|------------------|
| Takbelopp | 1 055 117 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 956 |
| - nationellt resurscentrum i teknik | 1 556 |
| - humanistiskt förnyelseprojekt | 1 537 |
| Summa | 1 059 166 |

I anslaget ingår 38 543 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi med 4 711 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 10 728 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 35 407 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

I anslaget ingår som ny anslagspost 1 556 000 kronor för nationellt resurscentrum i teknik, som överförs från anslaget 25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Linköpings universitet erhåller 885 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att universitetet erhåller 471 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

För 2004 bör vidare gälla att universitetet för sista året erhåller 1 537 000 kronor för humanistiskt förnyelseprojekt.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:29 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 944 429 | 944 429 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 23 233 | 44 613 |
| Beslut | -15 335 | -19 081 |
| Överföring till/från andra anslag | 106 839 | 113 995 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 059 166 | 1 083 956 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.30 25:30 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:30 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Linköpings universitet

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 391 052 | Anslags-sparande | 0 |
| 2002 | Anslag | 420 780 | Utgifts-prognos | 415 310 |
| 2003 | Förslag | 459 769 | | |
| 2004 | Beräknat | 469 927 ¹ | | |

¹ Motsvarar 459 769 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:30 Examinationsmål för forskarutbildning

| VEGENSKAPSSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|-------------|-------------|---------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 30 | 40 | 108 |
| Medicinskt | 41 | 46 | 175 |
| Tekniskt | 57 | 67 | 297 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Linköpings universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:30 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL 2000 | KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|---------------|-----------------|
| Nybörjare | 210 | 246 | 44 % | 52 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 1 208 | 1 225 | 40 % | 42 % |
| Doktorsexamina | 116 | 141 | 35 % | 35 % |
| Licentiatexamina | 63 | 69 | 33 % | 22 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 26 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:30 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL 2000 | KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|---------------|-----------------|
| Professorer ¹ | 210 | 234 | 12 % | 13 % |
| Nyrekryterade professorer | 50 | 31 | 16 % | 13 % |

¹ Heltidsekvivalenter

Under 2001 påbörjade Linköpings universitet sitt uppdrag att vara värd för två forskarskolor, en i grundläggande datavetenskap och en i naturvetenskapernas och teknikens didaktik.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:30 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSORMÅDE M.M. | |
|--|----------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt ¹ | 98 737 |
| Medicinskt | 94 540 |
| Tekniskt | 165 066 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 101 426 |
| Summa | 459 769 |

¹ Inklusiv Tema.

I anslaget ingår 16 500 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 4 546 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde, 4 353 000 kronor till *Medicinskt* vetenskapsområde samt 7 601 000 kronor till *Tekniskt* vetenskapsområde. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ytterligare 2 111 000 kronor för forskarskola i naturvetenskapernas och

teknikens didaktik samt 2 639 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i grundläggande datavetenskap. Vidare ingår 2 111 000 kronor för teknisk forskning vid Campus Norrköping.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:30 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 420 780 | 420 780 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 10 351 | 19 877 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 28 638 | 29 271 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 459 769 | 469 927 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.31 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning

Tabell 9.25:31 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karolinska institutet

Tusental kronor

| | Utfall | Anslags- sparande | |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | 276 092 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 473 079 | Utgifts- prognos |
| 2003 | Förslag | 526 569 | 466 929 |
| 2004 | Beräknat | 541 871 ¹ | |

¹ Motsvarar 530 158 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Karolinska institutet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Karolinska institutet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom

beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 6,1 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för sjuksköterskeexamen vid Karolinska institutet.

Tabell 9.25:31 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001- 2004 | PLANERAT 2005- 2008 |
|---------------------|----------------|----------------|----------------------|---------------------------|
| Sjuksköterskeexamen | 246 | 247 | 1 120 | 1 310 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Karolinska institutet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Karolinska institutet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 3 210 helårsstudenter på uppdrag av Stockholms läns landsting.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:31 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 465 868 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 375 |
| - tandvårdscentral | 58 300 |
| - prov efter läkares allmäntjänstgöring | 2 026 |
| Summa | 526 569 |

I anslaget ingår 21 298 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 150 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 15 457 000 kronor. Till takbeloppet har 2 650 000 kronor, motsvarande 36 helårsstudenter för sjuksköterskeutbildning som bedrivs vid Högskolan på Gotland förts från anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Vidare har takbeloppet förändrats med 14 103 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Från takbeloppet har 102 000 kronor för viss undervisning inom området fysiologi förts till anslaget 25:63 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning. Från takbeloppet har vidare 8 469 000 kronor förts till anslaget 25:71 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. Ersta Diakonisällskap, Stiftelsen Rödakorshemmet och Stiftelsen Sophiahemmet, med anledning av tidigare felaktig fördelning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Karolinska institutet erhåller 2 202 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att universitetet erhåller 1 384 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:31 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 473 079 | 473 079 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 11 638 | 22 347 |
| Beslut | -3 749 | -12 308 |
| Överföring till/från andra anslag | 45 601 | 58 753 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 526 569 | 541 871 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.32 25:32 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:32 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karolinska institutet

Tusental kronor

| 2001 | Utfall | 641 421 | Anslags- sparande | 0 |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|---------|
| 2002 | Anslag | 689 735 | Utgifts- prognos | 680 768 |
| 2003 | Förslag | 738 943 | | |
| 2004 | Beräknat | 755 269 ¹ | | |

¹ Motsvarar 738 942 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:32 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSORMÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|------------------|----------------|----------------|------------------|
| Medicinskt | 276 | 271 | 1 006 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Karolinska institutet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:32 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Nybörjare | 405 | 407 | 61 % | 63 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 1 805 | 1 926 | 61 % | 62 % |
| Doktorsexamina | 250 | 253 | 52 % | 55 % |
| Licentiatexamen | 58 | 57 | 72 % | 68 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 27 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:32 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 253 | 293 | 15 % | 15 % |
| Nyrekryterade professorer | 36 | 47 | 14 % | 17 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Under 2001 påbörjade Karolinska institutet sitt uppdrag att vara värd för en forskarskola i vård och omsorg.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:32 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSORMÅDE M.M. | |
|--------------------------------|----------------|
| Medicinskt | 481 824 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 257 119 |
| Summa | 738 943 |

I anslagsposten *Medicinskt* vetenskapsområde ingår 29 012 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Vidare ingår 9 827 000 kronor för studiefinansiering i forskarutbildningen för doktorander som undervisar och handleder vid Södertörns högskola samt ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i vård och omsorg. Från anslagsposten *Medicinskt* vetenskapsområde har 2 049 000 kronor för verksamhet inom fysiologisk forskning förts till anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Idrottshögskolan i Stockholm.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:32 Härlledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 689 735 | 689 735 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 16 967 | 32 581 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 32 241 | 32 953 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 738 943 | 755 269 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.33 25:33 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:33 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos | Utfall |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 700 841 | | 124 857 |
| 2002 | Anslag | 747 750 ¹ | | 735 540 |
| 2003 | Förslag | 853 207 | | |
| 2004 | Beräknat | 872 058 ² | | |

¹ Inklusiv en minskning med 33 600 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och med 41 700 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 853 207 tkr i 2003 års prishöjning.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Kungl. Tekniska högskolan.

Av anslagssparandet har 48 424 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Tekniska högskolan har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 123,8 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Kungl. Tekniska högskolan.

Tabell 9.25:33 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001- 2004 | PLANERAT 2005- 2008 |
|------------------------------------|----------------|----------------|----------------------|---------------------------|
| Civilingenjörs- och arkitektexamen | 1 376 | 1 146 | 5 230 | 5 310 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Kungl. Tekniska högskolan har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:33 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 852 832 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 375 |
| Summa | 853 207 |

I anslaget ingår 36 833 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 456 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med -27 770 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättning

Av regeringen fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:33 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 823 050 | 823 050 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 20 247 | 38 879 |
| Beslut | -20 635 | -21 091 |
| Överföring till/från andra anslag | 30 545 | 31 220 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 853 207 | 872 058 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.34 25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:34 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | 0 |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------------------|
| 2001 | 559 400 | | |
| 2002 | Anslag | 581 388 | Utgifts- prognos 573 830 |
| 2003 | Förslag | 633 663 | |
| 2004 | Beräknat | 647 663 ¹ | |

¹ Motsvarar 633 662 tkr i 2003 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning. Anslaget täcker även den avgift till Riksgäldskontoret som utgör ersättning för den finansiella risk och övriga kostnader som är förenade med den ekonomiska förpliktelse som utfärdats till förmån för Fysikhuset Stockholm KB. Denna fråga behandlas i regeringens förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:34 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|------------------|----------------|----------------|------------------|
| Tekniskt | 229 | 240 | 828 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Kungl. Tekniska högskolan redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:34 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Nyborjare | 267 | 327 | 24 % | 26 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 1 654 | 1 631 | 24 % | 23 % |
| Doktorsexamina | 171 | 202 | 21 % | 26 % |
| Licentiatexamina | 200 | 176 | 29 % | 22 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 13 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:34 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Professorer ¹ | 182 | 198 | 6 % | 7 % |
| Nyrekryterade professorer | 11 | 9 | 9 % | 11 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Under 2001 påbörjade Kungl. Tekniska högskolan sitt uppdrag att vara värd för en forskarskola i telekommunikation

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:34 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
|--------------------------------|----------------|
| Tekniskt | 409 108 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 224 555 |
| Summa | 633 663 |

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår 26 695 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Vidare ingår

ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i telekommunikation samt 6 000 000 kronor för förstärkning av den tekniska forskningen i södra Storstockholm.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:34 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 581 388 | 581 388 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 14 302 | 27 463 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 37 973 | 38 812 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 633 663 | 647 663 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.35 25:35 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:35 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Luleå tekniska universitet

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| År | Typ | Belopp | Notering | Belopp |
| 2001 | Utfall | 429 823 | Anslags-sparande | 843 |
| 2002 | Anslag | 515 000 | Utgifts-prognos | 490 879 |
| 2003 | Förslag | 551 307 | | |
| 2004 | Beräknat | 563 572 ¹ | | |

¹ Motsvarar 551 389 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 843 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Luleå tekniska universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom

beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 17,6 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Luleå tekniska universitet.

Tabell 9.25:35 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|-------------|-------------|---------------|--------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 128 | 160 | 410 | ¹ |
| Civilingenjörsexamen | 292 | 409 | 1 645 | 1 930 |
| Sjuksköterskeexamen | 60 | 57 | 330 | 380 |
| Läroexamen med inriktning mot tidigare år | 163 | 138 | 555 | 565 |
| Läroexamen med inriktning mot senare år | 63 | 96 | 280 | 320 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Luleå tekniska universitet inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Det särskilda åtagandet att anordna utbildning med anledning av riksdagens beslut i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) redovisas i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Vissa särskilda åtaganden.

Luleå tekniska universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 555 helårsstudenter på uppdrag av Norrbottens läns Landsting.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:35 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 525 701 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 367 |
| - decentraliserad utbildning | 17 759 |
| - utbildning i rymd- och miljövetenskap förlagd till Kiruna | 5 773 |
| - utveckla kortare yrkesutbildningar inom nya områden | 1 707 |
| Summa | 551 307 |

I anslaget ingår 11 815 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 2 391 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 5 049 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 4 102 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Luleå tekniska universitet erhåller 81 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Vidare bör gälla för 2004 att universitetet för sista året erhåller 1 707 000 kronor för att utveckla kortare yrkesutbildningar inom nya områden.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:35 Härledning av nivån 2003–2004

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 515 000 | 515 000 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 12 669 | 24 327 |
| Beslut | -5 972 | -6 416 |
| Överföring till/från andra anslag | 29 610 | 30 660 |
| <i>Övrigt</i> | | |
| Förslag/beräknat anslag | 551 307 | 563 572 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.36 25:36 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning**Tabell 9.25:36 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Luleå tekniska universitet**

| Tusental kronor | | | |
|-----------------|----------------|----------------------|-------------------------|
| 2001 | Utfall | 199 590 | Anslags-sparande 0 |
| 2002 | Anslag | 214 819 | Utgifts-prognos 212 026 |
| 2003 | Förslag | 235 646 | |
| 2004 | Beräknat | 240 852 ¹ | |

¹ Motsvarar 235 646 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:36 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|-------------|-------------|---------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 13 | 7 | 14 |
| Tekniskt | 44 | 54 | 250 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Luleå tekniska universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:36 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Nybörjare | 83 | 130 | 39 % | 34 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 380 | 412 | 31 % | 32 % |
| Doktorsexamina | 40 | 42 | 25 % | 26 % |
| Licentiatexamen | 61 | 70 | 34 % | 30 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 antgett att minst 15 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:36 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 60 | 70 | 7% | 4% |
| Nyrekryterade professorer | 13 | 10 | 15% | 0% |

1) Heltidsekvivalenter.

Under 2001 påbörjade Luleå tekniska universitet sitt uppdrag att vara värd för en forskarskola i rymdteknik.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:36 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
|-----------------------------------|----------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 23 139 |
| Tekniskt | 165 445 |
| Konstnärligt utvecklingsarbete | 947 |
| Ersättning för lokalhyror m.m. | 46 115 |
| Summa | 235 646 |

I anslaget ingår 4 988 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 609 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde, 4 354 000 kronor till *Tekniskt* vetenskapsområde samt 25 000 kronor till *Konstnärligt utvecklingsarbete*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ytterligare 2 111 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår 3 166 000 kronor för gruvteknisk forskning. Vidare ingår 5 277 000 kronor till forskning inom ramen för samarbete inom Kiruna rymd- och miljöcampus.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:36 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 214 819 | 214 819 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 5 285 | 10 148 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 15 542 | 15 885 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 235 646 | 240 852 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.37 25:37 Karlstads universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:37 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karlstads universitet

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 300 089 | Anslags-sparande | 61 865 |
| 2002 | Anslag | 387 194 ¹ | Utgifts-prognos | 387 333 |
| 2003 | Förslag | 432 589 | | |
| 2004 | Beräknat | 443 223 ² | | |

¹ Inklusive en minskning med 7 500 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 433 642 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 29 370 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Karlstads universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 61,9 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Karlstads universitet.

Tabell 9.25:37 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|--|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 186 | 209 | 620 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 90 | 108 | 355 | 435 |
| Lärarexamen med inriktning mot tidigare år | 170 | 164 | 670 | 675 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 181 | 199 | 925 | 950 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Karlstads universitet inte fullgjort utbildningsuppdraget varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning jämfört med 2000 har uppnåtts. Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Det särskilda åtagandet att anordna utbildning med anledning av riksdagens beslut i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) redovisas i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Vissa särskilda åtagande.

Karlstads universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 526 helårsstudenter på uppdrag av Landstinget i Värmland.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:37 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 432 219 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 370 |
| Summa | 432 589 |

I anslaget ingår 12 682 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 3 766 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 4 761 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 6 674 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Karlstads universitet erhåller 610 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att universitetet erhåller 442 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:37 Härledning av nivån 2003–2004

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 394 694 | 394 694 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 9 709 | 18 644 |
| Beslut | -1 860 | -4 250 |
| Överföring till/från andra anslag | 30 046 | 34 135 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 432 589 | 443 223 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.38 25:38 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:38 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karlstads universitet

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|----------------------|----------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 97 246 | Anslags- sparande | 0 |
| 2002 | Anslag | 123 673 | Utgifts- prognos | 122 065 |
| 2003 | Förslag | 141 387 | | |
| 2004 | Beräknat | 144 511 ¹ | | |

¹ Motsvarar 141 386 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:38 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|----------------|----------------|------------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 5 | 5 | 30 |
| Tekniskt | 0 | 0 | 20 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Karlstads universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:38 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Nybörjare | 45 | 55 | 49 % | 42 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 99 | 145 | 56 % | 51 % |
| Doktorsexamina | 5 | 4 | 40 % | 50 % |
| Licentiatexamina | 0 | 2 | - | 100 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstudierande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 24 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:38 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 30 | 31 | 16 % | 19 % |
| Nyrekryterade professorer | 12 | 4 | 17 % | 25 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Tabell 9.25:38 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

| Tusental kronor | |
|-----------------------------------|----------------|
| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 60 843 |
| Tekniskt | 63 684 |
| Övriga forskningsmedel | 16 860 |
| Summa | 141 387 |

I anslaget ingår 4 117 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 1 773 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde, 1 854 000 kronor till *Tekniskt* vetenskapsområde samt 490 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde 3 000 000 kronor, i anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde 6 554 000 kronor samt i anslagsposten *Övriga forskningsmedel* 1 000 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:38 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 123 673 | 123 673 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 3 042 | 5 842 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 14 672 | 14 996 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 141 387 | 144 511 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.39 25:39 Växjö universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:39 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Växjö universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utfall | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|--------|---------------------|
| 2001 | Utfall | 252 463 | 60 180 | |
| 2002 | Anslag | 331 812 ¹ | | 321 817 |
| 2003 | Förslag | 363 994 | | |
| 2004 | Beräknat | 372 587 ² | | |

¹ Inklusive en minskning med 13 400 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och med 7 500 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 364 533 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 31 997 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Växjö universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 58,7 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Växjö universitet.

Tabell 9.25:39 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001- 2004 | PLANERAT 2005- 2008 |
|--|----------------|-----------------|----------------------|---------------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 174 | 231 | 780 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 70 | 38 ² | 230 | 400 |
| Lärarexamen med inriktning mot tidigare år | 150 | 118 | 450 | 480 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 158 | 113 | 585 | 570 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

² Antalet studenter som tog ut sjuksköterskeexamen nästan halverades till följd av den indragna examensrätten 2000. Universitetet fick under 2001 tillbaka examensrätten.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Växjö universitet inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Växjö universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 551 helårsstudenter på uppdrag av Landstinget Kronoberg.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:39 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 363 837 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 157 |
| Summa | 363 994 |

I anslaget ingår 3 982 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 3 838 000 kronor, dels av

utbildningsområdet vård med 14 101 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med -9 258 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Från takbeloppet har 10 329 000 kronor som avser verksamhet inom ämnesområdet biovetenskap överförs till anslaget 25:49 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning. Växjö universitet erhåller 7 000 000 kronor för omställningskostnader i samband med nämnda överföring. Medel för detta ändamål har beräknats under anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Växjö universitet erhåller 319 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att universitetet erhåller 221 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:39 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 352 712 | 352 712 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 8 677 | 16 662 |
| Beslut | -1 788 | -3 056 |
| Överföring till/från andra anslag | 4 393 | 6 269 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 363 994 | 372 587 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.40 25:40 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:40 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Växjö universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 97 361 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 124 606 | Utgifts-prognos | 122 986 |
| 2003 | Förslag | 137 696 | | |
| 2004 | Beräknat | 140 738 ¹ | | |

¹ Motsvarar 137 696 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:40 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|-------------|-------------|---------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | - | 8 | 30 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Växjö universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:40 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Nybörjare | 42 | 50 | 45 % | 30 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 105 | 142 | 44 % | 40 % |
| Doktorsexamina | 0 | 5 | - | 0 % |
| Licentiatexamina | 0 | 6 | - | 0 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 27 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:40 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL 2000 | KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|---------------|-----------------|
| Professorer ¹ | 29 | 34 | 10 % | 21 % |
| Nyrekryterade professorer | 4 | 8 | 0 % | 13 % |

1) Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Tabell 9.25:40 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.

| | |
|-----------------------------------|----------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 88 513 |
| Övriga forskningsmedel | 49 183 |
| Summa | 137 696 |

I anslaget ingår 1 470 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 945 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde samt 525 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde 5 277 000 kronor samt i anslagsposten *Övriga forskningsmedel* 5 277 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning. Därutöver ingår i anslagsposten *Övriga forskningsmedel* ytterligare 3 000 000 kronor för forskning inom vissa profilområden. Från anslagsposten *Övriga forskningsmedel* förs 5 000 000 kronor för verksamhet som avser biovetenskaplig forskning till anslaget 25:50 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:40 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 124 606 | 124 606 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 3 065 | 5 886 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 10 025 | 10 246 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 137 696 | 140 738 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.41 25:41 Örebro universitet: Grundutbildning**Tabell 9.25:41 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Örebro universitet**

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos |
|-------------|-------------------------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | 340 917 | 0 | |
| 2002 | Anslag 496 190 ¹ | | 489 740 |
| 2003 | Förslag 506 359 | | |
| 2004 | Beräknat 518 549 ² | | |

¹ Varav 14 380 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och 30 689 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 507 340 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Örebro universitet har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 5,6 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Örebro universitet.

Tabell 9.25:41 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL2001- 2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 95 | 87 | 480 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 117 | 126 | 520 | 640 |
| Lärarexamen med inriktning mot tidigare år | 100 | 113 | 410 | 435 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 143 | 165 | 560 | 560 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Örebro universitet har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men universitetet har uppnått målet för helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning jämfört med 2000 har inte uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts. Det särskilda åtagandet att anordna utbildning med anledning av riksdagens beslut i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) redovisas i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Vissa särskilda åtagande.

Örebro universitet har vidare fullgjort vårdutbildning omfattande 1 039 helårsstudenter på uppdrag av Örebro läns landsting.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:41 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|--|----------------|
| Takbelopp | 499 354 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 159 |
| - lokalisering av verksamhet till Grythyttan | 3 149 |
| - nätverksadministration och utveckling av skolledarutbildning | 283 |
| - utveckla kortare yrkesutbildningar inom nya områden | 1 707 |
| - utveckla s.k. collegeutbildning | 1 707 |
| Summa | 506 359 |

I anslaget ingår 11 257 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 3 682 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 9 147 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 19 746 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Örebro universitet erhåller 686 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen, se kapitlet Insatser avsnittet Grundläggande högskoleutbildning, samt 295 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

För 2004 bör vidare gälla att universitetet för sista året erhåller 1 707 000 kronor för att utveckla s.k. collegeutbildning samt 1 707 000 kronor för att utveckla kortare yrkesutbildningar inom nya områden.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:41 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 451 121 | 451 121 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 11 098 | 21 310 |
| Beslut | -2 929 | -5 634 |
| Överföring till/från andra anslag | 47 069 | 51 752 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 506 359 | 518 549 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.42 25:42 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:42 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Örebro universitet

Tusental kronor

| År | Utfall | Antal | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|-----------------|
| 2001 | Utfall | 97 476 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 136 160 | | 134 390 |
| 2003 | Förslag | 153 420 | | |
| 2004 | Beräknat | 156 810 ¹ | | |

¹ Motsvarar 153 420 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:42 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSORMÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|-----------------------------------|-------------|-------------|---------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | – | 8 | 40 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Örebro universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:42 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Nyborjare | 43 | 71 | 47 % | 63 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 107 | 174 | 44 % | 53 % |
| Doktorsexamina | 4 | 11 | 25 % | 36 % |
| Licentiatexamen | 0 | 0 | – | – |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 24 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:42 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Professorer ¹ | 22 | 33 | 13 % | 22 % |
| Nyrekryterade professorer | 4 | 16 | 50 % | 19 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:42 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSORMÅDE M.M. | |
|-----------------------------------|----------------|
| Humanistisk-samhällsvetenskapligt | 90 637 |
| Övriga forskningsmedel | 62 783 |
| Summa | 153 420 |

I anslaget ingår 3 356 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 1 982 000 kronor till *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde samt 1 374 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*. Vidare ingår i anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde 8 444 000 kronor samt i anslagsposten *Övriga forskningsmedel* 2 111 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:42 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 136 160 | 136 160 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 3 350 | 6 432 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 13 910 | 14 217 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 153 420 | 156 810 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.43 25:43 Mitthögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:43 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mitthögskolan

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 355 617 | Anslags- sparande | 154 130 |
| 2002 | Anslag | 407 076 ¹ | Utgifts- prognos | 401 761 |
| 2003 | Förslag | 482 405 | | |
| 2004 | Beräknat | 493 156 ² | | |

¹ Inklusivt en minskning med 54 175 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och med 40 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 482 496 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 109 307 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mitthögskolan har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 149,8 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Mitthögskolan.

Tabell 9.25:43 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magistrexamen med ämnesdjup | 136 | 180 | 600 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 177 | 155 | 740 | 800 |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 213 | 146 | 430 | 440 |
| Lärarexamen, inriktning mot senare år | 21 | 45 | 210 | 240 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Mitthögskolan inte fullgjort utbildningsuppdraget varken för antalet helårsstudenter totalt, eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En

sammanställning av lärosätenas uppdrag för år 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har inte uppnåtts.

Mitthögskolans särskilda åtagande att under 2001 anordna decentraliserad utbildning motsvarande 120 helårsstudenter har inte fullgjorts.

Det särskilda åtagandet att anordna utbildning med anledning av riksdagens beslut i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) redovisas i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Vissa särskilda åtagande.

Det övriga särskilda åtagandet har fullgjorts.

Mitthögskolan har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 897 helårsstudenter på uppdrag dels av Landstinget Västernorrland, dels av Jämtlands läns landsting.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:43 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|--|----------------|
| Takbelopp | 464 565 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 368 |
| - decentraliserad utbildning | 5 765 |
| - utveckla s.k. collegeutbildning | 1 707 |
| - utveckla flexibla och regionalt anknutna NT-utbildningar | 10 000 |
| Summa | 482 405 |

I anslaget ingår 11 340 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 2 912 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 9 394 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med -55 149 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Inom anslaget har resurser omdisponerats för högskolans särskilda åtagande att utveckla flexibla och regionalt anknutna

naturvetenskapliga och tekniska utbildningar med 10 000 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Mitthögskolan erhåller 90 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

För 2004 bör gälla att högskolan för sista året erhåller 1 707 000 kronor för att utveckla s.k. collegeutbildning.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:43 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 501 251 | 501 251 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 12 331 | 23 678 |
| Beslut | 1 774 | 1 465 |
| Överföring till/från andra anslag | -32 951 | -33 238 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 482 405 | 493 156 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.44 25:44 Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:44 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mitthögskolan

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|
| 2001 | 86 761 | 0 | |
| 2002 | 107 772 | | 106 371 |
| 2003 | Förslag | 118 445 | |
| 2004 | Beräknat | 121 062 ¹ | |

¹ Motsvarar 118 444 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Några resultat för forskarutbildningen vid Mitthögskolan redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:44 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Nybörjare | – | 18 | – | 50% |
| Aktiva (ht) ¹ | – | 18 | – | 50% |
| Doktorsexamina | – | – | – | – |
| Licentiatexamina | – | – | – | – |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 18 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:44 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|------|
| Professorer ¹ | 14 | 22 | 14 % | 14 % |
| Nyrekryterade professorer | 7 | 7 | 14 % | 14 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:44 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
|------------------------|----------------|
| Naturvetenskapligt | 43 048 |
| Övriga forskningsmedel | 75 397 |
| Summa | 118 445 |

I anslaget ingår 2 744 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 997 000 kronor till *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde samt 1 747 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*. Vidare ingår i anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde 2 000 000 kronor samt i anslagsposten *Övriga forskningsmedel* 3 277 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:44 Härlledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 107 772 | 107 772 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 2 651 | 5 091 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 8 022 | 8 199 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 118 445 | 121 062 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.45 25:45 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:45 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Blekinge tekniska högskola

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------------|----------------------|-----------------|
| 2001 | 144 501 | 36 552 ¹ | 175 048 |
| 2002 | 182 478 ² | | |
| 2003 | Förslag | 235 718 | |
| 2004 | Beräknat | 240 926 ³ | |

¹ Beloppet i Årsredovisning för staten 2001 (skr. 2001/02:101) bilaga 7 avseende utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2001 har korrigerats.

² Inklusivt en minskning med 3 400 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska värpropositionen 2002 och med 38 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

³ Motsvarar 235 718 tkr i 2003 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 19 304 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Blekinge tekniska högskola har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid

utgången av budgetåret ett anslagssparande om 36,6 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Blekinge tekniska högskola.

Tabell 9.25:45 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|------------------------------|-------------|-------------|---------------|--------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 90 | 113 | 430 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 69 | 67 | 380 | 450 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Blekinge tekniska högskola inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Blekinge tekniska högskola har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 513 helårsstudenter på uppdrag av Landstinget Blekinge.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:45 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 213 852 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 159 |
| - utveckla kortare yrkesutbildningar inom nya områden | 1 707 |
| - utveckla befintliga utbildningar inom informationsteknologi och telekommunikation | 20 000 |
| Summa | 235 718 |

I anslaget ingår 4 148 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsveten-

skap och juridik med 854 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 4 700 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med -3 484 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Inom anslaget har resurser omdisponerats för högskolans särskilda åtagande att utveckla befintliga utbildningar inom informations-teknologi och telekommunikation med 20 000 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2004 bör gälla att högskolan för sista året erhåller 1 707 000 kronor för att utveckla kortare yrkesutbildningar inom nya områden.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:45 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 223 878 | 223 878 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 5 507 | 10 575 |
| Beslut | 1 056 | 1 079 |
| Överföring till/från andra anslag | 5 277 | 5 394 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 235 718 | 240 926 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.46 25:46 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:46 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Blekinge tekniska högskola

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|
| 2001 | 34 228 | 0 | |
| 2002 | Anslag | 53 841 | 53 141 |
| 2003 | Förslag | 61 476 | |
| 2004 | Beräknat | 62 834 ¹ | |

¹ Motsvarar 61 475 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges fastställt examinationsmål för forskarutbildningen för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:46 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSORMÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|------------------|-------------|-------------|---------------|
| Tekniskt | 0 | 5 | 19 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Blekinge tekniska högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:46 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Nybjörjare | 11 | 22 | 18 % | 23 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 25 | 42 | 8 % | 12 % |
| Doktorsexamina | 3 | 4 | 0 % | 0 % |
| Licentiatexamen | 1 | 5 | 0 % | 20 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 18 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:46 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Professorer ¹ | 17 | 18 | 30 % | 24 % |
| Nyrekryterade professorer | | 0 | | – |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:46 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
|------------------------|---------------|
| Tekniskt | 46 377 |
| Övriga forskningsmedel | 15 099 |
| Summa | 61 476 |

I anslaget ingår 1 033 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 755 000 kronor till *Tekniskt* vetenskapsområde samt 278 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*.

Vidare ingår i anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde 5 277 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:46 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 53 841 | 53 841 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 1 324 | 2 543 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 6 311 | 6 450 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 61 476 | 62 834 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.47 25:47 Malmö högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:47 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Malmö högskola

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 443 342 | Anslags-sparande | 57 062 |
| 2002 | Anslag | 572 824 ¹ | Utgifts-prognos | 560 616 |
| 2003 | Förslag | 612 404 | | |
| 2004 | Beräknat | 627 188 ² | | |

¹ Varav 18 004 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 613 630 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 13 595 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Malmö högskola har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 54,5 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Malmö högskola.

Tabell 9.25:47 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|--|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 10 | 17 | 140 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 87 | 97 | 480 | 600 |
| Lärexamen med inriktning mot tidigare år | 366 | 360 | 1 595 | 1 675 |
| Lärexamen med inriktning mot senare år | 309 | 320 | 1 510 | 1 365 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Malmö högskola inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En

sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har inte uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Malmö högskola har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 844 helårsstudenter på uppdrag av Region Skåne.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:47 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 570 342 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 373 |
| - tandvårdscentral | 41 689 |
| Summa | 612 404 |

I anslaget ingår 21 709 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 2 922 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 7 423 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 11 560 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Malmö högskola erhåller 820 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att högskolan erhåller 405 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av

tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:47 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 554 820 | 554 820 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 13 649 | 26 209 |
| Beslut | -12 926 | -16 367 |
| Överföring till/från andra anslag | 56 861 | 62 525 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 612 404 | 627 188 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.48 25:48 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:48 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Malmö högskola

Tusental kronor

| År | Utfall | Utveckling | Anslags-sparande | Utfall |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 54 380 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 64 845 | Utgifts-prognos | 64 002 |
| 2003 | Förslag | 72 114 | | |
| 2004 | Beräknat | 73 707 ¹ | | |

¹ Motsvarar 72 114 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:48 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|------------------|-------------|-------------|---------------|
| Medicinskt | 3 | 8 | 25 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Malmö högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:48 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|---------------|--------------------------|
| Nybörjare | 13 | 10 | 38 % | 60 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 37 | 38 | 57 % | 55 % |
| Doktorsexamina | 2 | 6 | 50 % | 50 % |
| Licentiatexamen | 1 | 6 | 100 % | 50 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 antgett att minst 34 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:48 Professorer

| | Antal 2000 | Antal 2001 | Andel kvinnor 2000 | Andel kvinnor 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 24 | 29 | 20 % | 28 % |
| Nyrekryterade professorer | 5 | 5 | 0 % | 60 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:48 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.

| | |
|------------------------|---------------|
| Medicinskt | 39 499 |
| Övriga forskningsmedel | 32 615 |
| Summa | 72 114 |

I anslaget ingår 2 508 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 1 376 000 kronor till *Medicinskt* vetenskapsområde samt 1 132 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*. Vidare ingår i anslagsposten *Övriga forskningsmedel* 3 166 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:48 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 64 845 | 64 845 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 1 595 | 3 063 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 2 508 | 2 563 |
| Övrig | 3 166 | 3 236 |
| Förslag/beräknat anslag | 72 114 | 73 707 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.49 25:49 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning

Tabell 9.25:49 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Kalmar

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 263 303 | Anslags-sparande | 30 731 |
| 2002 | Anslag | 330 803 ¹ | Utgifts-prognos | 317 817 |
| 2003 | Förslag | 357 899 | | |
| 2004 | Beräknat | 366 563 ² | | |

¹ Inklusive en minskning med 13 400 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 samt en ökning med 20 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 358 639 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 5 070 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Kalmar har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 29,5 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Kalmar.

Tabell 9.25:49 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001- 2004 | PLANERAT 2005- 2008 |
|--|----------------|-----------------|----------------------|---------------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 89 | 65 | 220 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 53 | 29 ² | 235 | 330 |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 152 | 100 | 405 | 420 |
| Lärarexamen, inriktning mot senare år | 41 | 53 | 265 | 265 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

² Ett uppehåll i antagningen gjordes 1998, vilket fått effekt 2001.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan i Kalmar fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Högskolan i Kalmar har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 393 helårsstudenter på uppdrag dels av Landstinget i Kalmar län, dels av Landstinget Blekinge.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:49 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 345 571 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 158 |
| - fortbildning av journalister | 8 476 |
| - utrustning till sjöbefälsutbildningen | 3 694 |
| Summa | 357 899 |

I anslaget ingår 5 588 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och

juridik med 1 749 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 3 633 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 4 222 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Till takbeloppet har 10 329 000 kronor för övertagandet av verksamhet inom ämnesområdet bioteknik överförs från anslaget 25:39 Växjö universitet: Grundutbildning. Från takbeloppet har 564 000 kronor förts till anslagsposten Institutet för fortbildning av journalister.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Högskolan i Kalmar erhåller 519 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen, se kapitlet Insatser avsnittet Grundläggande högskoleutbildning, samt 221 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:49 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 324 203 | 324 203 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 7 975 | 15 314 |
| Beslut | -4 676 | -6 776 |
| Överföring till/från andra anslag | 30 397 | 33 823 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 357 899 | 366 563 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.50 25:50 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:50 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Högskolan i Kalmar

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| År | Utfall | | Anslags- sparande | |
| 2001 | Utfall | 34 156 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 49 996 | Utgifts- prognos | 49 346 |
| 2003 | Förslag | 62 406 | | |
| 2004 | Beräknat | 63 785 ¹ | | |

¹ Motsvarar 62 406 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:50 Examinationsmål för forskarutbildning

| VETENSKAPSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 |
|--------------------|----------------|----------------|------------------|
| Naturvetenskapligt | – | 3 | 6 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Högskolan i Kalmar redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:50 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Nybörjare | 16 | 16 | 75 % | 31 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 19 | 32 | 74 % | 50 % |
| Doktorsexamina | – | 2 | – | 100% |
| Licentiatexamen | 1 | 2 | 100 % | 50 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 21 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:50 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 10 | 17 | 20 % | 12 % |
| Nyrekryterade professorer | 2 | 7 | 0 | 0 |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:50 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

| Tusental kronor | |
|------------------------|---------------|
| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
| Naturvetenskapligt | 51 610 |
| Övriga forskningsmedel | 10 796 |
| Summa | 62 406 |

I anslaget ingår 903 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 716 000 kronor till *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde samt 187 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*.

Vidare ingår i anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde 5 277 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Till anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde har 5 000 000 kronor för övertagandet av verksamhet som avser biovetenskaplig forskning överförts från anslaget 25:40 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:50 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 49 996 | 49 996 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 1 230 | 2 362 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 11 180 | 11 427 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 62 406 | 63 785 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.51 25:51 Mälardalens högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:51 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mälardalens högskola

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | 335 345 | 635 | |
| 2002 | Anslag | 465 196 ¹ | 457 842 |
| 2003 | Förslag | 502 595 | |
| 2004 | Beräknat | 513 941 ² | |

¹ Varav 27 280 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 502 831 tkr i 2003 års prismetod.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 635 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mälardalens högskola har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 9,5 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Mälardalens högskola.

Tabell 9.25:51 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 126 | 173 | 410 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 219 | 229 | 1 010 | 1 020 |
| Läroexamen med inriktning mot senare år | – | 20 | 210 | 280 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Mälardalens högskola inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Mälardalens högskola har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 109 helårsstudenter på uppdrag dels av Landstinget Sörmland, dels av Landstinget Västmanland.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:51 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 498 912 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 366 |
| - Idélab | 3 317 |
| Summa | 502 595 |

I anslaget ingår 9 185 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 2 868 000 kronor dels av utbildningsområdet vård med 9 729 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 31 828 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande

högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Mälardalens högskola erhåller 163 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen, se kapitlet Insatser avsnittet Grundläggande högskoleutbildning, samt 74 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:51 Härledning av nivån 2003–2004

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Tusental kronor | | |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 437 916 | 437 916 |
| Förändring till följd av: | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 10 773 | 20 686 |
| Beslut | -8 220 | -9 028 |
| Överföring till/från andra anslag | 62 126 | 64 366 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 502 595 | 513 941 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.52 25:52 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:52 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mälardalens högskola

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|---------------|------------------|-----------------|
| År | Slags | Medel | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
| 2001 | Utfall | 2 000 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 29 564 | | 29 180 |
| 2003 | Förslag | 44 278 | | |
| 2004 | Beräknat | 45 256 | ¹ | |

¹ Motsvarar 44 277 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Några resultat för forskarutbildningen vid Mälardalens högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:52 Resultat för forskarutbildningen

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR | |
|--------------------------|---------------|---------------|---------------|------|
| | | | 2000 | 2001 |
| Nyborjare | – | 56 | – | 20 % |
| Aktiva (ht) ¹ | – | 54 | – | 19 % |
| Doktorsexamina | – | – | – | – |
| Licentiatexamen | – | 3 | – | 33 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 15 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:52 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR | |
|---------------------------|---------------|---------------|---------------|------|
| | | | 2000 | 2001 |
| Professorer ¹ | 23 | 27 | 11 % | 8 % |
| Nyrekryterade professorer | 9 | 7 | 0 % | 0 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:52 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

| Tusental kronor | |
|------------------------|---------------|
| VETENSKAPSOMRÅDE M.M. | |
| Tekniskt | 31 348 |
| Övriga forskningsmedel | 12 930 |
| Summa | 44 278 |

I anslaget ingår 793 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. Beloppet har fördelats på anslagsposter med 463 000 kronor till *Tekniskt* vetenskapsområde samt 330 000 kronor till *Övriga forskningsmedel*.

Vidare ingår i anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde 13 193 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:52 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 29 564 | 29 564 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 727 | 1 396 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 13 987 | 14 296 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 44 278 | 45 256 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.53 25:53 Danshögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:53 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Danshögskolan

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags- sparande | |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 24 404 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 25 160 | Utgifts- prognos | 24 833 |
| 2003 | Förslag | 26 927 | | |
| 2004 | Beräknat | 27 522 ¹ | | |

¹ Motsvarar 26 927 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Danshögskolan har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 0,9 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:53 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|---------------|
| Takbelopp | 25 828 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 23 |
| - lokalkostnader | 1 076 |
| Summa | 26 927 |

I anslaget ingår 1 145 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:53 Härledning av nivån 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 25 160 | 25 160 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 619 | 1 189 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 1 148 | 1 173 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 26 927 | 27 522 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.54 25:54 Dramatiska institutet: Grundutbildning

Tabell 9.25:54 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Dramatiska institutet

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags- sparande | |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 61 784 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 67 931 | Utgifts- prognos | 67 048 |
| 2003 | Förslag | 73 456 | | |
| 2004 | Beräknat | 75 079 ¹ | | |

¹ Motsvarar 73 456 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Dramatiska institutet har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 2,2 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:54 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|---------------|
| Takbelopp | 71 964 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 22 |
| - lokalkostnader | 1 470 |
| Summa | 73 456 |

I anslaget ingår 1 765 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. I takbeloppet ingår ytterligare 2 082 000 kronor för utbyggnaden av kurser i interaktiva medier.

Tabell 9.25:54 Härledning av nivån 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 67 931 | 67 931 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 1 671 | 3 209 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 3 854 | 3 939 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 73 456 | 75 079 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.55 25:55 Högskolan i Borås: Grundutbildning

Tabell 9.25:55 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Borås

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | 0 |
|-------------|----------------|----------------------|-------------------------|
| 2001 | Utfall | 212 863 | 0 |
| 2002 | Anslag | 295 887 ¹ | Utgifts-prognos 292 040 |
| 2003 | Förslag | 314 277 | |
| 2004 | Beräknat | 321 757 ² | |

¹ Varav 18 627 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och 3 500 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 314 802 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Borås har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 0,3 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Borås.

Tabell 9.25:55 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|-------------|-------------|---------------|--------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 177 | 219 | 740 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 106 | 103 | 480 | 620 |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 85 | 124 | 470 | 470 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan i Borås fullgjort utbildningsuppdraget vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Högskolan i Borås har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 718 helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalandsregionen.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 45 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:55 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|---------------------------|------------|------------|--------------------|------|
| Professorer ¹ | 9 | 10,4 | 56 % | 31 % |
| Nyrekryterade professorer | 7 | 6 | 57 % | 16 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

*Resursfördelning 2003***Tabell 9.25:55 Resursfördelning för grundutbildningen**

| Tusental kronor | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 314 118 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 159 |
| Summa | 314 277 |

I anslaget ingår 7 303 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 1 222 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 5 596 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 19 476 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan i Borås erhåller ytterligare 4 120 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Högskolan i Borås.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Högskolan i Borås erhåller 379 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen, se kapitlet Insatser avsnittet Grundläggande högskoleutbildning, samt 148 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:55 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 273 760 | 273 760 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 6 734 | 12 931 |
| Beslut | -5 390 | -6 967 |
| Överföring till/från andra anslag | 39 173 | 42 033 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 314 277 | 321 757 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.56 25:56 Högskolan Dalarna: Grundutbildning**Tabell 9.25:56 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Dalarna**

| Tusental kronor | | | | | |
|-----------------|----------------|----------------|------------------|---------|--------------|
| 2001 | Utfall | 231 644 | Anslags-sparande | 37 756 | ¹ |
| 2002 | Anslag | 285 014 | Utgifts-prognos | 293 381 | |
| 2003 | Förslag | 308 221 | | | |
| 2004 | Beräknat | 315 078 | | | ³ |

¹ Årsredovisning för staten 2001 (rskr. 2001/02:101) bilaga 7, är beloppet avseende ingående anslagssparande från 2001 felaktigt.

² Inklusivt en minskning med 17 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

³ Motsvarar 308 267 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 13 871 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Högskolan Dalarna har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 36,3 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan Dalarna.

Tabell 9.25:56 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 43 | 37 | 170 | 1 |
| Sjuksköterskeexamen | 66 | 74 | 355 | 400 |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 94 | 69 | 235 | 255 |
| Lärarexamen, inriktning mot senare år | 76 | 124 | 530 | 610 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan Dalarna inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätens uppdrag för 2001 jämfört med utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Det särskilda åtagandet att anordna utbildning med anledning av riksdagens beslut i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) redovisas i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Vissa särskilda åtagande.

Högskolan Dalarna har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 533 helårsstudenter på uppdrag av Landstinget Dalarna.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:56 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 308 061 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 160 |
| Summa | 308 221 |

I anslaget ingår 7 754 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildnings-

områdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 1 882 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 3 762 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med -14 821 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan Dalarna erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Högskolan Dalarna.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Högskolan Dalarna erhåller 46 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:56 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 302 014 | 302 014 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 7 430 | 14 267 |
| Beslut | -3 743 | -4 001 |
| Överföring till/från andra anslag | 2 520 | 2 798 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 308 221 | 315 078 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.57 25:57 Högskolan på Gotland: Grundutbildning

Tabell 9.25:57 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan på Gotland

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 56 846 | Anslags- sparande | 30 385 |
| 2002 | Anslag | 76 002 ¹ | Utgifts- prognos | 75 875 |
| 2003 | Förslag | 90 139 | | |
| 2004 | Beräknat | 92 131 ² | | |

¹ Inklusiv en minskning med 7 945 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 90 139 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 23 662 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan på Gotland har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 29,9 miljoner kronor.

För 2001 har Högskolan på Gotland inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för år 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Det särskilda åtagandet att anordna utbildning med anledning av riksdagens beslut i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) redovisas i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Vissa särskilda åtagande.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:57 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|--|---------------|
| Takbelopp | 80 117 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 22 |
| - kompensation för uppbyggnad av högskolan | 10 000 |
| Summa | 90 139 |

I anslaget ingår 2 116 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 608 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 1 373 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan på Gotland erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Högskolan på Gotland.

Tabell 9.25:57 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 83 947 | 83 947 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 2 065 | 3 965 |
| Beslut | -3 741 | -3 824 |
| Överföring till/från andra anslag | 7 868 | 8 042 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 90 139 | 92 131 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.58 25:58 Högskolan i Gävle: Grundutbildning

Tabell 9.25:58 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Gävle

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 231 393 | Anslags- sparande | 0 |
| 2002 | Anslag | 296 531 ¹ | Utgifts- prognos | 292 676 |
| 2003 | Förslag | 322 920 | | |
| 2004 | Beräknat | 331 054 ² | | |

¹ Varav 6 750 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 323 898 tkr i 2003 års prisivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Gävle har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 8,3 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Gävle.

Tabell 9.25:58 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|--|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 36 | 63 | 140 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 127 | 122 | 475 | 535 |
| Läroexamen, inriktning mot tidigare år | 94 | 152 | 520 | 520 |
| Läroexamen, inriktning mot senare år | – | 16 | 190 | 225 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan i Gävle fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har uppnåtts.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Högskolan i Gävle har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 654 helårsstudenter på uppdrag av Landstinget Gävleborg.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:58 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 321 054 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 159 |
| - utveckla s.k. collegeutbildning | 1 707 |
| Summa | 322 920 |

I anslaget ingår 5 888 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning av dels utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 2 233 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 5 405 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 12 262 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan i Gävle erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning, 23 566 000 kronor för övertagandet av verksamhet som avser forskning om belastningsskador samt medel av engångskaraktär, 8 000 000 kronor, för samarbetsavtal. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Högskolan i Gävle.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Högskolan i Gävle erhåller 537 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att

högskolan erhåller 442 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

För 2004 bör vidare gälla att högskolan för sista året erhåller 1 707 000 kronor för att utveckla s.k. collegeutbildning samt medel av engångskaraktär, 5 000 000 kronor, för samarbetsavtal med anledning av övertagandet av verksamhet som avser forskning om belastnings-skador.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförut-sättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25.58 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 289 781 | 289 781 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 7 129 | 13 689 |
| Beslut | -3 392 | -5 534 |
| Överföring till/från andra anslag | 29 402 | 33 119 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 322 920 | 331 054 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.59 25:59 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning

Tabell 9.25.59 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Halmstad

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| År | Slagslag | Belopp | Slagslag | Belopp |
| 2001 | Utfall | 175 085 | Anslags-sparande | 785 |
| 2002 | Anslag | 241 410 ¹ | Utgifts-prognos | 238 272 |
| 2003 | Förslag | 250 743 | | |
| 2004 | Beräknat | 264 069 ² | | |

¹ Varav 20 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 258 361 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagandet som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 785 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Halmstad har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 9,4 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Halmstad. Se kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Tabell 9.25:59 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---------------------------------------|-------------|-------------|---------------|--------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 72 | 69 | 390 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 77 | 76 | 340 | 395 |
| Lärarexamen, inriktning mot senare år | 1 | 18 | 195 | 275 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan i Halmstad fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har uppnåtts.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Högskolan i Halmstad har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 431 helårsstudenter på uppdrag av Landstinget Halland.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 24 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25 :59 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | 2001 |
|---------------------------|------------|------------|--------------------|------|
| Professorer ¹ | 10 | 12 | 0 | 0 |
| Nyrekryterade professorer | 4 | 2 | 0 | 0 |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:59 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 250 584 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 159 |
| Summa | 250 743 |

I anslaget ingår 5 759 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 2 474 000 kronor dels av utbildningsområdet vård med 3 174 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 12 299 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan i Halmstad erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning samt 711 000 kronor för en professor med inriktning mot tillämpad matematik (se kapitlet Insatser, avsnittet Vissa insatser vid universitet och högskolor). Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Högskolan i Halmstad.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Högskolan i Halmstad erhåller 259 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen, se kapitlet Insatser avsnittet Grundläggande högskoleutbildning, samt 118 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:59 Härledning av nivån 2003–2004

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 221 410 | 221 410 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 5 447 | 10 459 |
| Beslut | -4 040 | -2 275 |
| Överföring till/från andra anslag | 27 926 | 29 925 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 250 743 | 264 069 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.60 25:60 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning**Tabell 9.25:60 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Kristianstad**

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 192 415 | Anslags-sparande | 0 |
| 2002 | Anslag | 255 635 | Utgifts-prognos | 246 648 |
| 2003 | Förslag | 280 925 | | |
| 2004 | Beräknat | 287 719 ¹ | | |

¹ Motsvarar 281 499 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Högskolan Kristianstad har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 0,5 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan Kristianstad.

Tabell 9.25:60 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 8 | 11 | 240 | 1 |
| Sjuksköterskeexamen | 84 | 109 | 490 | 550 |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 203 | 249 | 835 | 835 |
| Lärarexamen, inriktning mot senare år | 63 | 69 | 350 | 390 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan Kristianstad fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts. Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Det särskilda åtagandet att anordna utbildning med anledning av riksdagens beslut i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) redovisas i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Vissa särskilda åtagande.

Högskolan Kristianstad har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 646 helårsstudenter på uppdrag av Region Skåne.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:60 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 280 766 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 159 |
| Summa | 280 925 |

I anslaget ingår 6 405 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och

juridik med 2 088 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 5 254 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 5 067 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan Kristianstad erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Högskolan Kristianstad.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Högskolan Kristianstad erhåller 352 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att högskolan erhåller 221 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:60 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 255 635 | 255 635 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 6 289 | 12 076 |
| Beslut | -3 537 | -4 968 |
| Överföring till/från andra anslag | 22 538 | 24 976 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 280 925 | 287 719 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.61 25:61 Högskolan i Skövde: Grundutbildning

Tabell 9.25:61 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Skövde

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|----------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 148 762 | Anslags- sparande | 39 559 |
| 2002 | Anslag | 212 032 | Utgifts- prognos | 218 147 |
| 2003 | Förslag | 228 412 | | |
| 2004 | Beräknat | 233 462 ¹ | | |

¹ Motsvarar 228 415 tkr i 2003 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 22 879 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Skövde har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 39,6 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Skövde.

Tabell 9.25:61 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---------------------------------|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 36 | 35 | 130 | ¹ |
| Sjuksköterskeexamen | 130 | 165 | 695 | 775 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan i Skövde inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Högskolan i Skövde har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 625 helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalandsregionen.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:61 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 228 254 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 158 |
| Summa | 228 412 |

I anslaget ingår 3 678 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 1 044 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 4 474 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 1 828 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan i Skövde erhåller ytterligare 4 120 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Högskolan i Skövde.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:61 Härlledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 212 032 | 212 032 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 5 216 | 10 016 |
| Beslut | -4 580 | -4 692 |
| Överföring till/från andra anslag | 15 744 | 16 106 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 228 412 | 233 462 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.62 25:62 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning

Tabell 9.25:62 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utfall | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|--------|---------------------|
| 2001 | Utfall | 141 006 | 30 917 | |
| 2002 | Anslag | 212 780 | | 221 386 |
| 2003 | Förslag | 235 539 | | |
| 2004 | Beräknat | 242 054 ¹ | | |

¹ Motsvarar 236 822 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 15 652 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 30,9 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla.

Tabell 9.25:62 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001- 2004 | PLANERAT 2005- 2008 |
|--|----------------|----------------|----------------------|---------------------------|
| Sjuksköterskeexamen | 116 | 102 | 470 | 620 |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 40 | 46 | 285 | 290 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Högskolan i Trollhättan/Uddevalla inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 729 helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalandsregionen.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:62 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 233 332 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 158 |
| - utveckling av arbetsintegrerat lärande | 2 049 |
| Summa | 235 539 |

I anslaget ingår 3 389 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 1 563 000 kronor dels av utbildningsområdet vård med 7 183 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 5 245 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa

högskolor m.m., anslagsposten Högskolan i Trollhättan/Uddevalla.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Högskolan i Trollhättan/Uddevalla erhåller 732 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att högskolan erhåller 552 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:62 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 212 780 | 212 780 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 5 234 | 10 051 |
| Beslut | -4 626 | -7 546 |
| Överföring till/från andra anslag | 22 151 | 26 769 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 235 539 | 242 054 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.63 25:63 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:63 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Idrottshögskolan i Stockholm

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|---------------------|------------------|----------------|
| 2001 | Utfall | 38 879 | Anslags-sparande | 0 ¹ |
| 2002 | Anslag | 37 007 | Utgifts-prognos | 36 526 |
| 2003 | Förslag | 42 830 | | |
| 2004 | Beräknat | 43 851 ² | | |

¹ Beloppet i Årsredovisning för staten 2001 (skr. 2001/02:101) bilaga 7 avseende utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2001 har korrigerats.

² Motsvarar 42 903 tkr i 2003 års prisinivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Idrottshögskolan i Stockholm har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 2,8 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för lärarexamen med inriktning mot senare år vid Idrottshögskolan i Stockholm.

Tabell 9.25:63 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001- 2004 | PLANERAT 2005- 2008 |
|--|----------------|----------------|----------------------|---------------------------|
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 54 | 36 | 160 | 160 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:63 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|---|---------------|
| Takbelopp | 42 808 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 22 |
| Summa | 42 830 |

I anslaget ingår 625 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 18 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 4 154 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. För viss undervisning inom området fysiologi har 102 000 kronor överförts från anslaget 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning.

Idrottshögskolan i Stockholm erhåller 5 651 000 kronor som förstärkning för forskning. Medel som avser verksamhet inom

fysiologisk forskning, 2 049 000 kronor, har överförs från anslaget 25:32 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning. Dessa medel beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Idrottshögskolan i Stockholm.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Idrottshögskolan i Stockholm erhåller 73 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Av regeringen fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:63 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 37 007 | 37 007 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 910 | 1 748 |
| Beslut | 18 | -263 |
| Överföring till/från andra anslag | 4 895 | 5 359 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 42 830 | 43 851 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.64 25:64 Konstfack: Grundutbildning

Tabell 9.25:64 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Konstfack

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | 102 912 | 0 | |
| 2002 | 106 970 | | 105 579 |
| 2003 | Förslag | 114 554 | |
| 2004 | Beräknat | 117 141 ¹ | |

¹ Motsvarar 114 609 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Konstfack har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 1,4 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för lärarexamen med inriktning mot senare år vid Konstfack.

Tabell 9.25:64 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Lärarexamen, inriktning mot senare år | 34 | 59 | 120 | 120 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:64 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 113 456 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 22 |
| - lokalkostnader | 1 076 |
| Summa | 114 554 |

I anslaget ingår 2 657 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare har takbeloppet förändrats med 2 272 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Konstfack erhåller 55 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Av regeringen fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av

tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:64 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 106 970 | 106 970 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 2 631 | 5 053 |
| Beslut | -360 | -579 |
| Överföring till/från andra anslag | 5 313 | 5 697 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 114 554 | 117 141 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.65 25:65 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:65 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Konsthögskolan

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|------------------------------|------------------|-----------------|
| 2001 | 48 817 | 0 | |
| 2002 | Anslag 50 307 | | 49 653 |
| 2003 | Förslag 52 390 | | |
| 2004 | Beräknat 53 548 ¹ | | |

¹ Motsvarar 52 390 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagande som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Konsthögskolan har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 1,9 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:65 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|---------------|
| Takbelopp | 51 255 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 22 |
| - lokalkostnader | 1 076 |
| - stipendier | 37 |
| Summa | 52 390 |

I anslaget ingår 836 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:65 Härledning av nivån 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 50 307 | 50 307 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 1 238 | 2 377 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 845 | 864 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 52 390 | 53 548 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.66 25:66 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:66 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|-------------------------------|------------------|-----------------|
| 2001 | 93 235 | 0 | |
| 2002 | Anslag 112 837 | | 111 370 |
| 2003 | Förslag 120 061 | | |
| 2004 | Beräknat 122 734 ¹ | | |

¹ Motsvarar 120 081 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 3,4 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för lärarexamen med inriktning mot senare år vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm.

Tabell 9.25:66 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|--|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 29 | 29 | 115 | 120 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:66 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|--|----------------|
| Takbelopp | 98 264 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 160 |
| - dirigentutbildning och utbildning i elektroakustisk komposition samt medel för ombesörjande av utbetalning av bidrag till Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (SAMI) | 3 263 |
| - utvecklingsmedel | 15 827 |
| - lokalkostnader | 2 547 |
| Summa | 120 061 |

I anslaget ingår 3 420 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare har takbeloppet förändrats med 1 005 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Kungl. Musikhögskolan i Stockholm erhåller 20 000 kronor för en fortsatt utbyggnad

av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Av regeringen fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:66 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 112 837 | 112 837 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 2 776 | 5 330 |
| Beslut | -629 | -722 |
| Överföring till/från andra anslag | 5 077 | 5 288 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 120 061 | 122 734 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.67 25:67 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:67 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------------|----------------------|---------------------|--|
| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos | |
| 2001 | 318 124 | 44 582 | | |
| 2002 | 379 743 ¹ | | 381 433 | |
| 2003 | Förslag | 381 926 | | |
| 2004 | Beräknat | 390 821 ² | | |

¹ Varav 26 328 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 382 373 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 3 163 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Lärarhögskolan i Stockholm har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid

utgången av budgetåret ett anslagssparande om 44,4 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Lärarhögskolan i Stockholm.

Tabell 9.25:67 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 53 | 43 | 180 | ¹ |
| Lärarexamen, inriktning mot tidigare år | 616 | 433 | 1 895 | 2 110 |
| Lärarexamen, inriktning mot senare år | 443 | 388 | 2 190 | 2 275 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Lärarhögskolan i Stockholm inte fullgjort utbildningsuppdraget varken för helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning 2001 jämfört med 2000 har uppnåtts.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts utom anordnandet av flyglärover utbildning.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 25 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:67 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 16 | 16 | 38 % | 38 % |
| Nyrekryterade professorer | 0 | 0 | 0 % | 0 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:67 Resursfördelning för grundutbildningen

| Tusental kronor | |
|--|----------------|
| Takbelopp | 362 712 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 160 |
| - utveckling av lärarutbildning för döva och hörselskadade | 1 958 |
| - rekryteringsinsatser för lärarstudenter med utländsk bakgrund och annat modersmål än svenska | 671 |
| - medel för en samlad lokalisering | 13 499 |
| - nationellt centrum för svenskundervisning för invandrare och svenska som andra språk | 2 926 |
| Summa | 381 926 |

I anslaget ingår 8 883 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 1 457 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 9 303 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Lärarhögskolan i Stockholm erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt arbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Lärarhögskolan i Stockholm.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Lärarhögskolan i Stockholm erhåller 447 000 kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:67 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 353 415 | 353 415 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 8 694 | 16 695 |
| Beslut | -2 469 | -4 245 |
| Överföring till/från andra anslag | 22 286 | 24 956 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 381 926 | 390 821 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.68 25:68 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:68 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Operahögskolan i Stockholm

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | 0 |
|-------------|----------------|---------------------|------------------------|
| 2001 | 15 142 | | |
| 2002 | Anslag | 15 619 | Utgifts-prognos 15 416 |
| 2003 | Förslag | 16 084 | |
| 2004 | Beräknat | 16 439 ¹ | |

¹ Motsvarar 16 084 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Operahögskolan i Stockholm har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 79 000 kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:68 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|---------------|
| Takbelopp | 14 986 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 22 |
| - lokalkostnader | 1 076 |
| Summa | 16 084 |

I anslaget ingår 80 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:68 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 15 619 | 15 619 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 384 | 738 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 81 | 83 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 16 084 | 16 439 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.69 25:69 Södertörns högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:69 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Södertörns högskola

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | 23 079 |
|-------------|----------------|----------------------|-------------------------|
| 2001 | 188 525 | | |
| 2002 | Anslag | 202 811 ¹ | Utgifts-prognos 200 402 |
| 2003 | Förslag | 244 776 | |
| 2004 | Beräknat | 250 193 ² | |

¹ Inklusive en minskning med 9 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och med 12 400 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 244 785 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 2 427 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Södertörns högskola har för budgetåret 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 24 000 kronor av tidigare sparade helårsprestationer. Dessutom redovisades vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 23,1 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Södertörns högskola.

Tabell 9.25:69 Examinationsmål för grundutbildning

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|--|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 20 | 64 | 210 | 1 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | – | – | 190 | 250 |

¹ Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Södertörns högskola inte fullgjort utbildningsuppdraget, varken för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 26 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:69 Professorer

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 19 | 26 | 21 % | 23 % |
| Nyrekryterade professorer | 7 | 7 | 57 % | 29 % |

¹ Heltidsekvivalenter.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:69 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|----------------|
| Takbelopp | 244 616 |
| <i>Särskilt åtagande</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 160 |
| Summa | 244 776 |

I anslaget ingår 7 321 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

I takbeloppet har resurser beräknats för kvalitetsförstärkning dels av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik med 4 237 000 kronor, dels av utbildningsområdet vård med 205 000 kronor.

Vidare har takbeloppet förändrats med 3 076 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning.

Södertörns högskola erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Södertörns högskola.

Planeringsförutsättningar

Av regeringen fastställda examinationsmål för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:69 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 224 211 | 224 211 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 5 516 | 10 592 |
| Beslut | -5 018 | -5 162 |
| Överföring till/från andra anslag | 20 067 | 20 552 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 244 776 | 250 193 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.70 25:70 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:70 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Teaterhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | | 23 994 | | 0 |
| 2002 | Anslag | 24 737 | Utgifts-prognos | 24 415 |
| 2003 | Förslag | 25 930 | | |
| 2004 | Beräknat | 26 503 ¹ | | |

¹ Motsvarar 25 930 tkr i 2003 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Teaterhögskolan i Stockholm har för budgetåret 2001 redovisat helårsprestationer motsvarande 1,8 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

Resursfördelning 2003

Tabell 9.25:70 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

| | |
|---|---------------|
| Takbelopp | 24 832 |
| <i>Särskilda åtaganden</i> | |
| - högskolepedagogisk utbildning av lärare | 22 |
| - lokalkostnader | 1 076 |
| Summa | 25 930 |

I anslaget ingår 580 000 kronor för premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Se kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:70 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 24 737 | 24 737 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 609 | 1 169 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 584 | 597 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 25 930 | 26 503 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.71 25:71 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tabell 9.25:71 Anslagsutveckling för anslaget Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|------------------------|------------------|-----------|
| 2001 | | 1 683 363 | | 149 973 |
| 2002 | Anslag | 1 764 925 ¹ | Utgifts-prognos | 1 559 188 |
| 2003 | Förslag | 1 875 181 | | |
| 2004 | Beräknat | 1 928 279 ² | | |

Anslaget benämndes t.o.m. 2001 Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.

¹ Inklusivt ökning med 4 750 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och 5 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 1 886 596 tkr i 2003 års prisnivå.

Under detta anslag beräknas ersättning för den högre utbildning och forskning som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare med stöd av bl.a. avtal som staten ingått med utbildningsanordnarna och i vissa fall särskilda regeringsbeslut.

Genom regeringsbeslut den 13 juni 2002 har 198 041 000 kronor dragits in. Chalmers tekniska högskola AB har under 2002 inbetalat 59 104 000 kronor till Kammarkollegiet för återföring till anslaget.

De examina som enskilda utbildningsanordnare har tillstånd att utfärda regleras i förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Regeringens överväganden

De bidragsförstärkningar som föreslås för 2003 och som anges som planeringsförutsättningar för 2004 under anslagsposterna 4–6 och 9,

innebär ett fullföljande av de insatser som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1).

Anslaget har vid resursfördelningen 2003 minskats med 3 192 000 kronor avseende tidigare budgeterade medel för Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan.

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9.25:71 Fördelning på anslagsposter för enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tusental kronor

| ANSLAGSPOST | BELOPP |
|---|------------------|
| 1. Chalmers tekniska högskola AB | |
| - Grundutbildning | 599 538 |
| - Forskning och forskarutbildning | 393 554 |
| 2. Handelshögskolan i Stockholm | 50 886 |
| 3. Stiftelsen Högskolan i Jönköping | |
| - Grundutbildning | 354 846 |
| - Forskning och forskarutbildning | 36 507 |
| 4. Teologiska Högskolan, Stockholm (THS) | 4 941 |
| 5. Nybygget – kristen samverkan för Örebro Teologiska Högskola | 2 151 |
| 6. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola | 1 701 |
| 7. Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI) | 9 617 |
| 8. Ericastiftelsen | 5 914 |
| 9. Stiftelsen Stora Sköndal | 17 469 |
| 10. Ersta Diakonisällskap | 26 443 |
| 11. Stiftelsen Rödakorshemmet | 34 265 |
| 12. Stiftelsen Sophiahemmet | 25 733 |
| 13. Beckmans skola AB | 13 902 |
| 14. Momsmerkostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping | 297 714 |
| Summa | 1 875 181 |

Enskilda utbildningsanordnare

1. Chalmers tekniska högskola AB

Resultatinformation, grundläggande högskoleutbildning

Chalmers tekniska högskola AB har för 2001 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret 94,6 miljoner kronor som högskolan inte kunnat tillgodoräkna sig (anslagssparande). För s.k. NT-utbildning med särskilt vuxenstudiestöd har högskolan för

perioden 1997–2001 redovisat 21 miljoner kronor som högskolan inte kunnat tillgodoräkna sig. Av de belopp högskolan inte kunnat tillgodogöra sig har 59,1 miljoner kronor återbetalats i enlighet med regeringsbeslut den 13 juni 2002.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Chalmers tekniska högskola AB. I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001, målen för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Chalmers tekniska högskola AB

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL ¹ 2001-2004 | PLANERAT ¹ 2005-2008 |
|---|-------------|-------------|----------------------------|---------------------------------|
| Civilingenjörsexamen och arkitektexamen | 799 | 799 | 3 570 | 3 700 |

¹ Enligt avtal mellan staten och Chalmers tekniska högskola AB

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Chalmers tekniska högskola AB har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2001 vad avser antalet helårsstudenter totalt. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har uppnåtts. Det särskilda uppdraget att ge grundutbildning i kärnkemi och reaktor fysik har fullgjorts. Utbildning för aktiv sjöpersonal har anordnats och omfattade 20 helårsstudenter, vilket understiger det i avtalet angivna antalet.

Resultatinformation, forskning och forskarutbildning

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:71 Examinationsmål för forskarutbildning vid Chalmers tekniska högskola AB

| VETENSKAPSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL ¹ 2001-2004 |
|------------------|-------------|-------------|----------------------------|
| Tekniskt | 135 | 142 | 590 |

¹ Enligt avtal mellan staten och Chalmers tekniska högskola AB

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat om forskarutbildningen vid Chalmers tekniska högskola AB redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:71 Resultat för forskarutbildningen vid Chalmers tekniska högskola AB

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Nyborjare | 197 | 203 | 31 % | 25 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 1 010 | 1 028 | 25 % | 26 % |
| Doktorsexamina | 94 | 115 | 20 % | 24 % |
| Licentiatexamina | 149 | 140 | 28 % | 26 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 15 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:71 Professorer vid Chalmers tekniska högskola AB

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|-------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 130 | 141 | 7 % | 7 % |
| Biträdande professorer ¹ | 56 | 49 | 4 % | 4 % |
| Nyrekryterade professorer | 22 | 24 | 5 % | 4 % |

¹ Heltidsekvivalenter

Under 2001 påbörjade Chalmers tekniska högskola AB sitt uppdrag att vara värd för en forskarskola i materialvetenskap.

Resurser för 2003

Det högsta belopp som bör kunna utgå till Chalmers tekniska högskola AB för budgetåret 2003 beräknas för

- grundutbildning till 599 538 000 kronor, varav 595 095 000 kronor utgörs av takbeloppet, i vilket ingår 213 000 kronor för kvalitetsförstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare ingår 7 886 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. För särskilda åtaganden har medel beräknats med 360 000 kronor för högskolepedagogisk utbildning av lärare, 1 583 000 kronor som bidrag till utrustning till sjöbefälsutbildningen samt

2 500 000 kronor som planerings- och utvecklingsmedel för en satsning på magisterutbildning i industriell design.

- forskning och forskarutbildning till 393 554 000 kronor, varav ytterligare 5 277 000 kronor för forskarskola i materialvetenskap.

2. Handelshögskolan i Stockholm

Resultatinformation

Handelshögskolan i Stockholm redovisar 1 281 helårsstudenter för 2001, vilket är 12 fler än för 2000 och 40 avlagda doktorsexamina vilket är 30 fler än för 2000.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar att det högsta belopp som kan utgå till Handelshögskolan i Stockholm för grundutbildning, bibliotek, studiestöd i forskarutbildning och för avlagda doktorsexamina är 50 886 000 kronor.

3. Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Resultatinformation, grundläggande högskoleutbildning

Stiftelsen Högskolan i Jönköping har för 2001 redovisat helårsstudenter och helårsprestationer motsvarande 1,5 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret sparade helårsprestationer motsvarande 17,3 miljoner kronor.

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping. I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001, målen för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL ¹ 2001- 2004 | PLANERAT ¹ 2005- 2008 |
|--|--------------------|--------------------|-----------------------------------|--|
| Magisterexamen med ämnesdjup | 178 | 181 | 660 | ² |
| Sjuksköterskeexamen ² | (158) ³ | (166) ² | 660 | 760 |
| Lärarexamen med inriktning mot tidigare år | 214 | 192 | 705 | 710 |
| Lärarexamen med inriktning mot senare år | 32 | 63 | 305 | 315 |

¹ Enligt avtal mellan staten och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

² Mål för perioden skall vara minst samma nivå som perioden 2001–2004.

³ Avser Hälsohögskolan i Jönköping.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

För 2001 har Stiftelsen Högskolan i Jönköping fullgjort utbildningsuppdraget vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2001 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Utbildningsuppdraget.

Målet att öka examinationen inom högskoleingenjörsutbildningen 2001 i förhållande till 2000 har inte uppnåtts.

Resultatinformation, forskning och forskarutbildning

I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001 samt fastställt examinationsmål för perioden 2001–2004.

Tabell 9.25:71 Examinationsmål för forskarutbildning vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping

| VETENSKAPSOMRÅDE | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL ¹ 2001-2004 |
|---|----------------|----------------|-------------------------------|
| Vissa ämnen inom humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde | 1 | 2 | 22 |

¹ Enligt avtal mellan staten och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Några resultat för forskarutbildningen vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:71 Resultat för forskarutbildning vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|--------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Nyborjare | 1 | 7 | 0 % | 43 % |
| Aktiva (ht) ¹ | 41 | 42 | 34 % | 36 % |
| Doktorsexamina | 0 | 2 | 0 % | 50 % |
| Licentiatexamina | 1 | 0 | 100 % | 0 % |

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 18 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Tabell 9.25:71 Professorer vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping

| | ANTAL 2000 | ANTAL 2001 | ANDEL KVINNOR 2000 | ANDEL KVINNOR 2001 |
|---------------------------|---------------|---------------|-----------------------|-----------------------|
| Professorer ¹ | 21 | 23 | 17 % | 8 % |
| Nyrekryterade professorer | 0 | 6 | 0 % | 50 % |

¹ Heltidsekvivalenter

Resurser för 2003

Det högsta belopp som bör kunna utgå till Stiftelsen Högskolan i Jönköping för budgetåret 2003 beräknas för

- grundutbildning till 354 846 000 kronor, varav 354 690 000 kronor utgörs av takbeloppet i vilket ingår 2 222 000 kronor för kvalitetsförstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik samt 10 105 000 kronor för kvalitetsförstärkning av utbildningsområdet vård. Vidare ingår 10 284 000 kronor i enlighet med vad som redovisats i tabell 7.1 Resurser för omfördelning och utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen i kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. För särskilda åtaganden har medel beräknats med 156 000 kronor för högskolepedagogisk utbildning av lärare.
- forskning och forskarutbildning till 36 507 000 kronor, varav ytterligare 3 166 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Stiftelsen Högskolan i Jönköping erhåller

545 000 kronor 2004 för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen. Se kapitlet Insatser, avsnittet Grundläggande högskoleutbildning. Vidare bör gälla för 2004 att högskolan erhåller 443 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

4. Teologiska Högskolan, Stockholm (THS)

Resultatinformation

Teologiska Högskolan, Stockholm redovisar 156 helårsstudenter för 2001, vilket är 17 fler än för 2000.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Teologiska Högskolan, Stockholm till 4 941 000 kronor, vilket motsvarar 169 helårsstudenter. I beloppet har beräknats medel för utbyggnad och en bidragsförstärkning om 1 217 000 kronor.

Planeringsförutsättning

Som planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Teologiska Högskolan, Stockholm erhåller ytterligare 878 000 kronor.

5. Nybygget – kristen samverkan för Örebro Teologiska Högskola

Resultatinformation

Nybygget – kristen samverkan redovisar för Örebro Teologiska Högskola (f.d. Örebro Missionsskola) 77 helårsstudenter för 2001, vilket är 2 färre än för 2000.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Nybygget – kristen samverkan för Örebro Teologiska Högskola till 2 151 000 kronor, vilket motsvarar 73,5 helårsstudenter. I beloppet har beräknats medel för utbyggnad och en bidragsförstärkning om 696 000 kronor.

Planeringsförutsättning

Som planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Nybygget – kristen samverkan för Örebro Teologiska Högskola erhåller ytterligare 468 000 kronor.

6. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola

Resultatinformation

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen redovisar för Johannelunds teologiska högskola 54 helårsstudenter för 2001, vilket är 7 färre än för 2000.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola till 1 701 000 kronor, vilket motsvarar 58 helårsstudenter. I beloppet har beräknats medel för utbyggnad och en bidragsförstärkning om 519 000 kronor.

Planeringsförutsättning

Som planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola erhåller ytterligare 337 000 kronor.

7. Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI)

Resultatinformation

Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut redovisar 59 helårsstudenter för 2001, vilket är 4 färre än för 2000.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut till 9 617 000 kronor, vilket motsvarar 84,5 helårsstudenter.

8. Ericastiftelsen

Resultatinformation

Ericastiftelsen redovisar 38 helårsstudenter inom psykioterapiutbildning med inriktning mot barn- och ungdomar för 2001, vilket är en fler än för 2000.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Ericastiftelsen till 5 914 000 kronor.

9. Stiftelsen Stora Sköndal för Ersta Sköndal högskola

Resultatinformation

Stiftelsen Stora Sköndal och Ersta Diakoniséllskap (se anslagspost 10) redovisar för Ersta Sköndal högskola 592 helårsstudenter för 2001 vilket är 85 fler än för 2000.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Stiftelsen Stora Sköndal till 17 469 000 kronor, motsvarande 22 helårsstudenter i kyrkomusikalisk utbildning, 129 helårsstudenter i samordnad sjuksköterske- och socionomutbildning, 178,5 helårsstudenter i socionomutbildning, 30 helårsstudenter i magisterutbildning i socialt arbete och 25 helårsstudenter i utbildning i teologi. I beloppet har beräknats medel dels för utbyggnad av den samordnade sjuksköterske- och socionomutbildningen om 2 463 000 kronor, dels för utbildning i teologi om 728 000 kronor.

Planeringsförutsättning

Som planeringsförutsättning för 2004 bör gälla att Stiftelsen Stora Sköndal erhåller ytterligare 733 000 kronor för utbildning i teologi och 1 240 000 kronor för den samordnade sjuksköterske- och socionomutbildningen.

10. Ersta Diakoniséllskap för Ersta Sköndal högskola

Resultatinformation

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för sjuksköterskeexamen vid Ersta Sköndal högskola. I tabellen nedan anges utfallet 2000 och 2001, målen för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Ersta Sköndal högskola

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---------------------|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Sjuksköterskeexamen | 57 | 67 | 320 | 505 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Ersta Diakoniséllskap till 26 443 000 kronor.

I anslagsposten ingår 2 276 000 kronor för kvalitetsförstärkning inom utbildningsområdet vård. Vidare ingår 4 358 000 kronor för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen. Till anslagsposten har förts 3 883 000 kronor från anslaget 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning, med anledning av tidigare felaktig fördelning.

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Ersta Diakoniséllskap erhåller 3 291 000 kronor för 2004 för fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen.

Vidare bör gälla för 2004 att föreningen erhåller 442 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

11. Stiftelsen Rödakorshemmet för Röda Korsets Högskola

Resultatinformation

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för sjuksköterskeexamen vid Röda Korsets Högskola. I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001, målen för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Röda Korsets Högskola

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001-2004 | PLANERAT 2005-2008 |
|---------------------|----------------|----------------|------------------|-----------------------|
| Sjuksköterskeexamen | 98 | 89 | 430 | 510 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till stiftelsen Rödakorshemmet till 34 265 000 kronor.

I anslagsposten ingår 2 642 000 kronor för kvalitetsförstärkning inom utbildningsområdet vård. Vidare ingår 2 542 000 kronor för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen. Till anslagsposten har förts 3 233 000 kronor från anslaget 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning, med anledning av tidigare felaktig fördelning.

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Stiftelsen Rödakorshemmet erhåller 1 645 000

kronor 2004 för fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen.

Vidare bör gälla för 2004 att stiftelsen erhåller 148 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

12. Stiftelsen Sophiahemmet för Sophiahemmets sjuksköterskehögskola

Resultatinformation

För perioden 2001–2004 har examinationsmål fastställts för sjuksköterskeexamen vid Sophiahemmets sjuksköterskehögskola. I tabellen nedan anges utfallet för 2000 och 2001, målen för perioden 2001–2004 samt planeringsförutsättningar för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:71 Examinationsmål för grundutbildning vid Sophiahemmets sjuksköterskehögskola

| EXAMEN | UTFALL 2000 | UTFALL 2001 | MÅL 2001- 2004 | PLANERAT 2005- 2008 |
|---------------------|----------------|----------------|----------------------|---------------------------|
| Sjuksköterskeexamen | 76 | 82 | 310 | 340 |

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Examinationsmål.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till stiftelsen Sophiahemmet till 25 733 000 kronor.

I anslagsposten ingår 2 181 000 kronor för kvalitetsförstärkning inom utbildningsområdet vård. Vidare ingår 1 453 000 kronor för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen. Till anslagsposten har förts 1 294 000 kronor från anslaget 25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning, med anledning av tidigare felaktig fördelning.

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning bör gälla att Stiftelsen Sophiahemmet erhåller 1 097 000 kronor 2004 för fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen.

Vidare bör gälla för 2004 att stiftelsen erhåller 148 000 kronor som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

13. Beckmans skola AB

Regeringen har tidigare under kapitlet Insatser, avsnittet Vissa insatser vid universitet och högskolor redovisat förslaget att Beckmans skola AB skall erhålla medel för högskoleutbildning. Regeringen har för avsikt att i enlighet med lagen

(1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina besluta om tillstånd för Beckmans skola AB att få utfärda konstnärlig högskoleexamen i konst och design, under förutsättning att bolaget erhåller medel för utbildningarna och att inga avgifter tas ut av studenterna.

Resurser för 2003

Regeringen beräknar bidraget till Beckmans skola AB till 13 902 000 kronor, vilket motsvarar 123 helårsstudenter.

Regeringen bedömer att det föreslagna bidraget motsvarar tidigare avgiftsintäkter och statsbidrag för det angivna antalet studenter samt medger en kvalitetsförstärkning.

14. Mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Under anslagsposten har beräknats mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping i enlighet med de ramavtal som ingåtts mellan staten och bolaget respektive staten och stiftelsen.

Enligt avtalen skall staten ersätta bolaget respektive stiftelsen för de mervärdesskattekostnader, som uppkommer i den grundläggande högskoleutbildningen och forskningen vid Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Syftet är att garantera konkurrensneutralitet gentemot statliga högskolor och universitet.

Budgetåret 2001 anvisade staten 284,1 miljoner kronor avseende ersättning för mervärdesskattekostnader. Det sammanlagda belopp som utbetalades för 2001 var 185,7 miljoner kronor. Vidare har under 2002 Kammarkollegiet utbetalat totalt 18,5 miljoner kronor som finansiering av de kostnader som uppkommit för staten till följd av att mervärdesskattekostnaderna inte utbetalats i enlighet med avtal. Regeringen har genom detta ersatt bolaget respektive stiftelsen fullt ut för samtliga kostnader som staten enligt avtal är skyldig att betala inklusive de retroaktiva kostnader som uppstått.

Enligt prognoser kommer de samlade utgifterna för mervärdesskattekostnader 2002 att uppgå till cirka 225 miljoner kronor. Det högsta belopp som kan utgå för ändamålet beräknas för 2002 till 292,6 miljoner kronor.

Tabell 9.25:71 Härlledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 1 755 175 | 1 755 175 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 43 177 | 82 910 |
| Beslut | -7 569 | -9 831 |
| Överföring till/från andra anslag | 84 398 | 100 025 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 875 181 | 1 928 279 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.72 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tabell 9.25:72 Anslagsutvecklingen för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|----------------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 342 714 | | 46 416 |
| 2002 | Anslag | 599 990 ¹ | Utgifts-prognos | 567 525 |
| 2003 | Förslag | 554 204² | | |
| 2004 | Beräknat | 546 083 ³ | | |

¹ Varav 7 945 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² 55 783 000 kronor avser statliga ålderspensioner varav -27 147 375 kronor är regleringsbelopp avseende 2000.

³ Motsvarar 534 279 tkr i 2003 års prinsnivå.

Av anslagssparandet har 39 805 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 13 juni 2002.

Detta anslag avser verksamhet inom högskoleområdet för vilken medel inte har ställts till förfogande under annat anslag. Anslaget avser även bidrag till Svenska studenthemmet i Paris samt bidrag till Sveriges Förenade Studentkårer.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande:

Tabell 9.25:72 Fördelning på anslagsposter för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tusental kronor

| ANSLAGSPOST | BELOPP |
|---|----------------|
| 1 Svenska studenthemmet i Paris | 1 567 |
| 2 Bidrag till Sveriges Förenade Studentkårer | 206 |
| 3 Statsbidrag till Teknik- och naturvetenskapscentrum | 18 341 |
| 4 Svenskundervisning i utlandet m.m. | 7 310 |
| 5 Stipendier inom programmet North2north | 850 |
| 6 Stipendier för studier vid College of Europe | 348 |
| 7 Arbete med konstnärlig utsmyckning | 900 |
| 8 Bedömning av utländska gymnasiebetyg | 1 000 |
| 9 Statliga ålderspensionsavgifter | 28 436 |
| 10 Stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram | 1 355 |
| 11 Rekryteringsdelegationen | 39 720 |
| 12 Särskilda lärarutbildningar, SÅL | 137 359 |
| 13 Projekt för invandrade akademiker | 9 930 |
| 14 Delegationen för regional samverkan om högre utbildning | 49 650 |
| 15 Stöd till IRECO | 9 930 |
| 16 Pedagogik för högpresterande elever | 2 000 |
| 17 Omställningskostnader | 7 000 |
| 18 Sveriges nätuniversitet, per capitaersättning | 159 243 |
| 19 Utbildning av synpedagoger | 700 |
| 20 Medel för utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor | 28 359 |
| 21 Regeringens disposition | 50 000 |
| Summa | 554 204 |

Resursfördelning för 2003

I enlighet med 2000 års ekonomiska vårproposition (1999/2000:100) har anslaget ökat med 500 miljoner kronor för en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor. Därefter har anslaget minskat för att finansiera föreslagna satsningar inom sektorn.

3. Statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum

Anslagsposten utgör ett statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum (TNC) och disponeras av Högskoleverket. Medlen skall efter ansökan fördelas till TNC. Högskoleverket har i uppdrag att efter samråd med Statens skolverk och Statens kulturråd fördela medlen.

4. Svenskundervisning i utlandet m.m.

Medel under anslagsposten beräknas finansiera åtgärder som främjar undervisning i svenska och om svenska förhållanden liksom information om svensk utbildning och forskning i utlandet. Medlen disponeras av Svenska Institutet.

5. Stipendier inom programmet North2north

Under anslagsposten disponerar Svenska institutet medel avsedda att finansiera insatser i samband med program för student- och lärarmobilitet benämnt North2north inom ramen för Arktiska rådets universitetssamarbete Uarctic. Programmet syftar till att åstadkomma en sammanhållning mellan de åtta arktiska staterna och till att öka förståelsen för och kunskapen om kulturella, språkliga, klimatmässiga, ekologiska och andra förhållanden i länderna. Inom programmet skall hänsyn tas till ursprungsbefolkningarnas särskilda behov och till att underlätta en hållbar samhällsutveckling.

Aktiviteten inom North2north föreslås pågå under 2002–2004 och därefter utvärderas.

6. Stipendier för studier vid College of Europe

Resurser har beräknats för stipendiemöjligheter till College of Europe. Stipendierna bör ges till personer som genomgått svensk högskoleutbildning och avlagt akademisk examen inom ramen för stipendieprogrammet ”Stipendier för Europastudier”. Medlen disponeras av Svenska Institutet och avser att finansiera stipendierna samt administrationen av dessa.

7. Arbete med konstnärlig utsmyckning

Resurser har beräknats till Kungl. Tekniska högskolan för arbete med konstnärlig utsmyckning.

8. Bedömning av utländska gymnasiebetyg

I anslagsposten beräknas medel för att minska handläggningstiderna beträffande ärenden som avser bedömning av utländska gymnasiebetyg. Verket för högskoleservice (VHS) är en servicemyndighet till universitet och högskolor. I servicen ingår bl.a. att bedöma utländska gymnasiebetyg. Rekryteringen till högre studier skall breddas. En viktig målgrupp i detta sammanhang är personer med utländsk gymnasieutbildning. VHS kan med sin erfarenhet inom området underlätta för dessa individer att hitta vägar in i högre utbildning. Betyg från 137 olika länder inkom under 2001. Efterfrågan på bedömningsservicen har ökat

under de senaste åren och VHS har i dag en relativt stor ärendebalans där handläggningstiderna blivit längre.

9. Statliga ålderspensionsavgifter

Resurser för ökade utgifter för utbildningsbidrag för forskarstuderande med anledning av ålderspensionsreformen finns beräknade under anslagsposten.

10. Stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram.

Fortsatt stöd med 1 055 000 kronor har beräknats för Tempus, EU:s samarbetsprogram med Central- och Östeuropa inom högre utbildning.

Under anslagsposten har 100 000 kronor har beräknats för stöd till utveckling av projektansökningar inom EU:s utbildningsprogram Leonardo da Vinci, där universitet och högskolor medverkar.

Vidare har 200 000 kronor beräknats för att delfinansiera universitets och högskolors kostnader för intensivkurser i svenska språket för Erasmusstudenter, s.k. Intensive Language Preparation Courses (ILPC), 2003. ILPC är en permanent aktivitet inom ramen för EU:s utbildningsprogram Sokrates.

Medlen disponeras av Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

11. Rekryteringsdelegationen.

Under perioden 2002–2004 avsätts medel för Rekryteringsdelegationen för att stimulera rekryteringsaktiviteter vid universitet och högskolor.

12. Särskilda lärarutbildningar, SÅL

Under perioden 2002–2006 avsätts medel för den satsning på Särskilda lärarutbildningar som aviserades i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1 utg. omr. 16, bet. 2001/02:UbU1, rskr. 2001/02:97).

13. Projekt för invandrade akademiker

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2002 en satsning om 9,9 miljoner kronor per budgetår under en treårsperiod med början 2002 för anordnande av särskild teoretisk och praktisk utbildning vid universitet och högskolor (förordningen 1995:889) för invandrare med utländsk högskoleutbildning. Syftet med utbildningen är att invandrare med en utländsk högskoleutbildning skall kunna få en

kompletterande utbildning för att möta kraven på arbetsmarknaden.

14. Delegationen för regional samverkan om högre utbildning

Under perioden 2002–2004 avsätts medel för att stimulera regionalt samarbete mellan universitet eller högskolor och kommuner, landsting, länsstyrelser eller motsvarande organ i syfte att skapa hållbar tillväxt i regionerna och samtidigt främja rekryteringen till högskolan. Medlen fördelas av Delegationen för regional samverkan om högre utbildning.

15. Stöd till IRECO

Under perioden 2003–2005 tillförs IRECO medel för att i samarbete med VINNOVA arbeta för en omstrukturering av IRECO-instituten med målet att skapa färre och större institut med internationell konkurrenskraft och en stark förankring hos näringslivet.

16. Pedagogik för högpresterande elever

Under anslagsposten disponerar Luleå tekniska universitet och Växjö universitet vardera 1 miljon kronor för ett treårigt utvecklingsarbete i pedagogik för högpresterande elever.

17. Omställningskostnader

Växjö universitet erhåller 7 miljoner kronor för omställningskostnader i samband med överförandet av verksamhet som avser det biotekniska ämnesområdet från Växjö universitet till Högskolan i Kalmar.

18. Sveriges nätuniversitet, per capitaersättning

För att stimulera ett ökat utbud av kurser som universitet och högskolor erbjuder inom ramen för Sveriges nätuniversitet föreslår regeringen att en extra ersättning om 20 000 kronor skall utgå till universitet och högskolor för helårsstudenter inom dessa kurser för 2003.

19. Utbildning av synpedagoger

Lärarhögskolan i Stockholm har utvecklat ett program för magisterexamen med bredd med inriktning mot synpedagogik som tillgodoser utbildningskraven för arbete som synpedagog. Regeringen föreslår att Lärarhögskolan i Stockholm engångsvis, för budgetåret 2003 tilldelas 700 000 kronor för fortsatt utveckling och genomförande på halvfart denna utbildning för 15–20 studenter.

21. Regeringens disposition

Medel på anslagsposten kommer att användas till riktade satsningar inom universitet och högskolor.

Tabell 9.25:72 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 592 045 | 592 045 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 14 564 | 27 967 |
| Beslut | 815 678 | 878 426 |
| Överföring till/från andra anslag | -840 936 | -952 358 |
| Övrigt | -27 147 | 3 |
| Förslag/beräknat anslag | 554 204 | 546 083 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.73 25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.

Tabell 9.25:73 Anslagsutveckling för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|----------------------|------------------|----------------|
| 2001 | Utfall | 199 887 | Anslags-sparande | 0 ¹ |
| 2002 | Anslag | 254 638 | Utgifts-prognos | 251 328 |
| 2003 | Förslag | 341 243 | | |
| 2004 | Beräknat | 345 605 ² | | |

¹ Beloppet i Årsredovisning för staten 2001 (skr. 2001/02:101) bilaga 7 avseende utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2001 har korrigerats.

² Motsvarar 338 134 tkr i 2003 års prisnivå.

Under detta anslag beräknas all ersättning – inklusive ersättning för lokalhyror och kostnader för inredning och utrustning – som är förenad med forskning vid högskolor som inte har vetenskapsområden samt konstnärligt utvecklingsarbete vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande:

Tabell 9.25:73 Fördelning på anslagsposter för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.

Tusental kronor

| ANSLAGSPOST | BELOPP |
|--------------------------------------|----------------|
| 1 Danshögskolan | 3 276 |
| 2 Dramatiska institutet | 3 143 |
| 3 Högskolan i Borås | 30 984 |
| 4 Högskolan Dalarna | 35 952 |
| 5 Högskolan på Gotland | 7 623 |
| 6 Högskolan i Gävle | 70 358 |
| 7 Högskolan i Halmstad | 34 949 |
| 8 Högskolan Kristianstad | 27 086 |
| 9 Högskolan i Skövde | 23 487 |
| 10 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla | 22 255 |
| 11 Idrottshögskolan i Stockholm | 20 687 |
| 12 Konstfack | 4 034 |
| 13 Kungl. Konsthögskolan | 2 142 |
| 14 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm | 4 118 |
| 15 Lärarhögskolan i Stockholm | 26 742 |
| 16 Operahögskolan i Stockholm | 2 546 |
| 17 Södertörns högskola | 19 083 |
| 18 Teaterhögskolan i Stockholm | 2 778 |
| Summa | 341 243 |

Resultatbedömning

Resursfördelning för 2003

I anslaget ingår 34 302 000 kronor i enlighet med de satsningar som aviserades i den forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2001/01:3). Fördelning på respektive lärosäte av denna satsning framgår av anslaget för grundutbildning till berörda lärosäten.

I anslagsposten Högskolan i Gävle ingår 23 566 000 kronor för övertagandet av verksamhet som avser forskning om belastningsskador samt medel av engångskaraktär, 8 000 000 kronor, för samarbetsavtal.

I anslagsposten Högskolan i Halmstad ingår medel för en anställning som professor i jämställdhetssyfte med inriktning mot tillämpad matematik med 711 000 kronor.

I anslagsposten Idrottshögskolan i Stockholm ingår medel till Centrum för idrottsforskning med 6 806 000 kronor. Vidare har ett tillskott om 5 123 000 kronor beräknats för forskning. I anslagsposten ingår medel för övertagandet av

verksamhet inom fysiologisk forskning från Karolinska institutet med 2 049 000 kronor.

Tabell 9.25:73 Härledning av nivån 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 254 638 | 254 638 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 6 264 | 12 028 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 80 341 | 78 938 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 341 243 | 345 605 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.74 25:74 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Tabell 9. 25:74 Anslagsutveckling för anslaget Ersättning för klinisk utbildning och forskning

Tusental kronor

| År | Utfall | 1 631 811 | Anslags-sparande | 0 |
|-------------|----------------|------------------------|------------------|-----------|
| 2002 | Anslag | 1 680 929 | Utgifts-prognos | 1 659 077 |
| 2003 | Förslag | 1 730 619 | | |
| 2004 | Beräknat | 1 768 856 ¹ | | |

¹ Motsvarar 1 730 619 tkr i 2003 års prisnivå.

Från anslaget utgår ersättning till vissa landsting enligt avtal om samarbete om läkarutbildning och forskning m.m. samt om samarbete om tandläkarutbildning och forskning m.m. Sedan avtalen ingicks har mål- och resultatstyrning samt ett nytt resurstilldelningssystem införts för den statliga högskolan vilket gör väsentliga delar av avtalen obsoleta. Regeringen beslutade i december 1998 att säga upp avtalen. Avtalen har en uppsägningstid om fem år. Regeringen uppdrog i juni 2001 åt en särskild utredare att förhandla fram och sluta överenskommelse med sjukvårdshuvudmännen, med förbehåll för regeringens godkännande, om ett nytt system för ersättning för vissa kostnader i samband med läkar- och tandläkarutbildning samt medicinsk och odontologisk forskning.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9. 25:74 Medicinsk utbildning och forskning

Tusental kronor

| | |
|------------------------|---------|
| Uppsala universitet | 202 895 |
| Lunds universitet | 326 350 |
| Göteborgs universitet | 337 956 |
| Umeå universitet | 173 520 |
| Linköpings universitet | 127 468 |
| Karolinska institutet | 470 980 |

Tabell 9. 25:74 Odontologisk utbildning och forskning

Tusental kronor

| | |
|-----------------------|--------|
| Göteborgs universitet | 51 978 |
| Umeå universitet | 39 472 |

I anslaget ingår medel för den utökning av läkarutbildningen vid Umeå universitet som riksdagen beslutade om 1997.

Tabell 9.25:74 Härledning av anslagsnivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 1 680 929 | 1 680 929 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 41 351 | 79 403 |
| Beslut | | |
| Överföring till/från andra anslag | 8 339 | 8 523 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 730 619 | 1 768 856 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.75 25:75 Högskoleverket

Tabell 9.25:75 Anslagsutveckling för anslaget Högskoleverket

Tusental kronor

| År | Slagslag | Belopp | Slagslag | Belopp |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 162 878 | Anslags-sparande | 6 685 |
| 2002 | Anslag | 171 190 | Utgifts-prognos | 175 563 |
| 2003 | Förslag | 187 019 | | |
| 2004 | Beräknat | 191 185 ¹ | | |

¹ Motsvarar 187 019 tkr i 2003 års prisnivå.

Högskoleverkets uppgift är att genom uppföljningar och utvärderingar bidra till att förbättra och förnya den högre utbildningen och

forskningen vid universitet och högskolor. Högskoleverket svarar också för tillsynen över högskolans verksamhet i syfte att öka rättssäkerheten i högskolan. Verket har också som uppgift att på uppdrag av regeringen genomföra utredningar och utvärderingar som grund för regeringens ställningstagande i olika frågor. Verket har dessutom ansvar för statistik om verksamheten vid universitet och högskolor.

Tabell 9.25:75 Fördelning på anslagsposter för Högskoleverket

| ANSLAGSPOST | BELOPP |
|------------------------------|----------------|
| 1 Högskoleverket | 150 808 |
| 2 Rådet för högre utbildning | 36 211 |
| Summa | 187 019 |

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25 :75 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

| | INTÄKTER | KOSTNADER | RESULTAT |
|--------------|----------|-----------|-------------------|
| Utfall 2001 | 10 449 | 14 362 | -3 913 |
| Prognos 2002 | 10 029 | 14 331 | -435 ¹ |
| Budget 2003 | 10 325 | 14 000 | -3 675 |

¹ Enligt regeringsbeslut (U2002/2609/DK) har 3 867 tkr avsatts för att användas för att finansiera uppkommet underskott i högskoleprovet. Det innebär att det prognostiserade resultatet för 2002 förbättras från -4 302 tkr till -435 tkr.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Regeringen har på politikområdesnivå i tillämpliga delar redovisat Högskoleverkets insatser och uppnådda resultat vad avser verksamhetsområdet Utbildning och universitetsforskning.

Högskoleverket har i årsredovisningen redovisat sin verksamhet efter den indelning av verksamheten som angavs i regleringsbrevet för 2001.

Verksamhetsåret har inneburit en starkare profilering av Högskoleverkets arbete mot utvärdering, tillsyn och uppföljning. Den andra omgången av utvärderingar av lärosätenas kvalitetsarbete som pågår under perioden 1998–2002, har genomförts under året.

2001 var det första året i den sexåriga cykeln av ämnes- och programutvärderingar och under året genomfördes totalt nio sådana utvärderingar. Arbetet med att utveckla metoderna för kvalitetsgranskningarna fortsätter

bl.a. genom en rådgivande grupp med internationella experter som följer och kritiskt granskar processen. Verket följer också den internationella utvecklingen inom området. En viktig uppgift är att förmedla information om granskningarna till studenterna.

Under verksamhetsåret har tillsynsverksamheten utvecklats och antalet inkomna och avgjorda enskilda ärenden har ökat.

Regeringens bedömning

Regeringens bedömning är att resultatinformationen i årsredovisningen ger en god bild av utvecklingen inom de områden som Högskoleverket har ansvar för. Enligt regeringens mening har de mål som uppställts för verksamheten uppfyllts.

Rådet för högre utbildning

Regeringen avser att besluta om en ny instruktion för Högskoleverket. I enlighet med regeringens förslag i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) ändras då namnet för Rådet för högskoleutbildning till Rådet för högre utbildning, samtidigt som rådet får utökade uppgifter. För att klara de nya uppgifterna föreslår regeringen att Högskoleverket tillförs ytterligare 10 miljoner kronor.

Tabell 9.25:75 Härledning av nivå 2003–2004

| | 2003 | 2004 |
|--------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 171 190 | 171 190 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 3 805 | 7 703 |
| Beslut | -1 318 | -1 347 |
| Överföring till/från andra anslag | 13 342 | 13 639 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 187 019 | 191 185 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.76 25: 76 Verket för högskoleservice

Tabell 9.25:76 Anslagsutveckling för Verket för högskoleservice

| <i>Tusental kronor</i> | | | | |
|------------------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 13 029 | Anslags-sparande | 24 |
| 2002 | Anslag | 13 257 | Utgifts-prognos | 13 108 |
| 2003 | Förslag | 13 492 | | |
| 2004 | Beräknat | 13 806 ¹ | | |

¹ Motsvarar 13 492 tkr i 2003 års prisnivå.

Verket för högskoleservice (VHS) ansvarar för den samordnade antagningen till grundläggande högskoleutbildning. Utöver detta biträder VHS universitet, högskolor och andra myndigheter vid upphandling.

Anslaget finansierar underhåll och utveckling av datorbaserade system för antagningsprocessen samt kostnader för övrig antagningsverksamhet, såsom betygsdatabas och bedömning av utländska gymnasiebetyg.

Avgiftsbelagd verksamhet

Det ekonomiska målet för antagningsverksamheten är att intäkterna skall täcka 85 procent av kostnaderna för denna verksamhet. Detta mål har uppnåtts under 2001.

Det ekonomiska målet för upphandlingsverksamheten, att intäkterna skall täcka 100 procent av kostnaderna, har uppnåtts under 2001. Det positiva resultatet under 2001 avseende upphandlingsverksamheten, som redovisas nedan, beror bl.a. på intäkter av extraordinär karaktär.

Tabell 9.25:76 Uppdragsverksamhet

| Tusental kronor | | | |
|---------------------|----------|-----------|------------------------------------|
| Uppdragsverksamhet | Intäkter | Kostnader | Resultat (Intäkt -kost- nad) |
| Utfall 2001 | | | |
| Antagning | 48 731 | 55 532 | -6 801 |
| Upphandling | 17 001 | 13 351 | 3 650 |
| Prognos 2002 | | | |
| Antagning | 48 508 | 55 729 | -7 221 |
| Upphandling | 17 158 | 18 713 | -1 555 |
| Budget 2003 | | | |
| Antagning | 53 635 | 55 494 | -1 859 |
| Upphandling | 17 500 | 17 500 | 0 |

Regeringens överväganden

VHS har i årsredovisningen för budgetåret 2001 redovisat sin verksamhet i enlighet med vad som angavs i regleringsbrevet 2001.

Under verksamhetsåret har den samordnade antagningen till höstterminen 2001 och vårterminen 2002 genomförts inom uppsatta tids- och kostnadsramar. VHS hemsida på Internet har byggts ut och allt fler sökanden ansöker till högskoleutbildning via nätet.

Clearingfunktionen och det nationella antagningsbeskedet som innebär att en sökande inte kan uppta i princip mer än en heltidsstudieplats har vidareutvecklats. Funktionen har resulterat i att besked kan ges snabbare till fler sökande och att platserna kan utnyttjas effektivare och tidigare i antagningsprocessen.

En gemensam hemsida där universitet och högskolor kan annonsera sina lediga utbildningsplatser har tagits i bruk 2001, vilket möjliggjort för sökande att snabbt och enkelt finna lediga platser.

Upphandlingsverksamheten har genomgått ett internt förändringsarbete som inleddes under 2000. Detta har resulterat i att både antalet upphandlingar och upphandlingsvärdet ökat under 2001. Ökningen av antalet upphandlingar är dock kraftigare för VHS sekundära kundgrupp, övriga myndigheter, än för universitet och högskolor.

VHS är en servicemyndighet till universitet och högskolor. I servicen ingår bl.a. att bedöma utländska gymnasiebetyg. Efterfrågan på bedömningsservicen har ökat under de senaste åren och VHS har i dag en relativt stor ärendebalans där handläggningstiderna blivit längre. I

denna proposition (anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.) föreslås att VHS får disponera en miljon kronor under 2003 för att minska handläggningstiderna beträffande ärenden som avser bedömning av utländska gymnasiebetyg.

Regeringen har den 21 juni 2000 uppdragit åt VHS att i samarbete med universitet och högskolor utveckla ett nytt flexibelt antagningsystem för såväl central som lokal antagning. Systemet skall ersätta befintliga centrala och lokala system. Utvecklingskostnaderna skall rymmas inom VHS och universitetens och högskolornas befintliga medel. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Mot bakgrund av det som redovisats beräknas kostnaden för budgetåren 2003 och 2004 enligt nedan.

Tabell 925:76 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|--------|--------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget | 13 257 | 13 257 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| | 330 | 646 |
| Pris- och löneomräkning ¹ | | |
| Beslut | -95 | -97 |
| Överföring till/från andra anslag | | |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 13 492 | 13 806 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.77 25:77 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tabell 9.25:77 Anslagsutveckling för Centrala studiestödsnämnden m.m.

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|----------------|------------------|---------|
| År | Typ | Belopp | Uppmärksamhet | Belopp |
| 2001 | Utfall | 352 230 | Anslags-sparande | 22 199 |
| 2002 | Anslag | 374 112 | Utgifts-prognos | 391 159 |
| 2003 | Förslag | 369 609 | | |
| 2004 | Beräknat | 367 353 | ¹ | |

¹ Motsvarar 359 649 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget finansierar utgifter för tilldelning och återbetalning av studiestöd samt tilldelning och återbetalning av lån för hemutrustning för flyktingar. Anslaget finansierar också delvis Centrala

studiestödsnämndens (CSN) studiesociala insatser. Från och med den 1 juli 2001 anvisas från anslaget, medel för administration av bidrag vid korttidsstudier dels till Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), dels till Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:77 Offentligrättslig verksamhet

| Tusental kronor | Inbetalda avgifter 2001 | Prognos inbetalda avgifter 2002 | Prognos inbetalda avgifter 2003 |
|------------------------------|-------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| Offentligrättslig verksamhet | 285 700 | 290 000 | 290 000 |

CSN:s verksamhet är numera ett enda verksamhetsområde. Ingen specifik del av verksamheten är avgiftsbelagd, utan alla avgifter får disponeras av myndigheten och skall bidra till att finansiera verksamheten hos CSN. Avgifterna redovisas därför mot anslaget 25:77 *Centrala studiestödsnämnden m.m.*

Regeringens överväganden

CSN har genomfört en informationskampanj om det nya studiestödet för att nå målet att information om studiestödet och återbetalningsvillkoren skall nå alla berörda grupper i samhället. Satsningarna på telefon- och självservice-tjänster har gjorts för att nå målet att öka myndighetens service till allmänheten. Under 2001 nåddes emellertid inte målet att förbättra tillgängligheten sett över hela året. Under slutet av året, då ett särskilt kundcenter inrättats, började väntetiderna i telefonkön stegvis att minska. Denna trend har förstärkts under 2002. Målet att handläggningstiderna skall kortas har dock inte uppnåtts. Knappt två tredjedelar (62 procent) av ärendena avgjordes inom tre veckor.

Regeringens bedömning är att 2001 var ett extraordinärt verksamhetsår för myndigheten. Ett helt nytt studiestödssystem togs i bruk och hela personalen utbildades för detta ändamål. Förutom utvecklingen av ett nytt IT-system för handläggning tillkom en rad olika omständigheter som beredde myndigheten stora utmaningar. Bland annat ökade ansökningsvolymen inför hösten 2001 markant då alla studerande, som en följd av det nya studiestödssystemet, var tvungna att skicka in en ny ansökan. Detta ledde till be-

tydligt längre handläggningstider och sämre telefonservice än vad som annars hade varit fallet. CSN har också under 2001 behövt hämta in ny information om de sökande som myndigheten inte tidigare haft skäl att samla in.

Det nya regelverket kring vuxenstuderande och det högre bidraget i studiemedlen har, tillsammans med veckoberäkningen i det nya studiestödssystemet, berett myndigheten stora problem. Problem uppstår inte minst när det gäller att klara den höga grad av maskinell, IT-baserad handläggning som är en förutsättning för CSN:s verksamhet. En lägre grad av maskinell handläggning medför längre handläggningstider vilket i sin tur genererar ett ökat tryck på tillgänglighet, särskilt via telefon.

Tillkomsten av Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) den 1 maj 2001 har förstärkt de studerandes rättssäkerhet. För CSN:s del har ÖKS samtidigt inneburit omställningskrav under hösten 2001 då flera av överklagandenämndens beslut har fått till följd en ökad grad av manuell ärendehantering.

Regeringen bedömer att myndighetens insatser både på handläggnings- och tillgänglighetssidan inte har svarat mot de krav som bör kunna ställas på en statlig myndighet. Emellertid har administrationen av det nya studiestödssystemet nu stabiliserats. Samtidigt har myndighetens förmåga att effektivare hantera regelverk och handläggningsrutiner förbättrats. Regeringen anser därför att myndigheten nu har bättre förutsättningar att under 2002 och 2003 klara de krav som regering och riksdag ställer.

Regeringen anser att kvaliteten i myndighetens redovisning sammantaget har höjts det senaste året och att återrapporteringen i årsredovisningen i huvudsak är fullständig. De brister som finns i CSN:s resultatredovisning beror i stor utsträckning på svårigheter att mäta myndighetens prestationer och grad av måluppfyllelse. I regleringsbrevet för 2001 fick CSN i uppdrag att ta fram metoder för en fördjupad prestationsredovisning. I årsredovisningen för 2001 redovisas detta uppdrag. Myndigheten lämnar ett antal mått som regeringen kan använda för att bedöma resultaten av verksamheten. CSN konstaterar dock att ett fortsatt långsiktigt utvecklingsarbete krävs.

Mellan 2000 och 2001 har myndighetens resurser (anslag och avgifter) ökat med ca 37 miljoner kronor. Kostnaderna har samtidigt minskat mellan åren 2000 och 2001, främst bero-

ende på att myndigheten under 2000 lagt ner stora kostnader för den nya studiestödsreformen som trädde i kraft 2001. Styckkostnaderna har ökat i betydligt mindre omfattning än vad som förväntades inför det arbetskrävande året 2001.

Utvecklingen av servicenivån, mätt i andel avklarade ärenden inom tre veckor, har de senaste åren utvecklats negativt. En minskande andel ärenden avgörs inom rimlig tid. Antalet tilldelningsärenden var drygt en miljon 2001. (Se vidare tabell i avsnitt 8.3.1 Utgiftsområde 16.)

CSN:s beroende av administrativa avgiftsinkomster är stort. Närmare hälften av verksamheten finansieras med avgiftsinkomster. Ett alltför stort beroende av avgiftsinkomster kan dock komma att påverka hur verksamheten bedrivs. Användningen av s.k. autogiroinbetalningar har ökat, vilket på längre sikt kan leda till svårigheter med fortsatt stor andel avgiftsfinansiering. Regeringen gör sammantaget bedömningen att någon förändring för närvarande inte är aktuell.

Under de senaste åren har CSN:s finansiella situation kännetecknats av en viss instabilitet. För att regeringen framdeles skall få ett bättre beslutsunderlag för bedömning av myndighetens ekonomiska behov, krävs att myndighetens budgetprognoser blir mer stabila, sett över en längre tidsperiod. Regeringen bedömer samtidigt att de resurser, både anslag och avgiftsintäkter, som myndigheten i dagsläget har att disponera motsvarar behoven.

Ett nytt rekryteringsbidrag för vissa vuxenstudenter skall implementeras i organisationen under 2002 och 2003. CSN beslutar om bidraget till de sökande efter att dessa rekryterats av kommunerna. Det nya rekryteringsbidraget kommer att påverka CSN:s verksamhet under resten av 2002 och under 2003. Därför kommer nya förändringskrav att ställas på CSN även under 2003.

Det nya kundcentret, som byggts upp i Kiruna det senaste året, har under slutet av 2001 och början av 2002 medfört förbättringar i telefonföretagligheten. Vissa återverkningar på den övriga verksamheten kan dock skönjas. Det handlar bl.a. om balansen mellan krav på tillgänglighet och service, tid för handläggning av studiestödsärenden samt om hur kontakten mellan kundcentret och de övriga kontoren fungerar. På sikt kommer kundcentret utan tvekan att vara en stor tillgång för myndigheten. Organisationen har dock under en övergångsperi-

od tvingats till omställningar och anpassningar som ännu inte är fullt ut genomförda.

CSN deltar aktivt i arbetet med att införa miljöledning och att uppnå kraven för en s.k. 24-timmarsmyndighet. Ett större och mer genomgripande arbete med att förbättra de anställdas arbetsmiljö har också inletts under början av 2002. Arbetet, som bedrivs på bred front, siktar mot att skapa en verksamhet där arbetsmiljön ingår som en del i all verksamhetsutveckling. CSN har under 2002 inkommit till regeringen med en rapport om hur arbetet fortskrider. Sammantaget visar CSN på en hög ambition att utveckla sin arbetsorganisation och övriga delar av verksamheten.

Regeringen föreslår under utgiftsområde 15, avsnitt 4.1.2, några regeländringar som syftar till att förenkla handläggningen till gagn för både studerande och myndighet.

Delegationen för utländska studerande

Sedan 30 år har det vid CSN funnits en särskild delegation för utländska studerande (DUS). Delegationen inrättades i syfte att särskilt administrera, hantera och bedöma utländska studerandes rätt till svenskt studiestöd. DUS har utgjort en separat del av CSN-organisationen och dess ledamöter har utsetts av regeringen. Genom de beslut som DUS fattat genom åren har det skapats en väl utvecklad praxis på området. Detta har lett till att DUS under senare tid fattat beslut endast i ett mindre antal ärenden. Huvuddelen av ärendena har, efter delegering, avgjorts ute på lokalkontoren och av delegationens kansli. DUS har föreslagit att delegationen skall avvecklas. Regeringen har mot bakgrund av detta funnit att ordningen med en särskild delegation inte längre är ändamålsenlig och har beslutat att avveckla DUS som egen organisatorisk enhet inom CSN. I enlighet härmed har regeringen ändrat myndighetens instruktion. Ansvar för frågorna kommer i fortsättningen att ligga hos en ny avdelning under generaldirektören.

Beslut om rätt till studiestöd som fattas i enlighet med studiestödslagen (1999:1395) kan överklagas till Överklagandenämnden för studiestöd, varför den nya ordningen inte får några negativa konsekvenser för de studerandes rättssäkerhet.

Anslagsberäkning

I enlighet med regeringens förslag i 2001 års ekonomiska vårproposition tillförs CSN:s förvaltningsanslag sammantaget 70 miljoner kronor

under åren 2001–2003 för de kostnader som uppstår i samband med inrättandet av servicecentret i Kiruna. Medlen fördelas under perioden 2001–2003 med 40 miljoner kronor, 20 miljoner kronor samt 10 miljoner kronor för respektive budgetår. Därefter skall CSN finansiera servicecentret i Kiruna inom ramen för myndighetens ordinarie anslagsnivå. Resursförstärkningarna är alltså av tillfällig natur. CSN fick ytterligare en tillfällig anslagsförstärkning under 2002 för utveckling av ett uppföljningssystem med anledning av det nya rekryteringsbidraget.

En ny utbildning i skydd mot olyckor som leder till brandmansexamen skall inrättas från och med hösten 2003. Den nya utbildningen, som är studiemedelsberättigande, ersätter den tidigare brandmannautbildningen. För att kompensera för den ökade studiestödshandläggningen förstärks anslaget med 100 000 kronor 2003 och med 150 000 kronor 2004. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Mot bakgrund av ovanstående beräknas anslaget för Centrala studiestödsnämnden m.m. till 367 miljoner kronor.

Tabell 9.25:77 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---|----------------|---------|
| Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget | 374 112 | 374 112 |
| Förändring till följd av: Pris- och löneomräkning ¹ | 10 071 | 18 300 |
| Beslut | -2 605 | -2 661 |
| Överföring till/från andra anslag ² | -11 969 | -22 398 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 369 609 | 367 353 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

² Som en följd av att förändringar i härledningstabell för åren 2003 och 2004 utgår från 2002 års anvisade statsbudget, där bl.a. 20 miljoner kronor för inrättandet av servicecentret i Kiruna ingick, blir effekten för 2003 och 2004 att överföringen blir 12 miljoner respektive 22,4 miljoner mindre för respektive år.

9.1.78 25: 78 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 9.25:78 Anslagsutveckling för Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

| År | Slagslag | Belopp | Slagslag | Belopp |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 6 154 | Anslags-sparande | 1 346 |
| 2002 | Anslag | 10 090 | Utgifts-prognos | 9 959 |
| 2003 | Förslag | 10 286 | | |
| 2004 | Beräknat | 10 515 ¹ | | |

¹ Motsvarar 10 286 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget finansierar utgifter för kansliets verksamhet, arvoden och andra ersättningar till nämndens ledamöter.

Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) inrättades den 1 maj 2001. Nämnden skall pröva överklaganden av Centrala studiestödsnämndens (CSN) beslut enligt den studiestödslag (1999:1395) som trädde i kraft den 1 juli 2001. Nämnden har även till uppgift att pröva överklaganden av beslut om bidrag enligt förordningen (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier. Verksamheten har under det andra halvåret 2001 varit under uppbyggnad samtidigt som överklaganden av ungefär förväntad omfattning och art har hanterats. Denna uppbyggnadsperiod har också lett till ett relativt stort anslagssparande då full personalstyrka ej kunnat anställas i den takt som planerats.

Regeringens överväganden

Eftersom myndighetens verksamhet har varit under uppbyggnad under 2001 måste alla bedömningar göras med viss försiktighet.

Myndighetens ambition med verksamheten under det första verksamhets halvåret har varit att åstadkomma bästa möjliga kombination av kraven på rättssäkerhet, snabb ärendehantering och god service. En genomsnittlig handläggningstid på maximalt fyra veckor och en längsta normal handläggningstid på sex veckor har eftersträvat. Den genomsnittliga handläggningstiden ligger på mellan tre och fyra veckor och var ungefär densamma för nämndbeslut och enmansbeslut på delegation, dvs. beslut som nämnden delegerat till myndighetschefen. Handläggningstiderna variation beror i hög grad på behov i vissa ärenden av remisser till andra myndigheter samt på önskemål från klaganden om att få lämna in olika yttranden och kompletteringar.

Den ekonomiska redovisningen visar på en stabil ekonomisk hantering.

Överklagandenämndens verksamhet och arbetsbelastning är på många sätt beroende av verksamheten inom CSN. Hittills har antalet ärenden motsvarat den förväntade volymen. Myndigheten har påtalat behovet av att ha en beredskap för att hantera framtida ökade krav. Detta gäller både den administrativa hanteringen av ärendevolymen och utvecklingen av de praxis-skapande beslut som nämnden fattar. Nya regleringar på studiestödsområdet ger förändrade förutsättningar för ÖKS. En viss volymförändring kan t.ex. förväntas under budgetåret 2003 då det nya rekryteringsbidraget vid vuxenstudier införs. CSN:s beslut i ärenden om detta bidrag kommer att kunna överklagas till ÖKS. Hur stor volymökning som denna förändring kan medföra är i dagsläget svårt att bedöma. Regeringen anser mot denna bakgrund att det ännu är oklart hur stor effekt denna nya överklagandemöjlighet kan få för ÖKS verksamhet. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Med utgångspunkt i dessa förutsättningar bedömer regeringen därför att ÖKS bör klara sådana förändrade krav inom nuvarande resursramar.

Mot bakgrund av det som redovisats beräknas kostnaden för budgetåren 2003 och 2004 enligt nedan.

Tabell 9.25:78 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

| Tusental kronor | | |
|--|---------------|---------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget | 10 090 | 10 090 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 269 | 500 |
| Beslut | -73 | -75 |
| Överföring till/från andra anslag | | |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 10 286 | 10 515 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.79 25:79 Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Tabell 9.25:79 Anslagsutveckling för Internationella programkontoret för utbildningsområdet

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 38 738 | Anslags-sparande | -1 419 |
| 2002 | Anslag | 40 354 | Utgifts-prognos | 38 427 |
| 2003 | Förslag | 40 795 | | |
| 2004 | Beräknat | 41 806 ¹ | | |

¹ Motsvarar 40 795 tkr i 2003 års prisnivå.

Internationella programkontoret för utbildningsområdet (programkontoret) ansvarar för;

- Sokrates, EU:s program för utbildning,
- Leonardo da Vinci, EU:s program för yrkesutbildning,
- Tempus, EU:s samarbetsprogram inom högre utbildning med NIS-länderna, Mongoliet och de icke-associerade länderna i Central- och Östeuropa samt Medelhavsområdet,
- Linnaeus-Palme, utbytesprogram för samarbete mellan utvecklingsländer och svenska universitet och högskolor,
- Minor Field Studies (MFS), stipendieprogram för svenska studenter att bedriva fältstudier i utvecklingsländer,
- Internship, resestipendieprogram för universitet och högskolor för samarbete med utvecklingsländer,

- Interpraktik, stipendier för praktik i utlandet för arbetslösa ungdomar,
- IAESTE, internationell praktikplatsförmedling för blivande civilingenjörer och naturvetare,
- EU:s utbytesprogram inom högre utbildning med Latinamerika (Alfa), Nordamerika (EU/USA och EU/Kanada), Australien (EU/Australien) och Japan (EU/Japan),
- Asem-dou, samarbetsprogram med Asien där programkontoret är kontaktpunkt,
- Ett år i Frankrike/Spanien/Tyskland, utbytesprogram för gymnasieutbildande,
- Euroguidance Sweden, tidigare, Resurscentrum för vägledning,
- Cedefop, studiebesök inom yrkesutbildning i EU,
- Nordplus-Junior, Nordiska ministerrådets utbytesprogram på gymnasienivå,
- samt för internationella stipendier och bidrag för internationalisering av den svenska skolan.

En jämförelse mellan budget och utfall för 2001 visar ett underskott på 1 419 000 kronor. Underskottet beror huvudsakligen på en indragning på 2 952 000 kronor som gjordes i samband med tilläggsbudget i december 2001.

Regeringens överväganden

Programkontoret ansvarar för genomförandet av ett stort antal internationella program. Även om verksamheten i huvudsak har fungerat väl så finns enligt regeringens bedömning utrymme för ytterligare kvalitetsförbättringar inom de av regeringen angivna verksamheterna. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Anslaget för 2003 beräknas till 40 795 000 kronor.

Tabell 9.25:79 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 40 354 | 40 354 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 729 | 1 747 |
| Beslut | - 288 | - 295 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Ny ramnivå | 40 795 | 41 806 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.80 25:80 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Tabell 9.25:80 Anslagsutveckling för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Tusental kronor

| 2001 | Utfall | – | Anslags-sparande | – |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2002 | Anslag | 29 356 | Utgifts-prognos | 25 230 |
| 2003 | Förslag | 35 029 | | |
| 2004 | Beräknat | 35 834 ¹ | | |

¹ Motsvarar 35 029 tkr i 2003 års prinsnivå.

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) och budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) har regeringen behandlat frågan om att inrätta en ny myndighet för att stödja utvecklingen av ett svenskt nätuniversitet och för att i övrigt ha främjande uppgifter vad gäller dess utvecklingen.

Regeringen beslutade den 15 november 2001 om direktiv (dir. 2001:91) till en särskild utredare som fick i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Regeringen fattade den 31 januari 2002 beslut om förordning (2002:26) med instruktion för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Myndigheten påbörjade sin verksamhet den 1 mars 2002. Regeringen har vidare utfärdat regleringsbrev för myndigheten den 21 februari 2002 för budgetåret 2002. Därutöver har utredaren den 25 mars 2002 presenterat en slutrapport om bildandet av myndigheten.

Anslaget finansierar myndighetens verksamhet, en presentation av universitet och högskolors utbud av IT-stödd distansutbildning i en IT-stödd portal samt utgifter för att

identifiera och stödja områden som saknar IT-stödd distansutbildning.

Med anledning av att myndigheten inrättades två månader in på budgetåret, den 1 mars 2002, har 3 300 000 kronor av anslaget dragits in.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I samband med att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet inrättades beslutades att Distansutbildningsmyndigheten (Distum) skulle upphöra. Den del av Distums verksamhet som var inriktad mot folkbildningen fördes samman med verksamhet vid Statens skolor för vuxna till ett nationellt centrum för flexibelt lärande fr.o.m. den 1 januari 2002. Andra delar av verksamheten fördes över till Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. För att genomföra avvecklingen av Distum tillkallades en särskild utredare som började förbereda avvecklingen fr.o.m. den 22 februari 2002.

Verksamheten vid Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har under de första månaderna varit koncentrerad på att upprätta en provisorisk webbplats (IT-stödd portal) med grundläggande information och söktjänster. Detta har skett i samverkan med Högskoleverket i nära anslutning till verkets webbplats studera.nu. Efter en förstudie bedömer myndigheten att kravspecifikation och upphandling av en permanent portal kan ske under senare delen av 2002.

Myndigheten har vidare upprättat ett register över den IT-stödda distansutbildning som universitet och högskolor anmält till myndigheten. Att en kurs är registrerad hos myndigheten är en förutsättning för att berört lärosäte skall kunna få del av de 211 miljoner kronor som regeringen särskilt avsatt för 2002. Därtill förbereder myndigheten insatser avseende kompetens- och organisationsutveckling kring IT-stödd distansutbildning. Myndighetens första halvår har präglats av främst arbetet med webbplatsen samt successiv uppbyggnad av verksamhetens olika delar. 2003 kommer att bli det första året med full verksamhet.

Resursfördelning 2003

En höjning av anslaget med 5 098 000 kronor har beräknats för informationsverksamhet, samordning av högskolornas utbud av IT-stödd

distansutbildning och samverkan med olika intressenter.

Tabell 9.25:80 Härledning av nivån 2003–2004

| Tusental kronor | | |
|--------------------------------------|---------------|---------------|
| | 2003 | 2004 |
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 29 356 | 29 356 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 786 | 1 478 |
| Beslut | -247 | -253 |
| Överföring till/från andra anslag | 5 134 | 5 252 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 35 029 | 35 834 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.81 25:81 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Tabell 9.25:81 Anslagsutveckling för Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

| Tusental kronor | | | | |
|-----------------|----------------|---------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 35 981 | Anslags-sparande | 1 572 |
| 2002 | Anslag | 38 576 | Utgifts-prognos | 37 991 |
| 2003 | Förslag | 38 402 | | |
| 2004 | Beräknat | 38 402 | | |

Den största delen av anslaget avser Sveriges medlemsavgift till Unesco, vilken utbetalas i euro och i USD. Avgiften har kunnat reduceras om inbetalning skett tidigt på året. Anslaget finansierar även medlemsavgifter till konventionen om världens natur- och kulturarv och det Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM). Vidare täcker även anslaget kostnader för Svenska unescorådet.

En jämförelse mellan budget och utfall för 2001 visar ett överskott på 1 572 000 kronor. Av anslagssparandet har 466 000 kronor dragits in enligt regeringsbeslut den 19 juni 2002.

Regeringens överväganden

För 2003 beräknas anslaget till 38 673 000 kronor. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Faktorer som styr utgifterna under detta anslag är utvecklingen av organisationens

budget, Sveriges andel av budgeten samt valuta-förändringar. En översyn av Svenska unesco-rådet, dess verksamhet och arbetsformer pågår och regeringen avser att före 2003 besluta om en ny instruktion för rådet.

Tabell 9.25:81 Härledning av nivån 2003–2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 38 576 | 38 576 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 97 | 97 |
| Beslut | - 271 | - 271 |
| Överföring till/från andra anslag | 0 | 0 |
| Övrigt | 0 | 0 |
| Ny ramnivå | 38 402 | 38 402 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.82 25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

**Tabell 9.25:82 Anslagsutveckling för Utvecklingsarbete
inom Utbildningsdepartementets område m.m.**

Tusental kronor

| År | Utfall | 2001 | Anslags- sparande | 2002 |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 22 814 | | 1 977 |
| 2002 | Anslag | 16 660 | Utgifts- prognos | 17 569 |
| 2003 | Förslag | 18 100 | | |
| 2004 | Beräknat | 18 519 ¹ | | |

¹ Motsvarar 18 100 tkr i 2002 års prismetod.

De utgifter som belastar anslaget avser utveckling av system som skall leda till effektiviseringar och kostnadsminskningar i myndigheternas verksamhet eller av system som ger ökad tillgång till information nationellt och internationellt samt till viss övergripande statistik inom utbildningsområdet. Anslaget kan även tas i anspråk för vissa andra övergripande verksamheter av tillfällig art. I nu gällande ansvarsfördelning för officiell statistik inom Utbildningsdepartementets område finansieras den officiella skolstatistiken via anslag till Statens skolverk och högskolestatistiken via anslag till Högskoleverket. Centrala studie-stödsnämnden ansvarar för officiell statistik som avser studiestöd. Den officiella statistiken

som gäller utbildningsväsendet som helhet finansieras via anslag till Statistiska centralbyrån (SCB). Från detta anslag finansieras särskilda överblickspublikationer och gemensam utbildningsstatistik samt annan internationell jämförande statistik. Fr.o.m. 1998 delfinansieras SCB:s verksamhet med långsiktiga prognoser och analyser vad gäller utbildning och arbetsmarknad från detta anslag.

Under budgetåret 2001 har bland annat 10 miljoner kronor avsatts för amortering och räntor för lån för vidareutveckling av antagnings-systemet som Verket för högskoleservice ansvarar för. Vidare har medel avsatts för ett gemensamt nordiskt projekt (Nordunet 2) som gäller fortsatt utveckling av olika tjänster inom det nordiska universitetsdatanätet. Vidare har medel avsatts för det europeiska språkåret.

Huvuddelen av anslaget används för verksamheter av tillfällig art och där behoven uppstår löpande under året. Det innebär att anslagsbelastningen varierar mellan budgetåren.

Av anslagssparandet har 661 000 kronor dragits in enligt regeringsbeslut den 19 juni 2002.

Regeringens överväganden

Under 2002 har hittills medel avsatts – utöver statistik inom utbildningsområdet – för delfinansiering av Baltic 21-sekretariatet och för uppdrag till Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) om kunskapsöversikter över Förenta staternas forskningsystem. Vidare planeras avsättas medel under innevarande år för bl.a. utvecklingskostnaderna av antagningsystemet under 2002 vid Verket för högskoleservice samt för ett OECD-projekt rörande lärarkyrket. För 2003 beräknas oförändrade resurser för den utbildningsstatistik som SCB disponerar under anslaget. Drygt hälften av övriga anslagsmedel kommer att tas i anspråk för projekt m.m. av tillfällig art. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 9.84 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 16 660 | 16 660 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 407 | 802 |
| Beslut | 105 | - 131 |
| Överföring till/från andra anslag | 928 | 1 187 |
| Övrigt | | |
| Förslag/beräknat anslag | 18 100 | 18 519 |

¹Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10 Forskningspolitik

10.1 Omfattning

Politikområdet omfattar anslag till nationell och internationell forskning, till nationella forskningsbibliotek och arkiv samt till nationell kontaktverksamhet i förhållande till EU:s forskningssamarbete. Inom området finns forskningsråden Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för

arbetsliv och socialvetenskap samt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Även Verket för innovationssystem hör till politikområdet. Andra myndigheter inom området är Institutet för rymdfysik, Kungl. biblioteket, Polarforskningssekreteriatet, Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU, samt Statens ljud- och bildarkiv.

10.2 Utgiftsutveckling

Tabell 10.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Tusental kronor

| | Utfall 2001 | Anslag 2002 ¹ | Utgifts- prognos 2002 | Förslag anslag 2003 | Beräknat anslag 2004 |
|---|------------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| <i>Anslag inom UO 16</i> | | | | | |
| 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation | 1 773 932 | 2 069 762 | 2 043 584 | 2 433 822 | 2 490 020 |
| 26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning | 96 503 | 88 239 | 90 311 | 95 546 | 97 671 |
| 26:3 Rymdforskning | 143 803 | 149 176 | 149 929 | 152 335 | 155 844 |
| 26:4 Institutet för rymdfysik | 41 892 | 41 175 | 39 763 | 41 959 | 42 888 |
| 26:5 Kungl. biblioteket | 234 737 | 230 443 | 234 116 | 227 871 | 233 015 |
| 26:6 Polarforskningssekreteriatet | 28 488 | 23 729 | 25 169 | 24 169 | 24 724 |
| 26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU | 11 986 | 13 495 | 13 719 | 13 738 | 14 047 |
| 26:8 Sunet | 130 754 | 37 992 | 37 506 | 38 647 | 39 555 |
| 26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål | 115 940 | 107 825 | 108 965 | 113 085 | 115 724 |
| Totalt för utgiftsområde 16 | 2 578 035 | 2 761 836 | 2 743 062 | 3 141 172 | 3 213 488 |

| <i>Tusental kronor</i> | Utfall 2001 | Anslag 2002 ¹ | Utgifts- prognos 2002 | Förslag anslag 2003 | Beräknat anslag 2004 |
|---|------------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| Anslag inom andra utgiftsområden | | | | | |
| Utgiftsområde 9 | | | | | |
| 26:1 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning | 22 860 | 21 403 | 22 602 | 21 807 | 22 294 |
| 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: forskning | 228 106 | 268 171 | 281 986 | 283 891 | 290 243 |
| Utgiftsområde 17 | | | | | |
| 26.1 Statens ljud- och bildarkiv | 34 149 | 39 670 | 39 776 | 40 112 | 41 002 |
| Utgiftsområde 20 | | | | | |
| 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnad | 46 175 | 39 562 | 39 085 | 40 289 | 41 189 |
| 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning | 169 607 | 255 720 | 252 376 | 281 724 | 291 243 |
| Utgiftsområde 23 | | | | | |
| 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning | 236 529 | 232 362 | 230 328 | 234 493 | 215 157 |
| 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien | 1 149 | 1 184 | 1 184 | 1 184 | 1 184 |
| Utgiftsområde 24 | | | | | |
| 26:1 Verket för innovationssystem: Förvaltningskostnader | 114 233 | 108 087 | 113 012 | 110 171 | 112 620 |
| 26:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling | 990 982 | 923 465 | 937 650 | 1 035 541 | 1 028 310 |
| Totalt för politikområde 26 | 4 426 131 | 4 650 822 | 4 661 061 | 5 190 384 | 5 256 730 |

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

10.3 Mål

10.3.1 Mål för 2003

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) som mål för forskningspolitiken att Sverige skall vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet. Målet har godkänts av riksdagen (bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99 och bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59). Regeringen föreslår ingen ändring av detta mål.

10.4 Politikens inriktning

Sverige skall vara en ledande forskningsnation

Tillgången till nya kunskaper, liksom förmågan att tillämpa dem, spelar en allt större roll för den ekonomiska, kulturella och sociala utvecklingen i samhället. Forskningen lägger grunden för kunskapsutvecklingen i samhället och bidrar med

nya vetenskapliga rön att använda inom olika samhällsområden bl.a. för att förbättra livskvaliteten och skapa hållbar tillväxt.

Regeringens politik syftar till att förnya Sverige och bryta väg för kunskapsamhället. Det innebär bl.a. att betydande satsningar görs på forskning. Sverige tillhör de länder i världen som avsätter mest offentliga resurser som andel av BNP till forskning och utvecklingsarbete (FoU), samtidigt som Sverige även har ett FoU-intensivt näringsliv. Totalt avsätter Sverige närmare fyra procent av BNP till FoU, vilket är mer än vad något annat land i världen gör.

Svensk forskning håller idag hög kvalitet och är världsledande inom flera viktiga områden. Eftersom ny kunskap är grunden för en god och hållbar samhällsutveckling och en av Sveriges främsta konkurrensfördelar, måste strävan vara att upprätthålla och förstärka Sveriges ställning som framstående kunskaps- och forskningsnation och ytterligare utveckla förutsättningarna för ett gott innovationsklimat.

De grundläggande principerna för den svenska forskningspolitiken slogs fast av riksdagen i ok-

tober 1999 i samband med behandlingen av propositionen Vissa forskningsfrågor (prop. 1998/99:94) och utvecklades vid behandlingen av den forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Målet för regeringens forskningspolitik är att Sverige skall vara en ledande forskningsnation där forskningen bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.

Staten har särskilt ansvar för grundforskning och forskarutbildning

Staten har ett övergripande ansvar för att det svenska samhället utvecklar och tar tillvara ny kunskap. Svensk forskning skall kännetecknas av såväl vetenskaplig bredd som spetskompetens inom för kunskapsutvecklingen strategiska områden.

Staten har ett särskilt ansvar för att garantera forskningens frihet och att stödja vital grundforskning och forskarutbildning. Genom att grundforskning och forskarutbildning är grunden för annan kunskapsutveckling och kunskapsförmedling, är de av största betydelse för samhällets, inklusive näringslivets, behov av kunskap och kompetens. Eftersom nyttan av långsiktig forskning ofta inte kan bedömas i förväg, kan grundforskning inte bedrivas i rimlig omfattning utan offentlig finansiering.

Forskarutbildningen har blivit en strategiskt viktig utbildning i kunskapssamhället eftersom behovet av forskarutbildade ökar både inom högskolan och i det övriga samhället. En ökning av antalet forskarutbildade främjar spridningen av kunskaper och forskningsresultat i hela samhället. Under 1990-talet fördubblades det årliga antalet forskarexaminerade (licentiater och doktorer) i Sverige, från ca 1 500 till 3 000 examinerade, och regeringens ambition är att fördubbla examinationen i forskarutbildningen även under de kommande tio åren (regeringsförklaringen 2001; Den öppna högskolan, prop. 2001/02:15). Under perioden 2000-2004 ökar de statliga anslagen till framförallt grundforskning och forskarutbildning med drygt 1,5 miljarder kronor.

Satsning på forskarskolor och unga forskare

Svensk forskning måste bli bättre på att prioritera och profilera sig inom angelägna forsk-

ningsområden, satsa på unga forskartalanger, fortsätta öka andelen kvinnor på alla nivåer inom forskarvärlden och bygga upp konkurrenskraftiga och dynamiska forskningsmiljöer. För att stärka svensk forskning är det också angeläget att uppmuntra såväl nationell som internationell rörlighet i forskarvärlden. Det internationella forskningssamarbetet måste utvecklas, samtidigt som de svenska universiteten och högskolorna också måste bli bättre på att samarbeta med varandra. Även lärosätenas samverkan med det omgivande samhället bör utvecklas ytterligare.

För att klara det förestående generationsskiftet inom svensk forskning och den ökande efterfrågan på forskarutbildade, görs satsningar på forskarutbildning men också särskilda satsningar på unga forskare. Som aviserades i den forskningspolitiska propositionen tas under 2003 nya steg i en satsning om sammanlagt 214 miljoner kronor (i 2001 års prisnivå) på sexton forskarskolor inom olika ämnesområden (prop. 2000/01:3). Parallellt fortskrider regeringens satsning på rekryteringsanställningar och bättre arbetsvillkor för unga talangfulla forskare om sammanlagt 110 miljoner kronor (i 2001 års prisnivå) i höjda anslag fram t.o.m. 2003.

Som ett led i förberedelserna inför nästa forskningspolitiska proposition, avser regeringen att under hösten ta initiativ till att vissa frågor som rör forskarutbildningen och det framtida behovet av lärare vid universitet och högskolor utreds.

Stärkt forskarstyre bra för forskningens kvalitet

För att säkerställa att den statligt finansierade forskningen håller hög kvalitet, fördelas en stor del av de offentliga forskningsresurserna efter vetenskaplig prövning via de nationella forskningsfinansiärerna. Den vetenskapliga bedömning som görs av de forskarstyrda forskningsråden är av stor betydelse för att upprätthålla och höja kvaliteten i svensk forskning.

Svensk forskning står inför ett stort generationsskifte vilket under några år ger lärosätena och forskningsråden osedvanligt stora möjligheter att ompröva användningen av de befintliga forskningsresurserna. För att ytterligare främja kraftsamling och ökat gränsöverskridande mellan olika vetenskapliga discipliner, inrättades den 1 januari 2001 en ny myndighetsorganisation för

forskningsfinansiering. Omorganisationen innebär bl. a. att tre nya forskningsråd inrättades där forskare är i majoritet i styrelsen.

Vetenskapsrådet spelar en central roll i den nya organisationen och har till uppgift att stödja grundläggande forskning av hög kvalitet inom alla vetenskapsområden. Dessutom inrättades Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) samt Verket för innovationssystem (VINNOVA). VINNOVA:s uppgift är att initiera och finansiera behovsmotiverad FoU som stödjer innovationssystemet och en hållbar tillväxt.

Regeringen kommer under hösten 2002 att ge Vetenskapsrådet i uppdrag att redovisa hur rådet kan bidra till att skapa och förstärka verkligt starka och internationellt konkurrenskraftiga svenska forskningsmiljöer.

Satsning på forskning inom prioriterade områden

Det är angeläget att svensk forskning utvecklar spetskompetens inom viktiga forskningsfält. Som regeringen föreslog i den forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3), tillförs ytterligare resurser till forskning och forskarskolor inom åtta prioriterade områden: biovetenskap och bioteknik, informationsteknik och IT-forskning, materialvetenskap och materialteknik, humaniora och samhällsvetenskap, konst, utbildningsvetenskap, vård- och omsorgsforskning samt miljö och hållbar utveckling.

För att främja en ekologiskt hållbar utveckling krävs tillgång till goda kunskaper om arters förekomst, deras naturliga egenskaper och livsbehov. Därför görs dessutom, som aviserades i 2001 års ekonomiska vårproposition, en satsning under perioden 2002-2004 om ytterligare sammanlagt 160 miljoner kronor i ökade anslag till forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling. Till detta kommer att Formas i denna proposition tillförs 10 miljoner kronor 2003 för marin miljöforskning.

Forskningen vid universitet och högskolor stärks

I enlighet med vad som aviserades i den forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3) fortsätter satsningen på

att stärka forskningen och forskarutbildningen vid Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet samt vid Mitthögskolan, Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Kalmar och Mälardalens högskola som tilldelats vetenskapsområde. Anslagen till forskning och forskarutbildning vid ovanstående lärosäten föreslås, inklusive nya satsningar som inte aviserades i den forskningspolitiska propositionen, bli höjt med sammanlagt ca 63,7 miljoner kronor 2003. Övriga universitet och högskolor får sina statliga anslag till forskning höjda med sammanlagt ca 146,5 miljoner kronor 2003.

Samverkan mellan högskolan och det övriga samhället utvecklas

Samverkan mellan högskolan och det övriga samhället behöver utvecklas ytterligare. Detta kan öka allmänhetens kunskaper om de senaste vetenskapliga rönen och främja en ökad kommersialisering av forskningsresultat, men även öka forskarsamhällets insikter om vilka frågeställningar av vetenskaplig karaktär som finns i det omgivande samhället.

Den näringslivsinriktade forskningen bedrivs framför allt inom företagen, medan den statligt finansierade forskningen huvudsakligen bedrivs vid landets universitet och högskolor. Som en länk mellan högskolan och företagen finns industriinriktade forskningsinstitut. Dessa spelar en viktig roll som stöd för företagets kunskapsutveckling. Som framhölls i propositionen FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2) vill regeringen genom holdingbolaget IRECO, som sköter statens aktieäggande i sexton industriforskningsinstitut, och VINNOVA verka för en fortsatt omstrukturering av denna institutsektor. Målet är att skapa en effektiv och flexibel struktur där institutens verksamheter kan samordnas för att öka den internationella konkurrenskraften och näringslivets engagemang i instituten. VINNOVA tillförs i enlighet med förslag i ovan nämnda proposition 70 miljoner kronor 2003 för att långsiktigt stärka systemet med industriforskningsinstitut.

Som ett led i förberedelserna inför nästa forskningspolitiska proposition, har regeringen beslutat att tillkalla en särskild utredare som skall göra en översyn av de innovativa verksamheter som bedrivs inom kommuner och landsting (dir. 2002:66). Genom att stärka utvecklingen av

innovationssystem kan forskningen, som regeringen framhåller i propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118), bidra till regional utveckling i alla delar av landet och genom de regionala tillväxtprogrammen medverka till att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås. Regeringen har också givit VINNOVA i uppdrag att se över möjligheterna att stärka kommersialiseringen av forskningsresultat. Myndigheten ges också under 2003 engångsvis resurser för att främja högteknologiskt nyföretagande genom att starta ett s.k. inkubatorprogram.

En roll i arbetet med att omsätta forskningsresultat i industriella tillämpningar, spelar de holdingbolag som finns vid några universitet och högskolor. Flera av dessa holdingbolag har bildat dotterbolag som bl.a. hanterar patentfrågor och kontakter med näringslivet vid kommersialisering av forskningsresultat. Regeringen har uttalat att alla universitet och högskolor skall ges möjlighet att efter regeringens medgivande bilda sådana bolag (prop. 2001/02:2, FoU och samverkan i innovationssystemet). Mot bakgrund av nuvarande finansiella situation anser regeringen att det stöd som holdingbolagen kan ge till kommersialisering av forskningsresultat måste utvecklas genom ökad samverkan mellan befintliga holdingbolag, dess huvudmän och lärosäten utan holdingbolag. Genom vidareutvecklad samverkan kan även de befintliga holdingbolagen stärkas och professionaliseras.

I det uppdrag som regeringen har givit VINNOVA att se över möjligheterna att stärka kommersialiseringen av forskningsresultat, ingår att se över holdingbolagens roll och analysera hur samverkan mellan holdingbolagen kan utvecklas.

Lagförslag om etikprövning av forskning

De forskningsetiska frågorna blir allt viktigare inom alla vetenskapliga områden. Forskarna skall ha stor frihet i sitt forskningsarbete, inte minst vad gäller valet av vetenskapliga frågeställningar. Men samtidigt som den snabba kunskapsutvecklingen inom t.ex. biovetenskapen och biotekniken kan ge möjligheter att behandla nya patientgrupper och förbättra livet för många människor, uppstår ibland etiska problem som måste hanteras och som bör diskuteras även utanför forskarvärlden.

Det är angeläget att forskning som avser människor och biologiskt material från människor etikprövas av sakkunniga organ och debatteras offentligt. Regeringen lämnade i februari 2002 ett förslag till lag om etikprövning av forskning som avser människor till Lagrådet för synpunkter. Regeringen avser att under hösten till riksdagen lämna en proposition i denna fråga.

För att stärka dialogen och öka förståelsen mellan forskarsamhället och allmänheten, har regeringen 2002 beslutat att engångsvis ge Forskningsforum inom Vetenskapsrådet 3 miljoner kronor för en bred folkbildningsinsats som stärker kunskaperna och stimulerar debatten om den moderna biologin. Föreningen Vetenskap och Allmänhet har efter regeringsbeslut 2002 engångsvis givits 1 miljon kronor för att främja dialog, öppenhet och förtroende mellan allmänhet och forskare.

Intensifierat forskningssamarbete i Europa

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000 formulerades det strategiska målet för EU:s arbete under den närmaste tioårsperioden "att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska, kunskapsbaserade ekonomi med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt, med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning". Forskning angavs, liksom utbildning, som ett centralt område för insatser som syftar till att nå detta mål. Detta markerades ytterligare vid Europeiska rådets möte i Stockholm i mars 2001, då EU:s stats- och regeringschefer bl.a. lyfte fram bioteknikens betydelse för den europeiska ekonomin. Rådet underströk i det sammanhanget också att de etiska aspekterna måste beaktas i utvecklingen av biotekniken. Vid Europeiska rådets möte i Barcelona i mars 2002 satte EU:s stats- och regeringschefer upp målet att de totala FoU-insatserna bör uppgå till tre procent av BNP, vilket är ett mål som Sverige redan uppfyller.

Ministerrådet och parlamentet kunde under våren 2002 fatta gemensamma beslut om nytt ramprogram för EU:s forskning och utveckling under 2002-2006. Beslutet om nytt ramprogram är ett viktigt led i arbetet för att etablera ett "europeiskt forskningsområde" genom frivillig samverkan mellan unionens och medlemsländernas forskningsinsatser. Regeringen avser att under hösten 2002 påbörja en översyn av den

nationella organisationen för Sveriges deltagande i EU:s ramprogram för forskning och teknisk utveckling.

10.5 Insatser

10.5.1 Insatser inom politikområdet

Ökningen av forskningsanslagen fortsätter

Som en följd av förslagen i den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2000/01:3) avsätts närmare 1,3 miljarder kronor i nya medel till svensk forskning.

Denna satsning kompletterades i 2001 års ekonomiska vårproposition genom att området miljö och hållbar utveckling tillfälligt tillfördes ytterligare 140 miljoner kronor 2002 och 2003 samt ytterligare 20 miljoner kronor 2004.

Härtill kommer att VINNOVA 2003, i enlighet med förslag i propositionen FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:02), tillförs 70 miljoner kronor för att långsiktigt stärka systemet med industriforskningsinstitut. Vidare föreslås i denna proposition att VINNOVA tillförs 30 miljoner kronor för 2003 för ett s.k. inkubatorprogram.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande tillförs dessutom engångsvis under 2003, 10 miljoner kronor, för att stärka marin miljöforskning.

Den totala ökningen av forskningsanslagen för perioden 2000-2004 blir därmed 1,5 miljarder kronor.

Program för utveckling av innovationssystem och kluster

I den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:1) avsattes 70 miljoner kronor för att genomföra ett program för utveckling av innovationssystem och kluster. VINNOVA har tillsammans med Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och Invest in Sweden Agency (ISA) under våren 2002 utarbetat ett detaljerat programförslag. Regeringen gav i september 2002 dessa myndigheter i uppdrag att genomföra detta program 2002-2004.

Kartläggning av innovativ verksamhet i kommuner och landsting

Flera kommuner och landsting satsar betydande belopp på att stödja verksamheter inom högskolan samtidigt som satsningar görs på forskning och utveckling (FoU) inom de egna organisationerna. Det är viktigt att denna utveckling uppmärksammas och synliggörs som en del i de nationella FoU- och innovationssystemen.

Regeringen har beslutat att tillkalla en särskild utredare med uppdraget att granska innovativ verksamhet inom kommuner och landsting. I uppdraget skall ingå en kartläggning av omfattningen och ändamålet med de insatser kommuner och landsting gör som rör FoU och andra innovativa verksamheter. Utredaren skall lämna förslag till hur kommuner och landsting systematiskt kan utveckla utnyttjandet av FoU och annan kunskap.

Utredaren kommer även att överväga hur FoU inom kommuner och landsting kan utvecklas i samverkan med statliga organ samt hur kommuners och landstings roller i utvecklingen av lokala och regionala innovationssystem kan stärkas.

Uppdrag till VINNOVA att föreslå åtgärder för att öka kommersialisering av forskningsresultat, särskilt vid universitet och högskolor

VINNOVA har av regeringen fått i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder som kan öka kommersialiseringen av forskningsresultat, särskilt vid universitet och högskolor (N2002/8054/ITFoU). I uppdraget ingår att studera utformningen av incitament för kommersialisering och åtgärder för att immaterialrättsligt bättre skydda forskningsresultat. Verket skall även studera stödstrukturer som teknikbrostiftelser, holdingbolag och teknikparker i och kring universitet och högskolor som kan underlätta kommersialisering. I arbetet skall även industriforskningsinstitutens roll för kommersialisering av forskningsresultat belysas tillsammans med andra åtgärder som kan bidra till en ökad kommersialisering av forskningsresultat, t.ex. såddfinansiering och kompetensfrågor.

Uppdraget, som redovisas under våren 2003, samordnas med uppdraget om företagsutveckling på regional nivå (Dir. 2001:103, Insatser för

tillväxt och företagsutveckling på regional nivå). De delar inom uppdraget som gäller såddfinansiering genomförs efter samråd med NUTEK/-ALMI och Industrifonden.

Stärkt högteknologiskt nyföretagande

En viktig del av kommersialisering av forskningsresultat är högteknologiskt nyföretagande. För att underlätta för forskare och entreprenörer vid universitet och högskolor att starta små högteknologiska företag har i flera länder, t.ex. Israel, Irland och Finland, särskilda miljöer skapats för att understödja denna verksamhet, s.k. inkubatorer. VINNOVA kommer under 2003 engångsvis att tillföras 30 miljoner kronor för att utifrån befintliga strukturer skapa ett nationellt program för inkubatorer.

Rättsliga möjligheter att bevara det elektroniska kulturarvet har skapats

Regeringen fattade i maj 2002 beslut om en förordning som rör behandlingen av personuppgifter i Kungl. bibliotekets projekt Kulturarw³. De nya bestämmelserna möjliggör för Kungl. biblioteket att inom ramen för projektet Kulturarw³ samla in, bevara och tillhandahålla det digitala kulturarv som utgörs av svenskt material som publicerats på Internet. Insamlingen sker med hjälp av automatiserad robotteknik och är ett stort steg framåt i arbetet för att bevara det svenska digitala kulturarvet.

Översyn av Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst (SSD).

Regeringen har gett Vetenskapsrådet i uppdrag att utvärdera Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst (SSD) vid Göteborgs Universitet. SSD har sedan 1980 utvecklat sin verksamhet från att förmedla databaser ur utländska arkiv till att själva arkivera, tillhandahålla och tillgängliggöra svenskt material.

Vetenskapsrådet skall även göra en översyn av humanistiska och samhällsvetenskapliga databaser i ett nationellt perspektiv. Uppdraget skall redovisas till regeringen i mars 2003.

Översyn av verksamheten vid Kungl. biblioteket och Statens ljud- och bildarkiv

Kungl. biblioteket och Statens ljud- och bildarkiv har bedrivit sin verksamhet i nuvarande form i närmare två decennier. Regeringen har tidigare gjort bedömningen att verksamheten vid myndigheterna skall utvärderas. Regeringen avser att påbörja utvärderingarna under hösten 2002.

Utredning om den nationella organisationen för EU:s FoU-samarbete

Regeringen har tidigare aviserat en översyn av den nationella organisationen för Sveriges deltagande i EU:s ramprogram för forskning och teknisk utveckling. Regeringen avser att under hösten 2002 utreda hur arbetet i ramprogrammets programkommittéer skall organiseras i Sverige. Under 2003 avser regeringen att låta utreda frågan om den framtida utformningen av den nationella organisationen för dialog och informationsspridning i förhållande till EU:s forskningssamarbete.

Medel till Forskningsforum och till Vetenskap och allmänhet

Den 13 december 2001 beslutade regeringen att tilldela Vetenskapsrådet tre miljoner kronor som en tillfällig förstärkning av Forskningsforums verksamhet. Medlen skall användas under 2002 för att skapa en bred folkbildningsinsats för att stärka kunskaper och stimulera debatt om den moderna biologin.

Vetenskap och allmänhet (VA) är en ideell förening som bildats av olika nationellt verkande organisationer. Syftet med VA:s verksamhet är att främja dialog, öppenhet och förtroende mellan allmänhet, särskilt ungdomar, och forskare. Den 27 juni 2002 beslutade regeringen att bidra med en miljon kronor till VA:s verksamhet.

Internationellt forskningssamarbete

Europeiskt forskningssamarbete

EU:s femte ramprogram för forskning 1998-2002 närmar sig nu sitt slut. Det svenska deltagandet i programmet är fortsatt högt. Svenska

forskarens andel av medlen från ramprogrammet är högre än Sveriges bidrag till ramprogrammet. Svenskt deltagande finns hittills i ca 1 200 projekt, vilket motsvarar ca 15 procent av alla projekt. Detta är en ökning jämfört med fjärde ramprogrammet där svenskt deltagande fanns i ca 12 procent av det totala antalet projekt.

Det svenska deltagandet är högst inom de tema som rör livsvetenskaperna, konkurrenskraftig tillväxt samt miljö. Därefter kommer deltagandet inom IT-området.

Deltagandet har förändrats något jämfört med fjärde ramprogrammet. Institutens deltagande har sjunkit från 32 till 15 procent. Universitet och högskolor har däremot ökat sin andel från 32 till 43 procent. Även företagen har ökat sitt deltagande något.

Svenska forskare samarbetar främst med forskare från Tyskland, Storbritannien, Frankrike och Italien.

Kommissionen tog under 2000 ett initiativ för att skapa ett europeiskt forskningsområde (ERA). Europeiska Rådet har senare betonat betydelsen av detta som ett sätt att samla de europeiska resurserna.

Det nya ramprogrammet för FoU skall ses som ett led i att förverkliga ERA. Programmet har beslutats gemensamt av ministerrådet (Forskning) och parlamentet.

Ramprogrammet innehåller sju tematiska prioriteringar inom områden som förväntas ha stor betydelse för Europas framtid, bioteknik, IT, nanoteknik, flyg- och rymdteknik, livsmedel, hållbar utveckling samt medborgarna och styrelseformer i kunskapssamhället.

I ramprogrammet introduceras också nya former för samarbete, såsom stora integrerade projekt, nätverk för ökat samarbete mellan framstående forskningsmiljöer och öppnande av nationella program. De nya formerna kommer att påverka det svenska deltagandet och på olika sätt beröra både forskare och forskningsfinansiärer. Ramprogrammet innehåller även särskilda satsningar på forskarrörlighet, både inom och utanför Europa. EU/FoU-rådet har därför av regeringen fått i uppdrag att vara s.k. svenskt mobilitetscenter.

Nordiskt forskningssamarbete

Med utgångspunkt från det strategidokument som FPR (Nordiskt Forskningspolitiskt Råd) utarbetade under 2000 har ett pilotprojekt inletts som syftar till att skapa ett antal nordiska

spetsforskningsinstitutioner (Centers of excellence). Även samarbetet rörande forskarutbildningen har förstärkts. Under 2002 har en översyn av rådgivningsstrukturen mellan ledningsgrupperna och ministerrådet samt en diskussion om ett utökat nordiskt forskningssamarbete.

Under 2003 kommer Sverige att inneha ordförandeskapet för det Nordiska samarbetet. Inom forskningsfrågorna kommer Sverige att verka för att det nordiska forskningssamarbetet ses i ett vidare perspektiv. Det innebär att de nordiska forskningssatsningarna bör ha en tydlig koppling till nationella program och till EU:s forskningspolitik och ramprogram samt övrig internationell forskningsverksamhet. Sverige kommer att arbeta för att prioritering ges åt sådan verksamhet och sådana forskningsområden som kan stärka Nordens konkurrenskraft inom det internationella forskningssamarbetet. Detta innebär fler satsningar på skapande av "Nordiska Centers of Excellence".

OECD och övrigt internationellt

Det arbete som initierades vid ministermötet i juni 1999 inom OECD:s kommitté för forsknings- och teknikpolitik, (CSTP) fortsätter.

En viktig uppgift är att ta fram statistiska indikatorer som bättre belyser utvecklingen i det moderna kunskapssamhället. Studier pågår av forskningssystem och innovationssystem i medlemsländerna. Syftet är att undersöka hur FoU påverkar tillväxt och sysselsättning samt att ta fram goda exempel.

Inom det s.k. Global Science Forum diskuteras forskningsprioriteringar inom medlemsländerna. Fördjupade studier görs av forskning inom bl.a. astronomi, bioinformatik och högenergifysik samt högintensiva lasrar.

OECD:s arbete inom bioteknikområdet expanderar. Arbetet har tre huvudinriktningar, bioteknik inom hälsoområdet, industriell bioteknik och s.k. biologiska resurscentra.

Nästa ministermöte i CSTP planeras äga rum 2004.

Sverige har dessutom under 2001 och 2002 tecknat särskilda tekniskt-vetenskapliga samarbetsavtal med Japan och Sydafrika.

10.5.2 Insatser utanför politikområdet

Omkring två tredjedelar av svensk forskning och utveckling finansieras av den privata sektorn.

Den offentligt finansierade forskningen och utvecklingen i Sverige utgör omkring en fjärdedel, medan de resterande medlen kommer från privata icke-vinstdrivande organisationer, eller från utlandet.

Näringslivet är också den största utföraren av FoU, där tonvikten av insatserna ligger inom utvecklingsområdet. Staten och näringslivet gör gemensamma FoU-insatser bl.a. genom samfinansieringen av industriforskningsinstituterna samt genom uppdrag från försvarssektorn.

Den offentligt finansierade forskningen utförs huvudsakligen vid universitet och högskolor. Forskningen vid lärosätena finansieras till knappt hälften av direkta statsanslag. Myndigheterna inom politikområdet Forskningspolitik, tillsammans med andra statliga myndigheter, forskningsstiftelserna och privata icke-vinstdrivande organisationer utgör tillsammans de viktigaste externa finansiärerna för den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor. Variationen mellan olika lärosäten och mellan de olika vetenskapsområdena är stor. Forskningen inom humaniora finansieras till exempel i betydligt högre utsträckning av direkta statsanslag, medan teknikforskningen är till större delen finansierad av externa medel. Inom det medicinska vetenskapsområdet utgör ersättning till landstingen för forskning en stor del av de direkta statsanslagen.

Myndigheterna inom Politikområdet Forskningspolitik finansierar endast omkring 20 procent av den offentligt finansierade forskningen. Möjligheten att uppfylla målet att Sverige skall vara en ledande forskningsnation är därmed i hög grad beroende av ett samspel mellan insatser från många olika aktörer.

Bland de forskningsfinansierande myndigheterna utanför politikområdet märks bl.a. Naturvårdsverket och Sida.

Olika försvarsmyndigheter står för ungefär hälften av den offentliga forskning som utförs utanför universitet och högskolor. Många civila myndigheter bedriver också intern forskning till stöd för den egna sektorsuppgiften. Exempel på myndigheter med omfattande egen forskning och utveckling är Arbetslivsinstitutet, Banverket, Fiskeriverket och Vägverket.

Privata icke-vinstdrivande organisationer finansierar en växande del av forskningen inom lärosätena. Detta märks främst inom medicinsk forskning, där enligt SCB för 1999, 18 procent finansieras av sådana organisationer. Företagens

andel av finansieringen har däremot minskat under senare år.

Under 2002 fördelar forskningsstiftelserna och Riksbankens Jubileumsfond närmare 2 miljarder kronor till såväl grundforskning som mera tillämpade forskningsprojekt inom främst teknik, medicin och vård och miljöforskning. Flera stiftelser avser att under de närmaste åren minska sitt forskningsstöd. Den största stiftelsen, Stiftelsen för strategisk forskning (SSF) avser att minska sitt forskningsstöd med omkring 25 procent. Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT) har beslutat att fr.o.m. 2003 upphöra med sitt generella post-doc program. Fortsatt stöd till post-doc vister ges dock inom ramen för andra av stiftelsens stödprogram. Riksbankens Jubileumsfond avser emellertid inte att förändra stödet jämfört med tidigare år.

10.6 Vissa bioteknikfrågor

Inledning

Regeringen tillsatte 1998 en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag till en övergripande svensk politik för tillämpningen av den moderna biotekniken (U 1998:01, dir. 1997:120). Kommittén antog namnet Bioteknikkommittén. Enligt direktiven skulle kommittén studera bioteknikens möjligheter och risker i ett framtidsperspektiv. Kommittén skulle bedöma Sveriges möjligheter när det gäller industriell utveckling inom bioteknikområdet och granska den nuvarande myndighetsorganisationen för tillsyn, tillståndsgivning och information. En viktig fråga var hur behovet av kunskap och diskussion om etiska aspekter av biotekniken bättre skall kunna tillgodoses i framtiden.

Bioteknikkommittén lämnade i juni 1999 ett delbetänkande om Gentekniknämnden (SOU 1999:70). I december 2000 lämnade Bioteknikkommittén sitt slutbetänkande Att spränga gränser – Bioteknikens möjligheter och risker (SOU 2000:103).

Remissinstanserna uttrycker överlag uppskattning över betänkandet som kunskapsöversikt. Den genomgång som kommittén gjort av bioteknikens användning inom skilda sektorer och identifieringen av dess möjligheter och risker bedöms vara ett gott underlag för den

fortsatta diskussionen. Remissopinionen är mera blandad i förhållande till de 21 punkter för en svensk bioteknikpolitik som betänkandet utmynnar i. Samtidigt som flera förslag välkomnas påpekar många instanser att vissa sakfrågor som kommittén tar upp är åtgärdade eller kommer att åtgärdas, bl.a. som en följd av samarbetet inom EU. Några av förslagen anses av remissinstanserna otillräckligt underbyggda och behöver utredas ytterligare för att kunna ligga till grund för åtgärder.

Bioteknikkommittén fick ett omfattande och brett uppdrag. Kommittén har arbetat med en rad väsensskilda frågor och betänkandet innehåller förslag i såväl mera övergripande som detaljerade frågor. Områdets snabba utveckling och Sveriges internationella åtaganden har gjort att regeringen även under utredningens gång har behövt vidta åtgärder i enskilda sakfrågor. Resultaten av dessa åtgärder har därmed kommit att tillgodose kommitténs förslag.

Forskningspolitiska och näringspolitiska insatser

Under senare år har biotekniken varit högt prioriterad av regeringen i avsikt att Sverige ska behålla sin ledande roll inom bioteknikutvecklingen. I den forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01: UbU6, rskr. 2000/01:98) utgör bioteknik och bioteknik ett av de prioriterade områdena. I propositionen fördelades sammanlagt 120 miljoner kronor i höjda anslag för 2001-2003 för grundforskning, forskarskolor och behovsmotiverad forskning inom bioteknik och bioteknik. Medel för dessa ändamål anvisades till Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Verket för innovationssystem (VINNOVA) och för forskarskolorna till Stockholms universitet och Göteborgs universitet. Formas erhöll medel för ämnesövergripande forskning och har med dessa bl.a. skapat ett program för ekologisk riskforskning som dels avser utsättning av genmodifierade organismer och dels biologisk bekämpning.

I propositionen FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2, 2001/02: NU5, rskr. 2001/02:64) redogör regeringen för den centrala roll som VINNOVA har för att stödja bioteknikutvecklingen. Myndigheten skall i samverkan med näringslivet bl.a. verka för att

ytterligare förstärka kunskapsutbytet mellan universitet och högskolor, industriforskningsinstitut och näringsliv.

Bioteknikkommittén har i sitt betänkande skissat lagförslag på två områden, det ena avseende etikprövning av forskning på patienter och andra frivilliga försökspersoner, det andra om bioteknikens tillämpningar på människor (i vården). Vissa forskningsetiska frågor behandlades av Kommittén om forskningsetik som lade fram förslag i sitt slutbetänkande God sed i forskningen (SOU 1999:4). Regeringen aviserade i den forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3) att frågan om författningsreglering av forskningsetisk granskning skulle beredas vidare. En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har under 2001 tagit fram ett lagförslag som remissbehandlats och granskats av lagrådet. En proposition med förslag till organisation och lag om etikprövning kommer att läggas fram under hösten 2002.

En stor majoritet av de remissinstanser som uttalat sig om bioteknikkommitténs skiss till lag om bioteknikens tillämpning på människor, har på olika sätt uttryckt att den inte kan eller bör ligga till grund för lagstiftning. Regeringen (Socialdepartementet) har under 2001 tillsatt en parlamentarisk kommitté som antagit namnet Kommittén om genetisk integritet (Dir. 2001: 20) med uppdrag att se över frågor kring bl.a. genetisk diagnostik, genterapi och kloning. Uppdraget skall redovisas hösten 2003. Riksdagen har antagit en lag om biobanker inom hälso- och sjukvården som träder i kraft den 1 januari 2003. Lagen skall gälla för biobanker som består av vävnadsprover vilka tagits och samlats in för ett visst ändamål från patienter eller annan provgivare inom hälso- och sjukvården. En förutsättning för att materialet i en biobank skall omfattas av lagen är att det kan spåras till en viss individ.

Information och dialog kring biotekniken

Bioteknikkommittén föreslog att ett teknologiråd inrättas. Knappt hälften av remissinstanserna har yttrat sig över förslaget och meningarna är delade. Hälften är positiva medan knappt hälften avstyrker eller anser att frågan behöver utredas ytterligare.

Regeringen anser att behovet av att främja debatt och samhällelig diskussion runt möjligheter och risker med nya tekniker är stort. Bioteknikens snabba inträde och tvärspektoriella användning i samhället har med stor tydlighet påvisat detta behov. Betydelsen av kunskapsuppbyggnad, informationsspridning och en bred dialog som inkluderar alla berörda parter i samhället har blivit allt tydligare. Uppgiften bör inte ligga på en enda instans. För att främja en allsidig belysning och kritisk granskning måste flera aktörer ha detta uppdrag. Det av kommittén föreslagna Teknologirådet skulle få ett alltför brett ansvarsområde vilket i sin tur skulle ställa orimliga krav på rådets kompetens och integritet.

Sedan 1995 har en särskild myndighet, Gentekniknämnden, haft en sådan uppgift framför allt när det gäller gentekniken, som är ett betydande och snabbväxande redskap inom biotekniken. Nämnden har även på ett förtjänstfullt sätt bidragit till kunskapsuppbyggnad, informationsspridning och dialogskapande mellan forskare, politiker och övriga medborgare runt gentekniken.

Det kan här konstateras att Statens medicinsk-etiska råd (SMER) bl.a. har i uppgift att ur ett övergripande samhällsperspektiv bevaka och bedöma den medicinska forskning, diagnostik och behandling som är särskilt känslig för den mänskliga integriteten och som på sikt kan hota människovärdet. Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) har i uppgift att kritiskt granska de medicinska metoder som används inom sjukvården. SBU utvärderar således nya och etablerade medicinska metoder ur medicinskt, ekonomiskt, socialt och etiskt perspektiv.

Den etiska dimensionen i biotekniken måste tas på största allvar. Utbildning och kunskapsuppbyggnad när det gäller biotekniken och dess etiska konsekvenser är viktig. Även utbildning och forskning inom humaniora och samhällsvetenskap berörs. Forskningen bör bedrivas med stor öppenhet så att en bred diskussion kan föras. Denna diskussion måste föras i en bredare krets än inom den direkt berörda forskarvärlden för att frågan skall få en folklig förankring. Den senare tidens diskussion om bl.a. stamcells-forskning har visat både på ett stort engagemang hos många människor och ett behov av ökad kunskap om frågor som rör den moderna biologin. Det är inte minst ur ett demokratiskt

perspektiv viktigt att bredda kunskapen om dessa frågor bland medborgarna.

Att sprida forskningsinformation är en viktig del av högskolans uppgift i samhället. Forskningsråden har också som en av sina huvuduppgifter att svara för information om forskning och forskningsresultat inom sina respektive ansvarsområden. Vid Vetenskapsrådet finns Forskningsforum, ett samarbetsorgan för bl.a. övergripande frågor om förhållandet mellan forskning och samhälle. Regeringen har för 2002 anvisat 3 miljoner kronor till Vetenskapsrådet som en tillfällig förstärkning för Forskningsforums verksamhet. Medlen skall användas under 2002 för en bred folkbildningsinsats för att stärka kunskaper och stimulera debatt om den moderna biologin.

Regeringens bedömning avseende vissa övriga förslag i Bioteknikkommitténs betänkande såsom förslaget om inrättande av en bioteknikinspektion, förslag avseende reglering av genmodifierade organismer och om genresurser i utländer, förslag om forskning kring alternativ till användning av försöksdjur samt förslag avseende utbildning redovisas under respektive politikområde, dvs. rättsväsendet, miljö-, djur och utbildningspolitik.

10.7 Resultatbedömning

10.7.1 Övergripande resultatbedömning

Investeringar i kunskap har blivit allt viktigare i det moderna samhället. Samhällets ekonomiska, kulturella och sociala utveckling beror allt mer på tillgången till kunskap och förmågan att använda den. En stark vetenskaplig bas är en viktig förutsättning för innovation och tillväxt i teknologibaserade företag, t.ex. inom bioteknikbranschen. Men också för utvecklingen inom offentlig sektor och som underlag för politiska beslut behövs vetenskaplig kunskap. Det övergripande målet för politikområdet är därför att Sverige skall vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.

Sverige tillhör de länder inom OECD som investerar mest offentliga medel i FoU. Detta trots att de offentliga medlen stagnerade under 1990-talet i samband med den statliga budgetsaneringen. År 2001 uppgick de statliga FoU-

medlen till drygt 0,9 procent av BNP. Därtill kommer medel från forskningsstiftelserna motsvarande ytterligare cirka 0,1 procent av BNP. Som en följd av förslagen i den senaste forskningspolitiska propositionen och senare budgetpropositioner, ökade de statliga medlen under 2002 och fortsätter enligt regeringens förslag att öka även under 2003.

I Sverige liksom i flertalet OECD-länder utförs FoU-arbetet i huvudsak inom företagssektorn. Vid de svenska industriforskningsinstitut, som i flera fall är samfinansierade och samägda av staten och näringslivet, bedrivs också forskning och utvecklingsarbete med tydlig industrirelevans. Lärosätena och näringslivet samverkar också i gemensamma satsningar för FoU genom VINNOVA:s kompetenscentrum.

Den offentligt finansierade forskningen i Sverige bedrivs huvudsakligen vid universitet och högskolor. Sverige saknar den omfattande struktur av statliga forskningsinstitut som finns i flera andra OECD-länder.

Svenska universitet och högskolor gör i förhållande till befolkningens storlek stora satsningar inom samtliga större forskningsområden. I medicin var de svenska lärosätenas satsningar särskilt höga vid en internationell jämförelse.

Akademisk forskning pekas ofta ut som en viktig källa till innovationer inom många teknikintensiva områden eftersom samarbete mellan universitet och företag ofta leder till nya upptäckter. En av de viktigaste uppgifterna för lärosätena är att utbilda forskare som kan arbeta inom företagen, men också den offentliga sektorn behöver högt utbildade människor för att kunna ta till sig och använda den nya kunskap som produceras.

Vikten av akademisk forskning och gott samarbete mellan företag och lärosäten understryks i den presenterade rapporten "Det svenska biotekniska innovationssystemet" av VINNOVA (Innovation in Focus 2001:2). En undersökning av publikationerna inom livsvetenskaperna visade att så mycket som 65 procent av alla artiklar skrivna av företagsforskare var sampublicerade med en akademisk forskargrupp.

Sverige har ställt stora resurser till kunskapssektorns förfogande. Den expansion av forskarutbildningen som genomfördes under 1990-talet medförde en fördubbling av det årliga antalet doktors- och licentiatexamen. Ökningen var stor inom samtliga vetenskapsområden. Sveriges omfattande satsning på forskarut-

bildningen visar sig också i internationell jämförelse. Tillsammans med Schweiz var Sverige det land som hade störst andel examinerade per genomsnittlig åldersgrupp 1999. Regeringens ambition är att fördubbla antalet examinationer i forskarutbildningen även under det kommande årtiondet.

Sverige svarar för närmare två procent av världens samlade publicering av vetenskapliga artiklar. Merparten av artiklarna hör till medicinska och naturvetenskapliga vetenskapsområden, som har hög publiceringskultur. Antalet vetenskapliga artiklar per invånare är högre än i USA och Japan och även högre än i övriga EU-länder. Även antalet ofta citerade artiklar är högt i jämförelse med flertalet OECD-länder.

Svenska forskares internationella samarbeten har totalt sett ökat under de senaste decennierna. Mellan 1986 och 1996 fördubblades t.ex. antalet sampublicationer med forskare inom EU, främst till följd av Sveriges medverkan i EU:s ramprogram för FoU. 1996 var närmare en femtedel av alla publikationer med svenska författare resultatet av europeiskt samarbete. Andelen sampublicationer mellan svenska och amerikanska forskare har däremot fortsatt att ligga kring tio procent av antalet publikationer med svenska författare. Andelen patent i ett land speglar dess kapacitet att använda kunskap och omsätta den till potentiell ekonomisk tillväxt. Sverige uppvisade 1999 flest antal EU-patent per invånare och låg på tredje plats efter USA och Japan vad det gäller US-patent, enligt EU:s KeyFigures 2001.

10.7.2 Särskilda forskningsatsningar

Utbildningsvetenskapliga kommittén

Som en följd av förslagen i den forskningspolitiska propositionen disponerar Vetenskapsrådet särskilda medel för att bygga upp den utbildningsvetenskapliga forskningen. För att fördela dessa medel har en utbildningsvetenskaplig kommitté bildats. Kommittén skall främja och stödja vetenskaplig forskning av högsta kvalitet genom att fördela medel till forskning och forskarutbildning som bedrivs i nära anslutning till lärarutbildningen och som svarar mot behov inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten.

Under 2001 mottogs sammanlagt 152 ansökningar om bidrag för det påföljande året. Vid granskning av projekt- och programansökningar beaktades den vetenskapliga kvaliteten, den utbildningsvetenskapliga relevansen samt forskarmiljöns potential, särskilt med avseende på lärarutbildningens behov av förstärkt forskningsanknytning. Vid ansökningsomgången 2002 hade 200 ansökningar inkommit.

För att säkerställa att lärosäten tar en aktiv del i uppbyggnaden av detta nya forskningsområde har regeringen beslutat att en motfinansiering som omfattar 30 procent av de medel som anslås från Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté ska lämnas från lärosätena. Kravet på denna motfinansiering har bemötts på olika sätt i ansökningarna och för att underlätta arbetet inom lärosätet skall nu motfinansiering årligen särredovisas till Vetenskapsrådet.

Forskningsforum

I samband med den nya organisationen för forskningsfinansiering 2001, bildades Forskningsforum inom Vetenskapsrådet som en plattform för att främja dialog och kontakter mellan forskningsfinansierande organ, forskare och allmänhet. Forskningsforums verksamhet är ett komplement till lärosätenas samverkansarbete.

Forskningsforum avser att bl.a. från Högskoleverkets analyser uppmärksamma frågan om forskarrörlighetens betydelse för samverkan och rekrytering av unga forskare.

Under året har Forskningsforum varit samordnande i bildandet av en svensk internetportal för forskning, forskning.se. Plattformen skall öka tillgängligheten till information om forskning och debatt om forskningens viktiga frågor.

Av regeringen initierade forskningsuppdrag

Vetenskapsrådet - ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap - har övertagit ansvaret för de tre särskilda forskningsuppdrag som regeringen gav till det tidigare Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR).

HSFR fick 1997 i uppdrag att genomföra ett forskningsprogram om militär underåttelse- och säkerhetstjänst. Programmet har nu pågått i fem år och är under avslutande.

Vidare uppdrog regeringen 1999 åt HSFR att genomföra ett forskningsprogram om kommunistiska regimer, särskilt deras brott mot de mänskliga rättigheterna. En forskningsöversikt publicerades under 2001 och ämnesrådet fortsätter att dela ut forskningsmedel.

Slutligen fick HSFR 2000 i uppdrag att genomföra ett forskningsprogram om Sveriges förhållande till nazismen, Nazi-Tyskland och Förintelsen. En forskningsöversikt publicerades under 2001. Efter utlysande av forskningsmedel 2001 inkom 34 ansökningar, varav 6 kunde beviljas och fördelas under 2001.

10.7.3 Stöd till grundläggande forskning

Avsnittet behandlar Vetenskapsrådets insatser för att stödja svensk grundforskning och informera om forskning. Grundforskning finansieras även av de myndigheter och anslag som behandlas under rubriken Områdesinriktad forskning.

Nedanstående redovisning har strukturerats utifrån följande mål för Vetenskapsrådets verksamhet:

- att främja den svenska grundforskningens kvalitet och förnyelse,
- att verka för att ge yngre och nydisputerade forskare goda förutsättningar att fortsätta sin forskarkarriär,
- att främja en jämn könsfördelning på alla nivåer inom forskarvärlden och verka för att ett genusperspektiv får genomslag i forskningen,
- att främja goda villkor för mång- och tvärvetenskaplig forskning,
- att främja och ta initiativ till internationellt forskningssamarbete och erfarenhetsutbyte, samt
- att sprida information om forskning och forskningsresultat till utförare och användare av forskning samt till intresserad allmänhet.

Vetenskaplig kvalitet

Sveriges ställning som forskningsnation är beroende av att den forskning som bedrivs har hög vetenskaplig kvalitet. En viktig målsättning för fördelningen av forskningsstöd inom politik-

området är därför att främja forskningens vetenskapliga kvalitet.

Vetenskapsrådet bidrar till att forskningen håller en hög kvalitet inom sina respektive ansvarsområden genom att myndighetens forskningsmedel fördelas i nationell konkurrens och genomgår en noggrann prövning och prioritering.

Inom Vetenskapsrådet hanteras forskningsansökningar av en särskild beredningsorganisation. Bedömningen av ansökningarna sker i ett internationellt perspektiv och beredningsgruppernas bedömning kompletteras ofta av utlåtanden från utländska experter. Beredningsorganisationen är omfattande och består av 55 beredningsgrupper med totalt över 400 ledamöter.

Ämnesrådet för naturvetenskap och teknik har infört en ny indelning av beredningsgrupperna, och insatser har gjorts för att stimulera till förnyelse genom att låta tio procent av de tillgängliga medlen fördelas av en särskild omfördelningsgrupp efter att det ordinarie beredningsarbetet avslutats.

Vetenskapsrådet utvärderar kontinuerligt de forskningsområden som rådet bidrar till att finansiera. Under 2001 har internationella utvärderingar av statsvetenskap och exogena processer (geovetenskap) avslutats. Utvärderingarna visar att ämnena håller hög kvalitet. En utvärdering av filosofiämnet, liksom av det särskilda forskningsprogrammet om offentlig sektor har påbörjats. Även det nationella behovet av högpresterande datorer har utretts och en ny organisation har startats under 2002.

Insatser för yngre och nydisputerade forskare

För att svensk grundforskning skall kunna utvecklas och förnyas krävs att nya forskarbegåvningar kan rekryteras och ges möjlighet till en forskarkarriär inom högskolan. Vetenskapsrådet skall därför vid sin fördelning av forskningsstöd verka för att ge yngre och nydisputerade forskare goda förutsättningar.

Rådets huvudsakliga stöd till återväxten inom forskningen sker genom att doktorander arbetar och får delar av sin forskarutbildning inom de forskningsprojekt som finansieras av rådet. Inom ramen för det ordinarie projektstödet finansieras också ett antal forskningsprojekt där

yngre disputerade forskare antingen deltar i eller ansvarar för projekten.

Härutöver har Vetenskapsrådet gjort riktade insatser genom att finansiera särskilda anställningar som forskarassistent eller forskare. Under 2001 finansierade rådet nästan 400 sådana anställningar inom vetenskapsområdena medicin och naturvetenskap/teknik. Inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena var dock antalet anställningar begränsat. Under 2001 finansierades 38 anställningar.

Som en följd av riksdagens beslut om den forskningspolitiska propositionen och budgetpropositionen för 2002, disponerar Vetenskapsrådet särskilda medel för rekryteringsanställningar fr.o.m. 2002. Denna satsning har inletts genom att rådet under hösten 2001 och våren 2002 utlyst och fattat beslut om vilka forskare som kommer att få del av dessa medel.

Mång- och tvärvetenskaplig forskning

Det svenska forskningssystemet är till stora delar baserat på en uppdelning mellan olika vetenskapliga områden och discipliner. Samtidigt är det i många fall så att framsteg inom forskningen förutsätter att forskningsproblemen bearbetas med hjälp av kunskaper från olika forskningsområden. Som ett av målen för Vetenskapsrådet har därför angetts att rådet skall främja goda villkor för mång- och tvärvetenskaplig forskning.

Vetenskapsrådets huvudsakliga stöd till den mång- och tvärvetenskapliga forskningen sker inom ramen för det ordinarie stödet till forskningsprojekt. Inom samtliga vetenskapsområden beviljas årligen stöd till ett betydande antal forskningsprojekt som är tvär- eller mångvetenskapliga. Exempel på områden inom vilka sådana projekt återfinns är bioinformatik, materialvetenskap och medicinsk teknik. Även inom den forskning som rör biologisk mångfald återfinns många tvär- och mångvetenskapliga projekt.

Vid sidan av insatser som görs inom ramen för det ordinarie projektstödet har Vetenskapsrådet också fortsatt att finansiera ett tiotal särskilda tvär- och mångvetenskapliga forskningsprogram som rådet övertagit från de tidigare forskningsråden. Dessa program har en årlig omfattning på ca 60 miljoner kronor och har sin tyngdpunkt inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena.

Vetenskapsrådet har på olika sätt anpassat sin beredningsorganisation för att kunna stödja mång- och tvärvetenskap. Detta har skett genom att anpassa sammansättning och ansvarsfördelning för de ordinarie prioriteringskommittéerna, genom att bilda särskilda kommittéer för beredning av mång- och tvärvetenskapliga projekt eller genom att skapa en särskild beredningsgång för vetenskapliga projekt inom den ordinarie beredningsorganisationen.

Jämställdhet och genusforskning

Vetenskapsrådet har till uppgift att verka för ökad jämställdhet inom sitt verksamhetsområde. Detta mål berör könsfördelningen i rådets beredningskommittéer så väl som fördelningen av bidrag till forskningsprojekt och anställningar.

Andelen kvinnor och män som söker och får medel varierar kraftigt beroende på dels vetenskapsområde, dels åldern på de aktuella forskarna. De yngre kvinnliga forskarna är mer synliga och representerade i statistiken än de äldre. Inom ämnesrådet för medicin är andelen kvinnliga projektledare 24 procent. Ämnesrådet för medicin gör bedömningen att det inom en femårsperiod ska finnas 40 procent kvinnliga projektledare och arbetar aktivt med att informera och uppmuntra kvinnor att söka anslag. Andelen bidrag som 2001 gick till kvinnor var 38 procent för humaniora och samhällsvetenskap, 23 procent för medicin, 14 procent för natur- och teknikvetenskap och 33 procent för utbildningsvetenskap.

Vetenskapsrådet finansierade under 2001 sammanlagt 417 anställningar som forskare, forskarassistenter och doktorander. Av dessa var 30 anställningar som forskarassistenter vikta för underrepresenterat kön, där samtliga tillföll kvinnliga sökande. Av de övriga 387 anställningarna erhöll kvinnor 139 anställningar (36 procent) och män 248 anställningar (64 procent). För bidrag till anställningar i forskarkarriären är könsfördelningen jämnare. 26 procent för natur- och teknikvetenskap och nästan 50 procent för medicin och humaniora/samhällsvetenskap.

Vetenskapsrådet arbetar för att integrera genusperspektiv i forskningen bl.a. genom att anordna konferenser inom olika vetenskapliga ämnesområden. I juni 2001 ordnade Vetenskapsrådet tillsammans med Nationella sekretariatet för genusforskning en konferens om integ-

reringen av genusperspektiv i psykologisk forskning och undervisning. Inom ämnesrådet humaniora och samhällsvetenskap har två anställningar med inriktning på jämställdhetsforskning i statsvetenskap och sociologi tillsatts.

Vetenskapsrådet har en särskild genusforskningskommitté för att bereda forskningsansökningar som behandlar genus. För 2001 beviljades sammanlagt 25 bidrag till forskare på totalt 9,6 miljoner kronor. År 2001 beslutade Vetenskapsrådet att utannonseringen av bidrag för 2002 skulle gälla genusforskning inom området medicin, vård och hälsa. Totalt angav 97 forskare att deras ansökan avsåg genusforskning. Vetenskapsrådets genusforskningskommitté bedömde att endast 15 forskningsprojekt uppfyllde kraven på genusrelevans. Av dessa fick sju genusforskningsprojekt dela på 3,2 miljoner kronor av ej in-tecknade medel för 2002.

Forskningsinformation

Vetenskapsrådet har nationellt ansvar för att tillhandahålla systematiskt strukturerad och översiktlig forskningsinformation. Detta innebär bl.a. att ha god kunskap om vilken forskning som bedrivs inom olika områden samt att ha en samordnande roll i spridningen av forskningsinformation. Vetenskapsrådets styrelse har tillsatt ett informationsutskott med representanter från de fyra ämnesråden för att bereda strategiska informationsfrågor.

Rådet tolkar sitt nationella ansvar för forskningsinformation som att skapa infrastrukturer som underlättar olika målgruppers tillgång till forskningsinformation och kommunikation med forskare. Expertsvar, som etablerats på Vetenskapsrådet är ett exempel på infrastruktur som erbjuder journalister direktkontakter med forskare. Genom samarbete med europeiska Alpha-Galileo och det amerikanska Profnet blir denna tjänst internationell.

Vetenskapsrådet samordnade i november 2001 Populärvetenskapens vecka samt arrangerade konferenser i samband med Vetenskapsfestivalen i Göteborg och under Sveriges ordförandeskap i EU under våren 2001.

I januari 2001 övertog Vetenskapsrådet ansvaret för databasen SAFARI från Högskoleverket. SAFARI är ett nationellt söksystem för lärosätenas internetbaserade forskningsinformation som främst riktar sig till allmänhet och

skolor. Vetenskapsrådet fick 2001 i uppdrag att utvärdera SAFARI, hur systemet fungerar, vilka och hur många som använder det samt dess kostnad. Utvärderingen visar att antalet besökare är lågt och att få återvänder till sidan. Andelen besök från skolor och allmänhet utgör troligtvis en mindre andel. Kostnaden uppskattas till ca 10 miljoner kronor per år, inklusive lärosätenas arbete med att tillhandahålla material. Informationen är inte alltid representativ och den populärvetenskapliga kvaliteten kan förbättras. Utvärderingen föreslog ett portalalternativ till SAFARI med bl.a. ett ämnestråd med populärvetenskapliga beskrivningar. Beslut har fattats om att stänga webbplatsen www.safari.se och arbeta vidare inom portalen forskning.se. Regeringen förutsätter att Vetenskapsrådet hittar nya vägar så att skolans och allmänhetens behov av forskningsinformation kan tillgodoses.

Internationellt forskningssamarbete

Sverige deltar i flera europeiska forskningsorganisationer. Genom medlemskap i dessa ges svenska forskare tillgång till ett stort internationellt kontaktnät, en möjlighet att utnyttja avancerad utrustning som är alltför kostsam att bygga och driva på nationell bas samt en möjlighet att delta i det europeiska rymdsamarbetet. Rymdstyrelsen och Vetenskapsrådet finansierar bl.a. det svenska deltagandet i följande internationella forskningssamarbeten:

- Europeiska kärnforskningsorganisationen (CERN) i Genève som driver en partikelaccelerator främst för grundforskning inom högenergifysik,
- Europeiska fusionsforskningsanläggningen i Abingdon utanför Oxford som drivs av European Fusion Development agreement (EFDA),
- European Incoherent Scatter Facility (EISCAT) som är ett radarsystem på Nordkalotten med huvudkontor i Kiruna för studier av jonosfären och magnetosfären,
- Europeiska molekylärbiologiska laboratoriet (EMBL) i Heidelberg som bedriver forskning i molekylärbiologi,
- Europeiska molekylärbiologiska konferensen (EMBC) med säte i Heidelberg som ger kurser samt fördelar stipendier och gästforskarbidrag inom molekylärbiologi,
- Europeiska rymdorganet (ESA) med huvudkontor i Paris som bedriver vetenskapliga och tekniska program inom rymdområdet,
- Europeiska sydobservatoriet (ESO) i Atacamaöknen i Chile som driver astronomiska observatorier för såväl optiska som radioastronomiska undersökningar av stjärnhimlen,
- Europeiska synkrotronljuskällan (ESRF) i Grenoble som tillhandahåller synkrotronljus för materialforskning och för strukturanalys av biologiska molekyler,
- Europeiska universitetsinstitutet (EUI) i Florens som bedriver forskarutbildning inom humaniora och samhällsvetenskap. Svenskt medlemskap i institutet möjliggör för svenska studenter att förlägga delar av sin forskarutbildning till EUI,
- Den internationella cancerforskningsorganisationen (IARC) med huvudkontor i Lyon, Frankrike som för statistik på cancerområdet och är ett internationellt centrum för epidemiologisk och toxikologisk forskning,
- Det nordiska optiska teleskopet (NOT) på en av Kanarieöarna, La Palma, där det görs astronomiska observationer av den norra stjärnhimlen,
- Det internationella djuphavsborrhingsprogrammet (ODP) med huvudkontor i Amsterdam som organiserar djuphavsborrhningar för geovetenskapliga studier.

Under 2001 ingick Vetenskapsrådet ett nytt samarbete kring skapandet av en internationell databas om global biodiversitet, GBIF, vars huvudkontor placerats i Köpenhamn.

Kostnaderna för medlemskap i internationella organisationer har ökat under de senaste åren i samband med valutaförändringarna under slutet av 1990-talet. Under 2001 uppgick Rymdstyrelsens kostnader för deltagande i ESA:s vetenskapsprogram till 85,4 miljoner kronor och Vetenskapsrådet avsatte sammanlagt 224,5 miljoner kronor till övriga ovanstående organisationer vilket är en ökning jämfört med föregående år med 20 miljoner kronor.

Svenska forskares utnyttjande av de internationella anläggningarna motsvarar i de flesta fall minst Sveriges andel av kostnaderna. Deltagandet i vissa anläggningar är avsevärt större än andelen av finansieringen. Detta är speciellt tydligt vid ESRF där det höga deltagandet föranlett att Vetenskapsrådet via det nordiska konsortiet måste betala ett extra bidrag under 2002.

Regeringen har sedan tidigare avsatt särskilda medel till Vetenskapsrådet för att stimulera industriella kontakter med de större forskningsanläggningarna i samband med utbyggnaden av anläggningarna. Detta har ökat företagens intresse för deltagande i budgivning vid anläggningsarbeten runt speciellt CERN, EMBL och ESO.

10.7.4 Stöd till områdesinriktad forskning

I detta avsnitt redovisas grundläggande och behovsstyrd forskning som riktar sig mot särskilda forskningsområden och sektorer i samhället. Redovisningen omfattar Rymdstyrelsens stöd till grundläggande rymdforskning samt den områdesinriktade forskning som finansieras av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt Verket för innovationssystem.

Rymdforskning

Svensk rymdforskning är i internationell jämförelse omfattande. Grundforskning inom rymdområdet finansieras genom Rymdstyrelsens anslag för rymdforskning, via Vetenskapsrådet samt via anslaget till Institutet för rymdfysik. Rymdstyrelsens anslag finansierar kostnaderna för deltagande i internationella forskningsprogram för grundläggande forskning via European Space Agency (ESA) samt för rymdrelaterad grundforskning i Sverige.

Den forskning som Rymdstyrelsen finansierar är mycket långsiktig, eftersom planering, instrumentbyggande, satellituppskjutning och därpå följande vetenskapliga mätningar kan pågå i uppemot tio år.

Rymdstyrelsen finansierar inom ramen för det ordinarie projektstödet flera forskningsprojekt som kan karakteriseras som mång- eller tvärvetenskapliga. Under 2001 har Rymdstyrelsen

också utvidgat sitt stöd till det tvärvetenskapliga området astrobiologi.

Som ett led i sitt arbete med att främja kvalitet och förnyelse har Rymdstyrelsen infört en ny organisation för bedömning av forskningsansökningar. Den nya beredningsorganisationen består av en kommitté med en majoritet av utländska experter och tre mer nationellt förankrade referensgrupper.

Rymdstyrelsen har haft en relativt hög, och ökande medelålder hos bidragsmottagarna. Andelen kvinnliga forskare har dessutom varit jämförelsevis låg. I samband med besluten om fördelning av forskningsstödet för 2002, har Rymdstyrelsen lyckats öka andelen forskningsprojekt som leds av forskare under 40 år. Under 2001 har ett tiotal särskilda anställningar för doktorander och nydisputerade forskare finansierats.

Rymdstyrelsen riktar en stor del av sin forskningsinformation mot elever och studenter. Speciella insatser för information om rymdforskning gjordes i samband med uppsändningen av den svenska forsknings satelliten Odin samt under Populärvetenskapens vecka. Tillsammans med Tekniska museet arrangerades även en utställning om den rymdambulans som planeras till den internationella rymdstationen, ISS.

Forskning om arbetsliv och socialvetenskap

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) skall främja både grundläggande och behovsstyrd forskning. Forskningen inom FAS område är i hög grad tvärvetenskaplig och omfattar ett stort antal akademiska discipliner inom samhällsvetenskap, naturvetenskap, medicin samt juridik. För bedömning och urval av forskningsprojekt tillämpas en tvåstegsmodell där både skisser och fullständiga ansökningar granskas av sex olika prioriteringskommittéer.

Forskningens samhällsrelevans säkras dels genom att styrelsen och prioriteringskommittéerna delvis bemannas med personer utanför forskarvärlden, dels genom en aktiv omvärldsbevakning. Genomförd forskning utvärderas vid behov - t.ex. inför nysatningar - av internationellt ledande forskare.

Samverkan med andra forskningsfinansiärer sker främst inom områden där FAS har ett särskilt samordningsansvar, dvs. forskning om äldre, funktionshinder och handikapp, alkohol

samt internationell migration och etniska relationer (IMER).

År 2001 var rådets första verksamhetsår och mycket tid ägnades följaktligen åt att etablera verksamheten vid den nya myndigheten. Sammanfattningsvis förflöt arbetet bra och integrationen av arbetsuppgifter från de nedlagda myndigheterna Socialvetenskapliga forskningsrådet (SFR) och Rådet för arbetslivsforskning (RALF) vållade inte några större problem. För att svensk arbetslivsforskning skall utvecklas väl i framtiden behövs dock ett fortsatt nära samarbete med Verket för innovationssystem (VINNOVA) som också finansierar arbetslivsforskning.

På uppdrag av regeringen utarbetade FAS två förslag till forskningsprogram - ett om funktionshinder och handikapp samt ett om belastningsskador och rehabilitering. Rådet presenterade också en forskningsstrategi för 2002-2005. Av strategin framgår inom vilka områden FAS planerar särskilda satsningar - bl.a. medborgarnas möte med välfärdsstaten, hälsa i och utanför arbetslivet, diskriminering samt funktionshinder.

Under 2001 fördelade rådet totalt 227 miljoner kronor till nya samt redan beslutade forskningsaktiviteter. Projektstöd till enskilda forskare var den dominerande stödformen och svarade för 2/3 av medlen.

Rådet mottog 752 projektskisser under 2001. Av dessa gick 29 procent vidare till fullständig ansökan och 16 procent beviljades medel, motsvarande totalt 70 miljoner kronor. Detta kan jämföras med att rådet 2002 tagit emot 642 projektskisser varav 38 procent gått vidare till fullständig ansökan.

Fler män (62 procent) än kvinnor (38 procent) lämnade in projektskisser till rådet. Även antalet beviljade ansökningar i förhållande till antalet skisser var högre för män än kvinnor (18 respektive 13 procent). Däremot var de beviljade genomsnittliga beloppen högre för kvinnor än män. Rådets prioriteringskommittéer bestod under 2001 av 35 procent kvinnor och 65 procent män. FAS jämställdhetskommitté har som uppgift att beakta genus- och jämställdhetsfrågor i rådets arbete. Kommittén har föreslagit att FAS skall starta ett mentorsprogram för unga kvinnliga forskare samt arrangera ett symposium om hur genus kan beaktas i forskning.

Rådets programstöd syftar till att långsiktigt stödja etablerade forskare inom områden som anses särskilt angelägna. Under 2001 hade dessa

en medvetet tvärvetenskaplig inriktning och stöd utlystes inom områdena arbetsliv och hälsa, yrkesmedicin, utbildning och välfärd, psykisk ohälsa samt arbetsliv och demografi. Totalt inkom 47 ansökningar om programstöd av vilka 13 slutligen beviljades medel. Sammanlagt satsar FAS nära 50 miljoner kronor årligen på stöd av detta slag. Under 2002 har nya programstöd utlysts inom områdena handikapp, välfärdsstatens organisering samt internationellt komparativa studier. För att stödja forskningen inom demografi har FAS under 2002 beslutat finansiera fem anställningar som forskarassistent. Rådet utlyste även en professur i socialförsäkring.

FAS har ett generellt krav på att de verksamheter som rådet finansierar skall ha internationell anknytning. Rådet finansierar internationellt utbyte på ett flertal sätt, bl.a. genom resor, utlandsstipendier, gästforskarbidrag, publikationsstöd samt konferenser. Under 2001 användes ca 4 miljoner kronor för sådan verksamhet.

FAS har under 2001 arbetat aktivt för att sprida information om sin verksamhet. Rådet har bl.a. publicerat nyhetsbrev, arrangerat flertalet konferenser, publicerat material på webbplatsen, skickat ut pressmeddelanden samt givit publiceringsbidrag.

Forskning om miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Rådet skall stödja forskning vid universitet, högskolor och institut som uppfyller höga krav på vetenskaplig kvalitet och samtidigt har relevans för berörda samhällssektorer. Rådet skall således både finansiera grundläggande forskning på initiativ av forskare och programforskning där samhällsrelevansen står i centrum.

Formas har på uppdrag av regeringen utarbetat en forskningsstrategi för 2002-2005. Arbetet med strategin har inneburit täta kontakter med berörda branscher, organisationer och forskarsamhället. Rådet bedömer att den färdiga strategin utgör en bra grund för den fortsatta verksamheten.

Rådets disponibla medel har till största delen fördelats efter utlysning där forskare beretts tillfälle att inkomma med ansökningar. Prioritering av ansökningar har skett i ett tjugotal externa beredningsgrupper inom rådets olika verksamhetsområden. Beredningsgrupperna består till huvuddelen av aktiva forskare med docent- eller professorskompetens men också av ledamöter som representerar avnämrintressen. Ansökningarna bedöms efter vetenskaplig kvalitet samt relevans för samhället och berörd sektor. Rådet har under 2001 totalt behandlat 1 342 ansökningar varav 279 har beviljats i samband med den årliga utlysningen under våren.

Formas har under året också fördelat planeringsbidrag till de tre ämnesövergripande programmen Risker och riskbedömning – biologins utveckling och de areella näringarna, Stadsmiljö och hållbar stadsutveckling samt Ekonomi för en hållbar utveckling.

Formas har beviljat stöd till ca 100 yngre forskare, dvs. personer som disputerat under de senaste fem åren. När det gäller fördelningen av de extra medel som Formas disponerar för forskning om biologisk mångfald har nya beredningsgrupper skapats med ledamöter som i stor utsträckning hämtats från de övriga nordiska länderna, vilket också bidrar till förnyelse av forskningen.

Av ansökningarna 2001 kom 23 procent från kvinnor. Av antalet beviljade projekt hade 25 procent kvinnliga huvudsökande. Andelen kvinnliga ledamöter i beredningsgrupperna var 32 procent. Under året har ett seminarium om genusperspektiv i forskningen initierats av Formas och genomförts i samarbete med Kvinnovetenskapligt forum vid Örebro universitet.

Formas har i regleringsbrevet för 2001 och 2002 i uppdrag att särskilt ta initiativ till samordning av forskning med berörda forskningsfinansiärer för forskning inom områdena livsmedel, skog, klimat och miljötoxikologi. Inom ramen för detta samarbete har Formas utarbetat en forskningsstrategi för klimatforskning som överlämnades till regeringen i juli 2002. Under hösten 2002 kommer rådet att presentera ett nationellt program för forskning om miljötoxikologi.

Resultaten från forskningen kommuniceras genom tidskrifterna Miljöforskning och Swedish Research for Sustainability, genom böcker och skrifter, genom Formas webbplats samt genom seminarier och konferenser. Formas satsningar

på forsknings- och kunskapskommunikation uppgick 2001 till 15,7 miljoner kronor.

Under 2001 och 2002 har Formas beviljat bidrag till Stiftelsen Byggdok för att göra resultaten från forskningen om bebyggelse och samhällsplanering tillgänglig via databaser och fulltextarkiv. Formas har i samråd med Boverket gjort en bedömning av den verksamhet som bedrivs inom stiftelsen Byggdok vilken lämnats till regeringen.

Formas ansvarar för det svenska samarbetet inom International Institute for Applied Systems Analyses (IIASA) och betalar medlemsavgiften på ca 5,5 miljoner kronor. Under året förnyades ett flerårigt forskningssamarbete med Institut National de la Recherche Agronomique (INRA) inom jordbruksområdet. Formas har också deltagit i det nordiska forskningssamarbetet. Sekretariatsfunktionen för Sam-Nordisk Skogsforskning (SNS) och Nordiskt Kontaktorgan för Jordbruksforskning (NKJ) har funnits hos Formas. Formas har deltagit i två programkommittéer inom det femte ramprogrammet.

FoU till stöd för innovationssystem

Verket för innovationssystem (VINNOVA) har som uppgift att initiera och finansiera behovsmotiverad forskning och utveckling till stöd för innovationssystemen. Målet är hållbar utveckling och tillväxt.

VINNOVA:s program för forskning, utveckling och demonstration bedöms enligt kriterier för kvalitet, relevans och genomförbarhet i förhållande till målsättningarna med programmen. Ansökningarna granskas av programråd som består av personer från företag, forskningsmiljöer samt politiskt styrd verksamhet.

Under 2001 och 2002 har VINNOVA bl.a. haft ansökningstillfällen för forskningsprojekt inom informations- och kommunikationsteknik, IT-användning, bioteknik, produktframtagning och material, transport samt ett program för arbetslivsutveckling. Verksamheten har under 2001 i hög grad präglats av beslut fattade av de tidigare myndigheterna, vilket begränsat möjligheten till nysatsningar. Under 2002 har dock ökade möjligheter getts till egna prioriteringar. Expempel på nya mer ämnesövergripande program är Bio-NanoIT, som kombinerar IT och

bioteknik, hållbar hälsa i arbetslivet samt innovationssystem inom logistik och transporter.

Ett av de program som VINNOVA övertagit från NUTEK är det tioåriga programmet för kompetenscentra som startades i mitten av 1990-talet. Genom programmet ges stöd till forskningsprojekt vid universitet och högskolor som drivs gemensamt med näringslivet. Programmet omsatte under 2001 ca 420 miljoner kronor varav verket bidragit med 140 miljoner kronor. Under året har en internationell utvärdering av dessa kompetenscentra genomförts vilken pekat på att den forskning som bedrivs håller en hög kvalitet.

Under 2001 erhöll de industriforskningsinstitut som ägs gemensamt av staten och KK-stiftelsen 207 miljoner kronor av VINNOVA. En viktig del av deras verksamhet är att driva behovsmotiverade FoU-projekt som samfinansieras med näringslivet. Den långsiktiga strategin för industriforskningsinstituten är att stärka deras roll i innovationssystemet.

Under våren 2002 har utlysts ett nytt program, VINNVÄXT, för att stärka utvecklingen av regionala innovationssystem med fokus på forskning och utveckling.

Myndigheten har genomfört en analys avseende effekten av offentligt stöd till behovsmotiverad FoU. I denna uppskattades att tidigare myndigheters satsningar under 1975-2000 inom IT och bioteknik givit en avkastning på 10-30 gånger på gjorda investeringar.

Verket har inlett ett arbete med att redovisa den kvantitativa jämställdheten i programråd, externa grupper och i de institut och kompetenscentra som får bidrag. Under 2001 har könsfördelningen i 14 programråd redovisats. I dessa finns 50 kvinnor och 61 män. I nio av programråden är män ordförande, i fyra kvinnor och i ett är ordförandeskapet roterande. Myndigheten har även påbörjat en uppföljning av könsfördelningen vid forskningsinstitut och kompetenscentra. Projekthanteringssystemet är under utveckling och medger ännu inte en fullständig sökning på könsfördelning, men en genomgång av nya projekt visar att bland cirka 1 500 projektledare återfinns endast 300 kvinnor. Dessa preliminära resultat pekar alltså på ett behov av att aktivt eftersträva en ökad andel kvinnliga projektledare som söker projektmedel.

VINNOVA samverkar med andra myndigheter avseende FoU-program och analyser. I samverkan med NUTEK och Invest in Sweden

Agency (ISA) förbereds ett program för regionala innovationssystem och kluster. Verket samarbetar med Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) om den framtida organisationen av dess utlandsverksamhet. Gemensamma FoU-satsningar diskuteras med Vetenskapsrådet, Formas och FAS. Med Strategiska stiftelsen pågår samarbeten som rör samverkan mellan forskning och högteknologiska småföretag.

Myndigheten har ett nationellt ansvar för de industriellt inriktade delarna av EU:s ramprogram för forskning och ger planeringsbidrag till svenska forskare som önskar delta i EU-finansierade projekt. Verket är även nationell koordinator för de mellanstatliga FoU-samarbeten som bedrivs inom COST respektive EUREKA, i vilka ca 35 europeiska länder deltar. Under 2001 har 25,3 miljoner kronor anvisats som stöd för svenskt deltagande i EUREKA:s projekt och innevarande år har ambitionen ökat.

Inom verksamhetsgrenen kunskapsöverföring har verket som uppgift att sprida information om forskning och forskningsresultat. Detta sker främst inom ramen för VINNOVA:s FoU-projekt och program där ny kunskap och teknik utvecklas i nära samspel mellan forskare och användare, så att kvalificerat och ömsesidigt samspel och lärande uppstår. Spridning av information om forskning sker också via myndighetens publikationer som riktas till såväl specialister som en intresserad allmänhet. VINNOVA samverkar även med Vetenskapsrådet, FAS och Formas inom området forskningsinformation.

IRECO AB

Staten äger tillsammans med KK-stiftelsen holdingbolaget, Institute for Research and Competence Holding AB (IRECO). IRECO:s uppgift är att förvalta statens andelar i industriforskningsinstituten. Dessa institut och de övriga industriforskningsinstituten har till uppgift att fungera som en länk mellan den statligt finansierade forskningen vid universitet och högskolor och den som bedrivs i näringslivet.

Regeringen föreslog i propositionen FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:02, bet. 2001:02:NU5, rskr 2001/02:64) att staten skall medverka till en omstrukturering av IRECO-instituten. Målet är att skapa en struktur med färre och större institut med interna

tionell konkurrenskraft och en stark förankring i näringslivet. Under 2001 inledde IRECO omstruktureringen i samarbete med VINNOVA. I enlighet med propositionen och som en del i denna process betalade regeringen 75 miljoner kronor 2001 och 50 miljoner kronor 2002 till IRECO för institutens kompetensutveckling.

För att stärka instituten tillförs VINNOVA enligt förslag i samma proposition 70 miljoner kronor från 2003 som en ytterligare resurs för bland annat kompetensutveckling vid instituten. För IRECO:s arbete med omstruktureringen av instituten avsätter staten dessutom totalt 30 miljoner kronor till IRECO varav 10 miljoner kronor under vart och ett av åren 2003-2005.

Staten kan genom delägandet via IRECO i 16 institut verka för en omstrukturering av dessa institut. IRECO skall även överväga situationen för andra institut med statligt ägande eller huvudmannskap.

10.7.5 Utförande av forskning

Institutet för rymdfysik

Institutet för rymdfysik (IRF) har till uppgift att bedriva och främja forskning och utveckling, bedriva observatorieverksamhet samt delta i utbildning inom rymdfysik, atmosfärfysik och rymdteknik. Institutet deltar, tillsammans med tekniska universitetet i Luleå och universitetet i Umeå, i Kiruna rymd- och miljöcampus.

Forskningen vid myndigheten är till stor del inriktad mot utveckling av instrument för ESA:s satellitprogram och analys av mätdata från dessa expeditioner. Detta kräver ofta samarbeten över flera discipliner och sker oftast i internationella samarbeten.

Antalet expertgranskade publikationer i internationella tidskrifter nådde under 2001 sitt högsta antal någonsin. Avseende Citation Index ligger IRF:s publikationer över riksgenomsnittet för naturvetenskaplig forskning. En huvudorsak till att antalet publikationer ökat jämfört med de två föregående åren är att ESA:s Cluster-projekt där IRF haft ett aktivt deltagande nu nått fram till resultatstadiet. Samtidigt som dessa resultat sammanställs inriktas arbetet mot två nya internationella expeditioner, Rosetta och Mars-Express där IRF ansvarar för flera instrument.

De internationella projekt som institutet deltar i ger resultat som kan användas inom flera

vetenskapsgrenar. Exempelvis har arbetet med Mars-Express skapat samarbeten mellan rymdfysiker och t.ex. atmosfärforskare, biologer och geologer. De många internationella samarbetena runt instrument för rymdexpeditioner har fått till följd att IRF har en internationellt sammansatt forskarkår. Under 2001 var närmare hälften av institutets forskare från utlandet och myndigheten samarbetar med forskargrupper från uppemot tio länder. Två av åtta professorer vid institutet är kvinnor.

Genom deltagande i internationella satellitprojekt har IRF nära kontakter med svensk rymdindustri och har även medverkat i olika förstudier till stöd för etablering av småindustrier i Kiruna.

Institutet informerar om sin verksamhet genom att ta emot studiebesök från företag och skolor, delta i offentliga möten och genom att aktivt rikta information till skolor och allmänhet via informationsskrifter och internet. IRF i Kiruna och i Uppsala har ordnat Öppet hus-aktiviteter för att informera om sin forskning.

Institutet för framtidsstudier

Institutet för framtidsstudier är en av staten bildad stiftelse med uppgift att bedriva framtidsstudier, långsiktiga analyser samt stimulera till diskussion i framtidsfrågor. Institutets verksamhet har under senare år främst koncentrerats till demografiskt baserade framtidsanalyser. Under 2001 har också en viktig satsning gjorts på ett forskningstema kring regional utveckling och framtidsstrategier på lokal nivå. Under 2001 har institutet fortsatt nyrekryteringen av forskare och forskningsledare. Institutet har under året utvecklat ett brett internationellt kontaktnät runt institutets centrala forskningsfrågor. Institutet har påbörjat uppbyggnaden av ett väl fungerande forskningsbibliotek för att ge de egna forskarna god biblioteksservice och för att uppfylla sitt uppdrag att vara nationellt kunskapscentrum för framtidsstudier.

Imego AB

Institutet för mikroelektronik i Göteborg, Imego AB, är ett tekniskt forskningsinstitut specialiserat på forskning och utveckling inom mikroelektronik och angränsande verksamheter.

En viktig uppgift för institutet är att främja överföringen av grundforskningsresultat inom mikroelektroniken till industrin. Imego AB har ett anslag från staten för finansiering av institutets grundforskning men huvuddelen av finansieringen bör komma från industrin för uppdragsforskning.

Imego AB har skapat flera viktiga industrikontakter och årligen fått ökade externa anslag. Till följd av den svaga industrikonjunkturen inom telekom och mikroelektronik har institutet sedan 2001 haft större svårigheter än väntat att finna extern finansiering. Målsättningen att den huvudsakliga finansieringen skall finansieras från industrin kommer därmed förmodligen inte att uppnås under 2002.

Medelhavsinstitutet

Statligt bidrag ges till de tre forskningsinstitutet i Rom, Athen och Istanbul. Medelhavsinstitutet är vetenskapliga institutioner med forskning och undervisning som huvuduppgifter. De främjar forskning främst inom de klassiska vetenskaperna, men även inom andra ämnesområden. Institutet fungerar även som en förmedlande vetenskaplig och kulturell länk mellan Sverige och respektive land. Forskningsinstitutet fungerar även som gästhem för svenska forskare, där även konferenser och seminarier genomförs.

Svenska institutet i Rom firade under året 75-års jubileum. Av de forsknings- och utgrävningsprojekt som bedrivits under 2001 kan särskilt nämnas arbeten i Pompeji och vid Livias villa i Prima Porta.

Svenska institutet i Athen för diskussioner med det grekiska museet om fortsatta utgrävningar i Argolis. Under 2001 har institutet även undersökt den s.k. lågstaden runt Aseakullen. Ett flertal forskare har arbetat med publicering av olika projekt under året. I samband med Sveriges ordförandeskap i EU våren 2001, organiserade och genomförde institutet två framgångsrika svensk-grekiska kulturevenemang tillsammans med Sveriges ambassad.

Svenska forskningsinstitutet i Istanbul har under 2001 upprustat och moderniserat sitt bibliotek, samt genomfört en rad konferenser och seminarier. Forskningsinstitutet kommer att utveckla ett samarbete med det svenska generalkonsulatet och det nyinrättade därtill knutna

Istanbul Centre for Turkish-Swedish Cooperation.

10.7.6 Forskningsstödande verksamheter

Nationella forskningsbibliotek och arkiv

Inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde ligger Kungl. biblioteket (KB) och Statens ljud- och bildarkiv som i enlighet med lagen om pliktexemplar (1993:1392) ansvarar för tillvaragande av nationellt publicerade dokument respektive ljud och rörliga bilder.

KB är både ett humanistiskt forskningbibliotek och Sveriges nationalbibliotek med nationellt ansvar för insamlande, bevarande och tillhandahållande av vårt kulturarv som består av tryckt material såsom böcker, tidningar, tidskrifter, affischer, etc. KB har även till uppgift att samordna och utveckla informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning. Denna verksamhet bedrivs vid KB:s avdelning BIBSAM. Sedan 1990-talet har BIBSAM på olika sätt arbetat aktivt med att stödja bibliotekariernas pedagogiska roll i att lära studenter söka, värdera och välja information. BIBSAM har under året utarbetat ett förslag för att ge studenter inom ramen för Sveriges Nätuniversitet tillgång till ett informationsutbud och bibliotekstjänster som är likvärdiga dem som erbjuds campusstudenter. Regeringen ser positivt på myndighetens initiativ.

Regeringen har under 2000-2002 gett särskilda bidrag för att subventionera högskolebibliotekens övergång från prenumerationer av vetenskapliga tidskrifter i pappersform till digitala tidskrifter. BIBSAM:s statistik visar att för de titlar som ingår i BIBSAM:s licensavtal har antalet prenumerationer av de tryckta versionerna minskat med ca 80 procent under treårsperioden. Samtidigt har leverantörernas priser på tidskrifter i tryckt form ökat med 18 procent under perioden, därtill kommer den svenska kronans negativa värdeförändring. Prisutvecklingen för de elektroniska tidskrifterna ligger generellt under nivån för de tryckta tidskrifterna.

Antalet tryckleveranser till KB visar inte någon tendens att minska. Ca 225 000 trycksaker levereras per år. Den snabba tekniska utvecklingen gör pliktleverantörerna till en stor och heterogen grupp. Under 2001 färdigställdes ytterligare 3 670 hyllmeter magasinstrymme som är

avsett att täcka tio års behov av utrymme för tryckleveranser.

KB konstaterar att slitaget på samlingarna är stort, vilket ger ett stort behov av bevarandeinsatser. I dagsläget styrs åtgärderna av användningsfrekvensen och akuta insatser prioriteras framför ett mer långsiktigt bevarande.

KB:s interna system för utlåning, Regina, som syftar till att effektivisera KB:s interna verksamhet samt öka tillgången till KB:s interna samlingar har under 2001 givit goda resultat och rymmer numera även fjärrläneverksamheten.

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet (SBI) är ett specialbibliotek och informationscentrum för barn- och ungdomslitteratur. SBI har under året avslutat sin LIBRIS-katalogisering av äldre barnlitteratur samt utvidgat sin hemsida. Två nya titlar i Institutets vetenskapliga skriftserie är exempel på forskningsfrämjande insatser samt fortsatt utgivning av tidskriften Barnboken. Statens bidrag till SBI har sedan 1989 betalats ut via KB:s anslag.

Statens ljud- och bildarkiv har till uppgift att samla in, bevara och tillhandahålla den del av medieutbudet i Sverige som offentliggörs i form av ljud och rörliga bilder för att underlätta forskning om svensk kultur och svenskt samhälle.

Den tydligaste trenden under året är en kraftigt ökad efterfrågan på arkivets material, 33 procent. Antalet anmälda forskarprojekt har ökat med 10 procent.

Arkivet samlar årligen in mellan 92 och 100 procent av det kända utbudet.

Journal- och kortfilmer ur Svensk Filmindustris arkiv har förts över till digitala filer av hög kvalitet. Erfarenheterna från detta projekt kommer att användas i utvecklandet av rutiner för långsiktiga bevarandeinsatser.

Universitetsdatanätet SUNET

Vetenskapsrådet ansvarar sedan den 1 januari 2001 för det svenska universitetsdatanätet SUNET (Swedish University Computer Network). SUNET skall ge högskolorna tillgång till nationell och internationell datakommunikation av hög klass. Nätet skall karakteriseras av hög tillgänglighet och tillräcklig kapacitet för att tillgodose behovet av ett kommunikationsnät för forskare, lärare, studenter samt administrativ och teknisk personal.

För att uppfylla målen har Vetenskapsrådet under 2002 genomfört en utbyggnad av nätet. Det består nu av ett stamnät med kapaciteten 10 Gigabit/s som ansluter till högskolorna med 2,5 Gigabit/s. Härigenom har kapaciteten ökat i takt med det förväntade behovet.

SUNET är länkat till resten av Europa och till Nordamerika via NORDUnet som ägs gemensamt av universitetsdatanäten i de nordiska länderna. Mellan de nordiska länderna tillhandahåller NORDUnet i flera fall dubbla 2,5 Gigabit/s förbindelser. Till Europa finns en 2,5 Gigabit/s förbindelse till det europeiska höghastighetsnätet, Géant. Förbindelsen till USA består av en 622 Megabit/s förbindelse till det amerikanska forskningsnätet och en 2,5 Gigabit/s förbindelse till det vanliga Internet där flertalet universitet och college är uppkopplade.

Polarforskningsexpeditioner

Svensk polarforskning samordnas fr.o.m. mars 2002 av Vetenskapsrådets kommitté för planering av polarforskning. Denna har ett nära samarbete med Polarforskningssekretariatet som ansvarar för planering och genomförande av svenska forskningsexpeditioner till polarområden. Sekretariatet är också svensk tillståndsmyndighet för vistelser vid Antarktis.

Polarforskningssekretariatet organiserar och genomför såväl mindre vistelser som större expeditioner till polartrakterna. De större expeditionerna kräver långa förberedelser där behoven från så många projekt som möjligt skall tillgodoses.

Sekretariatet har under 2001 och 2002 genomfört expeditioner med isbrytaren Oden till arktiska oceanen med inriktning på atmosfärskemi, biogeokemi och oceanografi. Svenska forskare har deltagit i ett internationellt djupborrningsprojekt på den grönländska inlandsisen för studier av klimatutvecklingen.

En testflygning från Sydafrika till Antarktis har genomförts som en förberedelse inför de kommande Antarktisexpeditionerna som planeras att huvudsakligen genomföras med flyg.

Under 2001 har Sekretariatet tillsammans med Finland och Norge vidareutvecklat de Nordiska stationernas program för kontroll av miljön i Antarktis samt utarbetat en managementplan för området.

Under året har det nordiska samarbetsavtalet inom logistikområdet reviderats. Ett avtal är också under utarbetande med ryska samarbetspartners som kommer att underlätta för svenska forskare att få tillstånd att arbeta på ryskt territorium i Arktis.

Polarforskningssekretariatet har accepterat ett uppdrag från Joint Oceanographic Institutions i USA att ansvara för planeringen av ett internationellt maringeologiskt projekt inriktat på borrhning på Lomonosovryggen i närheten av Nordpolen. Projektet, som skall utföras under sommaren 2004, kommer att kräva stora insatser med borrhfartyg och isbrytare. Borrhningarna kan ge information om klimathistoria miljontals år bakåt i tiden.

Informationsverksamheten har främst inriktats på de arktiska expeditionerna med isbrytaren Oden och det avslutande arbetet med expeditionen till norra Kanada, Tundra Northwest 1999. Som en uppföljning av denna expedition har sekretariatet i samarbete med Universeum i Göteborg utarbetat en internetbaserad laboration runt expeditionen. Sekretariatet deltog även under våren 2002 i Populärvetenskapens vecka i samband med isbrytaren Odens avfärd till Arktis.

Främjande av svenskt deltagande i EU:s FoU-samarbete

EU/FoU-rådet är nationellt kontaktorgan för samarbetet inom EU för forskning och teknisk utveckling. Rådet har till uppgift att tillsammans med andra myndigheter och i samråd med regeringskansliet främja det svenska deltagandet i EU:s ramprogram för forskning och teknisk utveckling samt bistå regeringen med statistik och analys av det svenska deltagandet i ramprogrammen. Rådet är även kommissionens National Contact Point (NCP), vilket innebär att Rådet är kommissionens centrala kontaktorgan för EU:s forskningssamarbete i Sverige.

Myndighetens verksamhet har under året koncentrerats på information och rådgivning kring det sjätte ramprogrammet som beräknas träda i kraft 2003. EU/FoU-rådet har fortsatt att fördjupa sin informationsverksamhet.

Ambitionsnivån och insatserna inom statistik- och utvärderingsverksamheten har höjts. Arbetet bedrivs i nära samarbete med Community Research and Development Information Service

(CORDIS). Rådet har även initierat ett statistik-samarbete med sina nordiska NCP-kollegor i förhoppningen att ge incitament till kommissionen att tillhandahålla bättre underlag för respektive lands statistik- och analysarbete. Intresset för detta samarbete har spridit sig till andra medlems- och kandidatländer. Ett liknande samarbete har i Sverige inletts med universitetens och högskolornas EU-handläggare.

10.8 Analys och slutsatser

Den viktigaste förändringen inom politikområdet under 2001 har varit övergången till den nya organisationen för forskningsfinansiering. Regeringen kan konstatera att de nya forskningsfinansierande myndigheterna – Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och Verket för innovationssystem – nu är väl etablerade och att övergången till den nya organisationen för forskningsfinansieringen har kunnat genomföras utan störningar för forskarna.

Riksdagen har, efter regeringens förslag i den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2000/01:3), beslutat att de nya forskningsfinansierande myndigheterna under 2001-2003 successivt skall tillföras ca 550 miljoner kronor i nya medel för forskning. Regeringen avser att efter 2003 återkomma med en samlad redogörelse för hur dessa satsningar har utvecklats.

I de forskningspolitiska satsningarna ingår en långsiktig förstärkning av forskningen inom området utbildningsvetenskap. Medel för denna forskning fördelas av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté. I enlighet med vad som angavs i den forskningspolitiska propositionen, bör utvecklingen inom området utbildningsvetenskap utvärderas senast 2004. Regeringen avser att inleda utvärderingen under 2003 så att denna kan ligga till grund för ställningstaganden i samband med den forskningspolitiska proposition som planeras till 2004.

I propositionen om en ny myndighetsorganisation för forskningsfinansiering (prop. 1999/2000:81) aviserade regeringen att verksamheten vid Forskningsforum skulle utvärderas efter fyra år innan beslut fattas om fortsatt verksamhet. Regeringen gör nu bedömningen att denna utvärdering bör tidigareläggas så att den i likhet

med utvärderingen av det utbildningsvetenskapliga området kan utgöra ett underlag för nästa forskningspolitiska proposition.

Regeringen framhöll när den nya organisationen för forskningsfinansiering bildades att den borde öka möjligheterna till kraftsamling, flexibilitet och samverkan i forskningsstödet samt underlätta överblick, övergripande prioritering och uppföljning från statsmakternas sida. Regeringen förutsätter att myndigheterna nu är så etablerade att de på allvar kan inleda arbetet med att vidareutveckla och förnya sin verksamhet i enlighet med intentionerna bakom organisationsförändringen.

Vetenskapsrådet väljer normalt att fördela sitt forskningsstöd på ett förhållandevis stort antal projekt. Tillsammans med mångfalden i lärosätenas forskningsansatser ger detta förutsättningar för en bred forskningsbas och stimulerar framväxten av ny forskning. Samtidigt minskar det diversifierade forskningsstödet möjligheterna att nå den profilering och konkurrenskraft inom angelägna forskningsområden som var ett av motiven för den nya organisationen för forskningsfinansiering. Regeringen avser därför att under hösten 2002 ge Vetenskapsrådet i uppdrag att redovisa hur rådet kan bidra till att skapa och förstärka verkligt starka och internationellt konkurrenskraftiga svenska forskningsmiljöer.

VINNOVA:s stöd till behovsmotiverad forskning präglas av en systemsyn. Under innevarande år skall verket presentera en verksamhetsplan för 2003–2007. En strävan är att skapa större program som bättre integrerar den egna verksamheten och samverkan med andra finansierare.

Det är angeläget att de forskningsfinansierande myndigheterna utökar sin samverkan inom forskningsområden som ligger i skärningspunkten mellan myndigheternas verksamhetsområden. Ett bra exempel på en sådan samverkan är den strategi för klimatforskning som kommit till stånd på initiativ av Formas tillsammans med sex andra forskningsfinansierare.

De forskningsfinansierande myndigheterna inom politikområdet har under flera år haft i uppdrag att främja bl.a. jämställdhet inom forskningen, goda villkor för mång- och tvärvetenskap samt yngre forskares möjligheter till en fortsatt forskarkarriär. Dessa målsättningar är fortsatt angelägna. Det är därför viktigt att de kan operationaliseras på ett bra sätt inom myn-

digheterna och att myndigheterna utvecklar gemensamma metoder och indikatorer för att följa utvecklingen i förhållande till målen. Regeringen kan också konstatera att det nu finns vissa brister i rapporteringen i årsredovisningarna, bl.a. inom området jämställdhet. Det är angeläget att myndigheterna i kommande årsredovisningar har mer kompletta resultatredovisningar som också innehåller analyser av de resultat som redovisas.

Framsteg har gjorts i arbetet för jämställdhet inom forskningen så till vida att framförallt den yngre generationen kvinnliga forskare får en ökande andel av projektmedel och anställningar. De kvinnliga forskare som söker medel hos forskningsråden får också generellt sett sina ansökningar beviljade i samma utsträckning som manliga forskare. Myndigheternas arbete för ökad jämställdhet försvåras dock fortfarande av att andelen verksamma kvinnor och män varierar kraftigt mellan olika vetenskapsområden.

Redovisningen av Vetenskapsrådets särskilda program för genusforskning visar att endast 15 av 97 ansökningar till programmet bedömdes uppfylla kraven på genusrelevans. Detta kan betyda att förståelsen av hur genusperspektiv kan utnyttjas i forskningen ännu inte är så väl utvecklad bland forskarna. Det är därför angeläget att Vetenskapsrådet och även de andra forskningsfinansierarna aktivt fortsätter sina insatser för att främja integrationen av genusperspektiv i forskningen.

Regeringen bedömer att de forskningsfinansierande myndigheternas arbete med att informera om forskning och forskningsresultat till allmänheten och intresserad allmänhet utvecklats mycket positivt. Formerna för forskningsinformation kommer att fortsätta utvecklas och konkreta exempel finns på att myndigheterna inom politikområdet samverkar både sinsemellan och med universitet och högskolor.

Verksamheterna vid både Kungl. biblioteket och Statens ljud- och bildarkiv har i nästan två decennier bedrivits under i huvudsak oförändrade former. Under tiden har informationsteknikens utveckling och andra omvärldsförändringar skapat delvis nya villkor för verksamheten. Regeringen avser därför att utvärdera verksamheten vid de två myndigheterna som ett led i förberedelserna inför nästa forskningspolitiska proposition.

Myndigheternas delaktighet och engagemang i arbetet med att ta fram EU:s nya ramprogram

för FoU har gjort det möjligt för Sverige att påverka ramprogrammets utformning och inriktning. Inför genomförandet av det nya ramprogrammet behöver den svenska organisationen för Sveriges deltagande i EU:s FoU-samarbete ses över och anpassas till nya förutsättningar. Regeringen avser att under hösten 2002 utreda hur det svenska arbetet i ramprogrammets programkommittéer skall organiseras. Därefter avser regeringen att låta utreda hur den nationella organisationen för dialog och informationsspridning i förhållande till EU:s forskningssamarbete bör utformas i framtiden.

10.9 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) granskar varje år myndigheternas årsredovisningar och delårsrapporter.

Inom politikområdet har RRV lämnat revisionsberättelse med invändning avseende årsredovisningarna för VINNOVA och Formas.

RRV:s invändning mot VINNOVA:s årsredovisning är föranledd av att myndigheten inte redovisat kostnader och intäkter för alla verksamhetsgrenar enligt regleringsbrevet. VINNOVA har senare inkommit med en hemställan att verksamhetsgrenarna skall ändras i enlighet med myndighetens redovisning. Regeringen avser att återkomma till frågan i samband med utarbetandet av myndighetens regleringsbrev för budgetåret 2003.

Invändningen mot Formas årsredovisning motiveras av att rådet enligt RRV överskridit den tilldelade bemyndiganderamen för budgetåret 2001. Överskridandet har uppstått i bok-

föringen genom att rådet i årsredovisningen felaktigt redovisat ej bindande avtal om forskningsstöd för kommande budgetår som bindande åtaganden. Regeringens förslag till bemyndiganderamar för budgetåret 2003 innebär att bemyndiganderamarna ökas för att kunna inkludera även de avtal som tidigare hade en oklar ställning.

10.10 Budgetförslag

10.10.1 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Tabell 10.26:1 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Tusental kronor

| År | Slags | Belopp | Slags | Belopp |
|-------------|----------------|------------------|------------------|-----------|
| 2001 | Utfall | 1 773 932 | Anslags-sparande | 4 137 |
| 2002 | Anslag | 2 069 762 | Utgifts-prognos | 2 043 584 |
| 2003 | Förslag | 2 433 822 | | |
| 2004 | Beräknat | 2 490 020 | | |

Motsvarar 2 464 137 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget avser stöd till forskning och vetenskaplig utrustning samt kostnader för Sveriges deltagande i visst internationellt forsknings-samarbete. Anslaget utnyttjas också för forskningsinformation samt för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet. Från anslaget finansieras även verksamheten vid Forskningsforum.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 10.26:1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

| | utfall 2001 | prognos 2002 | beräknat 2003 | beräknat 2004 | beräknat 2005- |
|--|-------------|------------------|------------------|---------------|----------------|
| Utestående förpliktelser vid årets början | 1 759 000 | 1 830 000 | 2 394 000 | - | - |
| Nya förpliktelser | 1 203 000 | 1 723 000 | 3 640 000 | - | - |
| Infriade förpliktelser | 1 132 000 | 1 159 000 | 1 384 000 | 2 305 000 | 2 345 000 |
| Utestående förpliktelser vid årets slut | 1 830 000 | 2 394 000 | 4 650 000 | - | - |
| Erhållen/föreslagen bemyndiganderam | | 2 710 000 | 4 650 000 | - | - |

Den grundläggande forskning som finansieras av Vetenskapsrådet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. De medel Vetenskapsrådet fördelar till vetenskaplig utrustning är också långsiktiga eftersom rådet åtar sig att under flera år betala ansvarigt lärosätes räntor och amorteringar för den aktuella utrustningen. Vidare svarar Vetenskapsrådet för långsiktiga åtaganden gentemot internationella forskningsorganisationer.

Vetenskapsrådet bör därför även för budgetåret 2003 ges möjlighet att fatta beslut om stöd till forskning och vetenskaplig utrustning som innebär åtaganden för kommande budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen skall bemyndiga regeringen att fatta beslut som, inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 2 305 miljoner kronor under 2004, högst 1 365 miljoner under 2005, högst 755 miljoner kronor under 2006, högst 170 miljoner kronor under 2007 och högst 55 miljoner kronor under 2008.

Regeringens överväganden

Anslaget tillförs under budgetåren 2001-2003 successivt nya medel för satsningar i enlighet med förslagen i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2000/01:3, bet. UbU6, rskr. 2000/01:98). Budgetåret 2001 tillfördes 76 miljoner kronor och budgetåret 2002 tillfördes 180 miljoner kronor. För budgetåret 2003 tillförs ytterligare 252 miljoner kronor. Totalt har därmed anslaget förstärkts med 508 miljoner kronor (i 2001 års penningvärde) och de satsningar som angavs i den forskningspolitiska propositionen är fullt genomförda.

Härutöver har anslaget som en följd av riksdagens beslut om 2001 års ekonomiska vårproposition förstärkts med 50 miljoner kronor för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling under 2002-2004.

Regeringens förslag innebär också att anslaget minskas med ca 1,2 miljoner kronor som en följd av att Vetenskapsrådets återstående andel av kostnaderna för de anställningar som professor med jämställdhetsinriktning, som anställts vid vissa universitet och högskolor i enlighet med riksdagens beslut om prop. 1994/95:164 Jämställdhet mellan kvinnor och män

inom utbildningsområdet, fördelats. Dessa omfördelningar berör anslagsposterna 2 och 3.

Slutligen har anslaget tillförts 51,5 miljoner kronor i ersättning för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av rådet finansierade forskare som är anställda vid universitet och högskolor. Under anslaget har denna ersättning fördelats på anslagsposterna 1- 4 samt 6, i proportion med antalet anställningar. En närmare beskrivning av fördelningen av premier finns i avsnitt 7.3.

Regeringen har i en särskild skrivelse till riksdagen (rskr. 2000/01:28) redovisat sin syn på fördelningen mellan olika anslagsposter inom anslaget under 2001-2003. I enlighet med denna skrivelse beräknar regeringen följande fördelning mellan anslagsposterna för 2003.

Tabell 10.26:1 Fördelning på anslagsposter

| Anslagspost | tkr |
|---|------------------|
| 1. Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning | 254 954 |
| 2. Medicinvetenskaplig forskning | 392 297 |
| 3. Natur- och teknikvetenskaplig forskning | 1 113 493 |
| 4. Utbildningsvetenskaplig forskning | 124 528 |
| 5. Dyrbar vetenskaplig utrustning | 131 518 |
| 6. Övrig forskningsfinansiering m.m. | 417 032 |
| Summa | 2 433 822 |

Den beräknade fördelningen mellan anslagsposterna innebär följande fördelning av de nya resurserna för forskning som tillförs 2003.

Anslagspost 1 tillförs 5 miljoner kronor för s.k. småämnena och 10 miljoner kronor för konstnärligt utvecklingsarbete.

Anslagspost 2 tillförs 10 miljoner kronor för vårdvetenskaplig forskning. Anslagsposten minskas med ca 0,4 miljoner kronor som en följd av att medel för en anställning som professor i jämställdhetssyfte med inriktning mot tumörbiologi överförs till anslaget 25:22 *Lunds universitet: Forsknings och forskarutbildning*.

Anslagspost 3 minskas med ca 0,8 miljoner kronor som en följd av att medel för en anställning som professor i jämställdhetssyfte med inriktning mot hydrosfärteknik överförs till anslaget 25:24 *Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning* och för en anställning som professor i jämställdhetssyfte med inriktning mot tillämpad matematik till anslaget 25:73 *Forskning och konstnärligt*

utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m. Anslagsposten Högskolan i Halmstad.

Anslagspost 4 tillförs 40 miljoner kronor för fortsatt utbyggnad av den utbildningsvetenskapliga forskningen. Regeringen avser att beräkna medel av samma omfattning för utbildningsvetenskaplig forskning under 2004 och 2005.

Anslagspost 5 tillförs 7 miljoner kronor till dyrbar vetenskaplig utrustning.

Anslagspost 6 tillförs sammanlagt 140 miljoner kronor för forskarrekrutering, och de prioriterade forskningsområdena biovetenskap, informationsvetenskap och materialvetenskap samt 30 miljoner kronor i fri resurs för Vetenskapsrådet. Anslaget Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation är undantagen från justeringen att begränsa statlig konsumtion, se volym 1 avsnitt 6.2.1

Tabell 10.26:1 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|------------------|------------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 2 069 762 | 2 069 762 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 50 502 | 99 460 |
| Beslut | 258 149 | 264 110 |
| Överföring till/från andra anslag | 55 409 | 56 688 |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 2 433 822 | 2 490 020 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.2 26:2 Vetenskapsrådet:Förvaltning

Tabell 10.26:2 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Förvaltning

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | 96 503 | 1 998 | |
| 2002 | 88 239 | | 90 311 |
| 2003 | Förslag | 95 546 | |
| 2004 | Beräknat | 97 671 ¹ | |

¹ Motsvarar 95 472 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget avser förvaltningskostnader för Vetenskapsrådet.

Regeringens överväganden

Vetenskapsrådet inledde sin verksamhet den 1 januari 2001. Detta innebär att rådets behov av

förvaltningsmedel först nu kan bedömas utifrån erfarenheterna av ett helt verksamhetsår med den nya organisationen.

Vetenskapsrådet fick när myndigheten bildades i januari 2001 utökade uppgifter i förhållande till de tidigare forskningsråden. Myndigheten fick bl.a. ett ökat ansvar för forskningspolitiska analyser och utvärderingar. Det är nu tydligt att de nya uppgifterna förutsätter en förstärkning av kansliet. Härtill kommer att Vetenskapsrådet under ytterligare ett par år kommer att ha extra kostnader till följd av omställningen från den tidigare organisationen för forskningsfinansiering.

Regeringens förslag innebär därför att anslaget förstärks med 5 miljoner kronor som överförs från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*. Anslaget Vetenskapsrådet: Förvaltning är undantagen från justeringen att begränsa statlig konsumtion se volym 1 avsnitt 6.2.1

Tabell 10.26:2 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 88 239 | 88 239 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 2 307 | 4 321 |
| Beslut | - | - |
| Överföring till/från andra anslag | 5 000 | 5 111 |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 95 546 | 97 671 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.3 26:3 Rymdforskning

Tabell 10.26:3 Anslagsutveckling för Rymdforskning

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags- sparande | Utgifts- prognos |
|-------------|----------------|----------------------|---------------------|
| 2001 | 143 802 | 2 728 | |
| 2002 | 149 176 | | 149 929 |
| 2003 | Förslag | 152 335 | |
| 2004 | Beräknat | 155 844 ¹ | |

¹ Motsvarar 154 310 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget utnyttjas för internationellt forskningssamarbete inom ramen för Europeiska rymdorganet (ESA) och för stöd till nationell grundforskning inom rymdområdet. Anslaget disponeras av Rymdstyrelsen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 10.26:3 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

| | utfall 2001 | prognos 2002 | beräknat 2003 | beräknat 2004 | beräknat 2005 - |
|--|-------------|----------------|----------------|---------------|-----------------|
| Utestående förpliktelser vid årets början | - | 00 | 457 000 | 451 000 | - |
| Nya förpliktelser | - | 487 000 | 115 000 | 293 000 | - |
| Infriade förpliktelser | - | 00 | 121 000 | 119 000 | 381 000 |
| Utestående förpliktelser vid årets slut | - | 487 000 | 451 000 | 625 000 | - |
| Erhållen/föreslagen bemyndiganderam | - | 487 000 | 500 000 | - | - |

Den grundläggande forskning som finansieras via anslaget till rymdforskning bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. Resursnivån för vetenskapsprogrammen inom ESA fastställs också för flera år i taget. Rymdstyrelsen bör därför även för budgetåret 2003 ges möjlighet att fatta beslut om stöd till forskning som innebär åtaganden för kommande budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen skall bemyndiga regeringen att fatta beslut som innebär utgifter på högst 500 miljoner kronor efter år 2003 på anslaget 26:3.

Regeringens överväganden

Avgifterna för det obligatoriska vetenskapsprogrammet inom ESA som tar i anspråk huvuddelen av anslaget är fastlagda för femårsperioden 2002–2006. Nivån för perioden kommer i stort sett vara oförändrad i reala belopp.

Anslaget har tillförts 593 000 miljoner kronor i ersättning för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av Rymdstyrelsen finansierade forskare som är anställda vid universitet och högskolor. Fördelningen av dessa medel beskrivs närmare i avsnitt 7.3. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 10. 26:3 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 149 176 | 149 176 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 3 640 | 7 160 |
| Beslut | -1 074 | -1 099 |
| Överföring till/från andra anslag | 593 | 607 |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 152 335 | 155 844 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.4 26:4 Institutet för rymdfysik

Tabell 10.26:4 Anslagsutveckling för Institutet för rymdfysik

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|
| 2001 | 41 891 | -888 | |
| 2002 | Anslag | 41 175 | 39 763 |
| 2003 | Förslag | 41 959 | |
| 2004 | Beräknat | 42 888 ¹ | |

¹ Motsvarar 42 483 tkr i 2003 års prisnivå.

Institutet för rymdfysik (IRF) bedriver forskning och utveckling, utbildning samt mät- och registreringsverksamhet inom främst rymdfysik, atmosfärfysik och rymdteknik.

Regeringens överväganden

IRF övertog 2001 ansvaret för det s.k. atmosfärforskningsprogrammet från det tidigare Miljö- och rymdforskningsinstitutet i Kiruna

(MRI). Programmet har därefter ökat sin externfinansiering, men den huvudsakliga finansieringen kommer fortfarande från IRF:s anslag.

IRF har också gjort betydande investeringar i utrustning och lokaler. Kostnaderna för dessa investeringar har blivit ekonomiskt påfrestande för IRF eftersom de nya lokalerna ännu inte utnyttjats av andra intressenter i den utsträckning som förväntades.

IRF har under 2002 som en tillfällig åtgärd disponerat extra medel för att klara både sitt ansvar för miljö- och atmosfärforskningen och sina ökade kostnader i övrigt. Regeringen gör bedömningen att IRF trots besparingsåtgärder och ökad externfinansiering av atmosfärforskningen behöver tillföras extra medel även under budgetåret 2003. Regeringen avser därför att under 2003 låta IRF disponera 6,5 miljoner kronor från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 10. 26:4 Härlledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 41 175 | 41 175 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 1 080 | 2 016 |
| Beslut | -296 | -303 |
| Överföring till/från andra anslag | - | - |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 41 959 | 42 888 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.5 26:5 Kungl. biblioteket

Tabell 10.26:5 Anslagsutveckling för Kungl. biblioteket

Tusental kronor

| År | Utfall | Anslags-sparande | Utgifts-prognos |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|
| 2001 | 234 737 | | 5 377 |
| 2002 | Anslag | 230 443 | 234 116 |
| 2003 | Förslag | 227 871 | |
| 2004 | Beräknat | 233 015 ¹ | |

¹ Motsvarar 229 575 tkr i 2003 års prisnivå.

Kungl. biblioteket (KB) är Sveriges nationalbibliotek. KB samlar in, bevarar och tillhandahåller det svenska trycket och förvärvar viss utländsk litteratur om Sverige. KB främjar

också informationsförsörjningen till svensk forskning genom bl.a. det nationella databssystemet LIBRIS och genom insatser för att utveckla och förvalta ansvarsbibliotek inom olika ämnesområden.

Regeringens överväganden

KB:s anslag ökades med 25 miljoner kronor fr.o.m. budgetåret 2000 och regeringen bedömer att nuvarande anslagsnivå är väl anpassad till nuvarande verksamhet. En översyn av verksamheten kommer som tidigare aviserats att genomföras under 2003.

Inom ramen för Kungl. bibliotekets anslag fördelas det statliga bidraget till stiftelsen Svenska Barnboksinstitutet (SBI). SBI fungerar bl.a. som forskningsbibliotek inom barnboksområdet. Regeringens budgetförslag innebär att bidraget till SBI fr.o.m. 2003 istället fördelas via anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*. 5,2 miljoner kronor föreslås därför överföras från Kungl. bibliotekets anslag till detta anslag. Överföringen påverkar inte storleken på bidraget till SBI och inte heller Kungl. bibliotekets ekonomiska utrymme för den egna verksamheten. Bidraget beräknas fr.o.m. 2003 under detta anslag. Barnboksinstitutet står dock fortfarande under tillsyn av Kungl. biblioteket.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 10. 26:5 Härlledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 230 443 | 230 443 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 4 234 | 9 532 |
| Beslut | -1 606 | -1 642 |
| Överföring till/från andra anslag | -5 200 | -5 317 |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 227 871 | 233 015 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.6 26:6 Polarforskningssekretariatet

Tabell 10.26:6 Anslagsutveckling för Polarforskningssekretariatet

Tusental kronor

| 2001 | Utfall | 28 488 | Anslags- sparande | 1 797 |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2002 | Anslag | 23 729 | Utgifts- prognos | 25 169 |
| 2003 | Förslag | 24 169 | | |
| 2004 | Beräknat | 24 724 ¹ | | |

¹ Motsvarar 24 526 tkr i 2003 års prisnivå.

Polarforskningssekretariatet främjar svensk polarforskning genom att delta i planeringen av vetenskapliga expeditioner till Arktis och Antarktis samt svara för den logistik och utrustning som krävs för expeditionerna. Sekretariatet är också ansvarig myndighet för prövning av tillstånd för vistelse i Antarktis och utövar tillsyn över svensk verksamhet i Antarktis.

Regeringens överväganden

Polarforskningssekretariatets uppgifter är huvudsakligen inriktad på planering och genomförande av vetenskapliga expeditioner. Expeditionerna kräver lång planerings- och förberedelsestid och de större expeditionerna är så kostsamma att de inte kan finansieras inom ramen för det årliga anslaget. Detta har hittills hanterats genom att myndigheten under de år då expeditionsverksamheten är av liten omfattning sparar anslagsmedel som sedan förbrukas då en större expedition genomförs. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 10. 26:6 Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 23 729 | 23 729 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 610 | 1 169 |
| Beslut | -170 | -174 |
| Överföring till/från andra anslag | - | - |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 24 169 | 24 724 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.7 26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU

Tabell 10.26:7 Anslagsutveckling för Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU

Tusental kronor

| 2001 | Utfall | 11 986 | Anslags- sparande | 720 |
|-------------|----------------|---------------------|----------------------|--------|
| 2002 | Anslag | 13 495 | Utgifts- prognos | 13 719 |
| 2003 | Förslag | 13 738 | | |
| 2004 | Beräknat | 14 047 ¹ | | |

¹ Motsvarar 13 888 tkr i 2003 års prisnivå.

Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU (EU/FoU-rådet) främjar svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling genom att erbjuda information och rådgivning i frågor som rör svensk medverkan i dessa program. Rådet svarar också för statistik och utvärdering som rör det svenska deltagandet i programmen. Rådet är nationellt kontaktorgan gentemot Europeiska kommissionen för frågor som rör samarbetet inom EU:s ramprogram.

En jämförelse mellan budget och utfall 2001 visar ett anslagssparande på 720 000 kronor.

Under 2002 har 346 000 kronor av anslagssparandet dragits in genom regeringsbeslut.

Regeringens överväganden

EU/FoU-rådets anslag förstärktes med 1 miljon kronor inför budgetåret 2002. Anslaget behövde framförallt förstärkas för att möjliggöra tillräckliga insatser vad gäller uppgiften att analysera Sveriges deltagande i EU:s femte ramprogram för FoU.

Under budgetåret 2003 ökar istället behovet av information om villkoren för deltagande i det nya ramprogrammet. Regeringen bedömer att myndigheten genom förra årets anslagsökning och omprioriteringar disponerar tillräckliga resurser för att klara dessa informationsbehov.

Som tidigare aviserats kommer regeringen att låta utreda bl.a. hur olika omvärldsförändringar bör påverka utformningen av den nationella organisationen för frågor som rör Sveriges deltagande i EU:s kommande ramprogram för FoU. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 10. 26:7 Härlledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 13 495 | 13 495 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 340 | 651 |
| Beslut | -97 | -99 |
| Överföring till/från andra anslag | - | - |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 13 738 | 14 047 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.8 26:8 SUNET

Tabell 10.26:8 Anslagsutveckling för SUNET

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|---------------------|------------------|--------|
| 2001 | Utfall | 130 754 | | 146 |
| 2002 | Anslag | 37 992 | Utgifts-prognos | 37 506 |
| 2003 | Förslag | 38 647 | | |
| 2004 | Beräknat | 39 555 ¹ | | |

¹ Motsvarar 39 279 tkr i 2003 års prisnivå.

SUNET (Swedish University Computer Network) är ett datanätverk för överföring av elektronisk information som binder samman i första hand universitet och högskolor, men också vissa folkbibliotek och läns museer. SUNET finansieras genom detta anslag samt genom avgifter från högskolor och universitet.

Anslaget disponeras av Vetenskapsrådet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.26:8 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

| Uppdragsverksamhet | Intäkter | Kostnader | Resultat (intäkt - kostnad) |
|--------------------|----------|-----------|-----------------------------|
| Utfall 2001 | 250 | 85 813 | -83 563 |
| Prognos 2002 | 100 700 | 180 000 | -79 300 |
| Budget 2003 | 124 500 | 200 000 | -755 000 |

Regeringen har sedan 1998 gett tillstånd till att SUNET delvis finansieras med avgifter. För 2002 uppgår avgifterna till 100,7 miljoner kronor. Med tanke på den utbyggnad av nätets kapacitet som nu äger rum, bedömer regeringen att en ökad avgiftsfinansiering på 124,5 miljoner kronor är rimlig för 2003.

Regeringens överväganden

På uppdrag av regeringen lämnade Vetenskapsrådet under våren 2002 en redovisning av konsekvenserna av den av rådet planerade och beslutade utvecklingen av datanätet SUNET. Av redovisningen framgår bl.a. att utbyggnaden av SUNET till Gigabit/s-kapacitet för alla universitet och högskolor innebär att datanätets kapacitet ökar. Utbyggnaden väntas ge datanätet tillräcklig kapacitet fram till 2006. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 10. 26:8 Härlledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 37 992 | 37 992 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 927 | 1 841 |
| Beslut | -272 | -278 |
| Överföring till/från andra anslag | - | - |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 38 647 | 39 555 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.10.9 26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Tabell 10.26:9 Anslagsutveckling för Särskilda utgifter för forskningsändamål

Tusental kronor

| År | Utfall | | Anslags-sparande | |
|-------------|----------------|----------------------|------------------|---------|
| 2001 | Utfall | 115 940 | | 3 474 |
| 2002 | Anslag | 107 825 | Utgifts-prognos | 108 965 |
| 2003 | Förslag | 113 085 | | |
| 2004 | Beräknat | 115 724 ¹ | | |

¹ Motsvarar 114 607 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget avser bidrag till forskningsverksamhet och vissa särskilda utgifter inom forskningsområdet.

En jämförelse mellan budget och utfall 2001 visar ett anslagssparande på 3 474 000 kronor.

Under 2002 har 812 000 kronor av anslagssparandet dragits in genom regeringsbeslut.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från följande överföringar till och från andra anslag inom utgiftsområde 16.

Fem miljoner kronor föreslås överföras till anslaget 26:2 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* för att Vetenskapsrådet skall kunna klara sina nya uppgifter samt kvarvarande omställningskostnader.

Anslaget föreslås tillföras 5,2 miljoner kronor från anslaget 26:5 *Kungl. biblioteket*. Överföringen avser det bidrag till Svenska Barnboksinstitutet som tidigare utbetalades via KB:s anslag.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Regeringen avser att göra följande fördelning av anslaget på anslagsposter.

Tabell 10.26:9 Fördelning på anslagsposter

| Tusental kronor | |
|--|----------------|
| ANSLAGSPOST | BELOPP |
| 1. Bidrag till Kungl. vetenskapsakademien | 31 468 |
| 2. Bidrag till Svenska Institutet i Rom | 8 926 |
| 3. Bidrag till Svenska Institutet i Athen | 3 071 |
| 4. Bidrag till Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul | 2 122 |
| 5. Svenska Barnboksinstitutet | 5 250 |
| 6. Bidrag till Fulbright-kommissionen | 3 134 |
| 7. Bidrag till Institutet för framtidsstudier | 17 383 |
| 8. Bidrag till IMEGO AB | 20 000 |
| 9. Bidrag till EISCAT | 700 |
| 10. Medel till Institutet för Rymdfysik | 6 500 |
| 11. Nobelmuseum | 5 000 |
| 12. Till regeringens förfogande | 9 531 |
| Totalt för anslaget | 113 085 |

Kungl. vetenskapsakademien (KVA) har till uppgift att främja vetenskaperna, företrädesvis matematik och naturvetenskap. Regeringen avser att öka bidraget till KVA med en miljon kronor för 2003 i avsikt att särskilt stödja akademiens verksamhet.

Medelhavsinstitutet i Rom, Athen och Istanbul är enligt sina stadgar primärt vetenskapliga institutioner med forskning och undervisning som huvuduppgifter. De skall främja svensk forskning inom främst de klassiska vetenskaperna, men även inom andra områden.

Svenska barnboksinstitutet har tidigare fått bidrag via Kungl. bibliotekets anslag. Bidraget beräknas fr.o.m. 2003 under detta anslag. Barnboksinstitutet står dock fortfarande under tillsyn av Kungl. biblioteket.

Fulbrightkommissionen delar ut stipendier till svenska forskarstuderande, universitetslärare och forskare för studier, föreläsningar eller forskning i USA och till samma grupper av amerikaner som kommer till Sverige.

Institutet för framtidsstudier är en stiftelse med uppgift att bedriva framtidsstudier, långsiktig analys och därmed sammanhängande verksamhet för att stimulera diskussionen om framtida hot och möjligheter i samhällsutvecklingen. Bidraget till Institutet för framtidsstudier förstärktes fr.o.m. budgetåret 2001.

IMEGO AB är ett aktiebolag som helt ägs av staten. Bolaget inrymmer verksamheten vid ett tekniskt forskningsinstitut i Göteborg med inriktning mot mikroelektronikforskning. För IMEGO AB beräknas ett oförändrat bidrag på 20 miljoner kronor för budgetåret 2003.

European Incoherent Scatter Facility (EISCAT) är ett stort radarsystem som utnyttjas för bl.a. jonosfärstudier. Huvudkontoret ligger i Kiruna och staten finansierar utgifter för tull och mervärdesskatt på varor och tjänster som används för verksamheten i Sverige.

Medlen till Institutet för rymdfysik avser tillfälliga medel för att kunna hantera höga kostnader under budgetåret 2003. Motiven för dessa medel beskrivs under anslaget 26:4 *Institutet för rymdfysik*.

Medlen till Nobelmuseum avser Utbildningsdepartementets del av regeringens bidrag till finansieringen av museet och dess verksamhet. Under utgiftsområde 17, anslaget 28:32 Bidrag till vissa museer, har beräknats ytterligare 5 miljoner kronor för detta ändamål.

Medlen till regeringens förfogande avser utgifter för särskilda insatser inom forskningsområdet. Från anslagsposten finansieras bl.a. vissa särskilda forskningsprogram, som t.ex. forskningsprogrammet om kommunistiska regimer.

Från anslagsposten 12 finansieras också de kvarvarande anställningar som forskarassistent respektive doktorand som är knutna till de professurer med inriktning mot genusforskning som inrättats efter förslag i budgetpropositionen för 1997. Finansieringen av dessa anställningar upphör fyra år efter den tidpunkt då respektive anställning tillträts.

Tabell 10. 26:9 Härledning av anslagsnivå 2003-2004*Tusental kronor*

| | 2003 | 2004 |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| Anvisat i 2002 års statsbudget | 107 825 | 107 825 |
| <i>Förändring till följd av:</i> | | |
| Pris- och löneomräkning ¹ | 2 631 | 5 208 |
| Beslut | 7 398 | 7 571 |
| Överföring till/från andra anslag | -4 769 | -4 880 |
| Övrigt | - | - |
| Förslag/beräknat anslag | 113 085 | 115 724 |

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.